

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vitæ Pontificum Romanorum

Ex Antiquis Monumentis Collectae

Sandini, Antonio

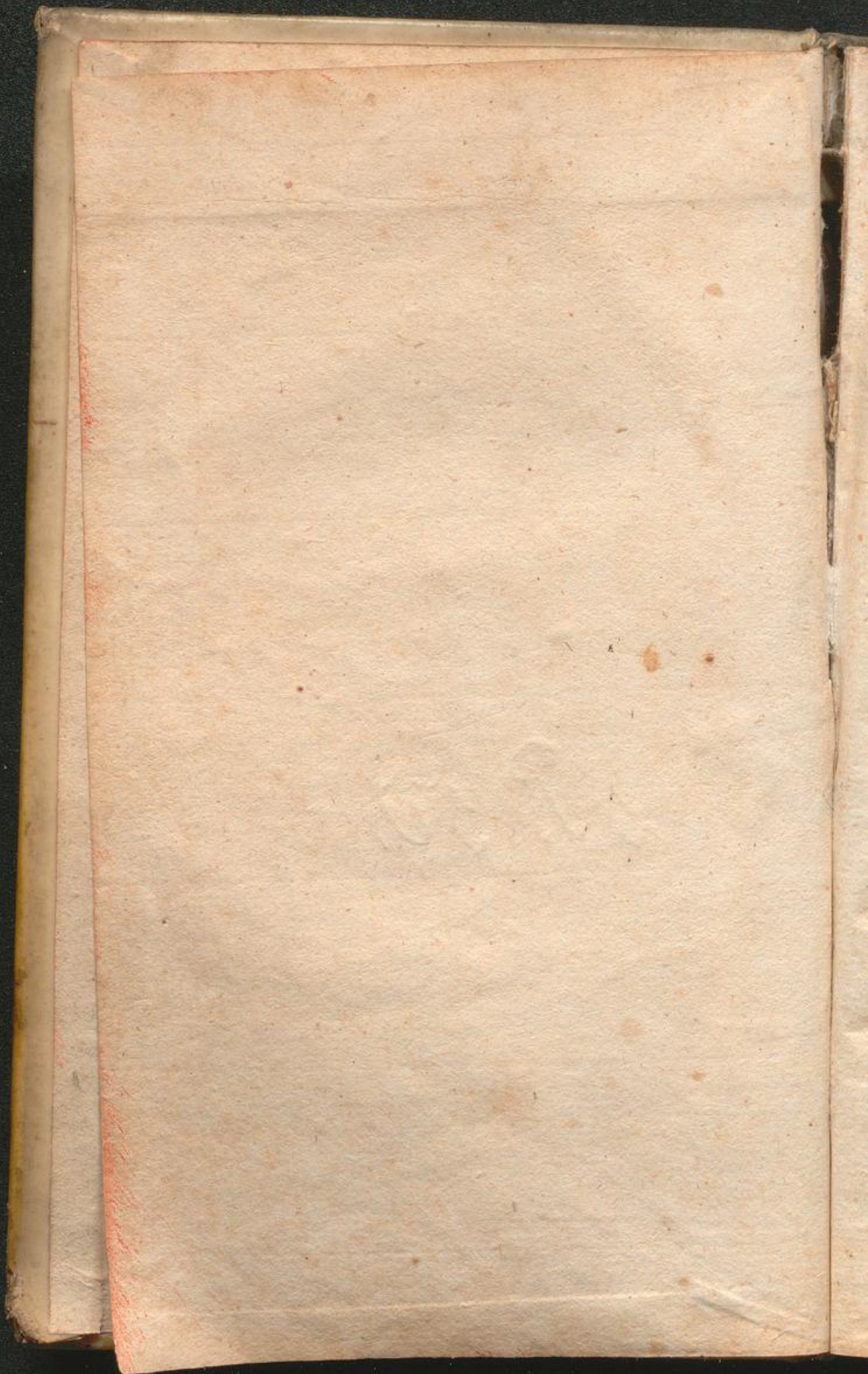
Bambergae, 1753

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65464](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65464)

Th. 577.

2 P. 50.

VITÆ
PONTIFICUM
ROMANORUM

EX

ANTIQUIS MONUMENTIS
COLLECTÆ

Operâ & Studio

CL. D.

ANTONII SANDINI,

ſ. U. D.

ET IN SEMINARIO PATAVINO
BIBLIOTHECÆ CUSTODIS,

PARS II.

~~~~~
BAMBERGÆ,
Sumptibus, Martini Göbhardt, Bibliopolæ
Academici, MDCCLIII.

VITAE
ROMANORUM
MONTIFICUM

ANTIQUE MONTIFICUM
COLLECTE

Quod 2m

ANTONII SANDINI

IN SENATU ROMANO
PUBLICE

PARS II.

Antiquae Montificum
Romae
A. Sandini

LXXXVII.

JOANNES VI.
ANNO CHRISTI 701.
TIBERII APSIMARI 4.

Proximus post Sergium. I. Pontifex fuit Joannes VI. Græcus, anno 701. V. Kal. Novembr. consecratus. De hujus electione ubi nuntiatum est Constantinopolim, actum Tiberius Apsimarum Imperator Romam misit Theophylactum Patricium & Exarchum, qui cum quæsito prætextu vexaret. At qui paulò ante pro Sergio, idem pro Joanne exercitus stetit, & quidem tanto animorum ardore, ut necesse fuerit Pontificis jussu milites excludi, ne scdum aliquod facinus committerent in Exarchum. (1) *Triennium, menses duos, ac dies duodecim Pontificatum gessit.* Bar. an. 701. §. 9. Pag. §. 1.
Mortuus enim est anno 705. V. Idus Januarii. Bar. an. 705. §. 1. Pag. §. 2.

Sandini Vitæ Pontif.

Aa

AN-

ANNOTATIONES.

(1) Baronius ad an. 701. §. 10. Ex his omnibus planè conspicitur, consilio Dei factum, ut cum insurgerent in Romanos Pontifices Imperatores, Italia milites in eos rebellarent, malentes pro salute Pontificum in discrimen adduci, quàm Grecorum manibus ipsos relinquere indefensos. Ex hoc tempore Exarchorum vires admodum tennes reddi cœpere: contra verò Romanis Pontificibus, pro quibus milites starent, aucta sunt -- Porro his favoribus militumque presidii nequaquam se se Pontifices extulere arripientes (quod facile factum erat) tyrannidem, sed semper (ut vidisti tum in Sergio, tum in Joanne) pro Exarchis ipsis apud milites intercessere.

LXXXVIII.

JOANNES VII.

ANNO CHRISTI 705.

JUSTINIANI II. ITERUM IMP.

JOANNI VI. anno 705. Kal. Martii
sufficitur Joannes VII. & ipse Gre-
cus, Platonis filius. (1) Hic per Le-
gatos ab Justiniano II. in Imperium
restituto rogatus est, ut canones Sy-
nodi

Bar. an.
705 § 1.5
Pag. § 2.

nodi Quinifextæ congregato Concilio
 examinaret, & quos consentientes reperis-
 set Catholica disciplina, probaret confir-
 maréque, ceteros verò pro arbitrio refu-
 taret. Verùm etsi iusta hac petitio vide-
 reitur: tamen quod non deceret majesta-
 tem Apostolica Sedis, vel quid minimum
 comprobare, quod non in legitima Synodo
 sancitum esset, eos Joannes nec ex parte
 voluit comprobasse: ceterum (quod ab eo
 fieri expectabatur) nec voluit condemnasse,
 ne commoveret animum Imperatoris. Hinc
 est, quod Anastasius subdit: Sed Joannes
 humanâ fragilitate timidus, hos nequa-
 quam emendans per suprafatos Me-
 tropolitanos direxit ad Principem:
 Hec ipse. Verum eos non recepisse, vide-
 ri poterat condemnasse. (2) Eodem reg-
 nante Aripertus Rex Longobardorum do-
 nationem Patrimonii Alpium Cottiarum,
 quæ quondam ad jus pertinuerant Aposto-
 lica Sedis, sed à Longobardis multo tem-
 pore fuerant ablata, restituit, & hanc
 donationem aureis exaratam litteris Ro-
 mam direxit. (3) Quam restitutionem
 Luitprandus Ansprandi filius & suc-
 cessor, postea Romana Ecclesia confir-
 mavit. (4) Regnavit autem Joannes Bar. an.
 VII. annos duos, menses septem, & dies 707. S. I.
 A a 2 sep. Pag. 9. I.

Septemdecim, an. 707. XVI. Kal. Novembr vitâ defunctus.

ANNOTATIONES.

(1) Baronius ad an. 705. §. 2. & 3. *Incredibiles perspicias fuisse Gracorum artes, quibus nisi sunt sibi subicere (sibi licuisset) Romanam Ecclesiam. Quod enim confirmationi Romani Pontificis sibi tyrannicè usurpata tandem renuntiassent Imperatores, studuerunt aliâ viâ eidem Romane Ecclesie dominari, agentes nimirum, ut in collegium S. Rom. Eccl. Cardinalium allegarentur Orientales, qui etiam, operâ Exarchorum annuente, crearentur Romani Pontifices. Hinc videas post Benedictum Pontificem, Joannem quintum Syrum natione creatum successorem, deinde Cononem Thracem, postea Sergium Syrum, Joannem deinde Gracum pariter ordine sextum dictum, inde hunc, de quo agimus, Joannem septimum itidem Gracum, postea Sisinnium Syrum, & post eum Constantinum pariter Syrum, itidemque Gregorium tertium Syrum etiam, nec non post eum Zachariam Gracum: ut appareat inter hos omnes vix unum Gregorium secundum intercalatum Romanum natione Pontificem.*

Sed quid accidit? utique tanquam miraculum à Deo, ut in collegium itidem
coop:

coopati S. Rom. Eccl. Cardinalium, & creati Pontifices Apostolica Sedis, spiritum pariter heredarint Apostolicum, steterintque adversus omnes conatus Imperatorum & Orientalium Episcoporum, restiterintque, ac ne minimum quidem cesserint. Videas pariter hac de causa ad eludendum eundem conatum Imperatorum fuisse ordinationes Cardinalium Rom. Ecclesie infrequentes, quo necessitatem vitarent iidem Romani Pontifices Imperatorum obsequendi voluntati. Sic igitur semper ipsi elusire manserunt Imperatores, cum suos Græcos, sive alios Orientales creatos Romanos Pontifices suis ipsorum petitionibus acerrimos adversarios reperirent, quos putabant in omnibus, gentilibus suis fore concordēs: ut de ipso (de quo est sermo) Joanne Septimo accidisse probatur.

(2) Baronius ad an. 705. §. 5.

Christianus Lupus Dissertat. De Synodi Trullanæ causa, tempore, loco, Episcopis, auctoritate: Joannem septimum Anastasius arguit, quod noluerit cribrare canones, & irriticum à palea separare. Nec sine fundamento. Verè enim de hac Synodo ait adductus libellus Synodicus: Omisso in quinta & sexta synodo Canones edidit, & ab omni Græca, id est gentili,

Aa 3

arque

atque Judaica, quin & haeretica traditione Ecclesias purgavit. *Habet bona mixta malis; Et utile ab inutili non vitiat.*

(3) Paulus Diaconus De gestis Longobardorum lib. 6. cap. 28. inter Scriptores Rer. Italic. tom. 1. pag. 499.

Thomassinus De vet. & nova Ecclesiae disciplina part. 3. lib. 1. cap. 27. §. 17. *Eo patrimonio continebatur Genua, & tota ejus ora maritima usque ad fines Gallie.*

(4) Idem Paulus Diaconus De gestis Longobardorum lib. 6. cap. 43. pag. 504.

Anastasi in vita Gregorii II. pag. 164. *Eo tempore Luitprandus Rex donationem patrimonii Alpium Cottiarum, quam Aripertus Rex fecerat, hicque repetitam admonitione tanti viri vel increpatione redditam confirmavit.*

LXXXIX.

SISINNIUS.

ANNO CHRISTI 708.

JUSTINIANI III. ITERUM IMP. A

Bar. an. 708. §. 1. **S**ISINNIUS Joannis filius, Syrus XV. Kal. Februar. anno 708 Pontifex factus est. Viceſimus ab electione dies, septimus Februarii finis vitae ejus fuit, cum de Urbis mœnibus ac Tem-

Templis reficiendis cogitaret. Magnos enim animos in corpore arthride confecto gerebat.

XC.

CONSTANTINUS

ANNO CHRISTI 708.

JUSTINIANI II. ITERUM IMP. 4.

CONSTANTINUS Joannis filius, Syrus, anno 708. VIII. Kal. April. Pontificatum iniiit. Constantinopolim anno 710. ab Justiniano arcessitus, IV. Nonas Octobr. solvens à portu Romano Hydrunti hyemare compellitur. Inde navigans Vere ineunte, ubique habitus magnificè jussu Imperatoris, pervenit in Urbem Regiam, à Tiberio Justiniani filio Augusto, Cyro Patriarcha, totòque Senatu ac populo exceprus omni genere honoris. Justinianus, qui tum Nicææ in Bithynia degebat, audito adventu ejus Constantinopolim, perfusus gaudio ingenti grates eidem per epistolam egit, quantas potuit maximas, eumque invitavit Nicomediam. Venienti occurrit ipse, & in humilitatem adorantium se sub-

Bar. an.
708. §. I.
Pag. §. I.
Bar. an.
710. §. I.
2. 3.
Pag. 91. 2

A a 4

mit-

mittens, magnâ omnium admiratione capite coronam gestans ejus pedes osculatus est. Quid inter ipsos actum, conjectare cuique licet. (1)

Bar. an. Tribus post mensibus, quàm Con-

711. §. 8. stantinus Nicomediâ digressus Ro-

9. 11. mam redierat, Justinianum occisum,

Pag. §. 1. nuncius attulit. Imperium occupavit

Bar. an. cædis auctor Philippicus Bardanes.

712. §. 1.

4.

Huic, quod numerosissimo advocato

Constantinopolim Concilio damnâ-

set sextam Synodum, & conatus esset

restituere hæresim Monothelitarum,

restitit Pontifex, ejusque hæreticam

Fidei professionem missam ad se re-

jecit. E contrario Anastasii II, qui

Bar. an. post brevem Philippici tyrannidem

713. §. 4. Imperator salutatus fuerat, episto-

lam, quâ Catholicam Fidem profi-

tebatur, libens suscepit, & Michaë-

lem Presbyterum misit Constantino-

polim, ut Episcopos, qui Synodi

Sextæ damnationi suffragati fuerant,

Pag. an. Ecclesiæ reconciliaret. Cùm *annes*

714. §. 1. *Septem & dies quindecim* summo Sacer-

doto functus esset, anno 715. VI.

Idus April. excessit è vivis.

ANNOTATIONES.

(1) Anastasius in vita Gregorii II. pag. 163.

163. ita scribit de eo adhuc Romana Ecclesiæ Diacono: *Et cum viro sancto Constantino Pontifice ad regiam profectus est Urbem, atque à Justiniano Principe inquisitus de quibusdam capitulis, optimâ responsione unamquamque solvit questionem: quam responsionem aut latere aut periisse, dolendum est. Nihilominus cum his temporibus, ut ait Baronius ad an. 710. §. 3. nulla alia verteretur Questio inter Orientales & Occidentales, nisi de capitulis additis ad Quintam & Sextam Synodum; satis intelligere possumus, de his Constantinopoli cum eodem Romano Pontifice esse tractatum, de his conventus habitos, atque inter utramque partem diutius altercatum, sed primas retulisse Pontificem, Gregorio Diacono constitutionum antiquorum Patrum acerrimo defensore.*

Christianus verò Lupus in dissertat. *De Synodi Trullana causa, tempore, loco, Episcopis, auctoritate, colligit, Constantinum fuisse primum ex Romanis Pontificibus, qui probaverit canones Synodi Quinisextæ, minimè adversantes decretis Romanæ Ecclesiæ, & Justinianum II. quod petierat ab Joanne VII. id impertrasse ab Constantino, eamque ob rem confirmasse privilegia Sedis Apostolicæ.*

XCI.

S. GREGORIUS II.

ANNO CHRISTI 715.

ANASTASII II. IMPERAT. 3.

GREGORIUS II. Marcelli filius,
Diaconus, S. R. E. *Bibliotheca-*

Bar. an.

714. §.

I. 2.

Pag. §. 1.

rius, eruditione, sanctorum, &
rerum pro Ecclesiâ gestarum famâ
clarus, summo omnium consensu

anno 715. XIV. Kal. Jun. Pontifex

dictus est. Pontificatus initio consi-
lium cepit de incensibus Urbis restau-

Bar. an.

715. §. 2.

randis. Sed impedimento operi fuere
Longobardi, qui Cumanum oppi-dum occupant. Totam enim cu-
ram in ejus recuperationem intendit,illudque Ducis ac populi Neapoli-
tani auxilio recepit. Exstinxit An-glicanum 150. annorum schisma, in
quo perseverantes Scoti & Britones,Lunâ quartâ decimâ, si in diem do-
minicum incidisset, Pascha celebra-bant. Laboravit etiam *totos quinque an-*
nos, ut Leonem Isaurum, inferentem
bellum imaginibus sacris, earumque

Bar. an.

730. §. 4.

§.

cultoribus, revocaret ad bonam fru-
gem. (1) Ast omnia nequicquam
ex-

expertus, eum *Synodico anathemate* obstrinxit, (2) ac mox *Italiae populos* Sacramenti, quo se illi obligaverant, religione exsolvit, & ne ei aut tributum darent, aut aliâ ratione obedirent, indixit. (3) Sic dignum posteris reliquit exemplum, ne in *Ecclesia Christi* regnare sinerentur heretici Principes, si saepe moniti in errore persistere obstinato animo invenirentur. (4) Consultus de variis quæstionibus à Bonifacio Episcopo, quem Evangelii promulgandi causâ miserat in Germaniam, datâ epistolâ respondit ad singulas. (5) Contra Longobardos sibi infestos opem imploravit Caroli Martelli Præfecti domûs Regiæ Francorum. Interim Luitprandus Rex, icto fœdere cum Eutychio Exarcho, junctis copiis & Romam capere, & ipsum de medio tollere decrevit. Utrique cum exercitu ad Urbem properanti obviam factus, ita Longobardum suâ auctoritate flexit, ut ad pedes ejus provolutus, arma & coronam auream, crucemque argenteam D. Petro consecraret. Inde factum est, ut Luitprandi rogatu etiam cum Exarcho pacem haberet. Quod attinet ad

Pagius
an. 726.
§. 13. 16.

Bar. an.
res 731. §.
Pag. §. 1.

res sacras, præcepit, ut tempore Quadragesimæ quâlibet feriâ quintâ jejunium, hoc est Statio, & Sacrificium fieret. (6) Anno 731. Pontificatus decimo quinto, mense octavo, die quarto & vicesimo, III. Idus Februar. evolavit ad superos, & Idibus ejusdem mensis ejus Natalis dies in Martyrologio Romano celebratur.

ANNOTATIONES.

(1) Cælestinus Sfondratus in Gallia Vindicata dissertat. 2. §. 2. num. 2. pag. 399. ubi Scriptorum in id testimonia recitat ex ordine

Petavius tom. 5. Theologic. Dogmat. De Incarnatione l. 15. cap. 11. §. 1. Iconomachi sub professione Christiana religionis nefas arbitrabantur imagines ullas quoquo modo expressas habere Christi atque Sanctorum. Et §. 3. Primus palam aperteque bellum sacris imaginibus indixit Leo, Hauricus à patria cognominatus, qui Conon antea dicebatur, obscuro genere natus, ac vilis opificio vitam exercens, uti Theophaues, Zonaras, Cedrenus, & complures alii testantur. Hic ab Judæis impostoribus & magis certâ imperii spe acceptâ, ubi compos ejus est factus, quod stipulantibus illis receperat, Christi ac B. Virginis, & Sanctorum effigies abolere instituit.

(2) Zonaras lib. 15. Annalium pag. 82. edit. Venetæ. (3)

(3) Sigonius lib. 3. De Regno Italiæ ad an. 726. pag. 120.

Huic narrationi contradicunt Magdeburgenses cent. 8. cap. 10. & Natalis Alexander differtat. 1. in Hist. Eccl. Sæc. VIII. Illi concedunt quidem, id ab Gregorio factum, negant autem, jure fieri potuisse: hic nec factum, nec fieri potuisse contendit. Vide Cælestinum Sfondratum loco citato, & nostram dissertationem 7.

(4) Baronius ad an. 730. §. 5.

(5) Epistola hæc, quæ apud Labbeum tom. VI. Conc. pag. 1448. est tertia decima, perperam Gregorio III. tribuitur à Gratiano 32. quæst. 7. cap. *Quod proposuisti* 18. quem sequitur Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 12. Vide Melchiorem Canum lib. 6. de locis Theologicis cap. 8. ad 8.

(6) Bona lib. 1. Rer. Liturg. cap. 18. §. 2. *Apud Græcos dies Aliturgici erant, & hodie item sunt omnes dies Quadragesima, quibus Missa Præsanctificatorum mutantur, exceptis Sabbato, Dominica, & die Annuntiationis. Diem Sabbati Alexandria & Roma liturgiâ olim caruisse, testatur Socrates lib. 5. Hist. Eccl. cap. 21. Socrati adstipulatur eisdem fere verbis Nicephorus Callistus lib. 12. cap. 43. Ecclesia Mediolanensis sextas quasque ferias Quadragesima sine sacrificio transigit, ut supra dictum est cap. 10. In eadem Quadragesima officio Missa caruit feria*
quin-

quinta usque ad Gregorium II. cuius vitam scribens Anastasius ait: Hic Quadregesimali tempore, ut in quinta feria jejunium, atque Missarum celebritas fieret in Ecclesiis, quod non agebatur, instituit.

Mabillonius Comment. in Ord. Rom. cap. 5. pag. 33. illam Anastasii vocem *jejunium* sumit pro *statione*, ita ut Gregorius II. stationes assignaverit etiam feriis quintis Quadregesimalæ, quod non fecerat Gregorius Magnus.

XCII.

S. GREGORIUS III

ANNO CHRISTI 731.

LEONIS ISAURI IMPERATOR. 15.

GREGORIUS III. Joannis filius, Syrus, diebus quinque post mortem decessoris sui electus, XV. Kal.

Bar. an. 731. §. 1. April. anno 731. Pontifex consecratus est, quod electionis confirmatio

2. 3. Pag. §. 1. ab Exarcho Ravennate expectanda

Bar. an. 732. §. 4. esset. Ab defensione sacrarum imaginum ordiens Pontificatum legationibus, epistolis, Synodis restituit Imperatori Iconomacho: qui propterea eò processit, iræ, ut antiquissima Ecclesiæ Romanæ patrimonia in Sicilia & Calabria redigeret in publicum.

(1) Nec satis habuit scriptis atque decretis hæresim oppugnare, factis etiam

etiam delere annexus est. Imagines enim Salvatoris & Apostolorum in altera parte Basilicæ S. Petri, Deiparæ verò & sanctarum Virginum in altera collocavit. Eodem in Templo ædiculam construxit, in qua sacras reliquias undique conquistas condidit ad cultum. (2) De nonnullis quæstionibus consultus à S. Bonifacio Germanorum Apostolo, per epistolam respondit ad interrogata. (3) Legatos cum litteris ad Carolum Martellum patrem Pippini semel atque iterum misit, rogatum auxilium non solum contra Longobardos, qui res S. Petri in Exarchatu Ravennate, ac Ducatu Romano diripiebant, Romanamque cinxerant obsidione; sed etiam contra Imperatorem, qui Regem Longobardorum adversus Ecclesiam Romanam concitaverat. (4) Quid legationibus & litteris responderit Carolus, apud veteres non reperio. Eas fuisse Carolo gratissimas, scribit Fredegarius. (5) Quare nullus relinquitur dubitandi locus, quin Luitprandus Carolo perente quam primum excesserit Romanam ditionem, ac Ticinum, unde venerat, regressus sit,

Bar. an:
740. §.
20. 23.
Pag. 9. 4.
13.

Bar. an.
741. §. 7.
Pag. §. 9.

sit, retentis tamen, ut tradit Anasta-
sius in vita Zachariae, oppidis qua-
tuor, Hameria. Horta, Polimartio.
Blera, quæ postea Zachariae resti-
ta sunt. Similiter auxilia se missurum
promisisse, quis ambigat? Sed anno
741. morte interceptus promissa fa-
cere non potuit. Eodem anno IV.
Kal. Decembris moriens etiam Gre-
gorius, sanctitate, ut Romani Marty-
rologii verbis utar, *præclarus migravit
in Cælum, cum annos decem, menses octo,
& dies decem vigilantissimus Pontifex
fuiſſet.* (5)

ANNOTATIONES.

(1) Theophanes in Chronographia pag.
273. edit. Venet. *Patrimonia verò que dis-
cuntur sanctorum & Coryphaeorum Apo-
stolorum, qui in veteri Roma coluntur,
tria nimirum cum medio auri talenta,
eorum Ecclesiis ubi antiquo assignata &
pensa, in publicum erarium conferri iussit.*
Petrus de Marca lib. 3. de Concordia cap. 11.
§. 4. *Sciunt omnes, patrimonia illa Cala-
bria & Sicilia latifundia fuisse, quæ per
Defensores eò missos summi Pontifices cu-
rabant, ut patet ex variis epistolis Gre-
gorii Magni, vel, ut loquitur Nicolaus*
dis.

disponendo per familiares suos regere studebant.

(2) Vide Bonam lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 11. §. 2.

(3) Exstat apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1475. Inter cetera decernit, non esse rebaptizandos, qui baptizati sunt ab Ethnicis expresso sanctissimæ Trinitatis nomine, sed recipiendos per manus duntaxat impositionem, & sacri chrismatis unctionem. Qua de re olim addubitatum est, teste D. Augustino l. 7. de baptis. contra Donatistas cap. 53. & l. 2. cont. epist. Parmen. cap. 13. *Alia questio, utrum & ab iis, qui nunquam Christiani fuerunt, possit baptismus dari: nec aliquid temerè inde affirmandum est sine auctoritate tanti Concilii, quantum tanta rei sufficit.*

(4) In ea epistola, quæ est apud Baronium ad an. 740. §. 20. & apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1472. Gregorius Carolum Martellum appellat *Christianissimum*. Quem titulum ut *hereditarium* Regum Francorum agnoscit Pius II. epist. 385. ad Carolum VII. licet eum in Epistolæ inscriptione *illustrem* dicat veteri more. Itaque fallitur Raynaldus scribens ad an. 1496. §. 25. *Christianissimi* nomen *Ludovico XI. cum Pragmaticam sanctionem convulsisset, à Pio II. inditum*. Mabillonius lib. 2. de re diplomat. cap. 3. num. 5. pag. 70. & lib. 5. tabula 22. pag. 384.

Sandini Vitæ Pontif.

Bb

(5)

(5) Cap. 100. inter Scriptores Historiae Francorum Duchesni tom. 1. pag. 772.

(6) Walafrius Strabo de rebus Ecclesiasticis cap. 25. tom. 15. Bibl. Patr. pag. 195. *De Gregorio III. velut inauditum quidam & novum refertur, quod omnes Psalms memoriter tenuerit. Ubi intelligi datur, paucos priorum ita Psalterium didicisse.*

Inas Rex Occidentalium Saxonum hoc circiter tempore *Regnum suum*, ut scribit Polydorus Vergilius lib. 4. Histor. Anglicæ pag. 118. *Romano Pontifici vectigale fecit, singulis argenteis nummis, quos denarios vocant, in singulas domos impositus. Fecit idem ejus exemplo, ut opinor, ductus Offa Merciorum Rex, qui non multo post id tempus regnavit. Fuit is annus salutis circiter 740. Hoc vectigal auxit Athelphus Rex, qui totius ferè insula imperium obtinuit. Omnis Anglia hoc tempore istuc vectigal pietatis & religionis causâ Romano Pontifici pendit domesticatim collatum, & nummi illi argentei vocantur vulgò Denarii D. Petri, quos Pontificius questor, quem non inscienter Collectorem nuncupant, exigit. Nos hanc olim questuram aliquos per annos gessimus, ejusque muneris obeundi causâ, primum in Angliam venimus. Hac ipse*

ut addit Baronius ad an. 740. §. 15. scriben²
ad Henricum VIII. tunc Regem anno
Redemptoris 1533. cum Londini esset.

XCIII.

S. ZACHARIAS

ANNO CHRISTI 741.

CONSTANTINI COPRONYMI 1.

ZACHARIAS Polychronii filius, Bar. an.
Græcus, pridie Kal. Decembr. 741. § 13
anno 741. in locum Gregorii III. Pag. §. 9.
Pontifex inauguratus est. (1) Hic de
Longobardis, qui Italiam omnem
infestam habebant, auctoritate ma-
gis triumphavit, quam armis. Nam-
que Luitprandum eorum Regem,
bellum contra Romanum Ducatum
enixè parantem, per Legatos avertit Bar. an.
ab incepto, eundemque ab se inte- 742. § 20
ramnæ conventum perpulit, ut me. 31.
morata superiùs oppida Ameriam,
Hortatn, Polimartium, Bleram resti-
tueret Romanæ Ecclesiæ. Adjicit
Anastasius, Regem ultro reddidisse Pag. 184.
etiam Patrimonium Sabinense, tri-
ginta ferme ante annis ereptum, in-
super Narniense, Auximanum, An-
B b a con-

Bar. an.

743. § 12

13. 14.

conitanum, Numatense, & vallem
agri Sutrini, cui *Magna* nomen, &
pace cum Romano Ducatu confir-
matâ in annos viginti, captivos om-
nes redonâsse Pontifici. Quare cum
Luitprandus anno insequente fines
Exarchatûs ita infestè ingressus esset,
ut videretur obsessurus Ravennam,
Eutychius Exarchus, Joannes Ar-
chiepiscopus, & populus Ravennas,
atque Pentapolis, (2) & Æmilie Ci-
uitates Zachariam rogârunt, ut affli-
ctis rebus suppetias ferret. Ea de
causa Legatos cum muneribus ad Re-
gem misit, petens. ut Cæsenam Ra-
vennatibus redderet. Legatione ir-
ritâ, ipse Ravennam contendit, Urbis
curâ Stephano Patricio ac Duci de-
mandatâ : inde Ticinum, ubi ei à
Luitprando datum est, quod petebat.
An. 750. Illustriorem de Rachisio, qui Luit-
§. 1. 2. prando successerat, victoriam repor-
tavit. Veniens enim ad hunc, qui,
nullâ habitâ ratione pacis vicennalis,
prædabundus invaserat in Pentapo-
lim, Perusiâque in obsidione tene-
bat, non modò tenuit, ut Perusiæ op-
pugnatione desisteret, & occupata
Pentapolis oppida restitueret, sed
etiam

etiam tantum ipsi fastidium rerum terrenarum indidit hortationibus facris, ut Regno se abdicaret, & monasticum S. Benedicti institutum cum uxore Thesia & filia Rattruda profiteretur, ille in Casinensi monasterio, hæc in Virginum Cænobio, quod non longè ab Casino ædificaverant sumptibus suis. Idem Pontifex indulxit, ut Casinense Monasterium ab omnium Episcoporum ditione esset liberum, ita ut nullius juri subjaceret, nisi solius Romani Pontificis. (3) Idem respondens ad interrogationem S. Bonifacii, ratum esse jussit Baptisma collatum verbis his: *Baptizò te in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta.* (4) Ad hæc Regem Francorum, (Chil-dericum III. Merovingorum stirpem A. 751. ultimam) quod tanta potestati non erat §. 1. nilis, à Regno deposuit, & Pippinum Caroli Magni Imperatoris Patrem in ejus locum substituit, omnesque Francigenas juramento fidelitatis, quod illi fecerant, absolvit. (5) Idem libros Dialogorum S. Gregorii Magni è Latino in Græcum convertit. (6) Post an-
 num decimum, mensem tertium, & diem
 decimum quartum, quàm Pontifica-
 tum §. 12.

Bar. an.
744. §. 2.

Bar. an.
752. §. 2.

Pagius
tum §. 12.

Bb 3

tum acceperat, anno 752. pridie Idus Martii mortuus est, & ipsis Idibus sepultus, quo die ejus nomen Martyrologio Romano inscribitur.

ANNOTATIONES.

(1) Brevissimum hoc interregnum ostendit, nec petitam, nec expectatam ab Exarcho Ravennate confirmationem Pontificie electionis, & Romanam Ecclesiam demum vindicatam in libertatem. Cujus rei indicio sunt electiones quoque eorum, qui Pontifices fuerunt post Zachariam.

(2) Pentapolis Italicae Urbes sunt Ariminum, Pisaurum, Fanum, Auximum, & Ancona.

(3) Leo Ostiensis lib. 1. Chron. Casin. extremo cap. 4. Et lib. 2. cap. 96. Victor II. *usum illi Federico Abbati Casinensi san-daliorum, caterorumque insignium, juxta quod Sanctus Papa Leo dudum concesserat Abbati Richerio, eadem auctoritate concessit.*

(4) Epistola 6. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1505. ex qua decretum recitat Gratianus *de consecrat.* dist. 4. cap. *resulerunt nuntii* 86. Zachariae sententiam secutus est Stephanus II, qui responso 14. apud eundem Labbeum pag. 1652. ratum habuit Baptisma ab imperito Sacerdote administratum his verbis. *In nomine Patris mergo, & Filii mergo, & Spiritus Sancti mergo.* (5)

(5) S. Gregorius VII. lib. 8. epist. 21. apud Labbeum tom. 10. Concil. pag. 270.

Annales Francorum Fuldenles ad an. 752. inter Scriptores Rerum Germanicarum Freheri tom. 1. pag. 7. *Zacharias Papa ex auctoritate S. Petri Apostoli mandat populo Francorum, ut Pippinus, qui potestate Regiâ utebatur, regni totius & nominis quoque dignitate frueretur. Ita Hylricus Rex, qui ultimus Merovingorum Francis imperavit, depositus & in monasterium missus est. Pippinus vero in Civitate Sueffionum à S. Bonifacio Archi-Episcopo in Regem unctus, Regni honore sublimatus est.* Eodem modo est in vetusti scriptoris libello De Majoribus Domus Regiæ, eodem in Annalibus Francorum Tilianis, Loiselianis, Eginhardi, & Bertinianis ad an. 749. apud Duchesnium tom. 2. pag. 2. 12. 25. 234. & tom. 3. pag. 151.

Bellarminus lib. 2. De Rom. Pont. cap. 17. *Quod Zacharias justè ac legitimè deposuerit Childericum Regem, & creari jussit, Pippinum, affirmant omnes quotquot hanc historiam scribunt, tam Græci, quam Latini, exceptis Magdeburgensibus, & Calvino.* Tum Græcos, tum Latinos scriptores recenset Sfondratus in Gallia Vindicta dissertat. 2. §. 2. num. 3. Cointius verò ad an. 752. §. 5. & Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. 8. dissertat. 2. ait,
B b 4 nec

nec Zacharia. nec Stephani III. Romanorum Pontificum auctoritate Regnum Francorum à Childerico III. ad Pipinum translatum. Non dissentiunt ab Alexandro Dupin de antiqua Ecclesiae disciplina dissertat. 7. cap. 3. §. 3. & Launojus lib. 7. epist. 9, *sed horum confidentiam*, ut scribit Fontaninus in Vindiciis diplomatum lib. 2. cap. 9. §. 7. *penitus jugulat Codicem MS. Gregorii Turonensis clausula de Pipino, cujus temporibus Codex scriptus est, in Francorum Regem consecratione, post Childericum solo detrusum* per auctoritatem & imperium sanctae recordationis Domini Zachariae Papae, & unctionem sancti chrismatis per manus beatorum Sacerdotum Galliarum. Vide dissertationem nostram octavam, & annotat. 5. ad Leonem III.

(6) Joannes Diaconus in vita S. Gregorii lib. 4. cap. 75. Photius in Bibliotheca Cod. 252. pag. 1399. Ordericus Vitalis lib. 2. Hist. Eccl. pag. 453. inter Scriptores Normannicos Duchesnii.

XCIV.

STEPHANUS II.

ANNO CHRISTI 752.

CONSTANTINI COPRONYMI 12.

Bar. an. 752. § 9. 13. Pag. §. 15. 16. **S**acerdos summus in locum Zachariae anno 752. VII. Kal. April. crea-

creatus est Stephanus II. aliis III. filius Constantini, Romanus, & Romanæ Ecclesiæ Diaconus. (1) Aistulphum Regem Longobardorum Ducatui Romano inferentem arma, atque excidium Urbi minitantem placare muneribus tentavit. At non perinde, ut sperabat, ipsi successit. Itaque Legatos misit ad Constantinum Copronymum rogantes, ut Urbem à Longobardorum furore tutaretur. (2) Hæc quoque spe dejectus, ad Pippinum confugit in Galliam, ubi magnus ei honos habitus est. Tunc, cum in Carisicato villa ad Isaram propè Noviodunum in Britanico monasterio degeret, Gallicanæ Ecclesiæ Antistitibus dedisse undeviginti responsa fertur, à Sirmondo primùm edita: inter quæ supposititium est undecimum illud *de Presbytero, qui, cum deesset aqua, periclitantem infantem vino baptizavit.* (3) Tunc etiam Pippinum cum filiis Carolo & Carlomanno sacri olei unctione inauguravit Regem, ac scedus juxta pacta inter Gregorium III. & Carolum Martellum conventa sancivit, ut Pontifex Pippinum ejusque successores

Bar. an.

753. §. 1.

2. 12.

Pag. §. 1.

2. 4.

An. 754.

§. 1. 2. 14

Pag. §. 68

B b 5

col:

collatâ *Patriciatûs* dignitate constitueret Patronos ac Defensores Sedis Apostolicæ: (4) Pippinus verò atque alii post ipsum Reges Francorum, quoniam Orientis Imperatores omnem Ecclesiæ defendendæ curam abjecissent, tenerentur illam adversus quoscunque Longobardorum &

Bar. an.

755. § 24
26.

Pagius

§. 5. 6.

Græcorum impetus tueri atque defendere. Quare Pippinus bis cum exercitu Italiam ingressus, *ſædiſragum* Aistulphum coëgit restituere Exarchatum, quem occupârat, pulso Eurychio Exarchorum postremo. Recuperatas ditiones Apostolicæ Sedi omnes concessit, atque ita Pontificis Romani Principatum instituit. (5)

Bar. an.

756. § 25

Aistulpho mortuo, orta inter Longobardos de successore certamina. Stephanus Desiderium Longobardorum in Tuscia Ducem juvit auxilium Francorum ad Regnum obtinendum, lege eâ, ut Urbes redderet à Pippino Romanæ Ecclesiæ donatas, & contra pactum ab Aistulpho retentas, Faventiam videlicet, Forum Corneli, Ferrariam Auximum, Anconam, Cumanum, & Bononiam. Ex his Faventiam duntaxat, & ut ait

Ana.

Anastasius, *universum Ducatum Ferraria in integrum Pontifex recepit, quod Desiderius Regnum adeptus non sterisset in fide.* (6) Nec interim Bar. an. 754. § 36 animo minus intento rebus sacris curandis fuit. Damnavit enim impium conventiculum jussu Constantini Copronymi habitum Constantino-
 poli contra imagines sacras, (7) eundemque Copronymum studuit ab scelere revocare. Ingentibus pro Ecclesia laboribus perfunctus, anno Bar. an. 757. § 1. Pag. 91. 757. VIII. Kal. Maji obiit, cum Pontificem se gessisset annos quinque, & dies undetriginta.

ANNOTATIONES.

(1) Ego secutus Anastasium & Flodoardum in Fragmentis de Pontificibus Romanis omitto Stephanum nescio quem Presbyterum Romanum, qui decessit tertio post die, quam electus fuerat. Primus omnium illum Romanis Pontificibus annumerasse dicitur Panvinius in Chronico Ecclesiastico pag. 37. Ejus vestigiis insistere Baronius, alique. Sed *opinio illa*, ut ait Pagius ad an. 886. §. 7. *omnes antiquos scriptores contrarios habet, omnesque Pontificum Romanorum Catalogos, in quorum nullo nomen Stephani Presbyteri, quia nempe tantum electus fuit, legitur.* Quamobrem qui

qui aliis Stephanus III. est, mihi dicatur II. quem alii IV. ego III. facio, & sic deinceps usque ad Stephanum IX. qui ab aliis X. appellatur.

(2) *Κόπρος stercus est, & ὁνομα* *Pudendi cognominis originem refert Zonaras lib. 15. Annal. pag. 80. edit. Venetæ. Natus est Leoni catulus Patre crudelis, cujus matrem Mariam diademate ornavit, & puerum in magna Ecclesia baptizavit, Constantini nomine indito: qui cum in sacrosancta illa aqua mergeretur, fertur excrevisse stercus, unde Coptonimus est cognominatus. Eodem modo Theophanes in Chronographia pag. 266. edit. Venetæ. Vide Baronium ad an. 719. §. 20. & ad an. 775. §. 3.*

(3) Ipsa responsi verba hæc sunt apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1652. & apud Harduinum tom. 3. pag. 1987. *Si in vino quis, propterea quod aquam non invenibat, omnino periclitantem infantem baptizavit, nulla ei exinde adscribitur culpa. Infantes si permaneant in ipso baptismo. Nam si aqua adsuit præsens, ille presbyter excommunicetur, & poenitentia submitatur, quia contra Canonum sententiam agere præsumpsit. Hoc responsum datum à Stephano II, ut consuleret necessitati, aliqui existimârunt. Hos refellit Harduinus Quæst. De baptismo in vino. Nam quia lege sancitum est, baptismus ut suscipiatur, si quis*

si quidem consultum saluti nostræ cupimus: eâdem nominatim excipitur, quemadmodum ritè tradatur, ex aqua nimirum: ipso legem statuente Domino: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei... Hinc Augustinus, cuius tot passim occurrunt de Baptismi natura ac dotibus præclara voces atque sententia, idem de materia affirmatè quidem ac præcisè: sed tamen verè pronunciat tract. 15. in Joan. Tolle aquam, non est baptismus. Postea idem Harduinus, rejectâ etiam eorum sententiâ, qui dicunt, responsum illud esse mendosum, multis argumentis concludit, esse subdititium, & ab imperito aliquo consarcinatores, nec satis provido assutam hanc infelicitè laciniam Stephani responsis: & ab eodem pari arte atque fallaciâ Siricio quoque ipsi attributam sub Gratiani monachi tempora.

(4) Petrus de Marca lib. 1. de Concordia cap. 12. §. 3. Hic (Stephanus) II. dum Aistulphi Longobardorum regis armis undique premeretur (qui quidem post Exarchatus & provincia Romane civitates, depulsis inde Constantinopolitanorum præfidiis, valido exercitu occupatas, patrimonium Ecclesie Romane usurpaverat) ad Gallias magnoprocere Romanorum commi-

mitatu stipatus accessit: ubi fœdus cum Pippino Rege pepigit iis conditionibus, ut Rex ejusque filii Patricii Romanorum dicerentur, & Ravenna Exarchatus, à Longobardis armorum vi repetitus, donatione Pippini in Romanam Ecclesiam transferretur. Hæc conventiona liquidum ostendi non possunt, quàm ipsiusmet Stephani verbis: qui tùm denuo ab Aistulpho fœderibus infractis Romæ obsidionem pateretur, pacta illa Pippino rescribat: Dum vestris mellifluis obrutibus presentati sumus, omnes causas Principis Apostolorum in vestris manibus commendavimus. Quoniam quidem inspirati à Deo aurem petitionibus nostris accommodare dignati estis, & vos beato Petro polliciti estis, ejus justitiam exigere, & defensionem sanctæ Dei Ecclesiæ procurare. Patricii verò dignitatem Stephanum Pippino Regi & ejus filiis contulisse, fidem facit epistola Stephani tertia, cujus inscriptio hæc est: Domini Excellentissimis Pippino Regi & nostro spirituali compatri, seu Carolo & Carolomanno, item Regibus, & utrisque Patriciis Romanorum Stephanus Papa.

Porro Patricii nomen duo quædam complectebatur, & jurisdictionem, quæ Reges in Urbe ex consensu Pontificis & populi Romani potiebantur, & protectionem seu defensionem, quam Romana Ecclesia

clesia polliciti erant: Dicit jurisdictionem, non dominium, quod Patriciatûs vocabulo significari arbitrantur obtrectatores Romanæ Ecclesiæ: nec dicit, Francorum Reges jurisdictionem illam habuisse ipsos per se, tanquam supremos Principes ac Dominos, sed delatam eis fuisse ex consensu Pontificis, quocum conjungitur populus Romanus juxta phrasim Anastasii: Sanctus Petrus, & Respublica Romanorum. Vide Pagium ad an. 789. § 9.

Ludovicus Thomassinus de vet. & novâ Ecclesiæ disciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 8. *Nulli hinc suspicionum fomites, nulli emulationis aculei in Republica vel Civitate Romana, ut quæ in unum cum Ecclesia B. Petri corpus jamdiu concrevisset, non aliis multis sæculis defensore usa, non alio capite conspicua, quàm Pontifice Romano. Ideo & cum Desiderius Aistulpho successisset, & Rachis repudiatâ veste Monasticâ regnum repeteret, ille Reipublicæ reipublicæ se redditurum professus, hoc est Ecclesiæ, Ducatum Ferrariensem reddidit cum aliis Urbibus, eâ conditione, ut Pontifex Rachisem compelleret in suum se Cœnobium rursus abdere, quod & fecit.*

(5) Quot urbes complecteretur donatio Pippini, quæ Anastasii ætate servabatur in tabulario Romanæ Ecclesiæ, parùm convenit. Nam Leo Ostiensis lib. 1. Chron. Casin

Casin. cap. 8. eam donationem extendit præter fines Urbium, quas Anastasius recenset. Antonio Pagio ad an. 755. § 6. certum videtur, ab hoc tempore plenam in rebus civilibus administrationem Pontifices tam Roma, quam in Exarchatu Ravennatensi exercuisse, nisi rebellionum motibus aliquando impedirentur. Romani enim ait idem Pagius ad an. 796. §. 11. anno 754, quo Pippinus Exarchatum Ravennæ Principi Apostolorum ejusque successoribus concessit, Constantini Copronymi Imperatoris heretici, qui eos adversus Longobardos defendere non poterat, dominationem penitus excussere, & Rem publicam instituere, cujus caput Romanus Pontifex, Defensor verò ac Protector Pippinus Galliarum Rex dicti sunt. Hinc quando Stephanus II. in suis litteris de Aistulpho Longobardorum Rege, & de vexatione Urbis Romana sermonem habet, nusquam meminit Imperatoris; Romanosque populum suum appellat, ut videre est in ejus Epistolis 3. 4. & 6. ad Pippinum Regem. Eodem modo loquitur Paulus Stephani successor & Hadrianus I. ille in epistolis 2. & 7. ad Pippinum, hic epistola 4. ad Carolum Magnum, scripta anno 775. Nec refert, quòd memoratæ epistolæ, ut subjicit idem Pagius §. 14. dicantur data imperante Domino piissimo Augusto Constantino

Stabino à Deo coronato, Magno Imperatore anno XXXI. *vel aliquo alio ejusdem Imperatoris.* Nam *præfati Pontifices Romani* us formulis tunc usi sunt, tanquam notis temporariis, quæ nullam subjectionem inferebant. In Concilio Romano anno 743. habito legitur, ut ibidem apud Baronium num. 17. videre est: Factum esto hoc Concilium anno secundo Artabaldi Imperatoris, nec non Luitprandi Regis anno trigesimo secundo, indictione duodecimâ. Sed inde non sequitur, Romam Luitprando Longobardorum Regi subditam fuisse: alioquin uno eodemque tempore duos supremos Dominos agnovisset, Artabaldum nempe Imperatorem, & Luitprandum Regem; cum tamen certum sit, Luitprandum nunquam in Urbem Romanam dominationem exercuisse. Vide annotat. 3. ad Leonem III.

(6) Quid sibi velint verba hæc Anastasii, explicat Anastasius ipse in vita Hadriani I. pag. 235. scribens, Desiderium sibi usurpasse Civitatem Faventiam, & Ducatum Ferraria seu Domaciam de Exarchatu Ravennate, quas sanctæ memoriæ Pippinus Rex, & ejus filii Carolus & Carlomanus Excellentissimi Reges Francorum & Patrici Romanorum Beato Petro concedentes obtulerunt.

(7) Theophanes in Chronographia pag. Sandini Vitæ Pontif. Cc. 285.

285. edit. Venetæ: *Eodem anno (754) impius Constantinus adversus sanctas & venerandas imagines illegitimum trecentarum triginta & octo Episcoporum in Hæria Palatio coëgit conciliabulum.* In eo definitum, sacras imagines idola esse, & qui eas colerent, *idololâtras*: damnatque anathemate, qui honorem illis haberent: decretum insuper, ut hæc sceleratorum hominum coitio *Septima Oecumenica Synodus* diceretur. Hujus Acta inserta sunt *Actioni VI. veræ ac legitimæ Synodi Oecumenicæ VII. & ibidem refutata ac rescissa.* Quidam tradunt, hanc Ieonomachorum turbam ad impietatis provectam, ut edito canone negaverit, Deiparam Virginem, & Sanctos posse precibus suis ac patrocinio Deum nobis propitium reddere, causamque nostram adjuvare. Quod falsum est. Nam apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 871. & 872. ita in eo conventiculo statutum reperio: *Si quis non confitetur, sanctam semper Virginem Mariam propriè & verè Deiparam, quâvis visibili & invisibili creaturâ superiorem, & cum sincera fide ejus intercessionem, tanquam quæ libertatem apud eum, qui ex se genitus est, Deum habeat, non postulaverit, anathema.* Et paulò post: *Si quis non confitetur, omnis, qui à sæculo hucusque & ante legem, & in lege, & in gratia à Deo dati fuerunt, Sanctos*

venit

venerandos esse coram Deo & animâ & corpore, & horum intercessionem non petierit, acpote qui libertatem apud Deum habeant pro mundo secundum Ecclesiasticam traditionem intervenire, anathema. Nec aliud, ut ait Nat. Alexander in Hist. Eccl. Sæc. VIII. cap. 2. art. 1. §. 2. colligi potest ex Actis S. Stephani Junioris, laudatis à Cardinali Baronio: qua blasphemiam quidem meminere ab Iconomachorum Antistitibus verbo tenus in beatam Virginem prolata, non autem canone sancita.

XCV.

S. PAULUS I.

ANNO CHRISTI 757.

CONSTANTINI COPRONYMI 17.

STEPHANO II. substituitur Paulus ejus frater, ipse quoque Romanæ Ecclesiæ Diaconus. (1) Vix Pontifex factus, antequam consecraretur (consecratus autem est IV. Kal. Jun. an. 757.) epistolam dedit ad Pippinum Regem Francorum petens, ut pergeret juxta fœdus præsidio esse Romanis. (2) Anno Pontificatus quarto, datâ ad eundem Pippinum aliâ epistolâ, rogavit, ut Desiderium Regem

Bar. an.
757. § 2.
3. 4.
Pag. 91. 2

Cc 2

gem

gem Longobardorum urgeret, donec omnes justitias beati Petri Apostolorum Principis, omnia videlicet patrimonia, jura etiam & loca, atque fines, & territoria diversarum Civitatum suarum Reipublicæ Romanorum sibi plenissime restitueret. (3) Copronymum verò, qui non modò sacris imaginibus pertinaciter infestus erat, sed etiam sæviebat in Monachos, legationibus & litteris conatus est ab impietate avocare. Multa Sanctorum corpora è cœmeteriis, quæ Longobardorum incursionibus exposita magnas fecerant ruinas, transtulit in Urbem, & in locis decentioribus collocavit. In his etiam corpus S. Petronillæ filiæ B. Petri. (4) Annos decem & mensem unum summo Sacerdotio præfuit. Cessit è vita IV. Kal. Jul. anno 767. quo die, haud expectatâ ejus morte, Constantinus nondum Clericus, potentiâ fratris sui Totonis Ducis Nepesini invasit Pontificatum, ac per annum & mensem tenuit.

ANNOTATIONES.

(1) Nunc primùm duo fratres alius protinus post alium Pontifices facti. Post hos Sac. XI. Benedictus VIII. & Joannes XIX.

(2) Epistola illa apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1675. prima dicitur, in Codice autem

Bar. an.

758. §. 2.

Bar. an.

767 §. 4. 5

Pag. §. 3.

autem Carolino est tertia. Porro Codex Carolinus ita dictus est, quod jussu Caroli Magni compositus fuerit. Continet novem & novaginta epistolas à summis Pontificibus Gregorio III. Zacharia, Stephano II. Paulo I. Stephano III. Hadriano, & Pseudopapa Constantino scriptas ad Carolum Martellum, Pippinum, Carolomannum, & Carolum Magnum de rebus *temporalibus* ad Apostolicam Sedem pertinentibus. Codicem hunc à Sebastiano Tegnagelio Bibliotheca Casarea Vindobonensi Praefecto acceptum, referente Petro Lambecio lib. 2. Bibliotheca Casarea cap. 5. pag. 322. anno 1613. in lucem edidit Jacobus Gretserus ad refellendas calumnias Centuriatorum Magdeburgensium contra *temporale* Romani Pontificis dominium. Vide Muratorii monitum in Epistolas Codicis Carolini tom. 3. part. 2. Script. Rer. Italic. pag. 73.

(3) Continuit in Annal. Eccl. Franc. ad an. 760. §. 6. ex memorata epistola, quæ apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1679. est tertia, & Codicis Carolini 21. *Patrimonia distingue à juribus, locis, finibus, ac territoriis Civitatum. Nam jura, loca, fines, ac territoria Civitatum pertinent ad donationem Pippinianam, partemque constituent Principatus à Pippino Rege Pontifici Romano collati. Patrimonia verò cum intra, tum extra donationem Pippinianam consistunt pro subsidio tantum & alimento pauperum Christi, seu luminarium*

conciuatione, ut *Gregorius tertius* Papa in litteris ad *Carolus Majorem* Domini patrem *Pippini Regis* loquitur apud *Baronium* ad an. 740. §. 20.

(4) Vide *Historiam* nostram *Apostolicam*, ubi de *Apostolis* in universam.

XCVI.

STEPHANUS III.

ANNO CHRISTI 768.

CONSTANTINI COPRONYMI 28.

E Jecto *Constantino Pseudopapa*, ubi se-
 Bar. an. 768. §. 1. disset anquum unum, mentem
 768. §. 1. unum, & qui subrogatus est prater ju-
 Pag. §. 1. sasque, *Philippo* pariter cessare jussu, le-
 guimèrueque ex sacrorum canonum præ-
 scripto creatur *Stephanus* Nonis *Augusti*
 mensis, hujus nominis quartus, dictus à
 nonnullis tertius, (1) *Oliui* filius, *Sicu-*
 lus. Is accitis ex *Gallia* atque *Italia*
 Bar. an. 769. §. 1. Episcopis, Concilium *Romæ* anno
 769. §. 1. insequente habuit, in quo anathema-
 4. 7. te percussus est falsus Pontifex *Con-*
 Pag. §. 1. stantinus

sancitumque decretum con-
 ſecrendis affectantibus Pontificatum.
 Tunc allatis sacratissimis canonibus, eis-
 que liquidò perscrutatis, prolata est sen-
 sentia ab eodem *Sacerdotali Concilio* sub

ANNO

anathematis interdicto, ne ullus unquam
presumat Laicorum, neque ex alio ordi-
ne, nisi per distinctos gradus ascendens,
Diaconus, aut Presbyter Cardinalis fa-
ctus fuerit, ad sacrum Pontificatus hono-
rem promoveri. (2) De Episcopis verò
atque Presbyteris & Diaconibus, quos
ipse Constantinus consecraverat, ita in
eodem Concilio promulgatum est, ut Epis-
copi illi, si aliquis eorum Presbyter, aut
Diaconus fuerit, in pristinum honoris sui
gradum reverteretur. Et si placabiles
fuerint coram populo civitatis sue, denuò
facto decreto electionis, more solito cum
Clero & plebe ad Apostolicam advenissent
sedem, & ab eodem sanctissimo Stephano
Papa benedictionis susciperent consecra-
tionem. Presbyteri verò illi, ac Dia-
coni ab eodem Constantino consecrati, simili
modo in eo, quo prius existebant, habitu
reverterentur. Et postmodum si qui eo-
rum placabiles extitissent, antefatus bea-
tissimus Pontifex Presbyteros eos aut Dia-
conos consecraret; statuens, ut hi, quò
ex eis consecrandi erant, nequaquam ad
potiorem honorem ascenderent, nec ad
Pontificatus promoverentur culmen. Po-
stea in eodem Concilio statutum est, ut om-
nia, quæ idem Constantinus in Ecclesia-

Cc 4

sticis

sticis Sacramentis ac divino cultu egre-
 terata fuissent, seu, ut legunt alii, iu-
 randa essent, prater sacrum Baptisma, at-
 que sanctum Chrisma. (3) Damna-
 quoque Pseudosynodus Constanti-
 nopolitana adversus imagines sacras,
 cultusque earum probatus. Concilio
 dimisso, Stephanus statuit, ut omni
 Dominico die à septem Episcopis, Cardini-
 buse hebdomadariis, qui in Ecclesia
 Salvatoris observabant Missarum solemp-
 nia, super Altare Beati Petri celebrare-
 tur, & Gloria in excelsis Deo, diceretur.
 (4) Obiit Kal. Februarii anno
 772. cum annos tres, menses quinque,
 dies septem & viginti in Pontificatu
 fuisset. (5)

ANNOTATIONES.

(1) Baronius ad an. 768. §. 1. Vide anno-
 tat. 1. ad Sabinianum, & ad Valentinum.

(2) Ex Anastasio decretum recitat Gratia-
 nus dist. 79. cap. 4. unde colligi videtur, solis
 Presbyteris & Diaconis Cardinalibus sum-
 mum Pontificatum fuisse reservatum, cum
 antea etiam Subdiaconi Pontifices crearentur,
 ut dictum est annotat. 1. ad vitam De-
 usdedit.

(3) Anast. Bibl. in vita huj. Pont. p. 227.
 & 228.

Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. VIII
 cap. 1. art. 8. Ex Anastasi narratione dis-
 ficul.

fuit oritur gravissima de Sacrarum
 Ordinationum iteratione. Videtur enim
 nerum ordinasse Episcopos, quos Antipa-
 pa Constantinus consecraverat. Sed re-
 spondemus, Sacramentum Benedictionis ve-
 cari ab Anastasio, quod Sacramentale dun-
 taxat quoddam fuit, ritusque sacer, quo
 antiquius depositi, & gradu suo dejecti,
 Pontificia reconciliationis beneficio ad
 pristinos honores iterum promovebantur,
 & pristinos in gradus restituebantur. Ri-
 tum etiam illum Consecrationem appella-
 vit Anastasius, quia cum Ordinum sno-
 rum insignia reciperent coram Altari, &
 Benedictione Episcopi reconciliarentur, ac
 potestatem obeundi munia Ordinum, quos
 illegitimè susceperant, ejus indulgentiâ
 consequerentur, videbantur quasi de novo
 consecrari. Alio modo respondet Auxili-
 us lib. 2. De Ordinationibus Formosi Papæ
 cap. 4. Nunquam exemplum à malis esse su-
 merendum - - - Quocirca Constantinus, qui
 Neophytus, armisque circumseptus Aposto-
 licam sibi Cathedram usurpavit, jure dam-
 natus atque dejectus est. Jam verò quod
 eum oculis privarunt, non Apostolicum, sed
 Apostaticum est. Ordinationem quoque ejus
 non rectitudinis intuitu, sed invidiæ zelo,
 contra Sanctorum Patrum sanctiones, in pri-
 stinos deposuerunt gradus. *Et infra:* Bene
 quod Neophytum ab Apostolica celsitudine
 C 5 pro-

projecerunt. Sed manifestè in eis peccaverunt, qui secundum canones ordinati fuerant, & eos deponere non formidârunt, eoque nefario ausu iterum in eadem ordinatione consecrandos esse statuerunt. Alioquin frustra Sanctissimus Leo Papa consuluit, ut Pseudoepiscopi abjiciantur, & eorum Ordinatione rata consistere possit. Frustra enim Papa Anastasius præfixit, ut Ordinationes Acacii nulla portio læsionis attingeret. *Verum multo verisimilius est, Stephanum & Episcopos, qui in Romana Synodo cum ipso sederunt, non ita fuisse Traditionis nescios, ut ordinatos a Constantino, qui verè, etsi non legitimè & canonicè, consecratus erat Episcopus, iterum ordinandos censerent. Ut enim alia omittam, non ignorabant celebre illud S. Gregorii Magni responsum lib. 2. epist. 32 ad Joannem Episcopum Ravennatem datæ.* Illud autem quod dicitis, ut is, qui ordinatus est, iterum ordinetur, valdè ridiculum est, & ab ingenii vestri consideratione extraneum: nisi forrè quod exemplum ad medium deducitur; de quo ille judicandus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem de Fraternitate vestra sic sapere. sicut enim baptizatus semel, iterum baptizari non debet: ita qui ordinatus est semel, in eodem Ordine iterum consecrari non debet. Sed si quis forsitan cum levi culpa ad Sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen Ordo servari. *Non ignorabant de-*

cre:

cretum Concilii Capuani, quo Bonosi heretici Ordinationes probatae sunt: nec Synodi Carthaginensis tertia sanctionem, qua Concilium Capuanum sententia confirmata est. Non ignorabant, S. Augustinum Lib. 1. De Baptismo contra Donatistas cap. 1. probare, non esse iterandum hereticorum baptismum, quia nec Sacramentum dandi baptismi, id est Ordinatio in eis iteratur. Non est igitur existimandum, eruditum Pontificem, ceterosque Praesules, praecipue Gallicanos, qui sacra eruditione erant conspicui, à Traditione defecisse, & sanxisse Ordinatos à Constantino & papa iterum esse ordinandos. Sentit hoc etiam Baronius ad an. 769. §. 6. Contra verò Joannes Morinus in Comment. De Sacris Ordinationibus part. 3. Exercitat. 5. cap. 5. asserit Ordinatos à Constantino, utpote qui nullum Sacramenti Ordinis characterem recepissent, iterum initiatos fuisse Ordinibus sacris.

(4) Anastasius Bibliothecarius pag. 230.

Baronius ad an. 769. §. 12. *Hic prima mentio de septem Episcopis Cardinalibus reperitur, illis scilicet, qui proximos Urbi habentes Episcopatus assisterent Pontifici, eidem sanctae Romanae Ecclesiae annexi cardini. Quorum septem civilia nomina, ut scribit Joannes Diaconus in lib. De Ecclesia Lateranensi cap. 8: apud Mabillonium,*
tom.

tom. 2. Musei Italici pag. 566. hæc sunt
*Episcopus Hostiensis, qui debet consecra-
 re & benedicere Apostolicum, præ omni-
 bus aliis: Episcopus S. Rufina secundus;
 Episcopus Portuensis tertius; Episcopus Albanensis quartus; Episcopus Tuscan-
 nensis quintus; Episcopus Sabinensis sex-
 tus; Episcopus Prænестinensis septimus.*

Martene lib. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 3. art. 8. §. 3. pag. 327. Quo ex libro discimus, septem Episcopos Cardinales olim in Ecclesia Lateranensi hebdomadarum missarum solemnia per soluisse: quam, ob hanc prerogativam, laudat & extollit Petrus Damiani lib. 2. epist. 1. ad sanctos Episcopos Lateranensis Ecclesiæ Cardinales. De hac consuetudine ita scribit Joannes Diaconus in lib. De Eccl. Lateranensi cap. 8. Ad hoc igitur tam solenne sacrosanctum Altare - - nullus ad sacrificandum audeat accedere præter Dominum Apostolicum, & septem Cardinales Episcopos eisdemque Ecclesiæ hebdomadarios, qui Missam in hac sacrosancta Basilica celebrant per hebdomadas suas.

Bona lib. 2. rer. Liturgic. cap. 4. §. 3. Ratio hujus edicti est, quia olim à solo Episcopo (Gloria in excelsis) dici poterat, à Presbyteris verò in solo die Paschali dicebatur, ut initio Libri Sacramentorum S. Gregorii legimus: non quia ad Episcopos

pos maxime pertineat Missam celebrare, ut explicat Suarez tom. 3. in 3. p. disput. 83. sect. 1. sed quia revera sic ferebat mos priscus Ecclesie, ut soli Episcopi hunc hymnum dicerent, sicut soli in prima populi salutatione dicunt Pax vobis *his diebus*, quibus Gloria in excelsis *dici solet*. Vide annotat. 3. ad Telephorum, & 7. ad Symmachum.

(5) Ambrosius Autpertus in epist. ad hunc Pontificem, quam præponit libris suis in Apocalypsin S. Joannis tom. 13. Bibl. Parr. pag. 404. *Peto, ut vestro etiam decreto profuturi firmi maneant: quod videlicet nullum ante me alium tractatorem fecisse reperio*. Et his verbis Mabillonius Præfat. in Part. 2. Sæc. 4. Benedict. num. 177. colligit. Autpertum existimasse, nullum ante se existisse Tractatorem, qui libris suis approbatoris decreti auctoritatem à Papa flagitaverit.

XCVII.

HADRIANUS I.

ANNO CHRISTI 772.

CONSTANTINI COPRONYMI 32.

HADRIANUS Theodori filius, Bar. an. Romanus, Diaconus Cardina- 772. 9.
 lis vitæ sanctimoniâ & eruditione in- 3. 8.
 signis, anno 772. V. Idus Februar. Pag. 6. 1.
 Pontifex creatus est. Altero mense
 Pon-

Pontificatûs nondum exacto, Desiderium Ecclesiasticæ ditioni infestum cernens, verensque minitantem Urbem, per Legatos rogavit Carolum Magnum, ut exemplo Patris Pippini succursum veller Ecclesiæ, atque Exarchatui, & Regem compelleret ad restituendas Urbes occupatas contra fœdus. Ille Romanæ Ecclesiæ subsidio veniens, Desiderio Ticinensi obsesso, ac demum capto, & Longobardis in deditiorem acceptis, eorum in Italia Regno finem imposuit anno 774. cùm stetisset annos (sex supra ducentos. (1) Obsidionis tempore Carolus ad Pascha celebrandum Romam profectum cum omni honore suscepit Hadrianus, tenuitque ab eo, ut donationes & restitutiones à Pippino factas non solum confirmaret, sed etiam augeret. 2. Vix in Galliam reversum Romam rursus Hadrianus accivit adversus Ecclesiæ hostes. Eo, quoniam expeditionem susceperat contra Saxones rebellantes, anno duntaxat 781. cum uxore filiisque Pippino & Ludovico iterum venit; quorum utrumque Pontifex inauguravit, alterum

Bar. an.

773. §. 1.

11. 12.

An. 774.

§. 6. 7.

Pag. §. 1.

13.

Bar. an.

781. §.

12.

Pag. §. 1.

maiores nati Regem Longobardorum, alterum Aquitaniæ. Tum Carolus territorium Sabinense Hadriano ejusque successoribus concessit. Eundem Carolum reversum in Italiam ad reprimendam audaciam Arigisi Ducis Beneventani, qui rebellaverat, idem Pontifex tertio Romæ excepit anno 787. Mirè lætum Francorum Principum munificentia ac patrocinio Hadrianum, multò lætiorem reddidit Constantini VI. & Irene matris religio, quorum operâ Orientali Ecclesiæ pax restituta est. Leone enim IV, Copronymi Patris haud absimili, vitâ defuncto, filius ejus Constantinus decennis puer, cum Irene matre sanctissima scemina Imperium adepti, proscriptionem Catholicam Fidem revocârunt. Quam deinde ut stabilirent, anno 787. Hadriani voluntate Concilium generale indixerunt adversus Iconomachos, qui hætenus Orientalem Ecclesiam divexaverant. (3) Suos ad conventum hunc Legatos misit Hadrianus, quemadmodum anno 794 ad Synodum à Carolo Magno, se pariter consentiente, indictam Francofurtum.

Bar. an.
787. §. 64
Pag. 9. 6.

Bar. an.
785. §. 2.

tum. (4) Idem libros Carolinus
 Bar. an. confutasse dicitur: (5) idemque li-
 795. §. 1. teras Pontificias, quæ cerâ primùm
 11. signabantur, plumbo muniendas de-
 Pag. §. 1. crevisse. (6) Exitu anni 795. VIII.
 Kal. Januar. decessit, cùm annos *tre*
et viginti, menses decem, dies decem
septemque in Pontificatu confecisset,
 ita Carolo Magno charus, ut auditâ
 ejus morte non temperaverit à le-
 crymis, teste Eginhardo in vita
 ejusdem Caroli cap. 19.

ANNOTATIONES.

(1) Longobardi *in Italiam ingressi sunt*
anno 568. :deoque Regnum Longobar-
dicum duravit tantum annos 206. Po-
 gius ad an. 774. §. 7.

(2) Vide Petrum de Marca lib. 3. De
 Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 10.
 §. 5.

Sigebertus in Chron. ad an. 773. inter
 Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1.
 pag. 780. memoriæ prodidit, Carolum Ma-
 gnum, post captum Ticinum, Romam ite-
 rum concessisse, & Synodo 153. Episcopo-
 rum & Abbatum celebratâ ab Hadriano
 interfuisse: in eaque Hadrianum dedisse
 Carolo *jus eligendi Romanum Pontificem,*
et insuper Archiepiscopos, et Episcopos,
per singulas provincias ab eo investituram
 acci-

accipere defunctis. At Synodum illam esse commentitiam ostendunt Baronius ad an. 774. §. 10. & ad an. 964. §. 22. Vi-
torellus in Addit. ad Cōacōnium in Vita
Hadriani I. Petrus de Marca lib. 2. De
Concordia cap. 12. §. 9. Ludovicus Tho-
massinus de vetere & nova Ecclesiæ disci-
plina Part. 2. lib. 2. cap. 20. & 25. & Ni-
colaus Alemannus de Lateranensibus Parie-
tinis cap. 10. pag. 82. Horum sententiam
secutus sum dissertat. 9. unde ea sumes,
quæ ad hunc locum pertinent.

(2) Oecumenicum VII. Nicænum II. Concil.
Constantinopoli anno 787. inchoatum, ac Oecum.
deinde Nicæam Bithyniæ translatum, ideó VII.

que *utriusque Urbis nomine à Scriptori-*
bus, ut ait Petrus de Marca lib. 2. De
Concordia cap. 17. §. 2. *Constantinopo-*
litanaum, vel Nicænum dictum. Abso-
lutum est eodem anno. Numerus Epif-
coporum, qui interfuerunt, incertus. Non
plus quinquaginta supra trecentos fuisse,
magis credo. Præfuerunt Hadriani Lega-
ti Petrus Archipresbyter Ecclesiæ S. Petri,
& Petrus Monachus atque Abbas S. Sabæ.
Quod si Tarasius Episcopus Constantino-
politenus habitâ oratione Concilium in-
choavit, & interlocutionibus direxit, id
fecit permissu Legatorum. Hi siquidem
contenti primam confessus locum tenere,
negotium ei dederunt, utpote Græcæ lin-
guæ peritissimo, atque exercitatissimo in
his rebus, de quibus agendum erat. Cæ-
terum *eos in præcipuo capite, de quo erat*

Sandini Vitæ Pontif,

De con-

*controversia, jus suum usurpasse, sententiam à Patriarchis & ceteris Episcopis exigendo, observat Petrus de Marca lib. 5. de Concordia cap. 14. §. 5. Concilium actionibus septem perfectum est. Græci Codices octavam adjiciunt, eam videlicet, quæ habita est Constantinopoli, quo Constantinus & Irene revocarunt Episcopos, ut ab ipsis audirent ea, quæ Nicææ statuta fuerant. Tria in his actionibus notanda sunt. Primum quod Tarasius act. 5. ex Joanne Thessalonicensi asseruit, Angelos *tenui corpore pradios & aëreo sive igneo*, id examinatum non fuisse à Concilio, tum quia nonnulli ex antiquis Patribus tam Græcis, quam Latinis ejus sententiæ fuerunt, tum maxime quia de alia doctrina disceptabatur. Alterum, quod act. 6. legitur, Iconomachos, licet Eucharistiam vocarent imaginem Corporis Christi, non tamen negasse, in ea contineri verum Christi corpus, ac proinde hereticos *Protestantes* non solum ab hac VII. Synodo, sed etiam à Pseudoseptima fuisse prædamnatos, eosdemque mentiri impudentissimè, cum dicunt, Iconomachos negasse ipsum Domini corpus esse in Sacramento Eucharistiæ. Tertium denique, act. 7. recitatum fuisse Symbolum insertæ voce hæc: *Qui à Patre, Filioque procedit. Quod*, ut ait Baronius ad an. 787. §. 39. *Iconoclastarum prima fuit illa reprehensio, ne diceretur Spiritus à Patre Filioque procedere**

procedere. Quod attinet ad cultum imaginum sacrarum, dammati sunt tam ii, qui eas perinde atque idola execrabantur, quique asseriebant ornamentum, non venerationis causam in Templis esse collocandas: tum ii, qui e contrario volebant honorem *Latria* illis haberi: adeo falsum est, quod tradunt recentiores Heterodoxi, adorationem *Latriæ*, unius Dei propriam, ab hac Synodo adjudicatam imaginibus Sanctorum.

De imaginibus divinarum Personarum nihil decretum. Ex consuetudine usque ab Apostolis deducta Deus Pater Senis specie ac figurâ pingi solet, Viri Filius, Spiritus Sanctus Columba & Ignis. Canones duo & viginti ad Ecclesiæ disciplinam regendam sanciti sunt. Synodum Hadrianus confirmavit.

(4) Adfuerunt huic Concilio trecenti circiter Episcopi ex Italia, Gallia, Germania, atque Britannia, & duo Legati Hadriani, Theophylactus & Stephanus Episcopi. Quare, ut ait Baronius ad an. 794. §. I. *ob numerositatem Episcoporum presentiamque Apostolica Sedis Legatorum Plenarium reperitur nominatum.* Præcipuam convocationis causam præbuit error Elipandi Archi-Episcopi Toletani, & Felicis Urgellitani Antistitis, qui Christum non verum, sed adoptivum Dei filium asseriebant. Canones sex & quinquaginta conditi. Canone secundo damnatam Synodum Nicenam II. Oecumenicam VII.

falsò ajunt recentiores Iconomachi. Enim canone illo damnatur doctrina ejus Synodi, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum ita ut Deificæ Trinitati servitium, aut adorationem non impenderent, anathema judicaretur. Quod Nicæna II. Synodus nec decrevit, nec dixit: imò salutationem & honorariam adorationem, quam tribuit imaginibus sacris, distinguit à cultu Latriæ, qui debetur soli Deo, & postremâ act. 7. statuit, honorariam his (imaginibus) adorationem tribuendam, non tamen veram Latriam, quæ secundum fidem est, quæque solam divinam naturam decet.

(5) Epistola ad Carolum Magnum, quæ exstat apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 915. apud Harduinum tom. 4. Conc. pag. 773.

Petavius tom. 5. Theologic. Dogmat. lib. 15. cap. 12. Per idem tempus editum est sub Caroli M. Francorum Regis nomine Opus quoddam in quatuor libros distributum - - - Est autem Carolinum opus illud impendio virulentum & acerbum contra Synodum VII, & eos, qui in illa sententiam dixerunt: quos identidem mordacibus dictis & aculeatis configit - - - Prodiit in lucem anno Christi 1549. ab, nescio, quo editum, qui & præfationem scripsit, primis nominis

minis sui syllabis prefixis Eli, Phili:
Hunc verò perspicuum est è Lutheri se-
cta fuisse capitalem hominem, qui adver-
sus imaginum cultum & Catholicam par-
tem rabiosum ac virulentum stilum exer-
cuit - - - - - Caterum de Carolino hoc
Opere non sine causa quaritur, an ad
Hadrianum Papam Romam sit à Carolo
missum, eique responderit Hadrianus.
Neminem legi hæcenus de hoc argumen-
to disputantem, qui non pro certo illud
habuerit, Carolum Magnum quatuor
istos libros per Engilbertum Abbatem
Romam destinasse, & eos ab Hadriano
confutatos esse. Sed cur ab illis dissen-
tiam, his potissimum rationibus adducor.
Et rationibus allatis, ita concludit. Mea
porro hæc opinio est, non ab Carolo ipso,
sed ejus nomine elaboratum illud opus esse
unà cum Prefatione ab Episcopo aliquo, vel
etiam pluribus, hortatu, quantum licet
conjicere, Caroli ipsius, qui tamen Opus ip-
sum neque legerit, neque probaverit. Peta-
vio in hoc accedit Nat. Alexan. in Hist. Eccl.
Sæc. 8. dissertat. 6. §. 6. ubi contra Bel-
larminum, qui tum lib. 2. De Conciliis
cap. 8. tum lib. 2. de imaginibus cap. 15.
libros illos Carolo penitus adjudicat, eos dicit
vel à Carolo Magno, vel eo jubente ab
alio Regio ejus nomine compositos & vul-
gatos.

D 3

(6)

(6) Pontifices sigilla plumbo imprimere
 cepisse circa tempora Stephani III. & Ha-
 driani I. tradit Polydorus Vergilius lib. 8.
 de rerum inventoribus cap. 20. Thomas
 Stubbius, qui vixit sub annum 1360. id
 refert ad Gregorium I. Dominicus Rayna-
 dus Bibliothecæ Vaticanæ custos, apud
 Allatium lib. 1. De Ecclesiæ Occident.
 & Oriental. consensione, cap. 6. §. 2. ad
 Silvestrum I. Momenta rationum, quæ
 singulis afferuntur, expendit Mabillonius
 lib. 2. de re diplomatica cap. 14. Nunc
 sigilla Pontificum sunt capita D. Petri &
 Pauli impressa plumbo. Petrus levam,
 Paulus dexteram tenet, *sive quod in sa-
 cris potior locus semper sinister sit habi-
 tus, dexter verò posterior*, ut ait Baro-
 nius ad an. 325. §. 58. sive quod scul-
 ptores & calatores, ut conjicit Antonius
 Carracciolus apud memoratum Allatium
 §. 3. *ex hallucinatione vitioque in scul-
 ptis à se formis sigillisque Petrum dex-
 trā, Paulum sinistrā calarunt*: quod
 sanè contra fecisse oportuit, ut suum
 quisque locum expressus in plumbo habe-
 ret. Ea enim natura est calatura, ut
 quæ in typo formæque dextra sunt, eva-
 dant expressa sinistra, & e contrario
 - - - Primus, qui ejusmodi levi &
 & perturbati ordinis memnerit, fuit
 Petrus Damiani, qui post Christi mille-
 simum vixit, scripsit.

An.

Annulus *Piscatorius* solam exhibet imaginem D. Petri habitu piscantis è navicula. Hunc *Brevibus* Pontificiis XV. appositum fuisse, tradit Mabillonius laudatus, cum antea Pontifices eo uterentur ad obfigandas privatas epistolas, quas nunc obfignant symbolis gentilitiis.

Brevia, ut ait idem Mabillonius, dicuntur, quod brevi viâ seu manu remotis omnibus ambagibus, absolvuntur; quippe quæ à Pontifice, ut plurimum, spontè & absque rei longa discussione conficiuntur. Bullæ verò ea de causa fiunt, ut diuturniores sint, & illæ potissimum, quæ Cardinalium subscriptione firmata, & Consistoriales dicuntur. Vide Cardinalem Petram Procem. in Comment. ad Constitutiones Apostolicas §. 1. & 2. & annotat. ad Clementem IV.

XCVIII.

LEO III.

ANNO CHRISTI 795.

CONSTANTINI VI. PORPHYROGENITI SOLIUS 6.

Postridie obitum Hadriani, eo ipso die, quo sepulturæ mandatus est, in ejus locum Leonem III. Azuarii filium, Romanum, & Romanæ

D 4

Ec- 16. 17.

Pag. 5. Ecclesiae Presbyterum, in Scripturis
34. tam divinis, quam secularibus valde eru-
ditum, morum quoque & vita sanctimo-
nia clarissimum (1) Clerus populusque
legerunt. Hic VI. Kal. Januar. Pon-
tifex consecratus, statim Legatos de
electione sua misit ad Carolum Fran-
corum Regem, petens, ut persevera-
ret Romanam Ecclesiam rueri. Ille
vicissim per Angilbertum Abbatem
Romam missum rogavit Leonem, ut
affirmaret sibi Patriciatum, cuius jure
arma sumeret pro Ecclesiae defensione.
Leo itaque misit Legatos cum mu-
neribus ad Regem, claves etiam Confessio-
nis S. Petri, & vexillum Romanae Urbis
eidem direxit. (2) Quorum insignium
duorum altero quidem Civilis, altero ve-
ro Ecclesiastica rei defendenda facultas
Carolo deferbatur. (3) Officio suo non
defuit Carolus Nam excitatas factio-
nibus improborum turbas contra
Leonem, quartâ vice Romam ve-
niens sedavit. (4) Tum Leo, ut Prin-
cipem de Romana Ecclesia optimè
meritum ad ejusdem defensionem,
cui Imperatores Orientis jampridem
renunciâsse videbantur, novo bene-
ficio incitaret, ipso Natali Christi Do-
mini

Bar. an.

800. §. 1.

6. 8. 12.

Pagius

§. 9. 10.

mini die in Vaticana S. Petri æde nihil tale cogitantem appellavit Imperatorem Romanorum, & decoratum coronâ inunxit oleo sacro (5)

Quem ergo antea Patricium defensorem Ecclesiæ quasiverant Pontifices, eundem Casarem Ecclesiæ defensorem Leo postmodum habuit, ritūque solemnī publicè renuntiavit. (6) Tali modo instauravit Romanum in Occidente Imperium, quod ante trecentos ampliūs annos cum Momyllo Augustulo defecerat.

(7) Cū Carolus Imperator Romā digressus Spoleti degeret, terra ingenti concussa motu rectum Basilicæ S. Pauli Romæ excussit, quarundam Urbium Italiæ partes prostravit, montes etiam proruit. *Ob id, institutum est à Leone, ut precedentibus tribus Ascensionem diebus supplicationes ad diversa templa haberentur: quam rem Mamertus Episcopus Viennensis in Ecclesiam suam primus intulerat, seque pariter ingentis quondam terramotus periculo liberaverat.*

(8) De sanguine Christi, ut fama erat, Mantuæ reperto quæsiturus, illuc Caroli Magni rogatu se contulit, comperitque rei veritatem ipse in Galliam profectus nuntiavit. (9) Inde,

D 5

Impe-

Bar. an.
801. §. 1.
Pag. §. 2.

Bar. an.
804. §. 1.
3. Pag.
§. 2. 4.

Imperatore comite, processit in Germaniam, eoque petente, si vana narrantibus credere velis, solemnibus ceremoniis decrevit B. Suibertum habendum esse in numero Sanctorum.

Bar. an. 809. §. 52. 53. 62. Pag. 3. 4. 5. 7.

(10) Post discessum Leonis Romam, in Concilio, ab Carolo indicto Aquigranum, de processione Spiritus Sancti à Filio disceptatum est, tandemque eò descensum, ut Legati mitterentur ad Leonem petentes, ut controversiam ipse dijudicaret, & vocem Filii, que ab Gallis & Hispanis Episcopis Constantinopolitano Symbolo rectè insertam responderet. At nihil actum legatione eà, Leone additamentum non probante. Simul enim ut ostenderet se custodem antiquitatis, simul ut repelleret calumnias Græcorum conquerentium, non magni fieri à Latinis auctoritatem Concilii Nicæni & Constantinopolitani, Symbolum prout à 150. Patribus Constantinopoli editum fuerat, in duabus argenteis tabulis, in altera Græcis, in altera Latinis litteris incisum, in S. Petri æde proposuit. (11) Cum annos viginti, menses quinque, & dies sexdecim regnasset, anno 816. III. Idus Junii, clarus

Bar. an. 816. §. 48. 54. Pag. §. 6.

clarus vitæ sanctimoniâ decessit: quem
unâ die septies vel novies Missarum so-
lemnia sapius celebrasse, fidelium relatio-
ne virorum tradit Walafrius Strabo de
 rebus Ecclesiasticis cap. 21. (12)

ANNOTATIONES.

(1) Trithemius de Scriptoribus Eccle-
 siasticis cap. 256. apud Joan. Albertum
 Fabricium in Bibliotheca Ecclesiastica pag.
 69.

(2) Annales Francorum Loiseliani ad
 an. 796. apud Duchesnium tom. 2. pag. 39.

(3) Nicolaus Alemannus de Lateranen-
 sibus Varietinis cap. 14. in Thesouro An-
 tiquitatum & Historiarum Italiæ tom. 8.
 part. 4. pag. 54. & 55.

Andreas Victorellus in Addit. ad Cia-
 conicum in Vita Leonis III. Alemannum
 secutus conjicit, Claves Confessionis S. Pe-
 tri à Leone missas ad Carolum non fuisse
thecas reliquis refertas, ut visum est
 Bellarmino de Translat. Imp. lib. 1. cap.
 13. & Baronio ad an. 796. §. 16. *sed*
veras Claves, quæ Vaticana Basilica sa-
res claudabant & reserabant, vel mo-
numenti Principis Apostolorum penetra-
lia servabant. Id enim fecit Gregorius
III. cum Carolo Martello Urbanam ob-
tulit præfecturam, petiitque ab eo, ut
Romanæ Ecclesiæ susciperet defensionem:
indicabat autem eâ re Gregorius se Ca-
rolo

rolo Martello defendenda Ecclesia negotium tribuere; & nihil tam Sanctum Roma reperiri, quod sub ejus tutela & presidio esse, non exoptaret.

Abrahamus Bzovius de Rom. Pont. apud Rocabertum tom. 1. Bibliotheca Pontificia pag. 19. *Falsi Novatores*, qui ex eo, quod Leo III. Carolo Magno claves aureas ex Sepulchro S. Petri de manu acceptas, & vexillum Romanae Urbis miserit, per claves Carolum in possessionem Romanae Ecclesiae, & per vexillum Romanae Urbis immissum affirmant, ignorantes miserit, vexillum tanquam Defensori Ecclesiae, Claves autem velut religiosorum reliquiarum cultori missas ritu pristino esse: cum ea non tantum Imperatoribus, verum & aliis Principibus Christianis, quibus nihil juris in Ecclesiam Romanam est, temporibus Gregorii causa devotionis mitterentur. Eadem ante Bzovium scripserat Baronius ad an. 796. §. 16. Eodem modo loquitur Pagi ad an. eund. §. 4. qui §. 6. hac de numismate Leonis III, de quo dictum est in vita Leonis I. scribit contra Petrum de Marca: *Verum ante Leonem III. similia numismata cudere potuit Stephanus II. & ejus successores, quia ii non minus, quam Leo III. supremi Urbis Domini fuerunt*

fuere, quod non video in posterum in dubium revocari posse. Hoc Pagii testimonio refelles ea, quæ alibi his contraria eidem Pagio imprudenti exciderunt. Vide annotat. 9. ad Leonem I. & 5. ad Stephanum II.

(4) Monachus Sangalensis apud Duchesnium tom. 2. pag. 118. Leo vexatus à Romanis, Id *clanculò per familiares suos Michaeli Imperatori Constantinopoleos indicari fecit: & ille omne auxilium ab eo retraxit dicens: Ille Papa Regnum habet per se, & nostro prestantius, ipse se per se ipsum vindicet de adversariis suis.*

(5) Eginhardus, seu Eginarthus Caroli Magni Cancellarius de Vita ejus cap. 28. *Imperatoris & Augusti nomen accepit, quod primò tantum aversatus est, ut affirmaret, se eo die, quamvis precipua festivitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscre potuisset.*

Carolus deinde, omisso Patricii nomine, Imperator & Augustus appellatus est, ut habetur in Annalibus Laureshamensibus, qui memoratum Eginhardum auctorem præferunt, apud Duchesnium tom. 2. pag. 251. Consentiant Annales Bertiniani ad an. 801. tom. 2. Scriptorum Rer. Italic. pag. 505.

Idem Carolus Magnus primus Imperatorum

torum Occidentis à Leone III. solemniter inauguratus est. Ejus exemplo Ludovicus Pius à Stephano IV, Lotharius ejus filius à Paschali I. anno 823. Ludovicus II. Lothario genitus, anno 850. à Leone IV. & deinde alii. Non enim Francorum Reges se Imperatoris nomine appellarunt, antequam Romæ à summo Pontifice inaugurarentur oleo sacro. Ludovicus II. in epistola ad Basilium Macedonem, Græcorum Imperatorem, apud Baronium ad an. 871.

§. 59. *Matrem omnium Ecclesiarum Dei defendendam atque sublimandam suscepimus, ex qua & regnandi prius & postmodum imperandi auctoritatem profapia nostra seminarium sumpsit. Nam Francorum Principes primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt ii dumtaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo Sancto perfusi sunt.* Germani postea Imperatores semel, iterum, ac tertio inaugurari consueverunt. Siquidem Aquilæ grani primum imponitur ipsis corona argentea, tanquam Germaniæ Regibus, deinde Mодоetiar vel Mediolani ferrea, ut Regibus Longobardorum; postremò aurea Romæ, ut Imperatoribus. Ritus & ceremonias describit Ludovicus Antonius Mauratorius in Commentario de corona ferrea cap. 16. Vide annotat. 4. ad S. Joannem.

(6) Nicolaus Alemannus cit. cap. 14 ubi hæc etiam habet: *Principio pono, quod est verissimum, Romanum hoc est Christi-*
stanti.

stianorum Imperium duo in primis complecti, summam inter Christianos omnes Principes dignitatem, à quibus Caesar quasi Pater patriæ suspicatur; & Ecclesiæ defensionem, quam illi quidem ceteris Principibus, Caesar verò tanquam Legionum Imperator suscipere tenetur.

(7) De instauratione Imperii Occidentalis facta à Leone III. dixi summam differtat. 10. fusiè dixit Cardinalis Sfondratus in Gallia Vindicata differtat. 2. §. 2. num. 7. Bellarminus de translatione Imperii à Græcis ad Francos, & Cardinalis Petra Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 3. pag. 123. num. 7. Vide annotat. 4. ad S. Simpliciū.

(8) Sigonius lib. 4. De Regno Italiæ ad an. 801. pag. 160.

Ordericus Vitalis lib. 2. Hist. Eccl. pag. 454. inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii: *Post hac Indictione IX. 11. Kal. Maji terra motus magnus factus est, & totam Ecclesiam S. Pauli Apostoli diruit, quam Leo Papa optimè reparavit. Litánias quoque idem Præsul tribus diebus ante Ascensionem Domini jussit celebrari. Nullus prædecessorum ejus in Ecclesiis Sanctorum & ornamentis vel aliis necessariis rebus plus, quam ille operatus est.*

Luitprandus Ticinensis Diaconus De vitis

tis Rom. Pont. seu alius ejus libri auctor, in vita Leonis III. *Hic constituit, ut tres dies ante Dominicam Ascensionem Litaniae celebrarentur.*

Sidonius Apollinaris lib. 5. epist. 14. *Quarum*, videlicet Rogationum, nobis solemnitatem primus Mamertus Papiensis Pontifex reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, invexit. Jac. Sirmondus ad hunc locum. *De institutis à Mamerto Viennensi Episcopo rogationibus exstat homilia Alcuini Aviti ejusdem Ecclesiae Antistitis, & consentiunt antiqui omnes Scriptores. Quare frustra laborant, qui propter quod Litanias, supplicationesque ante Mamertum in Ecclesia existisse legunt, ideo illum rogationum non primum auctorem, sed restauratorem dici volunt. Frustra inquam. Neque enim quaesitum, an primus Litaniarum usum in Ecclesiam invexerit, quem constat multo antiquiorem fuisse, sed an eos instituerit, quae ante Ascensionem Domini celebrantur, Rogationesque propria jam voce nuncupantur. In quo, ut dixi, consentiunt omnes, & Sidonii verba invenit, instituit, invexit, dubitari non sinunt. Rogationum ergo primus auctor Mamertus.*

M.

Micrologus cap. 57. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 489. *Triduaana Litania ante Ascensionem Domini non Romanæ, sed Gallicanæ sunt, quia illas S. Mamertus Viennensis Episcopus instituisse legitur: quas sancti Patres non equitando, non vestibus pretiosis utendo, sed in cinere & cilicio, sicut & Majorem Litaniam, observari statuerunt.* Vide Hugonem Menardum in observat. ad Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 393. Mabillonium de Liturgia Gallicana pag. 152. & Edmandum Martene de divinis Officiis cap. 27.

(9) Lege Eminentissimum Auctorem Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 7. Vide etiam Bolland. die 15. Martii pag. 378. num. 12. & Honratum à S. Maria tom. 3. Animadversionum in regulas & usum Critices lib. 5. dissertat. 5. §. 1. Uterque recitat versus Joannis Baptiste Mantuani ex libro 3. Factorum ita canentis de S. Longini corpore unâ cum Christi sanguine translato Cæsarâ Mantuam.

*Secula post aliquot tua sunt translata
per undas*

Corpora in Italiam Christi cum sanguine sacro

*Ad Cruois excelsæ quondam vestigia
lecto,*

Sandini Vitæ Pontif,   E   Atque

*Atque in vase brevi tecum post fata
sepulto,*

*Ultima divino sedes tibi Mantua nam
Hospitiumque fuit - - - Hic re-
quiescis adhuc.*

(10) Qui putant, hanc fuisse primam
solemnem canonizationem. decepti sunt
epistolâ S. Ludgeri Episcopi Monasterien-
sis, quam refert Baronius ad an. 804. §. 2.
Siquidem epistolam illam, seu narrationem
vitæ S. Suitberti subdititiam esse, ostendit
Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beat.
& Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 7. num. 13.
& cap. 8. num. 2. pluribus auctoribus af-
firmat, *primam Canonizationem à sum-
mo Pontifice solemniter factam non esse
eam S. Suitberti, quæ facta dicitur à
Leone III. sed eam S. Udalrici Episcopi
Augustani factam à Joanne XV.*

(11) Vide Annotat. 7. ad S. Damascum I.

(12) Bona lib. 5. Rer. Liturgic. cap. 18.
S. 5. multa recenset Sanctorum virorum
exempla, qui pluries uno die sacrificium
peragebant, nullâ etiam urgente necessita-
te, ex sola pietate in Deum: quia nimirum
ea erat illorum temporum consuetudo, quam
postea abrogavit Alexander II. ut demon-
stratum est annotat. 5. ad ejus vitam.

XCIX.

STEPHANUS IV.

ANNO CHRISTI 816.

LUDOVICI PII 3. LEONIS
ARMENI 4.

STEPHANUS IV. Marini filius, Bar. an.
 Romanus, anno 816. X. Kal. jul. 816. §.
 post Leonem III. successit. Qui statim 99. 100.
 postquam Pontificatum suscepit, iussit om- Pag. §.
 nem populum Romanum fidelitatem cum
 iuramento promittere Ludovico Pio Ca-
 roli Magni filio: (1) idque ea de causa,
 ut tumultuari soliti Romani in Romanum
 Pontificem (ut vidimus in Leone) eo
 saltem modo coerceri possent. (2) Paulo
 post concessit in Galliam, eundem
 Ludovicum cum Irmingarda ejus
 conjugē consecraturus. Gratissimus
 ejus adventus fuit, tantoque honore
 Remis exceptus, quantum Pontifici
 summo haberi decet à Principe Chri-
 stianissimo. Ludovicus, ut alla omit-
 tam, Stephano Remos accedenti
 obviam egressus, ter se ad pedes
 ejus prostravit omni corpore, ante-
 quam ipsum alloqui auderet. Ponti-
 fex proximâ Die Dominicâ, in Ecclesia,

E 2

ante

ante Missarum solemnia, coram Clero
 & omni populo consecravit eum & unxit
 Bar. an. ad Imperatorem, & coronam auream
 817. §. 1. mira pulchritudinis, & pretiosissimis gem-
 Pag. §. 1. mis ornatam, quam secum apportaverat,
 posuit supra caput ejus. Et Irmingar-
 dam Reginam appellavit Augustam, &
 posuit coronam auream super caput ejus.
 (3) Novembri inito rediit Romam,
 & IX. Kal. Februar. anni insequen-
 tis 817. obiit, post mensem septimum,
 quam Pontifex factus fuerat. (4)

ANNOTATIONES.

(1) Theganus scriptor hujus ætatis,
 Chorepiscopus Trevirensis, ut ait Baroni-
 us ad an. 813. §. 12. in Annalibus de
 gestis Ludovici Pii cap. 16. inter scriptores
 Historiæ Francorum Duchesnii tom. 2.
 pag. 278.

(2) Baronius ad an. 816. §. 99.

Pagius ad an. 789. §. 9. *Senatus, Po-
 pulusque se fideles profitentur Pippino*
 (ad eundem modum Ludovico) *tanquam*
suo Defensori. Vide annotat. 3. ad Ser-
 gium II.

(3) Theganus citatus cap. 17. apud Du-
 chesnium tom. 2. pag. 278.

(4) Apud Gratianum dist. 63. cap. *Quia*
sancta 28. exstat decretum inscriptum no-
 mine Stephani Papæ, quo statuitur, ut

Pontifex electus presentibus Legatis Imperialibus consecratur. Baronius ad an. 816. §. 101. Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. cap. 1. art. 2. alique decretum illud huic Stephano IV. suppositum fuisse existimant. At Pagius ad an. 897. §. 4. legem hanc affirmat non ab hoc Stephano IV. sed à Stephano VI. aliis VII. revera promulgatam. Respicit lex hæc Romanæ Ecclesiæ defensionem, quæ pertinet ad Imperatorem, tanquam Ecclesiæ patronum. Ad munus autem defensoris Romanæ Ecclesiæ spectabat etiam custodia *Conclavis*, ut vocabulo utar novo ad explicandam rem antiquam; quæ custodia necessaria erat ad prohibendam vim, in electione summorum Pontificum aliquando adhiberi solitam à Romanis. Itaque Pontifices ipsi, ut malo huic remedium invenirent, decreverunt, electionem Pontificis faciendam coram Legatis Imperatoris, ut illi auctoritate suâ ac patrocinio Romanos continerent in officio. Cura verò mittendi legatos ad comitia Pontificia Imperatori, tanquam Ecclesiæ patrono, imposita est duntaxat post mortem Paschalis I. Hujus enim successor Eugenius II. ob turbas in electione sua coortas anno 825. cavuit, ut electio Romani Pontificis fieret presentibus Imperatoris Legatis, *ad vitanda in posterum comitiorum dissidia*, ut dicit Pagius ad an. 825. §. 29. Eugenii II. decretum anno 847. confirmavit Leo IV. referente eodem Pagio ad an. eundem §. 9. postea anno 897. Stephanus VI. vulgò VII.

(& hujus decretum recitatur à Gratiano Idco memorato) denique anno 904. Joannes IX. Hic enim Concilio Romæ celebrato constituit, ut consecrationi Pontificum *ab Imperatore directi intersint Nuntii, qui violentiam & scandala in ejus consecratione non permittant fieri*, ut est apud Baronium ad an. 904. §. 13. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 505. Vide annotat. 3. ad Joannem IX.

Sed cum temporis progressu Imperatorum Legati turbas & factiones excitarent magis, quam compescerent, custodiendi *Conclavis* munus dederunt Pontifices Senatori Romano, qui fidem suam obligabat Pontifici jurisjurandi formulâ eâ, quæ est in Ordine Romano Centii Camerarii apud Mabillonium tom. 2. Musæi Italici cap. 48. pag. 215. At cum hujus quoque viri auctoritate ac potentiâ oppugnaretur potius, quam ex vetere primoque instituto defenderetur Ecclesia Romana, Nicolaus III. transtulit munus illud *ad minorum gentium præside*, ut hodie videmus, inquit Nicolaus Alemannus in dissertat. De Lateranensibus parietinis cap. 11. legiturque decretum in cap. *Fundamento* 17. *De Elect.* in 6. Hæc dixi secutus auctorem libri, qui inscribitur: *Il Dominio temporale della Sede Apostolica sopra la Città di Comacchio*, cap. 105.

C.

S. PASCHALIS I.

ANNO CHRISTI 817.

LUDOVICI PII 4. LEONIS
ARMENI 5.

POstridie mortem Stephani IV. in Bar. an.
 locum ejus successit Pascha- 817. 9.
 lis Bonosi filius, Romanus. Hic 1. 4. 10.
 Theodorum Nomenclatorem ad Lu- 14. 15.
 dovicum Pium legavit, renovandæ Pag. §. 1.
 pactiōni à Patre ejus Avóque initæ 2. 9.
 cum Romanis Pontificibus. Impe-
 rator animo libenti indulsit omnia,
 & per eundem Theodorum trans-
 misit ad Paschalem constitutionem,
 quâ non solum jussit, rata esse quæ-
 cunque donata vel restituta fuerant
 Romanæ Ecclesiæ ab decessoribus
 suis; sed etiam Siciliâ Sardiniaque
 adjectis donationem cumulavit. Ad-
 didit donationi legem, ut recens e-
 lecti Pontifices Romani, postquam
 consecrati essent, ad Reges Franco-
 rum mitterent Legatos suos, qui
 mutuam amicitiam & charitatem &
 pacem sociarent, ut ipse loquitur in
 constitutione memorata. (1) Post
 hæc

E 4

hæc filium suum Lotharium factum
consortem Imperii, Regemque Ita-
liæ misit in Italiam, tum ut partes
muneris Regii obiret jure dicundo,
tum ut Regni Longobardici coro-
nam, & Imperatoris Augusti nomen

Bar. an. acciperet à Pontifice. Solemnem

823. §. 1. ceremoniam ipso die resurrectionis

Pag. §. 1. Christi Domini in Æde S. Petri Pa-

schalis peregit, & potestatem, quam

prisci Imperatores habuere, ei super pa-

Bar. an. *pulum Romanum concessit.* (2) Anno

824. §. 1. insequente IV. Idus Februarii ex

Pag. §. 1. hac vita migravit, anno septimo &

die decimo septimo, quàm summo Sa-

cerdotio præfectus fuerat.

ANNOTATIONES.

(1) Hujus constitutionis partem recitat
Gratianus dist. 63. cap. *Ego Ludovicus*
30. integram Sigonius lib. 4. De Regno
Italiæ ad an. 817. pag. 171. sed & sub-
scriptionibus carentem, & erroribus tan-
dam. Ex quatuor Vaticanis Codicibus
emendavit Baronius, inclusitque Annalibus
ad eund. an. 817. §. 10. Eandemque in
Annales Ecclesiæ Francorum retulit Caro-
lus Cointius ad an. cit. §. 6. ostenditque
eam aliqua ex parte complecti donationem
novam, at majori ex parte confirmare ea
que donata vel restituta fuerant Romanæ
Ecclesiæ.

Hanc

Hanc Ludovici Pii constitutionem, à qua pendent constitutiones aliorum Imperatorum, subdititiam esse dixerunt hæretici nonnulli. Carolus Molineus Calvinista, omnium primus illam in dubium revocavit. Hunc secuti Joannes Volphius, & Melchior Goldastus, alter in libro illo pestilentissimo, cui titulus: *Lectiones memorabiles & reconditæ*: alter in suo *Rationali Constitutionum Imperialium*. Horum vestigiis insititè postea alii, quos refellit auctor libri, qui inscribitur: *Il Dominio temporale della Santa Sede sopra la Città di Comacchio* cap. 7. & 8. idemque auctor libri, cui titulus: *Difesa seconda del Dominio temporale* &c. cap. 24.

(2) Ita habet Fragmentum Longobardicæ historiæ, Paulo Diacono attributum, quod exstat tom. 1. part. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 184. Ideo autem Pontifices potestatem hujusmodi indulgebant Imperatoribus, ut Imperatores eâ freti reprimerent turbas, motus, ac factiones Romanorum. Ecclesiâque tutarentur ab hostium injuriis. Id quod non gravatè concedit Pagi ad an. 823. §. 3. & ad an. 755. §. 6. 789. §. 9. 790. §. 11. & 826. §. 1. docet, post Gregorium II. Urbis Romæ, & post Stephanum II. etiam Exarchatûs administrationem summam & jus omne fuisse penes summos Pontifices.

Ludovicus Thomassinus De vetere & nova Ecclesiæ disciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 6. & 7. perpenſis rebus ab Gregorio

gorio II. & III. Zacharia, & Stephano II. gestis per occasionem occupata à Longobardis Pontificiæ ditionis, loquitur ad hunc modum: *Dilucidum hic est planè, penitus Papam fuisse summam administrationem Romæ & Exarchatus, ipsum pacis fœdera sanxisse, bellis obviâsse, urbes defendisse, ac recuperâsse, hostes propulsasse, auctoritate apud Imperatorem & Reges circumjacentes plurimum valuisse. Ita jam re, necdum nomine Principatus penes illum erat, moderante his omnibus Numinis providentiâ inter tantas bellorum tempestates.*

CI.

EUGENIUS II.

ANNO CHRISTI 824.

LUDOVICI PII II. MICHAELIS II, BALBI 5.

IN Paschalis I. locum, cum duo per contentionem populi fuissent electi, Eugenius tamen Archipresbyter tituli S. Sabine, vincente Nobilium parte, subrogatus atque ordinatus est, anno 824, XIV. Kal. Martii. (1) Is Boëmundi filius, Romanus. Lotharium Augustum Romam à Ludovico Patre missum schismatis tollendi causâ, suscep-

Bar. an.

824. 9.

11. 12.

Pag. 6. 1.

ſcepit perhonorificè. Occaſione eâ
ab Lothario, antequàm Româ diſce-
deret, edita eſt conſtitutio de ele-
ctione Pontificis. (2) Exinde Eu-Bar. an.
genius Concilium ſexaginta Episco- 826. §. 1.
porum Romæ habuit, & canonibus Pag. §. 1.
duodequadragenta Eccleſiæ diſcipli-
nam emendavit. (3) Inſtitueritne
ritum purgationis per aquam frigi-
dam, dubitatur. (4) Deceſſit men- An. 827.
ſe Auguſto anni 827. anno Pontifica- §. 26.
tus tertio jam exacto. Quot menſes Pag. §.
ac dies ſupra annos tres Romanam 7. 8.
Eccleſiam adminiſtraverit, incom-
pertum; ſiquidem, ut ait Pagius,
*nullibi apud antiquos dies ejus mortis
memoratur.*

ANNOTATIONES.

(1) Annales Bertiniani ad an. 824. tom.
4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 516.

Ciaconius in vita hujus Pontificis: *Al-
ter Zinzinus Rom. S. R. E. Presbyter
Cardinalis electus à minori parte, poſt
aliquot dies coactus abdicavit.* Unde id
acceperit, ignotum.

(2) Partem hujus conſtitutionis habes
apud Baronium ad an. 824. §. 13. inte-
gram & in novem capitula diſtributam
apud Cointium ad an. eund. §. 21. &
Pagium §. 3. Capite ejus tertio ita ſtatuitur;
*In electione autem Romani Pontificis nul-
lus*

lus sive liber, sive servus præsumat aliquid impedimentum facere. Sed illi solummodo Romani, quibus antiquitus concessum est constitutione sanctorum Patrum, sibi eligant Pontificem. Sigonius de Regno Italiae lib. 4. ad an. 825. pag. 179. post recitatam hujus constitutionis partem subjicit hæc: *Illud etiam propter tumultus superiores adjectum videtur, ut ad vitanda comitiorum dissidia aut Legati Regis, aut Rex ipse, si in Urbem adessent, consecrationi interessent. Sic enim subsequenter annis est observatum. Et postremo novâ etiam lege sancitum.* Quod Sigonius hoc loco indicat subobscure, Pagius ad an. 825. §. 29. ponit pro certo, aitque, Eugenium II. Romæ commorante Lothario, decrevisse, ut Legati Imperatoris interessent consecrationi Romani Pontificis. Quod decretum postea Leo IV. Stephanus VI. & Joannes IX. confirmarunt, ut dictum est annotat. 4. ad vitam Stephani IV. Vide annotat. 3. ad Sergium II.

(3) Canon 34. est *De scholis reparandis pro studio litterarum*: cui canon nonnulla addidit Leo IV. ut legere est apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 105. 112. 117. & apud Pagium ad an. 826. §. 2.

(4) Ducangius in Glossario verbo *Aqua*: *Aque, vel equa frigida iudicium una*

ex purgationibus vulgaribus, quas
iudicia Dei appellant: quâ criminis ali-
cujus suspectus, vel de gravi aliquo fa-
cinore delatus, in aquam demergebatur:
ita ut si supernataret, nocens ac reus,
contra si in imum delaberetur, inno-
cens judicaretur.

Ritum hujus purgationis, seu probatio-
nis per aquam frigidam ab Eugenio Pa-
pa II. instituta refert Mabillonius tom.
1. Veterum Analectorum pag. 47. ex
Remigianis membranis pervetustis, Sæ-
culo IX. exaratis. Natalis Alexander
in Hist. Eccl. Sæc. IX. cap. 1. art. 4. vix
sibi persuadere potest, id ab Eugenio
Papa inventum, & ab omnibus Chri-
stianis observari jussum. Itaque quatuor
rationibus contendit fidem habendam non
esse membranis Remigianis. Franciscus
Pagius in vita hujus Pontificis §. 15. sen-
tit cum Mabillonio, & rationes Natalis
Alexandri refellit. Ego utri magis cre-
dam, non habeo, atque in hoc sequor
Zegerum Bernardum Van Espen Juris Ec-
clesiastici universi part. 3. tit. 8. cap. 4.

De purgatione vulgari & canonica

§. 15. 16. 17.

CII.

VALENTINUS.

ANNO CHRISTI 827.

LUDOVICI PII 14. MICHAELIS II. BALBI 8.

Bar. an.

827. §.

27. 29.

Pag §. 7.

VALENTINUS Petri filius. Romanus, & Romanae Ecclesiae Archidiaconus, quo die electus quove die mortuus sit, incertum est. Illud constat, brevissimum fuisse Pontificatum ejus. Cum enim ad diem quadragesimum Pontifex fuisset, anno 827. excessit è vita. (1)

ANNOTATIONES.

(1) Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 18. pag. 117. ex iis, quae de hujus Pontificis consecratione scribit Anastasius ad hunc modum concludit: *Tunc ergo hi erant consecrationis ritus, nempe ipsa novi Pontificis consecratio ad S. Petrum, impositio ejusdem in sedem S. Petri, oblatio Sacrificii per novum Pontificem, convivium, munera in Senatum & populum erogata, quae Presbyteria vulgari nomine appellabant.* Idemque pag. 119. Valentini exemplo docet: Diaconum, praetermisso Ordine Presbyteratus, con-

consecratum fuisse Pontificem. *Valentinus* quippe Archidiaconus, ex *Anastasio*, statim à sua electione condignis gloriæ laudibus ad Lateranenſe Patriarchium deductus, & in Pontificali est positus throno. Vide annotat. 1. ad Sabinianum.

CIII.

GREGORIUS IV.

ANNO CHRISTI 827.

LUDOVICI PII 14. MICHAELIS II. BALBI 8.

GREGORIUM IV. Joannis filium, Romanum Pontificiam dignitatem constantissimè recusantem, vel statim, vel paulò post Valentini obitum Clerus, populusque Romanus Pontificem esse voluit. Hujus inauguratio prorogata. Siquidem non priùs ordinatus est, quàm Legatus Imperatoris Romam venit, & electionem populi. qualis esset, examinavit. (1) Altero hujus Pontificis anno Christi 828. corpus S. Marci Evangelistæ Venetias Alexandriâ delatum est, & anno inſequenti in Ducali Basilica, in ejus honorem constructi ccepta, reconditum. (2) Eodem anno Gregorius Ostiam Urbem

Bar. an.

827. §.

29. 32.

Pag. §.

7. 8.

Pag. an.

820. §. 9.

Bar. an.

829. §. 7

Bar. an.
833. §. 5.
9. 16. 20.
Pag. §.
6. 7. 8.

Bar. an.
834. §. 4.
Pag. §. 2.

Bar. an.
735. §.
45. Pag.
§. 13.

hem reædificavit, ac novis mœnibus cinxit adversus Saracenos, qui Siciliâ potiti, universas Italiæ oras piraticis sceleribus infestabant, eamque ex suo nomine *Gregoriopolim* appellavit. Cum filii Ludovici Pii Lotharius Augustus, Pippinus Aquitanæ Rex, Ludovicus Rex Bajoariæ defecissent à Patre, bellumque pararent adversus eum, Gregorius contendit in Galliam, ut operam impenderet conciliandæ paci. (3) Sed re infectâ, Romam rediit. Interim *Compendii Concilium Episcoporum*, quos filii Reges contraxerant, habuit, Imperiumque Patri abrogatum. Quod decretum mox à Gregorio Pontifice rescissum est. (4) atque inde Ludovicus Pius restitutus in gradum pristinum. Hic postea Gregorii monitu Festum omnium Sanctorum, quod usque à Bonifacio IV. Kal. Novembris Romæ colebatur, etiam in Gallia atque Germania celebrari voluit. Exinde Novembris dies primus festus, & Sanctis omnibus sacer haberi cœptus ab Ecclesia universa. Mortem Gregorius occubuit IV. Kal. Februar. anno 844. *sexto decimo* quam

quàm regnare cœperat. Quot præ Bar. an.
 terea menses ac dies Pontificatum ^{843. 6.}
 obtinuerit, apud neminem probatæ ^{12. Pag.}
 fidei auctorem reperio. ^{9. 5.}

ANNOTATIONES.

(1) Annales Bertiniani tom. 2. Scriptor.
 Rer. Italic. pag. 518.

Baronius ad an. 827. §. 31. *Vigebat adhuc in Ecclesia Romana consuetudo, ut populus postularet, qui præsiciendus esset Romanus Episcopus, Clerus autem simul una secum consulere, quis esset Pontifex eligendus. Studiis vero postea contrariis sæpe sapius scissa Civitas, ut bellis civilibus consumeretur, frequenter accidit: unde opus fuerit in Clerum refundere omnia amore tranquillioris status: sicque illud evenit, ut diversis occasionibus postulantiibus, modus sæpè mutatus inveniatur electionis summi Pontificis, cum tamen apud Romanum Clerum semper fuerit summa rerum, adeò ut nunquam legitimus sit Pontifex habitus, quem non Clerus elegerit, uti vidimus superius in Constantino per laicos intruso Pontifice.*

(2) Vide nostram Historiam Apostolicam, De S. Marco Evangelista, interrogatione postrema.

Sandini Vitæ Pontif. Ff Hujus

(3) Hujus *dissidii causam ab imperii divisione ortam* refert Petrus de Marca lib. 4. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 2.

(4) Paulus Æmilius de rebus gestis Francorum lib. 3. pag. 55.

CIV.

SERGIUS II.

ANNO CHRISTI 844.

LOTHARII 5. MICHAEL. III. 3.

Quintus decimus dies erat ab eo die, quo Gregorius IV. obiit, cum Sergius II. Sergii filius, Romanus, in ejus locum IV. Idus Febr. Pontifex inauguratus est, in-
 Bar. an. 844. §. 1. consulto Lothario Imperatore. Qui
 3. 4. 10. porci appellatum, ideoque primum
 13. Pag. omnium Pontificum mutasse nomen
 §. 1. 2. minus honestum, sumpto Sergii nomine, invenies apud quosdam. Nolim his credas. (1) Sed neque illis velim adjungas fidem, qui scribunt, Ludovicum II. Lotharii filium ab hoc Pontifice Imperatorem coronatum. Nam Ludovicus à patre Rex Italiæ seu Longobardorum constitutus, Romam veniens, Regis duntaxat

taxat titulo ab Sergio sacro oleo in-
unctus est. (2) Consecratione per-
actâ, postulatum à Pontifice, ut per-
mitteret, Romanorum proceres fi-
dem suam Ludovico Regi (ut Ec-
clesiæ defensori) jurejurando obliga-
re. Id verò minimè impetratum.
Noluit enim Sergius, superstitie Lo-
thario Imperatore, alium ab Roma-
nis pro Ecclesiæ defensore ac pa-
trono haberi. (3) *Sacra Limina, seu* Bar. an.
Venerabiles Gradus, quos Hierosolymis 847. 9.
Jesus Christus Dominus Noster suis gres- 2. 6. Pag.
sibus & Sanguine consecravit, dudum §. 3.
Laterani latentes, in sui Pontificatus
primordiis ante Fores Ecclesiæ Latera-
nensis in Scalam vulgò Pilati dictam ad-
aptavit. (4) Mortuus est anno 847.
VI. Kal. Februarii, cùm annos fer-
mè tres Summi Sacerdotis munere
functus esset.

ANNOTATIONES.

(1) *Os porci, seu bucca porci* non
fuit nomen Sergii II, sed, ut quidam pu-
tant, Sergii IV. Non igitur ob eam rem
nomen mutavit. Baronius ad an. 844. §.
1. *Quos delectat fabulas veris intexere,*
hunc primum fuisse tradunt Romanum
Pontificem, qui creatus Papa nomen sibi

F f 2

mu-

mutavit, eò quòd nomen indecens tanto sacerdotio visus esset se habere. Sed scias id factum in Sergio IV. neque id accidisse ob turpitudinem nominis, sed reverentia causâ. Cùm enim ille Petrus vocaretur, indignum putavit eodem se vocari nomine, quo Christus primum ejus Sedis Pontificem, principem Apostolorum, ex Simone Petrum nominaverat. Verùm id factum ab Octaviano, qui vocatus est Joannes XII, alii tradunt. Hic autem, ut ait idem Baronius ad an. 955. §. 4. revera primus inventus, qui mutavit sibi nomen, ut qui ex Octaviano voluerit nominari Joannes. Vide Anglum de Nuce in Leonis Ostiensis Chron. Casin. lib. 3. cap. 66. num. 6. & annotat. 2. ad Joannem XII. & annotat. 1. ad Joannem XIV.

(2) Anastasio Bibliothecario credere placeat, qui pag. 351. narrat, Ludovicum à Pontifice Regem duntaxat inauguratum. Anastasio consentiunt Annales Bertiniani ad an. 844. Diplomata, quæ exhibentur, num Ludovici primum conjunctum cum anno 844. explicanda sunt de anno primo Regni ejus Longobardici. Etenim Ludovicus II. quatuor epochas usurpavit. Prima ducit initium ab anno 844. quo à Sergio II. coronatus est, tanquam Rex Longobardorum. Secunda ab anno 849. quo à Patre consors Imperii est factus.

Tertia

Tertia deducitur ab anno 850, quo ipsum Leo IV. unctione sacrâ constituit Imperatorem. Quarta ab anno 855. desumitur quo Lothario Patri demortuo successit, ut docet Pagius ad an. 844. §. 4. & in dissertat. Hypatica cap. 4. §. 16, Itaque non Sergius II, sed ejus successor Leo IV, Ludovicum II, Imperatorem inauguravit, Testatur id Annalista Bertinianus ad an. 850, *Lotharius filium suum Ludovicum Romam mittit, qui à Leone Papa honorificè susceptus, & in Imperatorem unctus est.*

(3) Anastasius Bibliothecarius in vita Sergii II. pag. 352. *His peractis à prædicto postulaverunt Pontifice, ut omnes Primates Romanorum fidelitatem ipsi Ludovico Regi per Sacramentum promitterent. Quod prudentissimus Pontifex fieri nequaquam concessit, sed sic orsus est illis: Quia si vultis, Domino Lothario magno Imperatori hoc Sacramentum ut faciant, solummodo consentio atque permitto. Nam Ludovico ejus filio ut hoc peragatur, nec ego, nec omnis Romanorum nobilitas consensit. Tunc deum in eadem Ecclesia sedentes pariter tam beatissimus Pontifex, quàm magnus Rex, & omnes Archiepiscopi, atque Episcopi, stantibus reliquis Sacerdotibus, & Romanorum ac Francorum Optimatibus,*

tibus, fidelitatem Lothario Magno Imperatori semper Augusto promiserunt.

Cointius in Annalibus Ecclesiasticis Francorum ad an. 824. §. 21. Deinde fidelitas illis (Regibus Francorum) à Papa populoque Romanopromittebatur. Exemplum habet apud Anastasium in Sergio II, qui Lothario Ludovici Pii filio fidelitatem cum Romanis promisit. Istius fidelitatis iuramentum duabus praeceptis consistebat in rebus, quarum una spectabat ad Pontificem, ad Francorum Reges altera. Francorum enim Regibus Romani promittebant se Romanis Pontificibus tanquam Urbis Dominis obediunturos, & ad illam promissionem Lotharius capitulo primo respexit: Decernimus, ut Domino Apostolico in omnibus iusta ferretur obedientia, seu ducibus & iudicibus suis ad iustitiam faciendam: Item Capitulo nono sic: Novissimè praecipimus & monemus, ut omnis homo, sicut Dei gratiam & nostram habere desiderat; ita praeter in omnibus obedientiam atque reverentiam in Romano Pontifici, Romanus verò Pontifex, populusque Romanus Regibus Francorum, tanquam defensoribus ac protectoribus, promittebant in eorum amicitia se permanuros, adeoque constanter, ut eosdem, quos illi, cum amicis,

tum inimicos in perpetuum habituri essent, Præterea Francorum Reges ex Officio, tanquam defensores ac protectores, Urbis, Ecclesięque Romana tranquillitati quolibet tempore, non tantum per Legatos, sed etiam per se, quando res exigebat, diligentissime studebant. Eo consilio Lotharius, cum tumultus in Urbe post mortem Romani Pontificis ortus fuisset, iussu Ludovici Patris hoc anno Romam profectus est, ibique constitutionem edidit multa complectentem capita, qua pertinent ad eandem Urbis quietem. Unum est de Pontificis electione, quia nuperrime post obitum Paschalis Urbs duas fuerat in partes divisa. Sunt alia de iudiciis, deque rebus Ecclesiarum occupatis, atque hæc tota spectant ad æquitatem, sine qua pax in Civitate custodiri nequit. Nullum igitur in Lothariana constitutione verbum occurrit, quo tibi iure persuadeas, supremum tunc Urbis dominium non penes Papam, sed penes Francorum Regem fuisse.

(4) Ita de decessore suo Sergio II. loquitur Paschalis II. in Constitutione edita anno 1099. quæ servatur in Archivo Lateranensi, teste Card. Lambertino De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 25. num. 15. qui in eodem capite

F f 4

nar.

narrat, memorata *Sacra Limina* seu *verabiles gradus*, seu Scalas sanctas Salvatoris nostri appropinquantis ad mortem vestigiis calcatas, ac sanguine resperfas, & juxta antiquiorum Patrum traditionem pietatis causâ ab Hierosolymis ex pratorio Pilati Romam operâ S. Helenæ matris Constantini Imperatoris translatas apud S. Joannis Lateranensem Basilicam asseruari, Sclarum gradus esse octo supra viginti: hos Constantinum Imperatorem posuisse in Porticu Palatii juxta Scalam, quæ ducebat ad *Patriarchium*: Sergium II. anno 844. cum injuriâ temporum non essent amplius in scalarum formam dispositi, ædificio constructo collocasse ante Basilicam Constantinianam, seu Lateranensem: Cælestinum III. collocasse ante Sacrum *Patriarchium* juxta Porticum Lateranensem: denique Sixtum V. nobile illud, quod adhuc exstat, Ædificium construxisse, ac sanctarum Sclarum gradus disposuisse ante *Capellam* toto terrarum orbe celeberrimam, quæ dicitur *Sancta Sanctorum*, ut legitur in Constitutione 105. ejusdem Sixti in *Bullario Romano*.

CV.

S. LEO IV.

ANNO CHRISTI 847.

LOTHRRII 8. MICHAELIS III.

6.

Justis

Iustis Sergio II. nondum solutis, Bar. an. 847. §. 7.
 Leonem IV. Radoaldi filium, 8. 21. 22. Pag. §. 3.
 Romanum, Presbyterum insignem
 prudentiæ laude ac sanctitatis Roma-
 ni Pontificem creant, & post men-
 ses duos ac dies quindecim, III. Idus
 April, periculum Urbi metuentes ab
 Saracenis, consecrant sine auctoritate
 Imperatoris, (1) & *morem conser-
 vantes antiquum, pedes osculantur.*
 (2) Ipso Pontificatus initio ejus san-
 ctitas enituit. Namque flagrantis-
 simum Urbis incendium signo Cru-
 cis extinxit, & serpentem teterri-
 mum, cujus veneno atque adeo af-
 flatu multi absumebantur, fufis ad
 Deum precibus exterminavit. Cujus Bar. an. 855. §. 9.
 beneficii, ope B. Mariæ Virginis, re-
 currente ejus in Cælum Assumptionis
 festo die, impetrati ut perenne esset
 ad posteros monumentum, decre-
 vit Festum illud celebrandum per
 dies octo. Ludovicum II. à patre
 Lothario assumptum Imperii socium,
 & Romam missum, sacro oleo deli-
 batum constituit Imperatorem. (3)
 Concilium Romæ habuit ad Ecclesia Bar. an. 853 §. 33. Pag. §. 12.
 sticam disciplinam emendandam, &
 mores regendos, in eoque Anasta-
 sium

F f 5

suum

fium Tituli S. Marcelli presbyterum Cardinalem gradu amovit, quod Parochiam suam per quinquennium deseruisset. (4) *Anschario* autem *Hamburgensi Pontifici* privilegium concessit, in quo ipsi ejusque successoribus prater usum Pallii tribuit ornari caput ejus mitrâ, portari ante ipsum Crucem: quod argumento est, id non cuivis Episcopo citra privilegium licuisse. (5)

Hæc Leo pro sua in Ecclesiam auctoritate. Pro suo autem in humanas res dominatu atque imperio, ne

Bar. an.

855. §. 1.

2. 5.

Pag. 9. 1.

Bar. an.

854. 9.

1. 3.

Bar. an.

855. 9. 5.

6. Pag.

6. 5. 6.

S. Petri ædes exinde pateret incursionibus Saracenorum, mœnia circumdedit colli Vaticano, & antiquæ

Urbi addidit novam ab nomine ejus

Leoninam dictam. Corsos finibus patriis expulsos à Saracenis recepit in

Urbem Portuensẽ, novis operibus munitionibusque septam. Centum-

cellas ab iisdem Barbaris dirutas restauravit, & loco munitiore divinitus sibi per nocturnum visum indi-

cato statuit. Hortæ quoque & Americæ portas murosque refecit.

Causam Gratiani nescio cujus magistri militum, & *Romani Palatii Superista* delati apud Ludovicum II.

quod

quòd consilia agitarer de Imperio transferendo ad Græcos, unà cum eodem Ludovico cognovit. Haud ita multò post, cùm annos octo, menses tres, & dies sex gessisset Pontificatum, XVI. Kal. Sextil. anno 855. sanctissimam animam efflavit. (6) Huic Joannam Papissam quidam suggerunt. *Verum hac fabula jam demum apud Eruditos sic malè olet, ut de ea plura dicere vetet pudor: tametsi Heterodoxi quidam eam propugnare pergant, ut ridiculo commento suos affectas pascant.* (7)

ANNOTATIONES.

(1) Haud expectatis Imperatoris Legatis, qui interessent consecrationi novi Pontificis. Vide annotat. 2. ad Stephanum IV.

(2) Anastasius Bibliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 358. idem in vita Constantini pag. 160. loquens de Justiniano Imperatore. *Augustus Christianissimus cum Regno in capite se prostravit pedes osculans Pontificis.* Vide Christianum Lupum in schol. ad Dictatum Gregorij VII. can. 9. Operum tom. 5. pag. 195. edit. Venetæ, & notas ad Anast. Biblioth. tom. 4. pag. 128.

(3) Ut est in Annalibus Bertinianis ad an. 850. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 531.

Ex

(4) Ex hoc Concilio difcimus tria. U-
num, maximam jam tum fuiffe Cardina-
lium dignitatem, cum tres Epifcopi miffi
fuerint, qui Anafafium Cardinalem voca-
rent ad Concilium. Alterum, Cardinales,
faltem Epifcopos & Presbyteros, debuiffe
in Parochia fua commorari atque refidere.
Tertium, ufurpari cœptum morem notan-
di Acta publica annis Pontificatûs Præfu-
lum Romanorum. Siquidem tum apud
Harduinum tom. 5. Conc. pag. 69. legi-
tur Concilium hoc habitum *anno Ponti-
ficatûs fanctiffimi ac coangelici & uni-
verfalis quarti Papa Leonis feptimi*,
qui annus refpondet anno Chrifti 853.

(5) Mabillonius præfat. in Sæculiquar-
ti Benedictini partem fecundam num. 182.

(6) Tom. 8. Conc. Lab. pag. 33. extat
hujus Pontificis Homilia *De cura Pæfte-
rali, quam per Epifcopos omnibus Sacer-
dotibus curam animarum gerentibus in-
rimari voluit.*

(7) Mabillonius præfationis in fæculum
Benedictinum sextum parte alterâ, num. 6.

Cæterum nec Marianum Scotum, nec
Martinum Polonum (quod nonnulli affe-
runt) mendacii hujus architectum fuiffe,
demonftratum eft à viris doctis, ut
legere licet apud Cardinalem Lambertinum
De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz.
lib. 3. cap. 10. num. 4.

Pagius uterque exiftimat, mendacium
hoc procufum fuiffe poft annum 1278,
quo obiit Martinus Polonus. De ejus ori-
gine

gine alii alia scriptis tradunt. Joannes Aventinus lib. 4. Annal. Bojorum cap. 20. §. 52. putat, ei causam præbuisse Joannem IX, quem, ut sibi familiarem, *Theodora scortum nobile atque imperiosum Romanis imposuit, primariumque Sacerdotem creavit.* Panvinius in annot. ad Platinam pag. 106. credit, *hanc fabulam ex Joannis Papa XII. viri turpi vita manasse.* Bellarminus lib. 3. de Rom. Pont. cap. 24. *Fortasse hinc nata est hac fabula de Joanne femina.* Cum enim rumor esset, *quandam feminam fuisse Pontificem Constantinopolitanum; & deinde paulatim, omisso nomine Constantinopolitani, remansisset fama & opinio de femina Pontifice, & Pontifice universali: coeperunt aliqui in odium Romana Ecclesia dicere, feminam illam Romanum Pontificem fuisse.* Baronius ad an. 879. §. *Quod Joannes Papa VIII. loco supplicii persolverit præmia scelestissimo viro (Photio) magnam existimationi suæ & cathedræ Pontificiæ notam inussit.* Hinc puto factum (si qua tamen veritatis vel saltem species mendacii apertissimi esse potuit) quod ob nimiam Joannis animi facilitatem & mollitudinem, abjectâ penitus omni virilitate, fractus animo, Sacerdotalis constantia expers, atque robore

bore enervatus, non Papa, ut Nicolai
 & Hadrianus, sed Papissa fuerit contra-
 melia loco dictus, utpote qui nec resistere
 sciret eunuchis, quique vinceretur a se-
 miviro, non vir, sed esset femina potius
 nuncupandus: & sic nomen contrarium
 transferit posteris rerum insciis in veri-
 tatis opinionem, atque ita à compluribus
 decantatum fuerit, Joannem VIII. Pa-
 pam fuisse feminam: sicque jactata vulgo
 invenerit eo modo locum fabulae. Placuit
 magnis viris, ut ait Pagius ad an.
 879. §. 9. illa Baronii conjectura: &
 hujus exemplo Papebrochius in Constanti
 Chronico-Historico suspicatus est, papissam
 laenitatem non Joannis VIII. sed Jo-
 annis VII. in non refellendis Canonibus
 Trullensibus, eidem fabulae occasionem
 dedisse. Allatius in Confutatione fabulae
 de Joanna Papissa ex monumentis
 Graecis, ejus originem revocat ad Thimotheam
 mulierem Pseudoprophetissam, quae
 regnante Leone IV. damnata est in Concilio
 ab Germaniae Episcopis celebrato. Pagius
 ad an. 853. §. 14. & ad an. 879. §. 9.
 confictam putat à Valdensibus Romanae
 Ecclesiae hostibus. Alii, ut est etiam apud
 laudatum Cardinalem Lambertinum, eam
 dicunt ex Lutheranorum laicis erutam.
 Porro non de nomine commentitiae hujus
 feminae, non de patria con-
 venit;

venit; adeò nullus est mentiendi modus. Vide Labbeum in Genotaphio Joannæ Papiæ everfo penitusque exciso, tom. 8. Conc. pag. 154. & Launojum lib. 4. epist. 8.

CVI.

BENEDICTUS III.

ANNO CHRISTI 855.

LUDOVICI II. I. MICHAELIS
III. 14.

Mortuo Leone IV. statim habita comitia Pontifici creando, & Benedicto III. Petri filio, Romano, Tituli S. Callisti Presbytero, invito & abnuenti summum Sacerdotium mandatum. Electio, *consuetudo prisca ut poscit*, (1) Lothario, & Ludovico Augustis missa per Legatos. Hi Romam reversi, Arsenio Episcopo Igavinorum instigante, deserunt Benedictum, & unâ cum aliis factiosis hominibus Anastasium Presbyterum olim Cardinalem, quem in Romana Synodo à Leone IV. redactum in ordinem diximus, Pontificem constituunt. Factioni primùm favere visi sunt etiam Imperatorum Legati, qui Romam missi fuerant, ut

Bar. an.

855. §.

36. 38.

Pag. 9. 10

ut consecrationi novi Pontificis interessent. Post triduum tamen, cum cernerent, Clerum, populūque constanter habere Benedictum pro Pontifice, ipsi quoque in eum consensere, pro quo minimè ambigere jus staret. Itaque Anastasio expulso, Benedictus III. coram iisdem Legatis anno 855. III. Kal. Octobr. Dominico die, ut mos est, & antiqua traditio dicitur, consecratus ordinatusque est Pontifex. (2) Michael Imperator secundum antiquam consuetudinem,

Bar. an.
856. §. 6.

cum accepisset, novum Roma creatum esse Pontificem, legationem ad eum misit cum muneribus, de quibus meminit

Pag. 403

Bar. an.

858. §. 1.

Pag. § 1.

Anastasius. (3) Altero abhinc anno, qui fuit à Christo nato 858. VI. Idus April. Benedictus moritur, post annos duos, menses sex, & dies decem, quàm Pontifex factus fuerat.

ANNOTATIONES.

(1) Anastasii hæc verba sunt, ex quibus colligant nescio qui, Lotharium & Ludovicum usurpasse sibi jus electi Pontificis confirmandi. Injuria tamen. Aliud enim est petere ab Imperatore confirmationem electionis, aliud eidem significare electionem. Anastasius autem non dicit rogatos

à Romanis memoratos Principes, ut ratam haberent electionem Benedicti III: sed tantum de ejus electione factos fuisse certos, ut eâ cognita mitterent Legatos Tuos, qui præsentes, sicut ante sæpè dictum est, consecrationi adessent, ad tollendas certationes & comprimendos motus seditiosorum.

(2) Ex his itidem Anastasii verbis colligere est, Ordinationes Pontificum Romanorum non nisi diebus Dominicis aut solemnioribus Festis fieri solitas esse: quod quidem Onuphrius in Chronico Ecclesiastico, Blondellus in Apologia pro sententia Hieronymi de Episcopis & Presbyteris, ac in libro contra primatum Ecclesie, Jacobus Capellus, & quidam alii jam observârunt, & nunc apud omnes in confesso est: Pagius ad an. 855. §. 10.

(3) Baronius ad an. 856. §. 6.

CVII.

S. NICOLAUS I.
MAGNUS.

ANNO CHRISTI 858.
LUDOVICI II. 4. MICHAELIS
III. 17.

NICOLAUS Theodori filius, Romanus, omnia agens, ne Pontifex
Sandini Vitæ Pontif. G g tífex

Bar. an.

858. §.

11. Pag.

§. 1.

tifex fieret, omnium summâ voluntate Pontificali muneri præponitur.

Ante diem VIII. Kal. Majas anno 858. præfente Ludovico II. inaugu-

ratur, & in Apostolica Sede collocatus insignitur Pontificiâ coronâ. (1)

Hic quoque in Pontificibus Magni cognomen rebus gestis meruit. Ex his perstringo admodum paucas. Concilia septem Romæ celebravit, in quorum altero extinxit reviviscentem hæresim *Theopaschitarum*.

Bar. an.

863. §.

49. 50.

Pag. §. 1.

(2) Ignatium Constantinopolitanorum Patriarcham, quem Bardas Mi-

chaëlis Imperatoris avunculus, oblatro falso crimine, infontem oppres-

serat, ac tanquam reum majestatis dejecerat Episcopatu, constanti semper animo defendit, ac Phorium eu-

nuchum superbi ingenii, pravae mentis, linguâque immodicum, in ejus

locum per summam injuriam subrogatum, in quarto Romano Conci-

lio interdixit piorum communione.

(3) Ab Nicolao Papa damnatus ipse, vicissim in Nicolaum ex Synodo sententiam dixit anno 863. Exinde odio fu-

rens in Romanam Ecclesiam, varias in eam calumnias commentus est: ac mul-

ta illi tum crimina, tum capita haresum
 objecit. Horum unum istud fuit, quod
 Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque
 procedere Latini dicerent. Quibus ac-
 ceptis Nicolaus ad Hincmarum Remen-
 sem Archi-Episcopum, ac ceteros Epi-
 scopos, qui in regno erant Caroli Calvi,
 prolixam scripsit epistolam, in qua rei
 totius accuratam narrationem instituit;
 atque illos hortatus est, ut de iis, qua
 ab Photio proposita erant, diligenti per
 Synodos tractatione factâ, quidquid sta-
 tuissent, Romam ad se per scriptum mit-
 terent. (4) Neque interim res alias
 minùs intentâ egit curâ. Nam per-
 vicit, ut Lotharius Rex Lotharin-
 giæ, dimissâ Waldradâ pellice, Teut-
 bergam legitimam conjugem recipe-
 ret, haberetque pro uxore atque
 Regina. Bulgaros, qui per id tem-
 pus Christo dederant nomen, simul
 per Legatos Paulum Populonensem,
 & Formosum Portuensem, simul
 ipse per se instituit responsis sex su-
 pra centum pertinentibus ad Fidem,
 & Ecclesiæ disciplinam. (5) Mor-
 tuus est anno 867. Idibus Novembr.
 quo die ejus memoria in Martyro-
 logio celebratur. Pontificatum an-

Bar. an.
 865. §.
 60. Pag.
 §. 10.

Bar. an.
 866. §.
 2. 7.

An. 867.
 §. 137.
 Pag. §.
 an. 25.

G g 2

nos

nos novem, menses sex, diesque viginti
ita gessit, ut illum Octava Oecume-
nica Synodus Celestem hominem &
terrestrem Angelum, atque alterum
Eliam dixerit, ac novi Phinees, novi
Danielis, novi Martini nomine com-
mendârit (6).

ANNOTATIONES.

(1) Franciscus Pagius in vita hujus Pon-
tificis §. 2. *Hac est prima, in valde
fallor, coronationis summorum Pontifi-
cum mentio. Non enim memini me le-
gisse, aliquem ex Romanis Pontificibus
antea coronatum fuisse. Hac coronatio
facta est in Ecclesia Lateranensi, licet
postea, ut in Paschali II, in Celestino
III. & alibi videbimus, Pontifex sem-
per coronatus sit in Ecclesia Vaticana, &
qua redibat coronatus in Lateranum.
Unde suspicor in Anastasio, ubi legitur:
Lateranum perductus coronatur, legendum
esse, Lateranum perductus coronatus.*

(2) *Hi, ut est in epist. 7. ejusdem
Nicolai, apud Baronium ad an. 862. §. 21,
& apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 289.
& 738, ajunt, quia Redemptor noster
& Dominus Jesus Christus Deus & Dei
Filius passionem Crucis secundum Deum*

tem sustinuit, quod impium est, & catholicis mentibus execrabile.

(3) Baronius ad an. 858. §. 51. *Qualis esset Photius, & ejus ordinis ante Patriarchatum, Nicetas enarrat, nimirum nobilitate insignem, Protospatharium dignitate, munere à secretis Imperatori inservisse, divitiis pollentem, scientiis secularibus disertissimum, antiquis etiam hac ex parte comparandum, sacrarum verò litterarum expertem, sed qui, serò licet, ubi cum invasit libido spiritualis praefectura, eas, non quâ decet, animi submissione aggressus, nullo usus magistro, magistrum, qui docere alios posset, statim professus est: homo gloria appetentissimus, sexque diebus ex laico transformatus in Patriarcham: nimirum, ut inquit ipse Nicetas, primo die ex laico monachus, secundo efficitur Anagnostes, tertio Subdiaconus, quarto Diaconus, quinto Presbyter, sexto denique Patriarcha sedem Patriarchalem conscendens, altâ voce populo pacem annuntiavit, nihil pace dignum cogitans.*

Actione 2. Concilii Oecum. VIII. apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 1000. de Photio leguntur hæc: *Erat vir alia quidem loquens, & alia cogitans, & operam dans mendacio: ex arte gentiliura*

G g 3

sema

semper proponebat bona, deveniebat autem in mala, & erat potens ad superandum & decipiendum, ut non est factus, nec fiet ullus hominum.

(4) Petavius Theologicorum Dogmatum tom. 2. lib. 7. cap. 1. §. 3. pag. 634.

Memorata ab eodem Petavio Nicolai epistola exstat apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 468.

Spiritum Sanctum à Patre solum, non etiam à Filio procedere, dicunt Græci, & hoc præsertim errore ab Latinis dissociantur ad hanc usque diem. Sopitum jamdiu Photiani Schismatis incendium iterum excitavit Michaël Cerularius, qui post decem septemque Patriarchas anno 1043. successit Photio. Oppressum extingui passus non est Marcus Ephesus Archiepiscopus, qui in Synodo Florentina Oecum. XVI. anno 1439. celebrata, Latinos obinfertam Symbolo vocem *Filiæque* hæreticos appellare non dubitavit. Quamobrem inita toties inter utramque Ecclesiam concordia nunquam diu mansit. Vide Petavium Theologic. Dogmat. tom. 2. lib. 7. cap. 1. & 2.

(5) Ex his quartum & centesimum præsertim jactatur sermonibus virorum eruditiorum. Ejus hæc verba sunt apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 558. *A quodam Judæo, nescitis, utrùm Christiano, an Pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid de his sit agendum*

dum, consulitis. Hi profecto, si in nomine sanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in Actis Apostolorum legimus, baptizati sunt (unum quippe idemque est, ut sanctus exponit Ambrosius) constat eos non esse denuo baptizandos: sed primum utrum Christianus, an Paganus, ipse Judæus extiterit, vel si postmodum factus fuerit Christianus, investigandum: Quamvis non praterendum esse credamus, quid beatus de baptismo dicat Augustinus. Jam satis, inquit, ostendimus, ad baptismum, qui verbis Evangelicis consecratur, non pertinere cujusquam vel dantis vel accipientis errorem, sive de Patre, sive de Filio, sive de Spiritu Sancto aliter sentiat, quam doctrina cælestis insinuat.

Harduinus in Quæst. De baptismo in nomine Christi, postquam ostendit verbis illis Act. II. 38. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi* significari non baptismi formam, sed baptizandorum fidem in Christum, subiecit hæc §. 8. Jam Nicolai oratio nihil habet difficultatis aut salebrarum. Complectitur enim ea partes duas. Prior est de fide illius, qui baptismum suscipit: nam de adultis in primis agitur, ut § in Actis, § apud Ambrosium. Hi profecto, inquit,

si Christiano more ac ritu ablui sunt: hoc est si in baptismo interrogati credere se in Trinitatem confessi sunt, vel tantum in Christum, sicut in Actis Apostolorum de Eunuchio Candacis Regina legimus, aliisque: unum quippe idemque est, ut sanctus exponit Ambrosius: profectò constat eos non esse denuo baptizandos - - -

*Alter*a pars est de ministris fide: de illis verbis: Quamvis non prætereundum esse credamus: quæ pars illius sententiæ cum per se plana est ac perspicua, tum illud prode in primis, nihil in priore de baptismi forma Pontificem edixisse, qui in postrema non nisi verbis Evangelicis consecratum baptismum probari sibi æquè atque Augustino significet. Non omnem igitur ille baptismum probat, ut verbis utar Augustini in simili argumento lib. 6. De Bapt. contra Donat. cap. 25. Nam in multis Idolorum sacrilegis lacris baptizari homines perhibentur - - -

Et verò nuperrimè Bulgarorum natio abjectis inanum, numinum simulacris ad Christiana sacra transferat, adhuc plena Paganorum: neque erat satis exploratum, falsisne Diis etiam tum additum esset is, qui baptizaret, Judæus nique, hoc est mercator circumforaneus: (neque

que enim religionis istud ibi, sed negotiationis nomen est, ut alii ante nos monuerunt) an Christi jam unius cultui consecratus, atque adeò non profani, ut olim, sed sacri baptismatis peritus ad-
minister.

Enimverò geminum ibi baptismum Nicolaus agnoscit: alterum, qui ex Paganorum superstitione agatur, quantumvis per eum ethnici, ut Athanasius animadvertit oratione III, contra Arianos, uni se Deo, quem ore implorant, mancipari videri velint: alterum, in quo Christiano ritu ac more Trinitas invocetur. Sed primum, inquit Nicolaus, utrum Christianus, an Paganus extiterit, investigandum est. Quamquam & hunc posteriore baptismum, vel si à Pagano Evangelicis verbis detur, idem deinde jure merito approbat. Priorem autem, ut par est, execratur ac nominatum excipit . . .

Itaque baptismus ille nunc Pontifici placet unus, qui post confessionem Trinitatis vel Christi tantum ab eo, qui baptizatur, editam, à ministro deinde verbis Evangelicis, ut ipse subjungit, hoc est, sub Trinitatis invocatione, sit collatus. Nam istud esse planè in nominis

G g 5

Christi

Christi baptizari ex Actis & Patribus, ut vidimus, palam est. Vide Historiam nostram Apostolicam De Apostolis in univ^{er}sum.

(6) Actione 1. & 7. apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 757. 763. & 873.

CVIII.

HADRIANUS II.

ANNO CHRISTI 867.

LUDOVICI II. 13. BASILII
MACEDONIS 1.

HADRIANUS II. Talari filius, Romanus, Presbyter tituli S. Marci XIX. Kal. januar. anno 867. Pontificatum, quem semel atque iterum abnuerat, ingenti totius Urbis gaudio suscepit. Decessoris sui Nicolai vestigiis institit studio enixus: ob id *Nicolaitanus* per contempum & dictis & scriptis proditus à quibusdam. Hos cum despiceret, nihil sermonis subiit, quasi Nicolai acta meditaretur rescindere. Sed huiusmodi blateronum linguas factis retudit. Nam Photium, congregato Romæ Concilio, *tertio anathemate* confixit, & librum ejus in Nicolaum

Bar. an.

867. §.

139. 156.

Pag. §.

26.

Bar. an.

868. §.

3. 38.

Pag. §. 6.

um iussit comburi. Basilium Mace-
donem, quod eundem Phorium, re-
vocato Ignatio, exturbâisset Sede
Constantinopolitanâ, extulit summis
laudibus, voluitque ab eo Concili-
um indici Constantinopolim com-
ponendis rebus Ecclesiæ Orientalis,
& Photio in ordinem redigendo.
(1) Præcepit etiam Lothario Regi,
ut quæ Nicolao promiserat, obedi-
enter faceret, & uxorem Teutber-
gam reciperet, eique haberet hono-
rem regium. Moravis indulgit, ut
Sclavonicâ linguâ, quæ erat ipsis ver-
nacula, uterentur in Sacro faciendo,
& Divinis Officiis celebrandis. (2)
Obiit anno 872. *Nullus ex antiquis*
diem ejus mortualem notavit. Si Gui-
lielmo Bibliothecario credere liber,
annos quinque Pontificatus penes ipsum
fuit. (3)

Bar. an.

869. §.

4. 6.

Pag. §. 1.

Bolland.

9. Mart.

pag. 22.

24.

Bar. an.

872. §. 1.

Pag. §. 1.

ANNOTATIONES.

(1) Hadrianus II. in epistola ad Basilium Concil.
Imperatorem, quæ inserta est actioni 1. Oecum.
hujus Concilii apud Lab. tom. 8. Conc. VIII.
pag. 982. *Volumus ergo per vestra pie-
tatis industriam illic (Constantinopoli)
numerofum celebrari Concilium.* Paruit
Basilium, & Concilium Oecumenicum VIII.
Con-

Constantinopolitanum IV. convocavit. Quo
 convenerint Episcopi, haud satis constat.
 Actioni primæ præter Legatos Apostolicos
 Donatum Ostiensem, & Stephanum Ne-
 resinum Episcopos, ac Marinum Diaconum
 præfides Concilii, exceptisque Legatis Pa-
 triarcharum Orientalium, & Ignatio Con-
 stantinopolitano, duodecim tantum Anti-
 stites interfuere. Reliquis Actionibus cre-
 vit Episcoporum numerus. Centum enim
 novemque subscripsere Concilio. Numeri
 tam exigui causa, quia non admissi Episco-
 pi faventes Photio. Concilium inchoatum
 anno 869. III. Nonas Octobris, & decem
 Actionibus absolutum pridie Kal. Mart.
 anni insequentis. Actione septimâ dictum
 anathema Photio, ejusque fautoribus, atque
in majorem hominis detestationem, ut
 scribit ex Niceta Baronius ad an. 869. §.
 39. subscriptum anathemati calamis immis-
 etis ipso Christi sanguine. Actione postre-
 mâ editi canones septem & viginti ad Fi-
 dem, Sacramenta, & Ecclesiæ disciplinam
 pertinentes, septemque priora Oecumenica
 Concilia confirmata. Canon quartus de-
 cernit, Photium *nunquam fuisse prius
 aut nunc esse Episcopum*. Nimirum Pho-
 tium nunquam Episcopus fuit *quantum ad
 jurisdictionem, & legitimam Episcopatu
 potestatis executionem*, non verò quoad
potestatis collata characterem, ut docet
 P. Bonaventura à S. Elia in Synopsi Con-
 ciliarum part. 2. pag. 379. Nec obstat, quod
 Nicolaus epist. 9. ad Michaëlem Imperato-
 rem

rem scribit: *Igitur nihil Photius à Gregorio habuit, nihil autem habuit, nihil dedit.* Nam eo loco dicitur Gregorius Syracusanus, qui & Episcopatu, & Fidelium communione privatus erat, nihil dedisse Photio sacris ab se initiato, & nihil proinde Photius iis, quibus ipse contulerat Ordinis Sacramentum, nihil, inquam, dedisse Ordinationis legitimæ, nihil gratiæ: neuter enim aliquid huiusmodi, utpote sacrilegus & schismaticus, habuit: at characterem Sacramenti habuit uterque, adeoque aliis conferre uterque potuit. Vide Nat. Alexandrum in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. dissertat. 4. §. 22. & annotat. 3. ad Stephanum III.

(1) Id confirmavit Joannes VIII. extremâ epistolâ 247. apud Baronium ad an. 880. §. 19. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 177. adjectâ conditione, ut Evangelium linguâ primùm Latinâ *legeretur*, deinde Sclavonicâ *annuntiaretur*. Eandem rem concessit etiam Innocentius IV. ut est apud Raynaldum ad an. 1248. §. 12.

(3) Muratorius Prolegom. in Vitas Rom. Pontificum Anastasio Bibliothecario additas tom. 3. Script. Rer. Italic. pag. 274. *Veterum Romanorum Pontificum vite à variis scriptoribus litteris consignata, quæ sub Anastasii Bibliothecarii nomine circumferuntur, in Hadrianum II. & Stephanum VI. seu ut rectius dicendum est*

*est V. desinunt, quorum postrema Gual-
telmo Bibliothecario tribuuntur.*

CIX.

JOANNES VIII.

ANNO CHRISTI 872.

LUDOVICI II. 18. BASILII MA-
CEDONIS 6.

JOANNES VIII. Gundi filius,
Archidiaconus Romana Ecclesia an-
872. XIX. Kal. Januar. in locum

Bar. an. Hadriani II. substituitur. (1) Hic

872. §. 1. Carolum Calvum Imperatorem co-

Pag. §. 1. ronavit. Ab eo deinde auxilium

Bar. an. petiit contra Saracenos populantes

875. §. 2. Italiam agrumque Romanum: &

Pag. §. 2. Neapolitanis, Beneventanis, aliisque,

Bar. an. quod pacem istiusmodi prædonibus

877. §. 1. fecissent, denunciavit anathema, ni

7. 26. contra ipsos arma iterum sumerent.

Pag. §. 1. Verum Imperatore mortuo, & sub-

fidii spe incisâ, pacem ipse quoque

ab Saracenis petere, & pensionem an-

nuâ quinque supra viginti millium

manuorum argenti redimere co-

actus est. Formosum Episcopum

Portuensem, qui postea Romanus

Pon-

Pontifex fuit, Synodo Romæ celebratâ damnavit, atque in Galliam exulatum misit, devinctum prius jurejurando, se neque Romam, neque ad Ecclesiam suam rediturum.

(2) Ipse quoque non satisfuturam sibi Romam arbitrans confugit eodem.

Elapsus enim ope suorum è custodia, in qua asservabatur à Lamber-

to Comite Spoletano, & Adelber-

to Tusciæ Marchione, ab se dam-

natis ob deprædatis Urbes Pontifi-

ciæ ditionis, novam sibi ab iisdem

vim metuebat. Cùm Ludovicus

Rex, cui *Balbo* cognomen, attenua-

tis viribus diutino morbo, ex quo

tum primùm reficiebatur, Pontificem

in Italiam deducere non valeret, ne-

gorium dedit Bosoni Comiti, quem

sibi Joannes adoptavit filium atque

defensorem juris sui. (3) Hinc e-

pist. 125. petiit ab eodem Ludovi-

co, ut Bosoni, à quo ex Gallia Ti-

cinum usque deductus fuerat, auxi-

lia mitteret ad debellandos hostes Ro-

manæ Ecclesiæ, Romam reversus

Legatos suscepit Basilii Imperatoris,

qui Photii adulationibus captus, eum

post Ignatii decessum restituerat in

Patri-

Bar. an.

878. §.

10. 33.

Pag. §. 2.

Bar. an.

879. §.

3. 6. 7.

62. 64.

Pag. 9.

10. 12.

Patriarchatum Constantinopolitanum. Basilius enixè petebat, ut restitutionem illam ratam juberet. Annuit Pontifex, ut consuleret Ecclesiae bono. Legatos Constantinopolim cum litteris misit, à quibus Photius, postquam conditionibus quibusdam satisfecisset, restitueretur, unde dejectus fuerat. Id quia præter opinionem non habuit successus prosperos, Joannem obrectatio carpsit. (4) Tunc enim Photius, deceptis Apostolicis Legatis, corruptisque Pontificiis litteris, conventum 383. Episcoporum habuit Constantinopoli, in eoque majore quam antea impetu suum in Romanam Ecclesiam virus effudit. (5) Quod simul allatum est Pontifici, acta ejus rescidit omnia, novoque ipsum anathemate devovit. Postea Carolum Cracum coronâ capiti ejus ritè imposuit. Pag. §. 1. creavit Imperatorem, cùmque iter in Galliam pararet, concordiam inter Francorum Principes conciliaturus, mors XVIII. Kal. Januar. anni 882. intervenit, decimum post annum quam Pontifex factus erat.

Bar. an.

880. §.

1. 11.

Bar. an.

881. §. 7.

Pag. §. 1.

Bar. an.

882. §. 7.

Pag. §.

8. 9.

AN.

ANNOTATIONES.

(1) Annales Bertiniani ad an. 872. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 558.

(2) Causam damnationis Formosi nescire se dicit Baronius ad an. 876. §. 22. & ad an. 883. §. 1. ait diversam à diversis tradi. Mabillonius verò Præfat. ad Sæc. V. Benedict. §. 1. num. 6. triplicem affert desumptam, ut apparet, ex ipsiusmet Joannis VIII. epist. 319. quæ extat apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 233. *Prima est, quod à Nicolao I. in Bulgariam missus Bulgarorum Regem Sacramento obstrinxisset, ne alium Episcopum, ipso superstite, à Sede Apostolica susciperet. Deinde quod contra præscripta Canonum per ambitum ab Ecclesia Portuensi ad Romanam profilire conatus esset. Postremo quod inconsulto Pontifice propriam deseruisset Ecclesiam; & relictâ Urbe contra Reipublica & Imperii salutem cum suis fautoribus conspirasse crederetur.*

(3) Joannes VIII. epist. 119. ad Cardinalem Crassum, apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 89. *Cujus (Ludovici Balbi) consilio atque hortatu Bosonem gloriosum Principem per adoptionis gratiam filium meum effeci, ut ille in mundanis discursibus, nos libere in his, quæ ad Deum pertinent, vacare valeamus.* Temporibus his miseris consueverunt Pontifices, Sandini Vitæ Pontif. H h ad

ad incursiones hostium, & vim omnem prohibendam finibus ditionis suae, quoniam in deficiente jam Caroli Magni stirpe subsidii spes nulla supererat, consueverunt, inquam, aliquem magni nominis Principem sibi filium facere per adoptionem, cui regendas ac tutandas concederent res suas. Eandem ob causam postea Stephanus V. adoptavit Vidonem Ducem Spoletanum, teste Flodoardo lib. 4. Hist. Remen. cap. 1. Id quod multò antè fecerat Stephanus II. adoptato Pippino Rege enim filiis, ut colligitur ex epist. 3. Codicis Carolini. Etiam Carolus Magnus epist. 84. quae extat inter epistolas Alcuini pag. 1613. per Legatum suum Angilbertum petiit à Leone III. ut haberet se loco filii. Hæc deprompta sunt ex auctore ejus libri, cui titulus: *Difesa seconda del Dominio temporale della Sede Apostolica sopra la Città di Comachio cap. 41. pag. 108.*

(4) Petrus de Marca lib. 3. De Concordia Sacerd. & Imp. cap. 14. §. 4. Joannem VIII. ita purgat. *Ignatio sancto Photius toties damnatus sedem suam recepit suffragiis Orientalium Episcoporum annitente Basilio Imperatore. Sed illa restitutio integra esse non poterat, nisi à Sede Apostolica probaretur. Quare Joannes VIII. rogatus ab Imperatore, ut Ecclesia paci consuleret, necessitati cedens, Leonis, Gelasii, Felicis, & Concilii Africani auctoritate fretus, in re-*

rum angustius temperandas esse regulas docent, de consensu cæterorum Patriarcharum Photium anathemate liberavit, illique sedem retinere concessit, eâ lege, ut coram Synodo cogenda misericordiam peteret. De consensu, inquam, cæterorum Patriarcharum, & Episcoporum Joannes Photium solvit, ut videre est in epistola germana ejusdem Joannis, quanguam in epistola à Photio corrupta hic sensus desit: & paucis interjectis, Cæterum à culpa Joannem liberat Principis & cæterorum Patriarcharum, totiusque Synodi Orientalis consensus, quem datum fuisse Joannes suis litteris significat. Profert autem ad confirmationem sententia sue exempla Athanasii, Chrysostomi, & Flaviani, qui à Synodis damnati cum fuissent, à Sede Apostolica integrum restituti sunt. Quibus exemplis quoque Photium à Joanne restitutum, scribit Ivo, cum de jure dispensationum loquitur.

(5) In eo conventiculo damnata est memoria Romanorum Pontificum, præterquam Joannis VIII. abrogatum Concilium Oecumenicum VIII. rejecta vox *Filiusque*, quæ inclusa fuerat Symbolo ad explicandam processionem Spiritus Sancti etiam à Filio, sancito anathemate in omnes, qui illam

non rejicerent: Photii restitutio confirmata: statutum denique, hanc Photianam Synodum habendam esse pro Synodo Oecumenica VIII. Atque hæc Legatos Apostolicæ Sedis, qui aderant, tulisse tacitos ferunt. *Etenim ad omnia, & præ omnibus ab eo (Photio) ut muta pecora ducti sunt, magna cum Sedis Apostolicæ ignominia, nunquam tam sordida, tamque indigna ab Apostolica Sedis legatio missa fuerit, si vera esse dixerimus, & non conficta sunt à Photio, quæ in sua Synodo Constantinopoli celebrata hoc anno leguntur.* Baronius ad an. 879. §. 62. Subjicit idem §. 72. Cui Synodo non, sicut in communitorio jussi sunt, præsidere Legati Apostolicæ Sedis, sed Photius semper primo loco legitur præfuisse, assistentibus Legatis Apostolicæ Sedis. Hanc Gracilambunt, hanc venerantur, & ut divinum quoddam oraculum observant atque custodiunt.

CX.

MARINUS I.

ANNO CHRISTI 882.

CAROLI CRASSI 3. BASILII

MACEDONIS 16.

MARINUS I. seu Martinus II.
Palumbi filius, Hetruscus, Romanus

manæ Ecclesiæ Archidiaconus, ter^{Bar. an.}
 Constantinopolim legatus, primum^{882. §.}
 à Nicolao Magno, iterum ab Ha-^{10. 11.}
 drianò II, tertio ab Joanne VIII; ^{22.}
 quo die in hujus locum inauguratus^{Pag. §. 8.}
 fuerit, parum constat. (1) Sub exi-^{9. 10.}
 tum Decembris iniisse Pontificatum,
 traditur. Illud autem pro certo po-
 nitur, & legitimum fuisse Pontifi-
 cem, (2) & Photium ab eo dam-^{Bar. an.}
 natum anathemate: Formosum verò^{883. §. 1.}
 Portuensem, cui Joannes VIII. Epi-
 scopatum abrogaverat, restitutum in
 locum suum, factâ etiam potestate
 Romam repetendi. Anno 884. exiisse^{Bar. an.}
 è vita, palam est; quo mense aut die,^{884. §. 1.}
 non item. Hinc tempus Pontifica-^{Pag. §. 1.}
 tus ejus incertum. Nonnulli con-
 jecturas secuti, mense Majo vitâ
 functum, per annum & menses quin-
 que Pontificem fuisse existimant.

ANNOTATIONES.

(1) Papebrochius in Conatu apud Bol-
 land. tom. 8. Maj. pag. 142. num. 5. *Ve-*
rum nomen hujus Pontificis Marinus fuit,
ut & alterius, qui centum post hunc an-
nos Sedem Apostolicam tenuit, Marinus II.
Quia tamen Martinus eos appellârunt po-
steri, & eum, qui secundus hujus nomi-

Hh 3

nis.

nix erat, dixerunt Quartum, & sic deinceps Quintum, placuit morem eundem saltem notare in titulo.

Pagius ad an. 882. §. 10. *Marinus à recentioribus scriptoribus Martinus II. appellatur, sed non discedendum ab Antiquis, & à Catalogis Pontificum Romanorum, in quibus semper Marinus nominatur.* Vide annotat. 1. ad Martinum IV.

(2) Basilus Imperator in epist. ad Hadrianum III. Marini successorem, quæ Hadriano vitâ jam defuncto, reddita est Stephano V. contendit, Marinum, quod esset Episcopus alterius Ecclesiæ, non potuisse ad Romanam transferri, ideoque ratio creatum Pontificem fuisse. Stephanus in epistola ad eundem Basilium, quæ est in Annalibus Baronii ad an. 885. §. 9. & in Conciliis Labbei tom. 8. pag. 1391. & tom. 9. pag. 366. negat, Marinum, antequam Pontifex fieret, Episcopum fuisse: quod etsi concederet, tamen licuisse summum ei Sacerdotium dari.

CXI.

HADRIANUS III.

ANNO CHRISTI 884.

CAROLI CRASSI 5. BASILII
MACEDONIS 18.

HADRIANUS III. Benedicti
filius, Romanus, quem Agapetum

petum antea dictum scribunt aliqui. ^{Bar. an.}
 (1) Anno 884. exitu mensis Maji, ^{884. §. 1.}
 aut principio Junii Pontifex renun- ^{Pag. §. 1.}
 ciatus est. Hic quoque Photium
 execratus dicitur, insectatusque ut
 laicum. Idem instinctu Italorum
insignia duo decreta fecit, unum pro
Romanorum libertate, ut Pontifex desi-
gnatus consecrari sine presentia Regis,
aut Legatorum ejus posset: (2) alterum
pro dignitate Italia, ut moriente Rege
Crasso sine filiis, Regnum Italicis Prin-
cipibus una cum titulo Imperii tradere-
tur. (3) Altero Pontificatus anno
 885. iter in Galliam suscepit accitu
 Imperatoris. Pado vix transmissa ^{Bar. an.}
 in morbum implicitus, mense Sep- ^{885. §. 1.}
 tembri est mortuus, cum annum & ^{& 2.}
mensēs ferme quatuor Romanæ Eccle-
siæ præfuisset. Sepultus est in Cœ-
nobio Nonantulano, quod quinque
millia passuum à Mutina in Orien-
tem abest.

ANNOTATIONES.

(1) Sigonius lib. 5. De Regno Italiæ ad an.
 884. pag. 223. Ciaconius, & Oldoinus, in
 nova additione ad Ciaconium, qui quidem
 Oldoinus è vestigio subjicit hæc: *unde for-*
tasse factum, ut Sigebertus & Maria-

Hh 4

Hh 4

nus Scotus Papam quendam Agapetum inter Marinum & Hadrianum III. interjecerint.

Alii è diverso ajunt, inde obortam opinionem de Hadriano III: appellato ante Pontificatum Agapeti nomine, quod Sigbertus & Marianus Scotus tradiderint, Agapetum quendam proximum ante eum fuisse Romanum Pontificem.

(2) De hoc decreto meminere etiam Platina, Ciaconius, Mabillonius commentario in Ordinem Romanum cap. 17. pag. 114. & Pagius ad an. 884. §. 2. Vide annotat. 1. ad Stephanum V.

(3) Sigonius De Regno Italiae lib. 5. ad an. 884. pag. 224.

Hoc decretum falsum ac spurium esse, autumant nonnulli. Cur autem Itali cogitaverint de Rege creando ex gente sua, narrat Sigonius proximè ante verba recitara: *Jampridem Italici, Romanique veteris spiritus recipere coeperant, ac Franci Imperatoribus, Regibusque contempti, post imminutas opes, & exorta inter eos certamina, coeptis, externum jugum à cervicibus deicere cupiebant. Itaque Saracenos impune Italiam, Ecclesiamque populantes, ipsorum Regum incuria, indignati ipsi, res aliquando respicere suas viresque florentis demum perpendere Italia instituerunt. Omnium una vox erat, quando Crassus virili stirpe careret, qui*

unum

unus antiquâ virtutis indole præditus ex
 Caroli Magni legitimâ progenie superes-
 set, cui propter egregia erga Italiam
 atque Ecclesiam merita Imperii titulus
 commissus fuisset, tempus voce propè
 missa monere, ut aliquando tandem sibi
 ipsis consulere, neque id decus cum alia
 gente communicare vulgari ve permitte-
 rent. Non adeò veterem indolem Ita-
 licæ virtutis exolevisse, quin unus ex
 multis reperiri in ea possit, qui avitam
 representare consilio atque officio impe-
 randi gloriam queat. Hand dubie, si
 Rex præsens Italiam gubernaret, matu-
 rius cum omnibus hostium irruptionibus
 occurreretur, & salutem, dignitatēque
 Ecclesie tutaturum. Suffragabatur huic
 sententia aliena Reip. ipsius quoque Crassi
 Imperatoris absentia, qui durissimo &
 remotissimo bello implicuit, rationibus
 Ecclesie atque Italia præsens servire non
 poterat. His rebus instincti Hadrianum
 Pontificem adveniunt, eumque, ut saluari
 decreto in posterum Reip. caveat,
 orant.

Hh 5

CXII.

CXII.

STEPHANUS V.

ANNO CHRISTI 885.

CAROLI CRASSI 6. BASILII

MACEDONIS 19.

STEPHANUS V. Hadriani filius,
Romanus, sub finem Septembris

Bar. an. 885. §. 1. invitatus tanto consensu, quanto quisquam
9. 14. alius antè, Pontifex est declaratus, & Caroli Crassi inconsulto
Pag. 6. consecratus. (1) Datis ad Basilium
2. 3. Orientis Imperatorem litteris, Mar-
inum decessorem suum, ut supra est
dictum, defendit, atque suavit, ut

Bar. an. 886. §. 1. Photium haberet pro damnato. (2)
15. 18. Has litteras, Basilio mortuo, accepit
26. 27. 28. filius ejus & successor Leo cognomine
Pag. §. 3. *Sapiens*, seu *Philosophus*: quibus permotus Photium contrulit in
4. cœnobium, & Stephanum fratrem
suum in locum ejus sufficiendum curavit. (3) Quoniam verò lex erat
sancita, quæ vetabat, ne sacris Ordinibus à Photio initiati eveherentur
ad gradum altiore Ecclesiasticæ dignitatis, idcirco rogatus est Pontifex,
ut illum lege exsolutum creare permitteret Episcopum Constanti-

no.

nopolitanum. Non consensit in id Stephanus, incertus, amotusne esset Photius Episcopatu, an ipse se ultrò abdicasset. Illud enim scripserant Episcopi, hoc Imperator. Ita quidem magnâ consideratione suspendit iudicium, ne probâsse eo modo Photii restitutionem videri posset, non renunciati-
nem illius, sed ejectionem potius tam ab Imperatore, quàm ab Episcopis exspe-
ctans audire. (4) Idem Pontifex Bar. an.
890. §. 7. sustulisse dicitur purgationem, quæ candenti ferro & ferventi aquâ fiebat. (5) Vidonem Ducem Spoletanum, suum adoptione filium, & occupato Longobardorum Regno clarum, *universa hortante Italiâ* anno 891, Romam accivit, & 1 X. Kal. Martii creavit Imperatorem, qui ut se Pontifici gratum praberet, privilegia ac dona à Pippino Rege, Carolo, & Pio Imperatoribus Romana Ecclesiæ data probavit. (6) Eodem anno 891, sexto, ex quo regnare cœperat, exeunte mense Septembri Stephanus obiit.

ANNOTATIONES.

(1) Est id in Annalibus editis à Lambecio tom. 2. Bibliothecæ Casaræ pag. 356. Ex quo *intelligimus*, ait Pagius ad an. 385. §. 3.

§. 3. *verum esse, quod Sigonius anno superiori affirmavit, Hadrianum nempe III. decreto suo statuisse, Ut Pontifex designatus consecrari sine praesentia Regis, aut Legatorum ejus posset: alioquin Cletus Romanus Stephanum V. contra decretum Eugenii II. usumque receptum, sine praesentia Legatorum Imperialium ordinari non permisisset.*

(2) Vide annotat. 2. ad Marinum I.

(3) Tali modo extinctum est schisma Orientalis Ecclesiae, inductum per Photianam Pseudo-Synodum, nec revixit ante Michaelē Cerularium, quem anno 1043. Constantini Monomachi favor extulit ad Episcopatum Constantinopolitanum. Postquam Photius expulsus est, nulla mentio ejus invenitur apud Historicos. Illam in Ecclesiae communionem jam restitutum obisse, affirmant Graeci nonnulli, quos refellit Allatius lib. 2. De Ecclesiae Occident. & Orient. perpetua consensione cap. 5. & Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sec. IX. & X. dissertat. 4. §. 28.

(4) Baronius ad an. 886. §. 18.

(5) Apud Gratianum 2. quaest. 5. cap. *Consulisti* 20. ex Stephani V. epistola ad Humbertum Episcopum Moguntinum. *At inter epistolas Stephani V.* ut animadvertit Zegerus Bernardus Van Espen Juris Ecclesiastici universi part. 3. tit. 8. §. 32. nulla reperitur epistola Episcopo Moguntino inscri-

pta

pta, nec alia, cui hoc decretum insertum. Uo
proinde & hoc Decretum admodum su-
specta fidei habeatur, præsertim quòd, si
huiusmodi Responsum Pontificis eo te-
pore emanasset, illud vulgaribus hisce
purgationibus, quæ eo tempore maximè
frequentabantur, indubiè oppositum fuis-
set, quod tamen non legitur.

Ille autem purgabat se de crimine, in
cujus venerat suspicionem, qui illæsus fer-
rum candens manu contrectaret, vel ma-
num in aquam ferventem immitteret sine
detrimento.

(6) Sigonius De Regno Italiæ lib. 6. ad
an. 891. pag. 227.

Ita antiquum Italiæ Imperium post mul-
tas ac diras impressiones gentium externa-
rum Itali receperunt. Vide Pagium ad an.
892. §. 2.

CXIII.

FORMOSUS.

ANNO CHRISTI 891.

VIDONIS I. LEONIS
SAPIENTIS 6.

FORMOSUS Leonis filius, verâ
religione, divinarumque Scriptura-
rum & doctrinarum scientiâ illustris,

(1) à Portuensi Episcopatu ad Ro- Bar. an.
manum anno 891. translatus est, 891. §. 3.

(2) primusque ex Episcopo Pontifex 5. 7.
sum-

summus (3) exacto admodum mense Septembri coronatus. (4) Hic accepit epistolam Styliani, & aliorum Episcoporum Orientis, datam ad decessorem suum Stephanum V. in qua primùm afferebant causam, cur ab ipsis dissentiens scripserit Imperator, Photium non coactus, sed voluntate suâ reliquisse munus Episcopale: (5) deinde iterum rogabant, ut sacris Ordinibus initiatos ab eodem Photio reciperet in Ecclesiæ communionem. Re deliberatâ, respondit annuens conditione eâ, ut *oblatis libellis se deliquisse faterentur, & veniam deprecarentur penitentia*, misitque in id Legatos Constantinopolim. (6) Turbatis, Vidone Imperatore mortuo, rebus Italiæ, Arnulphum Regem ex Germania Romam occultis nuntiis evocavit, ad infensam sibi factionem Lamberti filii Vidonis compescendam. Veniens cum exercitu Arnulphus, captâ Formosi consensu Urbe hostes expulit, seque ab eo Imperatorem & Augustum iungi impetravit. (7) Eodem anno, quo hæc contigerunt, Formosus extinguitur.

guitur pridie Nonas April. cum annos quatuor, & menses sex tenuisset Romanam Sedem. (8)

ANNOTATIONES.

(1) Luitprandus Ticinensis Rerum ab Europæ Imperatoribus & Regibus ipsius præsertim tempore gestarum lib. 1. cap. 8. apud Duchesnium tom. 3. pag. 570.

(2) Baronius ad an. 891. §. 3. *Tumultuariam ejus fuisse electionem, elevante se contra eum Sergio Diacono, ex Luitprando possumus intelligere.* Sed fallitur Luitprandus. Sergium enim Diaconum legerunt aliqui, non quo tempore Formosus, sed quo Joannes IX. electus est, post mortem Theodori II: Id satis constat ex epitaphio ejusdem Sergii, qui postea verus fuit Pontifex tertius hoc nomine:

*Culmen Apostolica Sedis jure paterno
Electus tenuit, ut Theodorus obit.
Pellicur Urbe pater, pervadit sacra Jo-
annes,
Romuleosque greges dissipat ipse lu-
pus.*

Eodem modo Flodoardus de Romanis Pontificibus, narratâ morte Theodori II. subjicit hæc, tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 320.

Jo-

*Joannes subit hinc, qui fult in ordin
Nomen.*

*Pellitur electus patriâ quo Sergius Ur
be,*

*Romulidumque gregum quidam tra
duntur abacti.*

(3) Panvinius annotat. ad Platinam: *Formosus Papa, ut ego observavi, omnium Romanorum Pontificum ex aliena Diœceseos Episcopo Romanus Pontifex effectus, cum ante ipsum non nisi ex Presbytero vel Diacono Cardinalibus factus fuisset Romæ Papa. Idem refert vetustissimus & sine auctoris nomine scriptus liber Bibliothecæ Vaticanæ. Vide annotat. 2. ad Marinum I.*

(4) Non consecratus. Nam, ut scribit Jacobus Cajetanus Cardinalis in Ordine Romano XIV. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 254. *Episcopus, qui in Papam electus est, non consecratur denuò, sed benedicitur aliquo Die Dominico, quo & coronatur. Ea benedictio, quod fieret loco consecrationis, à veteribus consecratio aliquando appellatur.*

(5) *Continebat veneranda Pontificatus tui majestas litteris suis, Serenissimorum Imperatorum nostrorum litteris cum nostris non consensisse. Hujus rei causa hæc est. Qui Photium sponte renuntiâsse dignitatem scripserunt, illi ipsi Photius*

Photium ut Sacerdotem receperunt. Nos autem nullum in Photio agnoscentes vestigium Sacerdotii - - - quomodo potuimus spontè abdicatum scribere? Ita Stylianus, & alii Orientis Episcopi. Exit. epistola apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 1410.

(6) Formosus epist. 1. apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 429.

(7) Franciscus Pagius in vita Formosi §. 12. *Arnulphum Romam expugnâsse, non solum hortatu, ut scribit Luitprandus, vel consensu, ut habet Regino, verum etiam mandato Formosi Papæ, nos docet Hermannus Contractus - - - Quæ certè evincunt, Arnulphum à Formoso Papæ per surreptionem non fuisse coronatum Imperatorem. Quod spectat ad Concilium à Joanne IX. celebratum, ex quo anno 896. num. 1. & anno 904. num. 9. intendi probare, coronationem istam fuisse surreptitiam, illud Concilium non loquitur de unctione Imperiali Arnulphi, sed de unctione Berengarii, ut videre est apud ipsummet Baronium, & in Actis Conciliorum pag. 504. ubi refertur Canon 6. ejusdem Concilii.*

(8) Mabillonius Veterum Analectorum tom. 4. pag. 624. *Celebris fuit quondam controversia de causa Formosi Papæ, quæ Sandini. Vitz Pontif. li duo-*

duobus maximè capitibus constabat. Primum est, an canonica esset ejus promotio in Sedem Romanam: alterum, an Ordinationes ab eo tum factæ validæ essent habenda. Consequens pendebat ex priori, cujus dubitatio ex triplici ratione petebatur, nempe quod Formosus, antea Portuensis Episcopus, ab Joanne Papa VIII. exauctoratus, & ad laicam communione redactus fuisset: deinde quod profugus jurasset, nunquam se Romam rediturum: tertio quod à Sede Portuensi in Romanam esset translatus, quæ translatio Ecclesiasticis regulis, Romanique moribus contraria erat.

Non defuere tamen, qui Formosi patrocinium tunc susceperunt, quos inter Auxilius quidam Francus (fictum, an verum nomen) sed in Italia degens, & à Formoso ordinatus, duos in ejus defensionem libros scripsit. Prior capita quadraginta, posterior triginta duo completitur, cum epistola pravia ad Leonem Nolanum Episcopum, cujus rogatu istud opus susceperat. Hanc epistolam cum indice triginta Capitulorum prioris libri Illustrissimus Cardinalis Baronius in Appendice tomæ XII. inseruit: utrumque librum integrum edidit Joannes Morinus in parte 2. de sacris Ordinationibus à pag. 348.

Ano

*Auxilio in laudes Formosi Papæ con-
sentit Flodoardus cum in historia, tum
in libro metrico de Romanis Pontificibus,
cujus libri magna pars typis vulgata est
in parte 2. Sæculi tertii Benedictini,
ubi de Formoso hæc inter alia leguntur.*

*Præsul hic egregius Formosus laudibus altis
Evehitur: castus, parcus sibi, largus ege-
nis:*

*Bulgaricæ genti fidei qui sēmina sparsit.
Delubra destruxit, populum cœlestibus
armis*

*Instruxit tolerans discrimina plurima:
promptus*

*Exemplum tribuens, ut sint adversa ferenda,
Et beneviventi metuenda incommoda nulla.*

*At Formosum non ita culpæ expertem
fuisse contendit Morinus, quin Stephanus
Pl. probabilem in eum mortuum saviendi
causam habuerit. De hoc alii judicent.
Vide Natalem Alexandrum in Hist. Eccl.
sæc. IX. & X. cap. 1. art. 14.*

CXIV.

BONIFACIUS VI.

ANNO CHRISTI 896.

LAMBERTI 3. LEONIS
SAPIENTIS 11.

BONIFACIUM VI. Hadriani
filium, Romanum, primum de
li 2 Sub-

Subdiaconatu, postmodum de Presbyteratu depositum, manus popularis in locum Formosi Pontificem subdidit.
 (1) Sunt propterea, qui negent, summis Pontificibus annumerandum.
 Bar. an. 897. §. 1. Si assentiri plerisque necesse est, haud
 Pag. 896. dubiè habendus in numero Pontificum. (2) *De hoc, ob Pontificatus*
 §. 8. 9. brevitatem, nihil memoriâ dignum invenitur, ut ait Ciaconius. Et quidem auctoribus Martino Polono, Hermanno Contracto in Chron. & Flodoardo de Romanis Pontificibus, podagræ dolore confectus interit.
 Bar. an. 904. §. 6. Ter quinos hic in arce dies explevit honoris.

ANNOTATIONES.

(1) Legitur id cap. 3. Concilii Romani anno 904. celebrati apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 503.

(2) Baronius ad an. 897. §. 1. *Quod autem intrusorum Pontificum alii ut Pontifices postea recepti inveniuntur, alii vero penitus abrogati, ut iste, de quo agimus, Bonifacius, inde evenit, quod illi quantumlibet tyrannicè adepti fuerint Sedem, tamen accedente consensu Cleri, satius esse existimantes, eos qualescunque*
 sole.

tolerandos, quam Ecclesiam Schismate
conscindendam, ut legitimi Pontifices
novis comitiis, consuetis ritibus sint ele-
cti. Hac ut dicamus, illud planè necessa-
riò cogit, quòd universa Ecclesia Catho-
lica eos ut legitimos Pontifices coluit, iis-
que obedivit, atque ut Christi Vicarios,
Petrique successores cognovit, ac cultu
germano Pontifice digno eosdem fre-
quentavit: quod nequaquam factum fu-
isset, nisi de facta postea electione consti-
tisset.

Oldoinus in Nova Additione ad Ciaconium
tom. 1. pag. 680. *Multi tamen Bonifa-
cium hunc inter Romanos Pontifices nu-
merant, & Bonifacium VI. vocant, ut*
Ciaconius supra, Parvinius in Epit. Rom.
Pont. S. Antoninus, Joannes Bisdomini
in Chronicis Senarum, & alii: nonnulli
verò Baronii sententia adhaerentes, illum
ex Pontificum albo expungunt, cum For-
moso populi tantum violentiâ successerit.

CXV.

STEPHANUS VI.

ANNO CHRISTI 896.

LAMBERTI 3. LEONIS

SAPIENTIS II.

FORMOSO defuncto is, qui post ne-
cem Formosi Papa constitutus est,

Ii 3

ex-

Bar. an.

897. §. 2.

Pag. an.

896. §. 9.

& 897.

*expellitur, & Stephanus VI. (1) Jo-
annis Presbyteri filius, Romanus,
ante diem vicesimum Augusti anno*

*896. §. 9. 895. Papa per Adelbertum (Tusciae
& 897. Marchionem potentissimum) consili-*

§. 1. tuitur. (2) Quo constituto, ut impius

*doctrinarumque sanctarum inscius For-
mosus è sepulchro extrahi, atque in Se-*

dem Romani Pontificatus Sacerdotalibus

indumentis indutum collocari precepit.

Cui & ait: Cùm Portuensis esses

Episcopus, cur ambitionis spiritu

Romanam universalem Sedem usur-

pâsti? His expletis, sacris exutum

vestimentis, digitisque tribus abscissis,

in Tiberim jactari precepit, (3) cum

etisque, quos ipse ordinaverat, gradu

proprio depositos iterum ordinavit. (4)

Ita furore percitus homo non quod iure

liceret, sed quod exastuans rabies sua

fecit, implevit: non enim fuit error in

fide, sed violenta tyrannis in facto. (5)

Quante autem auctoritatis quantaque

religionis Papa Formosus fuerit, hinc

colligere possumus, quoniam dum à piscato-

ribus postmodum esset inventus, atque

ad beati Petri Apostolorum Principis Ec-

clesiam deportatus, Sanctorum quadam

imagines hunc in loculo positum venera-

biliter salutârunt. Hoc namque à reli-
giosissimis Rom. Urbis persapè audvi.

(6) Anno 897. Stephanus Apostolica Bar. an.
Sedis invasor, & ipse pulsus detruditur 900. §. 6.
in carcerem, ubi pariter strangulatur, Pag. an.
(7) cùm annum, mensémque Pontifi- 897. §. 6.
catum obtinisset.

ANNOTATIONES.

(1) Luitprandus memoriâ lapsus pro Ste-
phano ponit Sergium, & huic adscribit,
quod factum per Stephanum liquet; ut
docet Baronius ad an. 897. §. 2. & 3. quo-
cum sentit Pagius ad an. eund. §. 2.

(2) Baronius ad an. 897. §. 4. *En illa*
infelicissima Ecclesia Romana tempora, at-
que omnium luctuosissima, quibus ipsam
contigit domestico bello exaguiari, atque
persecutione vexari: qua nunc coepta
multo tempore, maximo damno eandem
Ecclesiam affecerunt; illata ipsa per A-
delbertos Marchiones potentissimos Tusciae
Principes audacissimos: Tantæ quippe
Adelbertus erat potentia, ut inter omnes
Italiae Principes solus ipse cognomento di-
ceretur Dives. Luitprandus lib. 1. cap. 10.

Ceterum, subdit Baronius, *etsi inter-*
dum deforme valdè turpèque contigerit
apponi Ecclesiae Caput: tolerandum ta-
men fuit ipsi, quod non penitus amens

fit inventum, sed Fide Catholica sibi
constans, DEI verò permissione supra
cetera corporis membra proventum, non
sine causa vel ratione, sed magno sui ju-
dicii libramento: etenim pondus & li-
tera judicia Domini sunt: quae etsi inscruta-
bilia praeferuntur, per transennam ta-
men mortalibus intuitibus fieri aliqua
saltem ex parte perspicua. Ut enim
Deus significaret, eandem suam Eccle-
siam nequaquam humanum esse fimen-
tum, sed planè divinum inventum: opor-
tuit ostendisse, eam nequaquam pravorum
Antistitum operà prodi posse, & ad ni-
hilum penitus redigi, sicut de aliis di-
versarum gentium Regnis, & bene sta-
tutis Rebus publicis factum constat: quae
tamdiu constituisse leguntur, quamdiu
fuerunt per viros prudentes & virtute pra-
ditos administrata: periisse verò penitus,
ubi vires scelestis tradita sunt earum
gubernacula moderanda. Vide annotat.

1. ad Leonem V. & ad Christophorum.

(3) Tantum facinus narranti Luitprando
fidem derogat Panvinus in annotat. ad
Platinam pag. 112. Immerito. Siquidem
invenitur apud ejusdem aetatis Scriptorem
Auxilium lib. 2. De Ordinationibus For-
moh cap. 30. tom. 17. Bibl. Patr. pag. 21.
apud Joannem IX. cap. 1. Concilii Romani
anno 904. celebrati tom. 9. Conc. Lab.
pag.

pag. 507. & apud Hermannum Contra-
ctum in Chron. ad an. 896. in Antiquis
Lectonibus Canisii tom. 3. pag. 256.

(4) Luitprandus Lib. 1. cap. 8. apud Du-
chelium tom. 3. pag. 571.

Ludovicus Du Meinil. tom. 3. Doctri-
na, & Disciplina Ecclesiae lib. 42. §. 1.
*Sigebertus in Chronico eos rursus conse-
crasse negat, & de ea re nihil dicit Ro-
mana Synodus, qua sub Joanne IX. alia
Stephani gesta refert & damnat, imò
dicit, eos in proprium gradum à Joanne
IX. fuisse reductos; ac proinde à Step-
hano rursus non fuere consecrati: alioquin
ejus successor non eos restituisset.* Vide
annotat. 2. ad Theodorum II. & 3. ad Ste-
phanum III. Gasparem item Jueninum in
Commentario Historico & Dogmatico *De
Sacramentis* dissertat. 8. de Sacramento
Ordinis, quaest. 6. cap. 2. & Honoratum
Tournely quaest. 5. de Sacramento Ordinis
art. 1. disputantes contra Joan. Morinum,
qui in Comment. *De sacris Ordinationi-
bus* part. 3. exercitat. 5. cap. 3. affirmat,
Ordinibus sacris initiatos a Formoso iterum
fuisse à Stephano VI. consecratos.

(5) Baronius ad an. 897. §. 2. qui §. 6.
adjicit: *Stephanum non auderem inter
Romanos Pontifices numerare, nisi id
factum à majoribus invenissem, utpote
tanto indignum nomine, qui primus &
solus nefando & inaudito sacrilegio Pe-*

*eri sedem adeò deturpavit. Vide annota.
2. ad Sergium III.*

(6) Hæc memoratus Luitprandus loco citato.

(7) Baronius ad an. 900. §. 6. ubi addit:
*Ita facinorosus homo, quippe ut fur &
latro ingressus est in ovile ovium, laqueum
vitæ adeò infami exitu, vindice Dei,
clausit. Ita quidem omnia Romæ tam
sacra, quam profana factionibus misce-
bantur, ut penes illam partem esset pro-
motio ad Apostolicam Sedem Romani
Pontificis, quæ potentior appareret, ut
modo Romanorum procures, modo He-
truria Principes intruderet seculari po-
tentiâ quem vellet, & deiceret quem
posset Romanum Pontificem à contraria
factione promotum. Quæ toto hoc sæculi
sæculo sunt aditata, quousque Germa-
nia Imperatores Ottones mediis interce-
sere utrique parti contrarii, arroganti
licet & ipsi sibi pariter Papæ electio-
nem, atque electi dejectionem.*

CXVI.

ROMANUS

ANNO CHRISTI 897.

LAMBERTI 4. LEONIS
SAPIENTIS 12.

POST mortem Stephani VI. *prava-*
lente in Urbe, ut ait Baronius,
Romanorum factione adversus Adelber- Bar. an.
tum Tuscia Marchionem, Romanus 900. §. 3.
 Constantini filius, Gallestinus, Petri Pag an.
 sedem eodem anno 897. ante quin- 897. §. 6.
 tum decimum diem Octobris tenuit.

(1) Decessoris sui acta adversus For-
 mosum abrogasse, scribunt Sigoni-
 us, Platina, Panvinus, Ciaconius,
 qui tamen nullum antiquum ejus rei
 testem profitentur. Referente Flo-
 doardo

Quatuor haud plenos tractans is cul-
mina menses,

Aethere suscipitur, meritos sortitus
honores

cum videlicet menses tres, dies duos &
 viginti in Pontificatu fuisset. Ex quo
 colligi licet, eum extremo mensis
 Januarii anno 898. mortuum esse.

AN-

ANNOTATIONES.

(1) *Romanus ex Constantino Marini
quondam Pontificis fratre genitus* dicitur
à Sigonio lib. 6. De Regno Italia ad an.
897. pag. 233.

CXVII.

THEODORUS II.

ANNO CHRISTI 898.

LAMBERTI 5. LEONIS
SAPIENTIS 13.

Bar. an.
901. §. 1.

THEODORUS II. Photii filius
Romanus

Dilectus Clero . . . pacis amicus,

*Bis denos Romana dies qui jura
gubernans,*

*Sobrius & castus, patriâ bonitate re-
fertus*

*Vixit, pauperibus diffusus amator &
altor (1)*

Hic quoque causam Formosi ample-
xus omnes ab eo initiatos, quos Ste-
phanus VI. abdicârat, pristinis Or-
dinibus reddidit, (2) *ejusque cor-
pusculum, quod pertinaciter ejectum fue-
rat, cum exultatione ad Apostolicam
tumbam reduxit. (3)*

AN.

ANNOTATIONES.

(1) Flodoardus De Pontificibus Romanis inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 319.

(2) Sigebertus in Chronico ad an. 903. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 805. *Hic (Theodorus II.) contra Stephanum Papam sentiens, reconciliavit ordinatos à Formoso, quos Stephanus per vim Roma intus, & non foris exordinaverat, nec tamen præsumpserat eos uerum consecrare.*

(3) Auxilius lib. 2. extremo cap. 4. apud Morinum de sacris Ordinationibus part. 2. pag. 298.

CXVIII.

JOANNES IX.

ANNO CHRISTI 898.

LAMBERTI 5. LEONIS
SAPIENTIS 13.

SERGIO, qui in locum Theodori II. subiectus fuerat, antequam initiaretur, Româ expulso, cooptatus est Joannes IX. Rampoaldi filius, Tiburtinus, Diaconus, & exeunte mense Quintili anno 898. initiatus ritu solemn. (1) Duo hic eodem anno Concilia celebravit, alterum Ro-

Bar. an:
901. §. 1.
Pag. an.
898. §. 3.
4. 5.

- Cap. 1. Romæ, alterum Ravennæ. In primo abrogavit acta conventus habiti à Stephano VI. contra Formosum;
- Cap. 3. & qui necessitatis causâ de Portuensi Ecclesia Formosus pro vita merito ad apostolicam Sedem proventus fuerat, statuit, ut id in exemplum nullus assumeret, præsertim cum sacri Canones tot
- Cap. 4. penitus interdicerent. Ordinibus sacris initiatos ab eo, quos deiecerat Stephanus VI. restituit in gradus pristinos:
- Cap. 9. ac violatoribus sepulchri, cadaverisque ejus interminatus est anathema, nisi resipiscerent. Sacram quoque Lamberti Imperatoris unctionem ratam esse voluit, irritam verò illam barbaricam Berengarii, quæ
- Cap. 6. pote extortam per surreptionem. (2) Adjecit, ne Pontifices designatos esset consecrari, nisi in conspectu Legatorum Imperatoris, quo superius Hadriani III. decretum abrogatum est, ad vitanda dissidia, quæ in Comitibus oriebantur cum maxima
- Cap. 12. Ecclesiæ offensione. (3) Cavit ad extremum, ne mortuo Romæ Pontifice, Patriarchium diriperetur, neve alibi Episcopia Episcopis decedentibus; quæ scelestissima consuetudo invaluerat

verat. (4) In Concilio, quod coram Lamberto Imperatore Ravennæ celebravit, eo profectus metu Sergianorum Romæ tumultuantium ob Sergii repulsam, ea præsertim confirmata sunt, quæ statuta fuerant in Romano. Obiit anno 900. Sextili mensē ineunte, cū annos duos, & dies quindecim Pontifex fuisset.

Bar. an.
905. §. 1.
Pag. an.
900. §.
22. 23.

ANNOTATIONES.

(1) Vide annotat. 2. ad Formosum.

(2) Baronius ad an. 904. §. 2. *Antequam ista fierent, contigit, ipsum Berengarium Romam armato exercitu contendisse, coronamque Imperii ab ipso Joanne Pontifice violenter extorsisse, sicque tyrannicè Imperatoris nomen vindicasse. Contrà verò, eo recedente, vocatum Lambertum Romam ab eodem Pontifice, hoc cupiente Imperatoriâ coronâ solemnibus ritibus coronatum. Vide Franciscum Pagium in vita hujus Pontificis.*

(3) En verba ipsa Pontificis in Concilio apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 505. *Quia sancta Romana Ecclesia, cui DEO auxiliorum præsidemus, plurimas patitur violentias Pontifice obeunte, quæ ob hoc ingeruntur: quia absque Imperatoris notitia, & suorum Legatorum præsentia,*
Pon.

Pontificis sit consecratio, nec canonici ritum & consuetudine ab Imperatore directi intersunt nuntii, qui violentiam & scandala in ejus consecratione non permittant fieri; volumus, id ut deinceps abdicetur, & constituendus Pontifex convenientibus Episcopis, & universo Clero eligatur, expetente Senatu & populo, qui ordinandus est, & sic in conspectu omnium celeberrimè electus ab omnibus, presentibus Legatis imperialibus consecratur.

Hoc porro ex decreto, ut ait Thomas finus de vet. & nova Eccl. disciplina part. 2. Lib. 2. cap. 25. §. 6. patet 1. non ad electionem, sed ad ordinationem tantum admissos fuisse Imperatoris Oratores. 2. Nec admissos fuisse, nisi praevertendis dissensionibus & grassationibus. 3. Motum advocandi Imperatoris Legatos ad Pontificis ordinationem, jam tum habitum fuisse pro canonico ritu & consuetudine. 4. Usus, quem tandem Pontifices exhorruerant, & iam anxie amoliri enixi fuerant, longo annorum lapsu, rerumque stupenda vicissitudine, tanta utilitatis, tanta necessitatis evasisse, ut in Legem Canonicam cooptatus sit. Vide annotat. 4. ad Stephanum IV.

(4) Vide Baronium ad an. 885. §. 4.

CXIX.

CXIX.

BENEDICTUS IV.

ANNO CHRISTI 900.

LUDOVICI III. 1. LEONIS
SAPIENTIS 15.BENEDICTO IV. Mammoli fi-
lio, Romano summum Sacer-dotium anno 900. mandatum est. Bar. an. 901. §. 12Quo die, non constat. Illud tradi- Pag. an. 900. §. 14tur certum, pridie Kal. Septembr. 23. 24.Romanam Ecclesiam jam admini- Bar. an. 907. §. 1.strasse. Extant enim epistolæ ejus Pag. an. 903. §. 1.datæ eo die. Ludovicum III. inun- 903. §. 1.xit Imperatorem. Mortuus est anno 903. §. 1.903. mense Octobri. Pontifex fuit 903. §. 1.annos tres & menses duos, liberalitate 903. §. 1.

in egenos maximè commendatus.

CXX.

LEO V.

ANNO CHRISTI 903.

LUDOVICI III. 4. LEONIS
SAPIENTIS 18.

BENEDICTO IV. post unum

aut alterum diem subrogatur

Leo V. Ardeatinus, qui ab Christo-

Sandini Vitæ Pontif. K k phoro

Bar. an. phoro familiari suo, ac Presbytero
 907. §. 2. in carcerem conjectus traditur, ubi
 Pag. an. teste Flodoardo de Rom. Pontifici-
 903. §. 2. bus

*Emigrat antè, suum quàm Luna
 impleat orbem. (1)*

ANNOTATIONES.

(1) Baronius ad an. 907. §. 2. *Sunt
 hæc planè tempora, inopiâ scriptorum
 obscura, & tyrannide Sedem Apostoli-
 cam invadentium tetra.*

Bellarminus Præfat. in Libros De Rom.
 Pont. *Ne fortè putaremus ob vitam
 corruptam & mores integerrimos sum-
 morum Pontificum tamdiu stetisse hanc
 Sedem, permisit ad extremum Deus, ut
 etiam quidam parùm probi Pontifices
 aliquando hanc Sedem tenerent, & re-
 gerent. Quales sanè fuerunt Stephanus
 VI. qualis Leo V. Christophorus I. Sergi-
 us III. Joannes XII. aliique non pau-
 ci, si vera sunt, quæ de eorum vita &
 rebus gestis apud Historicos eorum tem-
 porum scripta leguntur.*

*Itaque nihil est, quod Hæretici tan-
 tum laborent in quorundam Pontificum
 vitiis conquirendis. Nos enim agnosce-
 mus & facemur, ea fuisse non pauca:
 sed tantum abest, ut iis gloria hujus
 Sedis*

Sedis obscuratur vel minuat, ut eisdem
potius vehementer crescat & amplificetur.
Hinc enim intelligimus, non humano
consilio, prudentiâ, viribus Romanum
Pontificatum tamdiu consistere, sed quia
hac petra ita à Domino roborata, divi-
nitus fundata, Angelorum custodiis se-
pia, singulari Dei providentiâ & prote-
ctione munita est, ut adversus eam porta
inferorum nullo modo prevalere possint,
sive illis portis persecutio Tyrannorum,
sive rabies Hereticorum, sive Schisma-
ticorum furor, sive scelera & flagitia
designentur.

CXXI.

CHRISTOPHORUS.

ANNO CHRISTI 903.

LUDOVICI III. 4. LEONIS
SAPIENTIS 18.

CHRISTOPHORUS Leonis fi-
lius Romanus, Pontificatum,
quem anno 903. exitu Novembris Bar. an.
occupaverat, anni paulò amplius 907. S. 2.
dimidio obtinuit. Qui enim alium 908. S. 1.
expulerat, idem comprehensus à Ser- Pag. an.
gio, se abdicare, & Cœnobium inire 903. S. 2.
cogitur: unde extractum conjectum- 904. S. 5.

Kk 2

que

que in carcerem miserâ morte vitam clausisse, Ciaconius narrat. (1)

ANNOTATIONES.

(1) Mabillonius in Præfat. ad Sæc. V. Benedict. 9. 1. num. 9. *Nostri temporis Novatores pravis quorundam Romanorum Pontificum exemplis abutuntur ad impugnandam Ecclesie incorruptam veritatem & unitatem. Qualescunque fuerint Pontifices illi, quibus obijciunt pro sua dissensione, quod volunt, nihil præjudicat Ecclesie Catholicæ toto terrarum orbe diffusæ. Nullo modo eorum innocentia coronatur: nullo modo eorum iniquitate damnatur. Ita loquebatur Augustinus De unico baptismo cap. 16. in causa Donatistarum, ita & nobis loqui licet in causa Novatorum. Manet semper eadem Ecclesie veritas. Quisquis ab hac unitate vento superbiæ, tanquam sola palea separatur, aræ dominicæ propter commissam paleam quid calumniatur? subjicit Augustinus.*

Tertullianus De Præscript. advers. Hæretic. cap. 3. *Soli Dei Filio servabatur sine delicto permanere. Quid ergo, si Episcopus, si Diaconus - - - lapsus à regula fuerit, ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?*

CXXII.

CXXII.

SERGIUS III.

ANNO CHRISTI 904.

LUDOVICI III. 5. LEONIS
SAPIENTII 19.

SERGIUS III. Benedicti filius,
Romanus, ac Romanæ Ecclesiæ
Presbyter, qui Theodoro II. sub-
rogatus, mox eiectionis fuerat, demum
sensus factione Adelberti Tusciæ
Marchionis, exacto Christophoro,
Pontificatum anno 904. adeptus est,
& Junio mense ineunte consecratus.
(1) Acta Formosi confirmata à Theo-
doro II. & Joanne IX. ex vetere in
eum odio omnia pro infecto esse
jussit. (2) Non est autem verosimi-
le, quod traditur à quibusdam, For-
mosi cadaver post annos viginti Ser-
gii præcepto rursus erutum è sepul-
chro. (3) Inde fortasse orta opinio,
quod ipse antea fuerit Stephano VI.
auctor istiusmodi sceleris perpetr-
andi: qua etiam de causa Sergio, non
Stephano illud facinus adscripsisse
Luitprandum, docet Baronius. (4)
Eidem Sergio consuetudinem fuisse
cum Marozia, (5) ex eaque filium

Bar. an.

908. 9.

2. 5.

pag. an.

904. 9. 5.

6. 7.

K k 3

pro-

procreâsse Joannem nomine, Luitprandus memorat. (6) Cæterum hoc laude dignum Sergii, quod Lateranensem Basilicam terræ motu labefactatam instauravit, instauratæque ornamentis aureis argenteisque decoravit. (7) Diem obiit anno 911. extremo mense Sextili, cum annis septem & menses tres in Pontificatu fuisset.

ANNOTATIONES.

(1) Vide annotat. 2. ad Formosum.

(2) Bellarminus *De Rom. Pont.* lib. 4. cap. 12. *Ex his Pontificibus inter se contrariis necessario aliqui errant, ut observârunt Magdeburgenses.*

Respondeo, errasse Stephanum VI. & Sergium III, sed in questione facti, non juris, & malo exemplo, non falsâ doctrinâ.

(3) Sigonius *De Regno Italiae* lib. 6. ad an. 904. pag. 246.

(4) Ad an. 897. §. 3. *Hucusque Luitprandus, Sergio factum sacrilegium adscribens, quod ipse fuerit ad illud perpetrandum antesignanus & auctor.* Vide annotat. 1. ad Stephanum VI.

(5) Vide annotat. 1. ad Landum.

(6) Lib. 2. cap. 13. apud Baronium ad an. 908. §. 5. apud Duchesnium tom. 3. pag. 584. 7 Jo.

(7) Joannes Diaconus in libro *De Ecclesia Lateranensi* cap. 17. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 575.

CXXIII.

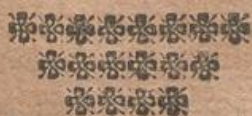
ANASTASIUS III.

ANNO CHRISTI 911.

LUDOVICI III. 12. ALEXANDRI 1.

ANASTASIUS III. Luciani filius, post unum aut alterum diem à morte Sergii III. successor ei-
dem datur. *Modeste & integrè vixit,* Bar. an. 910. §. 1.
ut ait Platina, *nec in se quidquam habuit,* Pag. §. 1.
quo reprehendi posset. Sigonius De Reg. dicit, eum, postulante Berengario Ital. l. 6.
Italiæ Rege, Ticinensi Episcopo *jus* pag. 247.
indulisse adhibenda umbellæ, equo albo vehendi, Crucis præferenda, & in Concilio à lava Pontificis assidendi. Regnavit annos duos, ac totidem ferè menses, anno 913. dimidio mensis Octobris jam exacto vitâ defunctus.

Bar. an. 912. §. 1.
Pag. §. 1.

Kk 4

CXXIV.

CXXIV.

LANDUS.

ANNO CHRISTI. 913.

LUDOVICI III. 14. CONSTAN-
TINI VIII. 2.

LANDUS Trani filius, Sabinus
circa diem XVI. Octobris an-
no 913. seu, quod haud cuiquam
Bar. an. dubio sit, ante mensem Februarium
912. 9. anni insequentis Pontifex factus est.
1. 7. Hic, annitente Theodorâ, Joannem,
Pag. § 1. 7. cujus illa amore deperibat, ex Pres-
bytero Episcopum Bononiensem
constitutum ad Ravennatem Eccle-
siam transtulit. (1) Pòst haud in-
multò obiit anno 914. ante diem cir-
citer VI. Kal. Majas, mense sexto 6
die decimo, quam Pontificatum inie-
rat.

ANNOTATIONES.

(1) Baronius ad an. 903. §. 6. *Erat ista
Romana femina senatoriâ orta progenie,
excellens pulchritudine, ingenio versu-
tissima, consuetudine Adelberti Tuscia
Marchionis potentissimi procacissima, ex
quo etiam genuit filias Maroziam atque
Theodoram sibi non solum æquales, verum
etiam*

etiam Veneris exortivo promptiores, ut ait Luitprandus lib. 2. cap. 13. *Ex adulteri potentia sibi peperit monarchiam. Nam cum munitio sancti Angeli inexpugnabilis possideretur ab eodem Tuscia Marchione, & qui eam potiretur, Urbi quoque dominari facile posset: hac pessima femina eam arte Dominium Urbis est consecuta, illudque in posteros propagare curavit, filias prostituens Pontificibus Sedis Apostolicae invasoribus, & Tuscia Marchionibus; ex quibus tantarum invaluit meretricum imperium, ut pro arbitrio legitime creatos dimoverent Pontifices, & violentos ac nefarios homines, illis pulsos, intruderent.*

Porro, ut idem Baronius subjicit ad an. 912. §. 7. *Theodora non quievit, donec eundem Joannem ex Archi-Episcopo Ravennate in Cathedram Petri violenter intrusit. Duplici causâ tanta aucta est meretrice potestate, tum quod ejus filia Marozia fuisset Sergio Pseudopape prostituta, tum etiam quod altera filia Theodora Adelberto Marchioni Tuscia juncta adulterio esset, ex qua Albericus est natus, qui patris potentiam Urbi dominabatur. Hic status infelix sanctæ Romanæ tunc temporis Ecclesiæ, ut arbitrio po-*

Kk 5

ten-

tentissima meretricis Theodora matris omnia moverentur. Accessit vero ad potentiam ejus, quod defuncto Adelberto Marchione Tuscia, loco ipsius regnans filius ejus ex Berta conjuge Vido nomine Maroziam scortum Sergii in uxorem acceperit. Hac omnia Luitprandus episcopus temporis scriptor. Quanta autem esset potentia Tuscia Marchionum, ex eodem auctore probe intelligere potes, dum de ipso hac ait: Hic Rex potius, quam Marchio poterat appellari, in nullo quippe mihi est inferior, nisi solummodò nomine.

CXXV.

JOANNES X.

ANNO CHRISTI 914.

LUDOVICI III. 15. CONSTANTINI VIII. 3.

JOANNEM X. Joannis filium, Romanum Ravennæ Episcopum in summum Sacerdotium Theodora favor evexit. (1) Pontifex consecratus est anno 914. mense Aprilis exeunte, & partum arte malâ Pontificatum haud malè gessit. Saraceni qui arcem Garilianam ad ostium Liris, & Latii fines positam, annum jam quadragesimum tenebant, mæximo

Bar. an.

912. d. 12

Pag. 6.

7. 8.

ximo totius Italiæ damno atque periculo, Constantini *Porphyrogeniti*, Berengarii, & aliorum Principum auxiliis fretus, in primis verò Apostolorum Petri & Pauli ope adjutus, tantâ clade affecit, ut cæsi aut capti omnes ad unum fuerint. Postea Berengarium die ipso solemnî Paschæ ritè constituit Imperatorem, simul ut gratiam referret, simul ut excitaret ad Romanam Ecclesiam tuendam ab infensis. (2) Idem Legatum misit Bar. an. Compostellam ad venerandum corpus sancti Jacobi, cum litteris ad Sisenandum ejusdem Urbis Episcopum, ut preces pro se ad eundem Apostolum funderet. Eodem Pontifice, reconciliata inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam pax, quam turbaverat controversia de matrimonio ab Imperatore Leone Sapientie contracto quartâ vice. Græci enim duce Nicolao *Mystico* Episcopo Constantinopolitanorum, illud damnant tanquam fornicationem; Legati verò Apostolicæ Sedis, quamvis veritum severiore Græcæ Ecclesiæ disciplinâ, tamen, ut in eo rerum statu, permittendum, ratumque habent.

Bar. an.
420. §. 1.
Pag. §. 1.

bendum propugnauerat. Hæc atque
his similia Joannem effecere laudabi-
lem. Illud ei unum vitio datur, quod
Bar. an. affirmavit Archi-Episcopatum Re-
925. §. 8. mensem Hugoni Heriberti Comitis
Aquitaniæ filio, qui nondum quæ-
Bar. an. quennii tempus explisset. (3) Anno 928.
928. §. 2. Pontificatus sui decimo quarto jam ex-
Pag. §. 1. 2 acto, instinctu Maroziae, quæ Vidoni
Tusciæ Marchioni nupta, non secus
atque antea Mater, Romæ domina-
batur, coniectus in carcerem, animâ
cervicali interclusâ, periit. Sic quæ-
fœmina studium extulit, odium fœmina
abstulit. (4)

ANNOTATIONES.

(1) Baronius ad an. 915. §. 3. Quod ad
Joannem Papam nuncupatum spectat, per-
tinet contigisse, ut qui invasor, fur, &
latro ingressus erat, accedente Cleri con-
sensu, haberi cœperit legitimus Romanus
Pontifex: cujus quidem rei argumento
sunt legationes ex diversis orbis partibus
ad eum missæ; magis verò cultus fuit,
cùm ejus operâ Saraceni, ita ut audisti,
sunt extincti.

(2) Docet id Anonymus in Carmine
Panegyrico De laudibus Berengarii Augusti
lib. 4. inter Scriptores Rerum Italicarum
tom.

tom. 2. pag. 405. 406. Berengarius factus Imperator confirmavit Romanæ Ecclesiæ ea omnia, quæ prius eidem data fuerant à Pippino, Carolo Magno, aliisque. Eam confirmationem à lectore pro suggestu recitatam subicit idem Anonymus pag. 412.

Sed facta silentia tandem :

*Lectitat Augusti concessos munere pagos
Præsulis obsequio, gradibus stans lector in
altis.*

*Cæsare quo nōrint omnes data munera,
prædo*

Uterius paveat sacras sibi sumere terras.
Locum hunc illustrat Valefius sic: Finitis populi acclamationibus & laudibus, ac votis, & facto tandem silentio, lector stans summis in gradibus Basilica S. Petri legit Berengarii Augusti litteras, paulo ante ab eo promissas, quibus omnium superiorum Principum donationes confirmabantur, & quicunque pagi, seu regiones ac Urbes, Basilica S. Petri data olim fuerant à Pippino, Carolo Magno, aliisque, à Berengario Augusto eidem, ac Joanni Papa concedebantur, nominatimque exprimebantur: ut omnes scirent ab Augusto Berengario data hac esse beato Petro, vel potius confirmata, & terras loco sacro attributas, ac velati sacras nemo amplius sibi vindicare auderet.

3. Flo.

(3) Flodoardus lib. 4. Historia Remensis
cap. 20. tom. 17. Bibl. Patr. pag. 605.

Baronius ad an. 925. §. 9. *Illud plane
tunc primum contigit in Ecclesia Dei ve-
deri monstrum, nunquam hactenus in re
Christiano visum nec auditum, imò ne
puto mente conceptum.*

S. Bernardus epist. 42. seu De Officiis
Episcoporum cap. 7. pag. 477. *Scholares
pueri, & impuberes adolescentuli ob sa-
guinis dignitatem promoventur ad Eccle-
siasticas dignitates, & de ferula transi-
runtur ad principandum Presbyterii:
latiores interim, quod virgas evaserint,
quàm quod meruerint principatum: nec
tam illis blanditur adeptum, quàm ademp-
tum magisterium.*

(4) Hieronymus Rubeus lib. 1. Hist. Ro-
venatis pag. 255.

CXXVI.

LEO VI.

ANNO CHRISTI 897.
CONSTANTINI VIII. 17. CUM
ROMANO.

LEO VI. Christophori Primicerii
filius, sine auctore dicitur à Pa-
vinio, Baronio, Ciaconio, Papebro-
chio

chio, Natali Alexandro. (1) Anno 928. sub exitum mensis Junii consecratur. Tranquillandis Romanis rebus, quas turbaverant decessores ejus, curam intendisse fertur. Sed conatu irrito. Nam in carcerem detrusus à factiosis moritur anno insequente circa diem tertium Februarii, *menfe septimo, & die quinto*, ex quo Pontifex esse cœperat. (2)

ANNOTATIONES.

(1) Ciaconius addit, eum fuisse *ex familia Gemina, quæ postea Sanguinea dicta est*

(2) Flodoardus De Romanis Pontificibus inter Scriptores Rer. Italic. tom. 3. pag. 324.

*Celsa Petri sextus Leo regmina sumens
Mensibus hæc septem servat, quinisque
diebus.*

Albertus Krantius l. 5. Metropolis c. 1. pag. 117. *Mirum de mensuris Pontificibus: non carent tempora veneni suspicionem.*

CXXVII.

STEPHANUS VII.

ANNO CHRISTI 929.

CONSTANTINI VIII. 18. CUM
ROMANO.

Ste-

Bar. an.

920. 8. 1.

Pag. 9. 2.

STEPHANUS VII. Theudemun-
di filius, Romanus, in locum
Leonis VI. statim subrogatus est.
Hic, ut ait Flodoardus Scriptor co-
ævus

Binos præfulget in annos

*Aucto mense super, bisseño ac sol-
fugato,*

nimirum annos duos, mensem unum &
dies duodecim Pontificale munus susti-
nuit. Siquidem finem vivendi fecit
circa diem quintum decimum mensis

Bar. an.

931. 9. 1.

Pag. 9. 1.

Martii anno 931. ejusque vita, Pla-
tina referente, mansuetudinis & reli-
gionis plena fuit. (1)

(1) Luitprandus lib. 2. c. 13. & l. 3. c. 14.
tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 440. & 441.
omisso Stephano VII. ejusque decessore Leo-
ne VI. Joanni X. sufficit Joannem XI. Credo
quia nulla res gesta insignem illorum Pon-
tificatum fecerit. Utrumque tamen in Ro-
manis Pontificibus numerat Flodoardus
Scriptor coævus, quem modò nominavi, Her-
mannus item Contractus apud Canisium
tom. 3. part. 1. pag. 257. 258. & Marianus
Scotus, ac Sigebertus apud Pistorium
tom. 1. pag. 645. & 811.

CXXVIII.

JOANNES XI.

ANNO CHRISTI 931.

CONSTANTINI VIII. 20. CUM
ROMANO.

JOANNES XI. *Marozia filius, quem*
ex Sergio III. Papa meretrix ipsa
 genuerat, (1) anno 931. circa Idus
 Mart. Pontifex constitutus est poten-
 tia Vidonis Tusciæ provinciæ Mar-
 chionis, cui Marozia nupserat. Sui
 juris nunquam fuit. Nam modò
 paruit imperio matris, modo vitrici
 Hugonis Regis Italiæ, qui cum Ma-
 rozia, mortuo Vidone marito fra-
 tre Hugonis uterino, incestum ma-
 trimonium contraxerat: tandem in
 custodia habitus est ab fratre Albe-
 rico Vidonis & Marozia filio, qui,
 Hugone extincto, Romæ tyranni-
 dem occupaverat. Hinc cum Albe-
 rici, quàm Joannis auctoritatem
 vimque majorem esse, cognovisset
 Romanus Lacapenus Constantini
 VIII. jam ab anno 919. in Imperio
 Orientis collega, Albericum sibi, &
 filio suo Theophylacto, quem con-
 stituerat Patriarcham Constantino-
 Sandini Vitæ Pontif. LI polis,

Bar. an.

931. §. I.

Pag. §. I.

Bar. an.

933. §.

I. 3.

Pag. §.

I. 2.

Bar. an.

934. §. I.

polis, studuit demereri. Itaque missi
ei muneribus satis magnis, effecit, ut
ex Papa nomine Theophylacto Patriarcha
litterae mitterentur, quarum auctoritate
cum ipse, tum successores ejus absque Pa-
parum permissu palliis uterentur. Ex
quo turpi commercio vituperandus mos
inolevit, ut non solum Patriarcha, sed
etiam Episcopi totius Gracia palliis uterentur.

Bar. an. tur. (2) Vitæ supremum diem Jo-
936. §. 4. annes egit anno 936. initio mensis
Pag. §. 6. Januarii, annis quatuor & mensibus
ferme decem, postquam Pontificis
personam gerere cœperat.

ANNOTATIONES.

Luitprandus Lib. 3. De rebus Europe
sui temporis cap. 12. apud Baronium ad
an. 931. §. 1. & apud Duchesnium tom.
3. pag. 598.

(2) Idem Luitprandus in *Legatione ad
Nicephorum Phocam*, inter Scriptores re-
rum Italicarum tom. 2. pag. 488.

Bona Lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 16.
Pallium Latinum solis Archi-Episcopis
tribuitur: Gracum omnibus Episcopis
commune est, qui illud deponunt, cum
Evangelium legendum est, & ressu-
munt paulò ante communionem.

CXXIX.

CXXIX.

LEO VII.

ANNO CHRISTI. 936.

CONSTANTINI VIII. 25. CUM
ROMANO.

LEONI VII. Romano, viro pro-
bo, abnuenti recusantique, anno
936. Pontificatus honos mandatus
est. (1) Ante diem nonum Januarii Bar. an.
consecratus, *annos tres, menses sex, & 936. §. 4.*
dies decem Ecclesiam administravit. *10. 11.*
Anno enim 939. circa diem duode- *Pag. §. 7.*
vicesimum Julii cessit è vita. Eum *10. 11.*
intentâ fuisse in rem Monasticam *Bar. an.*
curâ, & Oddonem Abbatem Clu- *939. §. 6.*
niacensem Romam vocâsse ad Mo- *Pag. §. 3.*
nachorum mores formandos, pacem-
que componendam inter Hugonem
Regem Italiæ, & Albericum Ro-
mæ Principem, affirmare pro certo
habeo, audeoque. Quæ præterea
laude digna fecit, ignorantur, obru-
ta tenebris sæculi hujus, quod *ino-*
piâ Scriptorum appellari consuevit obscuro. (2)

ANNOTATIONES.

(1) Flodoardus (qui in Leone VII. absolvit
libellum suum de Pontificibus Romanis)
tom. 3. Script. Rer. Italic. part. 2. pag. 324.

Ll 2

Septi-

*Septimus exurgit Leo, nec tamen ista
volutans,*

*Nec curans, apicis mundi nec celsari
quirens,*

*Sola Dei quæ sunt, atacri sub pectore
volvens,*

*Culminaque evitans, oblata subire re-
nutans.*

*Raptus at erigitur, dignusque nitens
probat*

*Regminis eximii, Petrique in sede le-
catur.*

*Sed minimè assuetam linquit decore
mine curam,*

*Deditus assiduis precibus, speculaminis
celsus,*

*Afflatu letus, sapiens, atque ore serenus
Qui me visentem Ætherei pia limina*

Petri

Jucundè excipiens, &c.

(2) Baronius ad an. 900. §. 1.

CXXX.

STEPHANUS VIII.

ANNO CHRISTI 939.

CONSTANTINI VIII. 28. CUM

ROMANO.

STEPHANUM VIII. Germanum

(1) annitente Ottone Germanie
Rege

Rege, per suffragium populi, non Bar. an.
 admittis Cardinalibus, electum fuisse, 939. §. 6.
 scribant aliqui, addentes ob id invi- Pag. §. 4.
 sum Alberico, ejusque factionis ho-
 minibus, ita deformatum inhonestis
 in facie vulneribus, ut prodire, &
 in conspectu civium esse erubescer-
 ret. Ego Stephanum ac fautoribus
 Alberici malè habitum, quod Ba-
 ronius narrat ex vetere libro de
 Romanis Pontificibus, facilè credo.
 At verò Ottonis operâ creatum fuisse
 Pontificem, id usquequaque probare
 non possum, cum Otto Rex Germania
 eatenus nihil juris habuerit in Italia,
 neque ei electioni se immiscere potuerit,
 bellis domesticis occupatissimus, & lon-
 gius absens, quàm ut nuntium de morte
 Leonis acciperet ante electionem successo-
 ris; nisi fingere velimus duobus vel tri-
 bus mensibus vacasse Sedem. (2) Ste. Bar. an.
 phanus anno 942. Damasum Epi. 942. §. 1.
 scopum misit in Galliam cum litteris
 ad principes Regni, ut Ludovicum
 IV. cognomine *Transmarinum*, à quo
 defecerant, cohererent haberentque pro
 Rege, eique dicto audientes forent,
 excommunicatione inhibitâ, nisi id
 ante Diem natalem Christi Domini

Ll 3   face-

facerent obedienter, eaque de re
 Bar. an. Legatos mitterent Romam. Eodem
 943. §. 1. anno mense Decembri ineunte de-
 Pag. §. 1. cessit, cum circa diem decimum octa-
 vum Julii subrogatus Leoni VII.
 regnâisset annos tres, menses quatuor,
 & dies quindecim.

ANNOTATIONES.

(1) A Ciaconio dicitur *in Germania*
educatus.

(2) Papebrochius in Conatu Chronico
 Historico apud Bolland. tom. 8. Maji pag.
 159.

CXXXI.

MARINUS II.

ANNO CHRISTI 942.

CONSTANTINI VIII. 31. CUM
ROMANO.

MARINUS II, quem alii *Mar-*
tinum III. vocant, (1) Roma-
 nus, ante diem quartum Februarii
 Stephani VIII. locum tenuit. Totus
 Bar. an. fuit in constituenda Ecclesiæ disci-
 943. §. 1. plina, templis instaurandis, inopia
 Pag. §. 1. pauperum sublevanda, diffidiis inter
 Christianos Principes componendis:
 & referente Leone Ostiensi lib. 1.
 Chro.

Chronici Casinensis cap. 57. litteras
dedit Siconi Episcopo Capuano, qui-
bus illum & de Canonum ignorantia, &
de inscientia litterarum, & de familia-
ritate secularium districtè redarguit. Bar. an.
946. §. 1.
Pag. §. 1.
Obiit anno 946. mense Junio functus
munere Pontificali annos tres, menses
sex.

ANNOTATIONES.

(1) Vide annotat. 1. ad Marinum I. &
Martinum IV.

CXXXII.

AGAPETUS II.

ANNO CHRISTI 946.
CONSTANTINI VIII. SOLIUS
35.

AGAPETUS II., Romanus, eo-
dem anno, ac mense, quo Ma-
rinus II. decessit, successor ei datus
est. Marinum Episcopum Polimar-
tensem Legatum ab latere misit in Gal-
liam, cum ad stabiliendum Ludovici
Regnum, quod factione Hugonis Prin-
cipis variis nutabat tumultibus: tum
etiam ad cognoscendam cum illarum par-
tium Episcopis causam Remensis Ecclesia,
quisnam ejus legitimus esset Episcopus

Bar. an.
946. §. 1.
Pag. §. 1.

Ll 4

Ar-

Artaldus, vel Hugo. (1) Anno, qui insequitur, Synodum habuit apud sanctum Petrum, in qua damnationem Hugonis Episcopi apud Ingulenheim factam confirmavit, excommunicans etiam Hugonem Principem, donec Ludovicus Regi satisfaciat. (2) Idem accessit Ottonem Germaniæ Regem, ut Italiâ exigeret Berengarium vexantem sacros Ecclesiæ ministros, & ab eis extorquentem vi pecunias; misitque ejusdem Ottonis fratri sancto Brunoni Archi - Episcopo Colonienti pallium, singulare concedens jus utendi eo, quoties vellent. (3) Vitam deseruit post diem vicesimum Augusti anno 956. ideoque Pontifex fuit annos decem, & menses amplius duos.

ANNOTATIONES.

(1) Baronius ad an. 948. §. 1. ex Flodoardo.

(2) Flodoardus in Chronico ad an. 947. apud Duchesnium tom. 2. pag. 616.

(3) Rotgeſus in vita ejusdem S. Brunonis cap. 23. apud Surium die 11. Octobris, qui eodem capite vocat *Agapetum mira sanctitatis Papam.*

CXXXIII.

JOANNES XII.

ANNO CHRISTI 956.

CONSTANTINI VIII. SOLIUS

45.

JOANNES XII. (1) *Octavianus*
antea dictus, (2) qui patre Al-
berico, patricio Romanorum defuncto, Bar. an.
cum esset Clericus, principatum adeptus 955. § 1.
est; defuncto Agapeto, suggerentibus 2. 3. 4.
sibi Romanis, Papa Urbis efficitur, (3) Pag. §. 1.
hoc est, malorum consilio, ut Baro-
nus explicat, summum Pontificatum
usurpat. Anno 956. post diem XIII.
Kal. Septembr. consecratur. Multa Bar. an.
indigna passus à Berengario & Adel- 960. §.
berto ejus filio, Ottonem Regem 1. 3.
Germaniæ per Legatos magnopere Pag. §. 1.
rogavit, ut exercitum de integro in
Italiam adduceret, atque Ecclesiam,
Italiamque ab eorum tyrannide vin-
dicaret; jurejurando prius obligata
ab Rege fide, se omnia Romanæ Ec-
clesiæ bona tyrannis ablata restitutu-
rum. (4) Itaque collectis copiis in Ita-
liam percitus venit. Qui tanto Berenga-
rium, atque Adelbertum celerius Regno
expulit, quanto evidentius constat, quod

Ll 5

com-

commilitones Petrum & Paulum sanctissimos Apostolos habuit. (5) Romam
 Bar. an. 962. §. deinde profectum Joannes grante
 1. 8. *susiciens, honorifice super cathedram*
 Pag. §. *Augustalem posuit, & benedictione atque*
 1. 3. *consecratione suâ Imperatorem fecit. (6)*
Tum Otto suas D. Petro terras re-
stituit, Pippini & Caroli Magni do-
nationes ac restitutiones edito diplo-
mate ratas jussit esse, voluitque ut
futura Pontificum electio canonicè & iusta
 Bar. an. *fieret, utque Pontifex electus conse-*
 963. §. 4. *craretur in conspectu Legatorum*
 & seqq. *Imperatoris. (7) Post haud ita mo-*
 Pag. §. 1. *do Joannes alienatus ab Ottone, fa-*
vere cœpit Adelberto, ejusque par-
tes adversus Imperatorem tueri.
Ludificatus, ideoque irâ incensus
Otto infesto exercitu Romam pro-
ficiscitur. Joanne fugâ elapso, Ro-
mani Imperatorem suscipiunt, jure-
jurando polliciti, nullum se exinde
Pontificem nisi Imperatore assenti-
ente electuros. Tribus post diebus
coacto in Æde S. Petri conventu
Episcoporum, Joannem accusatum
de criminibus gravissimis, extra
quam hæresi exiit Pontificatu, inque
locum ejus Leonem VIII. subrogat.
 (8)

(8) Hic post menses duos à Roma-^{Bar. an.}
 nis expulsus, & Joannes in locum^{964. §. 1.}
 suum restitutus. Haud diu tamen^{3. 5. 17.}
 redditâ potestate usus est. Vixdum^{Pag. §.}
 enim celebrata Romæ Synodo dam-^{1. 2.}
 nârat habitum ab Ottone conventi-
 culum, & Pseudo-Pontificem Leo-
 nem, cum pridie Nonas Majas mo-
 ritur anno Pontificatûs septimo, mense
 ferme nono. (9)

ANNOTATIONES.

(1) Joannem hunc XII. vocant Scriptores
 omnes præter unum Platinam, qui eum di-
 cit Joannem XIII. Id observatum à Panvi-
 nio in annotat. ad eundem Platinam pag. 119.

(2) Baronius ad an. 955. §. 4. Schismatis
 vitandî causâ, utpote mali omnium pessi-
 mi, universa Catholica Ecclesia eum est
 venerata Pontificem, minoris sciens esse
 mali monstrosam quantumlibet caput fer-
 re, quàm duobus capitibus infamari, &
 scari corpus unum in duo. Hic autem
 revera primus inventus, qui mutavit sibi
 nomen, ut qui ex Octaviano voluerit no-
 minari Joannes.

Mabillonius Præfat. ad Part. 2. Sæc. VI.
 Benedictini §. 12. num. 93: *Has observa-
 tiones honoris causâ ordiri par est à Pon-
 tificibus Romanis, quibus electis ab hoc
 sæc-*

saeculo undecimo nomina mutari consueverunt. Id quidem jam factum erat sub finem saeculi noni in Hadriano III. qui antea dictus Agapetus, tum saeculo decimo in Sergio III. Joanne XII. & Joanne XIV. Gregorio V. Silvestro II. At in sequente saeculo undecimo res in morem venit, saltem a Benedicto IX. quo ex tempore vix quamquam reperias, qui nomen non mutaverit, praeter Marcellum II. qui proprium nomen retinuit.

Idem Mabillonius Praefat. ad Sæc. V. Benedicti. §. 1. num. 7. multò verius scripserat, non *Hadrianum III. sed Joannem XII.* hunc primum novati in Romano Pontifice nominis exemplum. Vide annotat. 1. ad Sergium II. & Joannem XIV.

(3) Flodoardus in Chronico ad an. 954. inter Scriptores Historiæ Francorum Duchennii tom. 2. pag. 619.

(4) Verba ipsa iurijurandi sunt etiam apud Gratianum dist. 63. cap. Tibi Domino 33. *Quidquid de terra Sancti Petri ad nostram protestatem pervenerit, tibi reddam, & cuicumque Italicum Regnum commiserō, jurare faciam illum, ut adiutor tuus sit ad defendendum terram sancti Petri.*

(5) Luitprandus lib. 6. cap. 6. inter Scriptores Rer. Ital. tom. 2. pag. 471.

Ludovicus Antonius Muratorius Praefat. ad eundem Luitprandum tom. 2. Scriptor. Rer. Ital.

Italic. pag. 422. Sex posteriora libri sexti capita, ubi de damnatione Joannis XII. Papa agitur, inter Baronium, Vossium, Caveum, Dupinium, aliosque disceptatum est, num Luitprandum auctorem habeant, an alium quenquam Continuatores ejusdem Historie, qui tamen iis, aut proximis temporibus vixerit. Adhuc sub judice lis est. Equidem puto, integram ad nos non pervenisse Luitprandi Historiam: neque enim in ea legimus propiora tempore, quo ipse scripsit, ac potissimum Berengarii II. facinora, quæ ipsam acrius torquebant, atque ad scribendum incitabant.

(6) Lambertus Schafnaburgensis in Chron. ad an. 962. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. I. pag. 314.

Pagius ad eundem an. §. 1. Otto primus ex Germanis fuit sacris Imperii insignibus & insulis exornatus.

(7) Porro ista de electione Romani Pontificis, ut decernerentur, vis tyrannorum effecit, ut alias sepe superius dictum est, adversus quos Imperatoris opus fuit auxilium implorare. Ita Baronius ad an. 962. §. 12. post recitatum Ottonis diploma, quod verum esse ac legitimum, confirmant testimonia Luitprandi lib. 6. cap. 6. Chronici Reichenpergensis pag. 132. & Gratiani dist. 63. cap. 33. Quæ contra dicuntur à Goldasto refellit Gretserus tum in Apologia

logia Baronii cap. 20. tum Defensione in Gesta
dastum lib. 2. cap. 15.

(8) Baronius ad an. 963. §. 30. *Addit
Sigebertus, Leonem laicum adhuc fuisse,
cū electus est Pontifex, contra decreta
Nicolai, Hadriani, & Stephani superiorum
recitata.*

Pagius ad an. eund. §. 4. ait, cum in Actis
Synodi Remensis dici *Neophytum*.

Baronius §. 31. & Petrus de Marca lib. 1.
De Concordia cap. 11. §. 7. consentiunt,
*Joannis XII. exauctorationem ab Ottone
Imperatore, & Synodo Romana tentatam,
nullius omnino fuisse momenti.* Natalis
Alexander dissertat. 16. in Hist. Eccl. Sec.
IX. & X. ostendit, Pontificatus dignitatem
Joanni XII. injuriā abrogatam, & Leonem
VIII. ei suffectum legitimis Pontificibus non
esse annumerandum, quamvis id negaverint
auctores plerique coevi, maxime Germani,
Ottoni Imperatori ut adularentur.
A Baronio, aliisque dissentit Launojus lib.
4. epist. 1. ad Ludovicum Marasium num. 27.

(9) Luitprandus, seu alius, (quem, ut ait
Baronius ad an. 964. §. 16. Joannis *adver-
sarium fuisse liquet atque Schismaticorum
complicem*) lib. 6. c. 11. apud Duchesnum
tom. 3. pag. 633. *Volens cunctis saeculis in-
notescere Dominus, quam juste esset Jo-
hannes Papa à suis Episcopis, & omni plebe
repudiatus, quamque postmodum injuste
recepit*

receptus, quâdam nocte - - - in tempo-
ribus adeò à Diabolo percussus, ut intra
dierum octo spatium eodem sit vulnere
mortuus. Contrâ verò, ut scribit Ludovi-
cus Du Mesnil lib. 43. Doctrinæ & Discipli-
næ Ecclesiæ §. 5. *Reginonis Continuator*,
licet Joanni contrarius faveat Imperatori,
hanc ejus mortis circumstantiam ne qui-
dem insinuat.

Baronius ad an. 963. §. 3. monet aucto-
rem eum addictissimum Ottoni Impera-
tori, privato studio ea scripsisse in ipsius
gratiam, odium verò Joannis.

Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. IX.
& X. cap. 1. art. 21. *Otonis Imperatoris*
partibus, quem Sanctissimum semper vo-
cat, penitus devotum, & *Leoni VIII*,
Antipapæ addictum auctorem illum cer-
tum est, ut non immeritò veniant in sus-
picionem plurima, quæ de Joanne XII. &
infausto ejus obitu memorat.

CXXXIV.

BENEDICTUS V.

ANNO CHRISTI 964.

OTTONIS 3. NICEPHORI
PHOCÆ 2.

Be-

BENEDICTUM V. cognomento *Grammaticum*, Romanæ Ecclesiæ Diaconum, sinè Imperatoris consensu, contrà quàm juraverant paulò antè, Romani sublegerunt, circa diem decimum quintum mensis Maji. Quod ubi nuntiatum est Ottoni, Romanum cum exercitu perjurii ultor accessit. Restitère illi aliquamdiu: viçli deinde fame, Benedicto in potestatem Imperatoris tradito, Leonem VIII. cui ille impensè favebat, occiperunt. Leo, coacto sine mora Concilio, (1) Pontificatum Benedicto abrogavit: quem Otto secum in Germaniam abductum, Adalgafo Hamburgensium Archi-Episcopo custodiendum tradidit. Illic magnè in honore ab Archi-Episcopo habitus, mansit ad mortem usque. Est autem mortuus anno 965. quo patet anno Leo VIII. Pontificatu suo usurpato, parùm diu potitus interit. (2)

ANNOTATIONES.

(1) Apud Gratianum dist. 63. cap. 23. *inconsiderate nimis ista tractantem*, ait Baronius ad an. 963. §. 21. habetur concilii venticuli hujus constitutio, seu decretum, quo Leo

Leo VIII. *ad exemplum B. Hadriani* concessisse dicitur Ottoni potestatem eligendi Romanum Pontificem, & concedendi Episcopis *investituras*. Hanc autem constitutionem subdititiam esse perinde, atque illam, quâ idem jus Carolo Magno datum fertur ab Hadriano I, demonstrat Baronius tum ad annum memoratum, tum ad ann. 774. §. 15. Quem locum nos quoque, tanti viri vestigiis insistentes, dissert. 9. persecuti sumus.

Ex non dissimili officina mendacii prodit constitutio alia, quâ idem Leo VIII. profertur, se restituere Ottoni, ejusque successoribus quidquid Pippinus, & Carolus Magnus in Romanam Ecclesiam contulissent. Verissimè enim dictum, demonstratumque à Baronio ad an. 964. §. 26. illam *plures errores continere, quàm verba*. Id quod probavit etiam Gretserus in Apologia Baronii pag. 404. & Pagius ad an. 964. §. 7. Goldastus tom. 1. Constitutionum Imperialium pag. 222. eam recitat ex Theodorico Niemo, qui vixit circa annum 1410.

(2) Leo VIII. quamvis legitimus Pontifex nunquam fuerit, ideoque in Pontificum numero minimè habendus; antiquis tamen juxta, ac recentibus scriptoribus ordine *octavus* dicitur, & qui postea secutus est, Leo *nonus* omnium consensu appellatur. Vide Launojum lib. 4. epist. 1.

Sandini Virz Pontif. Mm CXXXV.

CXXXV.

JOANNES XIII.

ANNO CHRISTI 965.

OTTONIS 4. NICEPHORI

PHOCÆ 3.

JOANNES XIII. Romanus, Episcopus Narniensis, Ottone assente, anno 965. cooptatus est, & Kal. Octobr. Pontifex inauguratus.

Bar. an. In odium Procerum Romanorum
965. §. 4. incurrit, quod elatiore animo, quam
Pag. §. par erat, eos premeret. Quamobrem
2. 3. seditione facta à Roffredo Urbis
præfecto, exturbatus Pontificatu
Capuam se recepit, ubi à Pandulpho
Capuano Principe habitus est libe-
raliter, ab eoque rogatus, tunc pri-
mum in eadem Civitate Archi-Episcopa-
tum constituit, consecrato ibi Joanne
fratre ejusdem Principis Archi-Episcopo.

(1) Id Otto ut audivit, in Italiam
Bar. an. contendit ad Pontificem restitu-
966. §. 1. dum dignitati pristinae. Romani
Pag. §. 1. metu subacti Joannem revocârunt.
Nec propterea fuit ipsis impune.
Nam Imperator, ne alii in poste-
rum talia auderent, capite damnatis
principibus seditionis, insigne do-

cumentum omnibus dedit. Compositis rebus Romanis, unâ cum Pontifice Ravennam commigravit. Habitum ea in Urbe Concilium, in quo Imperator Apostolico Joanni Urbem & terram Ravennatum, aliâque complura, multis retrò temporibus Romanis Pontificibus ablata, reddidit, eumque inde Romam cum magna letitia remisit. (2) In Urbem reversus, filium ejus Ottonem Germaniæ Regem, ad referendam, credo, gratiam, solemnî ritu coronatum, declaravit consortem Imperii. Præter hæc invenio apud quosdam, Joannem omnium primum Lateranensis Ecclesiæ campanam sacris ceremoniis consecrâsse, morémque eum posteros accepisse. Ego tamen magnos auctores secutus, (3) ante Joannem campanas consecrari cœperas, magis credo. Ejusdem Pontificatum insignem fecit Polonorum ad Christi fidem conversio, ad quos confirmandos Ægidium Episcopum Tusculanum legavit. Obiit anno 972. Bar. an. VIII. Idus Septembr. post annum sex-972. §. 1. tum, mensem undecimum, & diem quintum, quàm Romanæ Ecclesiæ præfectus erat. Mm 2 AN.

Bar. an.

967. §.

I. 2.

Pag. §. 1.

Bar. an.

972. §. 1.

Pag. §. 1.

ANNOTATIONES.

(1) Leo Ostiensis Chron. Casin. lib. 2. cap. 19.

(2) Continuator Reginonis extremo libro 2. inter Scriptores Rer. Germanic. Historii tom. 1. pag. 112.

Hieronymus Rubeus lib. 5. Hist. Ravenn. pag. 261. ita explicat: *complura alia, quae Berengarii occupaverant.*

(3) Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 22. §. 7. Roccam De Campanis cap. 6. Edmundum Martene De antiquis Ecclesiis ritibus lib. 2. cap. 21.

Ritus verò consecrandi campanas *baptizamus* vulgò dicitur, non quod revera campanae baptizentur eo baptismo, qui confertur in remissionem peccatorum, ut garrunt Heterodoxi, sed quod in iis consecrandis adhibeantur ceremoniae praecipuae, in administratione Sacramenti baptismi adhiberi solitae, ablutio nimirum, unctio, nomen impositio. *In ipsa verò consecratione, ut ait Bona, nomine alicujus Sancti Campana insignitur, sive ut à caeteris proprii nomine distinguatur, sive quia ad pietatem magis conducere arbitrati sunt primi hujus ritus institutores, si voce alicujus Sancti plebs ad Ecclesiam convocari diceretur.* Quod colligitur ex cap. 14. Concilii Colonienfis anno 1536. celebrati, apud Labbeum tom. 14. Conc. pag. 549. Vide Baronium ad an. 968. §. 93. Bellarminum de

de Rom. Pont. lib. 4. extremo cap. & an-
notat. 2. ad Sabinianum.

CXXXVI.

BENEDICTUS VI.

ANNO CHRISTI 972.

OTTONIS II. JOAN. TZIMIS-
SCIS 4.

BENEDICTUS VI. Hildebran-
di filius, Romanus, post diem
Novembris duodecimum anno

972. Pontifex consecratus est. (1) Bar. an.
Hunc anno 974. in vincula conje- 972. §. 2.
cit, jugulavitque Franco Cardinalis Pag. §. 1.
nequissimus, Ferrutii filius, Roma- Bar. an.
nus, qui Pontificatum usurpavit no- 974. §. 1.
mine Bonifacii VII. sibi imposito. Pag. §. 1.

At mense vix exacto, metuens sibi
à Comitibus Tusculanis, expilatâ Va-
ticanâ Basilicâ, profugit Constanti-
nopolim.

ANNOTATIONES.

(1) Panvinus in Chronico Ecclesiastico
pag. 82. Baronius, & alii Joanni XIII. sub-
rogant Donum II. Pagius uterque Benedi-
ctum VI. His magis assentior, quia aucto-
res habent Sigebertum, & antiquissimos
Romanorum Pontificum catalogos.

M m 3

CXXXII.

CXXXVII.

DONUS II.

ANNO CHRISTI 974.

OTTONIS II. 2. JOAN. TZIMISCIS 6.

DONUS II. Romanus, favore Comitum Tusculanorum anno 974. Pontifex creatus, anno insequente extremum vitae diem morte confecit. Quæ præterea narratur ab aliquibus, nullo veterum scriptorum testimonio nituntur.

Bar. an.
972. §. 2.
Pag. §. 1.

CXXXVIII.

BENEDICTUS VII.

ANNO CHRISTI 975.

OTTONIS II. 3. JOAN. TZIMISCIS 7.

BENEDICTUS VII. Davidis filius, Romanus, Episcopus Subrinus, anno 975. ante diem quintum & vicesimum mensis Martii Pontificatum inijt. Duo habuit Romæ Concilia, in altero damnavit falsum Pontificem Bonifacium VII, in altero Simoniacos. Die functus est anno 984. VI. Idus Julii, cum regnasset annos amplius novem.

Bar. an.
974. §. 1.
Pag. §. 1.
Pag. an.
975. §.
3. 5.

Bar. an.
984. §. 1.
Pag. §. 1.

CXXXIX.

CXXXIX.

JOANNES XIV.

ANNO CHRISTI 984.
 OTTONIS III. REG. 2. BASIL.
 & CONST. 9.

JOANNES XIV. *Petrus* antea di-
 & tus, Episcopus Ticinensis, anno
 984. summum Pontificatum obrinuit.

(1) Anno insequente, à Pseudo-
 Pontifice Bonifacio VII, qui Con-
 stantinopoli Romam redierat, in cu-
 stodiam arcis Hadrianæ inclusus fa-
 me, aut veneno absumptus est, cum
menses circiter octo Pontifex fuisset.
 Itaque Bonifacius VII. nece duorum
 Pontificum infamis Apostolicam Se-
 dem iterum occupavit. Sed eodem
 anno repentinâ morte periit; quo
 pariter anno Joannem nescio quem
 Roberti filium & Pontificem ele-
 ctum, & mortuum fuisse, apud anti-
 quos scriptores legimus. Eum tamen
 Romanis Pontificibus haud annu-
 meramus, tum quia *nunquam fuit con-*
secratus, ut existimat Papebrochius
 in Conatu Chronico Historico, tum
 maximè quia *verus Pontifex non fuit*,

Bar. an.
 984. 6. 3.
 Pag. §. 1.
 Bar. an.
 985. 9.
 1. 3.
 Pag. §.
 1. 2.

M m 4

ut

ut probabilius censet Pagius ad an.
986. §. 4.

ANNOTATIONES.

(1) Papebrochius in Conatu Chronico Historico apud Bolland. tom. 8. Maji pag. 168. *Mutandi nominis non eacausa fuit, quæ Octaviano, & Franconi paulo antè prægressis, sed alia plena reverentia erga Apostolorum Principem; ob quam etiam successorum nemo, postquam mutandorum Pontificibus nominum consuetudo invaluit, Petri nomen sibi arrogare præsumpsit. Est autem res omnino admiratione & consideratione digna, quod cum Petri nomen jam inde à Constantini Magni ætate fuerit Roma frequentatum (ut constat ex Romanarum Synodorum subscriptionibus) ad hæc tamen usque tempora nemini contigerit, cui Petri nomen obtingisset, etiam Petri successorem fieri in Apostolica Sede: quod nescio, an mere casui possit adscribi. Vide annotat. 1. ad Sergium II. & annotat. 2. ad Joannem XII.*

CXL.

JOANNES XV.

ANNO CHRISTI 985.

OTTONIS III. REG. 3. BASIL.

& CONST. 10.

JOANNES ejus nominis XV. natione Romanus, ex patre Leone postea Presbytero

hyero, anno 985. mense Decembri Bar. an.
 electus est. (1) Vexatus statim à 985. §.
 Crescentio Nomentano, qui titulo 3. 4.
 Consulatus arcem Hadrianam occu- Pag. §. 1.
 paverat, secessit in Hetruriam, &
 per Legatos confugit ad opem Ot-
 tonis. (2) Ut cognoverunt Romani,
 veriti potentiam Regis eum revo-
 cant in Urbem, & prosequuntur
 honore omni. Tranquillum ad ep. Bar. an.
 tus Pontificatum ad memoranda re- 993. §. 1.
 liqua S. Udalricum Episcopum Au- Pag. §. 1.
 gustanum, inquirens in vitam ejus
 atque miracula, congregato ad id
 Romæ Concilio, in Sanctorum nu-
 mero habendum decrevit. Quo
 facto initium solemnibus Canoniza-
 tionibus dedit. (3) E vita migravit Bar. an.
 anno 996. cum annum Pontificatus 996. §. 1.
 undecimum attigisset. Hic fuit in ar- Pag. §. 1.
 mis eruditissimus, & multos libros com-
 posuit. (4)

ANNOTATIONES.

(1) Vetus Pontificum Codex Vaticanus
 apud Baronium ad an. 985. §. 3.

(2) Baronius ad an. 985. §. 4. *Novus
 tyrannus exurgit in Urbe, quæ hæte-
 nus fuerat Albericorum violentiâ con-
 sulcata atque depressa. Fuit hic Crescen-
 tius*
 Mm 5

rius Nomentanus, qui titulo Consulari munitionem S. Angeli possidere aggressus est: quam adeptus, inde infestare non nihil cepit ipsum Joannem Pontificem.

(3) Vide annotat. 10. ad Leonem III.

(4) Martinus Polonus in Chron. pag. 344.

CXLI.

GREGORIUS V.

ANNO CHRISTI 996.

OTTONIS III. REG. 14. BASIL.

& CONST. 21.

GREGORIUS V. Germanus,

Brano antea dictus, fulgens regiâ Ottonis affinitate, anno 996. Pontifex creatur. (1) Quo die, non

Bar. an. 996. 9. 5. comperio. Ante diem tamen postremum Maji iniisse honorem summum, pro certo affirmaverim. Eo enim die, qui sollemnis erat Pentecostes, Ottonem III, cujus favore auctus fuerat dignitate tantâ, Imperatorem rite constituit. Habuit deinde eo præsentem Romæ Concilium in quo Collegium Septemvirum Imperatori creando institutum, edunt non pauci. (2) Ottone in Germaniam profecto, Gregorius à Crescen-

Pag. 9. 1.
& seqq.

tio Nomentano pellitur ex Urbe.
 suffecto in ejus locum Joanne Epi-
 scopo Placentinorum, qui Joannes
 XVI. appellatur. (3) Gregorius Pag. an.
 Ticinum se confert, celebratōque 997. §. 5.
 ibidem Concilio, Crescentium per. An. 998.
 cellit anathemate. Otto, auditā §. 18. 19.
 expulsiōe Gregorii, descendit in
 Italiam eum restitutus in locum
 suum. Venientem excepit Grego-
 rius Ticini: inde uterque Romam
 proficiscitur. Joannem oculis eru-
 tus, auribus, naribusque præcis
 Imperator punivit, Crescentium ve-
 rò, qui se in arcem Hadrianam in-
 cluserat, captum multavit capite.
 Gregorius in Pontificatum restitutus, Bar. an.
 advocato Concilio, irritum 998. §. 1.
 fecit matrimonium contractum à Ro- Pag. §. 4.
 berto Galliae Rege cum Berta con- 18. 21.
 sanguinea, minitatus anathema, nī
 eam actutum dimitteret. Idem Ger-
 berto Ravennae Antistiti, quem misso
 pallio fecerat Archi-Episcopum, jus
 dedit imperii exercendi in eam Civi-
 tatem, & monetæ cudendæ. Adje-
 cit etiam *Comaclensem Comitatum*, con-
 firmatis omnibus privilegiis, quæ à
 Romanis Pontificibus Ecclesiæ Ra-
 vennati

vennati concessa fuerant. (4) Vitam amisit anno 999. XII. Kal. Mart. annis duobus, & mensibus amplius octo, quàm Pontifex creatus erat.

ANNOTATIONES.

(1) Auctor vitæ S. Adelberti Episcopi Pragensis, apud Mabillonium Sac. V. Benedictino pag. 860. *Erat tunc in Capella Regis quidam Clericus Bruno, secularibus litteris egregiè eruditus, & ipse Regio sanguine genus ferens.*

(2) Dupinus De antiqua Ecclesiæ disciplina Dissertat. 7. cap. 3. §. 3. dicit, incertum esse, quomodo, & à quo septem Electores institui fuerint. Sunt enim Scriptores, qui hanc Electorum institutionem tribuunt Carolo Magno, ut Jordanes in Chronico: quæ sententia niti videtur auctoritate Innocentii III. c. Venerabilem De electione & electi potestate. Alii ejusdem institutionis Germania Principes auctores faciunt: alii eam Gregorio V. tribuunt, ut Blondus, Nauclerus, Platina (Bellarminus De Rom. Pont. lib. 5. cap. 8. & de Translatione Imperii lib. 3. cap. 1.) & alii Gregorio X, ut Aventinus lib. 5. Annalium Bojorum, & Onuphrius in lib. De Comitibus Imper. ubi ex professo probat, hos septem Electores non ante

ante fata Federici institutos esse. Denique nonnulli eam partim Gregorio V. partim Ottoni III. partim Principibus Germania tribuunt, quia cum hos omnes diverso modo hac institutio diversimodè tangat, ab omnibus approbari debuit. Atque horum sententiam præ cæteris Dupinus probat.

Natalis Alexander dissertat 17. in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. *Sub imperio Federici II. Germania Principes jus eligendi Imperatorem Septemviris detulere, qui deinceps soli Electores ab Historicis numerantur.* Alexandrum sequitur Pagius ad an. 996. §. 13.

Baronius ad an. 996. §. 55. ait, jus eligendi Imperatorem per Gregorium V. transfusum ad Germania Principes, hanc tamen adeò liquere, per ipsum fuisse Electores ipsos numero senario, vel septenario definitos: sed & si factum fuerit, constare tamen, nequaquam id fuisse usu receptum. Itaque §. 64. adjicit, numerum septem Electorum ab Innocentio IV. decretum in Concilio Lugdunensi I. Oecum. XIII. anno 1245. *Neque sua huic opinioni deest probabilitas, ut observant Monachi Congregationis S. Mauri in additionibus ad Glossarium Ducangii, verbo Electores. Præterquam enim quod circa hæc tempora in electione Imperatorum prævalere cæpit Ele-*

Electorum auctoritas, certum est, ab Innocentio IV. Fridericum II. Imperiali dignitate in hac Synodo privatum fuisse, præceptumque à Romano Pontifice Ecclesiasticis Electoribus, ut Henricum Thuringia in ejus locum sufficerent.

Postea sententiam suam explicantes subiiciunt hæc: *Certum videtur, per Otonem III. rationem succedendi in Imperium innovatam fuisse, suffragiisque, baldis interdum natalium ratione, electos demum Imperatores, qui prius solo jure hereditario, nataliumque privilegio sepius petiebantur. Hac aperte significat omnia Historia Germanica, quæ supersunt, monumenta. Nec alia sunt, ut opinor, errandi occasio Scriptoribus, qui Electorum originem ad hæc tempora referunt. Cum autem in eligendo Imperatore potiore partem haberent sepius Imperii Officiales, ilque potentiores essent Germania Principes, sensim pedetentimque ad hanc devenire auctoritatem, ut sibi potestatem, cæteris Principibus exclusis, eligendi Imperatorem tribuere tentarent. Et paucis interjectis: Existimamus, nullo, quod indubitatum sit, monumento probari posse, ante Bullam Anream (anno 1356. editam à Carolo IV.)*

(septem)

septem Electores pleno sibi que proprio jure, quo scilicet ab electione alii Principes excluderentur, Imperatorem elegisse.

Quocunque tandem modo, & quando-
cunque septemvirum Electorum numerus
obtinuerit, parvi refert. Illud pervelim
haberi pro certo, jus eligendi Imperatorem
emanasse ab Romano Pontifice. Ejus qui-
dem rei testes sunt Innocentius III. in cap.
Venerabilem De electione, Clemens V. in
Clementina *Romani Principes, De jure-
jurando* edita in Concilio Viennensi Oc-
tum. X. Electores ipsi in Epist. ad Nico-
laum III. quæ est apud Bellarminum lib. 3.
De Translat. Imper. cap. 3. & apud Ray-
naldum ad an. 1279. §. 6. Quod facile
colligitur etiam ex Sacramento, quo Alber-
tus Imperator fidem suam Bonifacio VIII.
obstrinxit, recitato ab eodem Raynaldo ad
an. 1303. §. 9. His addunt, tam ante,
quam post institutum septemvirum Electro-
rum collegium, Pontifici Romano, à quo
renovatum est Occidentis Imperium, jus
fuisse Imperatoris electionem probandi, re-
probandive. Certè Ludovicus II. Impera-
tor Caroli Magni abnepos in epist. ad Basi-
lium Græcorum Imperatorem, apud Baro-
nium ad an. 871. §. 59. *Francorum Prin-
cipes*, inquit, *primo Reges, deinde verè
Imperatores dicti sunt ii duntaxat, qui
à Romano Pontifice ad hoc oleo sancto
perfusi sunt.*

Septem

Septem ab initio fuere Electores, tres Ecclesiastici, Archi-Episcopus Moguntinus, Archi-Cancellarius Germaniæ, Trevirensis Gallia, Coloniensis Italia, & Laici quatuor, Comes Palatinus Archidapifer, Dux Saxonicus Archimareschallus, Marchio Brandenburgicus Archicamerarius, Rex Bohemia Archipincerna. Hinc vulgati Versus:

Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis
Quilibet Imperii fit Cancellarius horum,
Et Palatinus Dapifer, Dux portitor ensis,
Marchio præpositus Camera, Pincerna Bohemus;

Hi statuunt Dominum cunctis per sacula
summum.

In locum Comitis Palatini perduellis anno 1627, successit a Ferdinando II. Dux Bavarie Maximilianus, & anno 1648. pro causâ octavus Elector idem Palatinus, qui nunc est Archithesaurarius, institutus est ea conditione, ut Maximiliani stirpe viri deficiente Palatinus restitueretur in locum pristinum, numerusque Electorum ad septem rediret. Demum anno 1692. novus Elector creatus Dux Hannoverensis, Archivexillifer.

(3) Pagius ad an. 998. §. 19. Joannes iste, licet Antipapa, Joannes XVI. appellandus, quod duo subsequentes Pontifices ejusdem nominis ejus aliqualem rationem habuerint, alterque Joannem XVII. & alter Joannem XVIII. in suis scriptis se nuncupaverit. Papebrochini in Conatu Chronico Historico id opti-

ma ratione ab utroque factum rectè existimat. Licet enim, inquit, non fuerit unquam verus Pontifex hic *Joannes XVI.* tamen exstabant sub eo nominis numero sparsa toto orbe, pro occasionum diversitate, Epistolæ ac Bullæ; quæ ne cum veri deinde Pontificis actis confunderentur, si hic quoque diceretur XVI, necesse habuit Silvestri II. successor permitttere, ut vocaretur *Joannes XVI.* Quod nos etiam faciemus, ne si cum *Baronio*, & recentioribus passim velimus, expuncto hoc *Pseudopapa*, sequentium Pontificum numerum minuire, publicis ac privatis eorundem ac sequentium temporum Actis ad- versemur.

(4) *Gregorius V.* epist. ad *Gerbertum* Ravennatem, apud *Rubeum* lib. 5. Hist. Raven. pag. 273. & apud *Labbeum* tom. IX. Conc. pag. 753. *Ex gratuita largitate nostra post mortem Adelaida Imperatricis Augusta donamus tibi, tueque Ecclesie districtum Ravennatis Urbis, ripam integram, monetam, telonium, mercatum, muros, & omnes portas Civitatis. Si verò alia privilegia aliquibus facta apparuerint, sanctæ Ecclesie obnoxia, & huic nostro privilegio contraria, auctoritate Dei & S. Petri ad nihilum redigenda illa dijudicamus: & hoc quod facimus, stabilimus, & intactum perma-*
Sandini Vita Pontif. Nn nendum

*menam jubemus. Donamus etiam tibi,
inque Ecclesia sancta Comacensem Co-
mitatum, post mortem Adelaida Impera-
trix Augusta, ut in, inque sancta Es-
clesia, inque successores illum cum om-
nibus inibi pertinentibus liberè teneant,
Et ordinent in perpetuum.*

CXLII.

SILVESTER II.

ANNO CHRISTI 999.

OTTONIS III. IMP. 4. BASIL.
ET CONST. 24.

SILVESTER II. *Gerbertus* antea
dictus, natione Aquitanus, primo
Remorum, deinde Ravennatum
Archi-Episcopus, anno 999. IV.
Nonas April. Ottone III. adiutor.
(1) *cujus fuerat præceptor, ad Pon-*
tificatum pervenit. Hunc infamavit
Benno Cardinalis, tempore Grego-
rii VII. impudentissimus calumnia-
tor, scribens, magicis artibus ade-
ptum esse dignitatem summam. At
temeraria unius hominis vox extin-
guitur laudibus, quas in Silvestrum
II. conferunt Scriptores æquales:
itemque elogio illo, quod Sergius IV.
se-

Bar. an.

999. §.

2. 3.

Pag §. 1.

2. 3.

sepulchro ejus inscribi voluit. Cæte-
 rum in memorandis habetur hoc ^{Bar. an. 1000.}
 maximè, quòd S. Stephanum Hun-
 garorum Ducem, qui Pannoniam
 perduxerat ad Christi fidem, regio
 diademate donatum auxit Regis titu-
 lo, júsque præferendæ Crucis non ^{Bar. an. 1003.}
 ei solum, sed etiam ejus successoribus ^{§. 1.}
 permisit. ^{Pag. §. 1.} Vitâ defunctus est an-
 no 1003. V. Idus Majas, cùm Pon-
 tificex fuisset annos quatuor, mensem
 unum, & dies novem. (2)

ANNOTATIONES.

(1) Non ab ipso Ottone Pontifex factus
 est. Constitutio enim illa apud Goldastum
 tom. 1. Constitut. Imperialium pag. 226.
 in qua Otto III. dicit, Silvestrum II. ab se
 creatum Pontificem, supposititia est, atque
tot ferè mendacia, quot verba comple-
ctitur, ut ostendit Pagius ad an. 999. §.
 3. & ante ipsum Baronius ad an. 1192. §. 47.

(2) Baronius ad an. 1003. §. 6. recitat
 hujus Pontificis epistolam nomine Ecclesiæ
 Hierosolymorum scriptam ad universalem
 Catholici Orbis Ecclesiam Romanam peten-
 di causâ subsidii, ex eâque concludit, eun-
 dem Pontificem *primum inveniri, qui*
sancta militiæ classicum occinuerit com-
modiori tempore promovenda. Vide an-
 notat. 5. ad Urbanum II.

Mabillonius Præfat. in priorem partem
 Sæc. VI. Benedictini §. 2. *Undecimo Sa-
 culo tot summos Pontifices tulit Benedi-
 ctinus Ordo, ut tum Romana Sedes quasi
 hereditaria successione ad nostros transire
 videretur. Testes ejus rei adsunt Silvester
 II. Leo IX. Victor II. Stephanus IX. Grego-
 rius VII. Victor III. & Urbanus II. quorum
 postremi sex à medio Sæculo undecimo ad
 finem usque parùm interruptâ serie su-
 premam illam Sedem tenuerunt. Vide
 annotat. 2. ad S. Gregorium Magnum.*

CXLIII.

JOANNES XVII.

ANNO CHRISTI 1003.

HENRICI II. Reg. 2. BASIL. &
 CONST. 24.

JOANNES XVII. Romanus, cui
Sicco cognomen, Comitum Tu-
 sculanorum factione electus anno
 1003. III. Idus Jun. Pontifex conse-
 cratur, & post menses quinque, & dies
 quinque & viginti, VII. Idus Decem-
 bris moritur.

Bar. an.

1003.

§. 9. 10.

Pag. §. 3.

CXLIV.

CXLIV.

JOANNES XVIII.

ANNO CHRISTI 1003.

HENRICI II. REG. 2. BASIL. &
CONST. 28.JOANNES XVII. *Fasanus* cogno-
mine, Romanus, anno 1003. VII.kal. Januar. in Pontificatu positus, Bar. an.
statim Legatum misit in Germaniam 1003.. 9
ad initiandum novum Archiepisco- 9. 11
pum Magdeburgensem, cum ille se Pag. 9. 3.conferre Romam non posset, ut
consecraretur ab ipso Pontifice juxta
privilegium Ecclesiæ suæ. Hujus
tempore reconciliata concordia inter
Ecclesiam Romanam & Constanti-
nopolitanam, noménque ipsius Joan- Bar. an.
nis ab Sergio Patriarcha relatum in 1009.
Diptycha. (1) Regnavit annos 8. 1.
menses quinque, mortuus anno 1009. Pag. 6. 1.
propè exitum mensis Maji.

ANNOTATIONES.

(1) Vide annotat. 3. ad S. Innocentium I.

CXLV.

SERG US IV.

ANNO CHRISTI 1009.

HENRICI II. REG. 8. BASIL. CONST. 34.

Nn 3

SER-

SERGIO IV. Martini filio, Romano, qui ante *Petrus* Episcopus Albanensis dicebatur, anno 1009. Pontificatus traditus est. (1) Effusus fuit in pauperes liberalitate, aliisque virtutibus conspicuus. Quare licet nullo publico cultu donatus sit, ejus tamen memoria in *Menologio Benedictino* legitur die 18. Augusti, ut ait Mabillonius in *Indice Sanctorum præmissorum Sæc. VI. Benedictini* part. 1. Vitam posuit anno 1012. cum annos amplius duos in Pontificatu fuisset.

Bar. an.

1009. §.

3.

Pag. §. 1.

Bar. an.

1012. §.

1.

Pag. §. 1.

ANNOTATIONES.

(1) In secundo, tertio, quarto, & quinto ex *Catalogis Pontificum Romanorum*, 1. Pagio præpositis tomo 1. Critica in Baronium, Joanni, qui vocatur *Fasanus*, filio rogatur *Sergius*, qui vocatur *Os porci*. Ditmarus scriptor ejusdem ætatis lib. 6. inter Scriptores Rerum Brunsvicensium tom. 1. pag. 399. *Huic* (Joannes XVIII.) *succedebant Sergius*, qui vocabatur *bucca porci*, atque *Benedictus*, ambo præclari, & consolidatores nostri.

Baronius ad an. 1009. §. 3. *Creatur Papa Sergius ex Episcopo Albanensi, tunc Petrus nomine nuncupatus. Cui ob re-*
ver-

verentiam Apostolici culminis, nomen
mutare placuit, & Sergius voluit nomi-
nari. Id quidem ex sepulchrali inscrip-
tione constat: quam idem Baronius subji-
cit ad an. 1012. §. 1.

*In quo (folio) mutato permansit no-
mine Præsul*

Sergius ex Petro: sic vocitatus erat.

Errat ergo Ditmarus, qui suo iudicio
& assertione ideo id factum scribit, quod
nemine non satis honesto Buccaporci no-
minaretur: ut ait Auctor Vitæ Sergii IV.
apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 802. Fallun-
tur item alii, qui Ditmarum sequuntur.

CXLVI.

BENEDICTUS VIII.

ANNO CHRISTI 1012.

HENRICI II. REG. II. BASILII

& CONST. 37.

BENEDICTUS VIII. Gregorii

Comitis Tusculani filius, Joannes

Episcopus Portuensis antea dictus, Bar. an.

anno 1012. Romanæ Ecclesiæ præ-

fectus est. Mox à Gregorio, nescio

quo, Pontificatum sibi usurpante

Româ ejectus, in Germaniam ad

Henricum Regem confugit: quo in

italiam adveniente, in Sedem suam

Nn 4

re-

Bar. an. restitutus est. Advenienti in Urbem
 1012. §. 5 Benedictus obviam processit, cum
 1013. §. 4 prius illud condecens ac perhonestum at-
 1014. §. 1 que ad pacis tutelam optimum decretum
 5. 6. fuisset, ut ne quisquam audacter Impe-
 Pag. §. 1. rii Romani sceptrum prapropere gestare
 2. 3. Princeps appetat, seu Imperator dici,
 aut esse valeat, nisi quem Papa Sedis
 Romana delegerit aptum Republice,
 eique commiserit insigne Imperiale. (1)
 Inde Henricum Romanæ Ecclesiæ
 defensorem, sacro inunctum oleo,
 & aureâ ornatum coronâ Imperato-
 rem declaravit. Post id factum Hen-
 ricus beneficia ac jura à Pippino,
 Carolo Magno, Ludovico Pio, at-
 que Ottonibus patre & filio, Eccle-
 siæ Romanæ quondam concessa san-
 civit, liberumque arbitrium eligendi
 Pontificis Clero, populoque Ro-
 mano esse voluit, hâc modo condi-
 tione, ut juxta decretum Eugenii II.
 & Leonis IV. Pontifex consecraretur
 coram Legatis Imperatoris. (2)
 Eodem persuadente Imperatore, Be-
 nedictus mandavit, ut Symbolum
 1019. §. Nicænum in Missæ sacrificio cane-
 1. 2. 4. retur. (3) Henrico in Germaniam
 Pag. §. regresso, paulò post etiam Benedi-
 1. 2. ctus

Etus contendit eodem ad opem orandam contra Græcos, qui pederentim jam sibi cuncta usque ad Romanos fines vindicaverant. Bambergæ exceptus ab Imperatore, Ecclesiam S. Stephani dedicavit, ab eoque oblatam D. Petro Urbem ipsam suscepit in potestatem. (4) Idem Romam reversus accivit Guidonem Aretinum, monachum ex Benedictina Familia, ut excogitatam ab se facilem cantus rationem Clerum edoceret, obiitque anno 1024. Pontificatus undecimo jam exacto. (5)

Bar. an.
1022. §.
20.
Pag. § 8.
Bar. an.
1024. §. 1.
Pag. §. 1.

ANNOTATIONES.

(1) Glaber Rodolphus hujus temporis scriptor, extremo libro 1. inter Scriptores Historiæ Francorum Duchesnii tom. 4. pag. 10. ubi adjicit: *Anno igitur Dominica Incarnationis 710. licet insigne illud Imperiale diversis speciebus prius figuratum fuisset, à Venerabili tamen Benedicto Sedis Apostolica fieri jussum est admodum intellectuali specie idem insigne. Precepit fabricari quasi aureum pium atque circumdari per quadrum pretiosissimis quibusque gemmis, ac desuper auream crucem inferi. Simili aureo pomo seu globo, aureâ insertâ Cruce, quem Imperialis majestatis*

Nu 5

statis

statis infigne Benedictus VIII. primus instituit, ad hanc diem Cæsares uti consueverunt.

(2) Extat diploma apud Baronium ad an. 1014. §. 7. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 813.

(3) Berno Augiensis Abbas De quibusdam ritibus ad Missæ officium pertinentibus cap. 2. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 57. *Romani Symbolum post Evangelium usque ad hæc tempora diuæ memoriæ Henrici Imperatoris nullo modo cecinerunt. Sed ab eodem interrogati, cur ita agerent, coram assistente, audiui eos huiusmodi responsum reddere, videlicet quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando hærescos fæce infecta, sed secundum S. Petri doctrinam in soliditate Catholica fidei maneret inconcussa & ideo magis his necessarium esse illud symbolum sapienter cantando frequentare, qui aliquando illud hæresi potuerunt maculari. At Dominus Imperator non antea desit, quam communium consensu id Domino Benedicto Apostolico persuasit, ut ad publicam Missam illud decantarent.* Berno negat, Symbolum Romæ in Missa decantatum, at non negat fuisse recitatum. Etenim jam inde ab initio sæculi noni in Missa legebatur. Leo III. in Colloquio cum Legatis Concilii Aquisgranensis apud Baronium ad an. 809. §. 6. & apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 1197.

1197. *Quod verò asseritis, vos ita can-
tare Symbolum, quoniam alios in istis
partibus vobis priores audistis cantasse,
quid ad nos? Nos enim id ipsum non
cantamus, sed legimus, & legendo do-
cere, nec tamen legendo aut docendo
addere quidquam eidem Symbolo inseren-
do presumimus. Multa huc spectantia Ed-
mundus Materne Lib. 1. De antiquis Ec-
clesiæ Ritibus cap. 4. art. 5. §. 11.*

(4) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin.
cap. 46. & cap. 84. inter Scriptores rerum
Italicarum tom. 4. pag. 368. & 401.

(5) S. Petrus Damiani epist. 9. ad Nico-
laum 11. & in vita S. Odilonis Abb. Clu-
niac. cap. 11. apud Bollandum tom. 1. Ja-
nuar. pag. 75. Benedictus VIII. piis ejus
sanctorumque fratrum precibus & tar-
tarei cruciatûs evasit interitum, & cum
beatis Civibus quieturus superna Hieru-
salem meruit ingressum.

CXLVII.

JOANNES XIX.

ANNO CHRISTI 1024.

CONRADI II. REG. 1. BASIL.

ET CONST. 49.

JOANNES XIX. cognomento Roma-
nus, frater Benedicti VIII. largitione
pecunia repente ex laicali ordine Neo-
phytus

Bar. an. *physus constitutus est Praesul Ecclesiae*
1024. §. Catholicae, anno 1024. post diem

3. 4. 5. 7. sextum junii. (1) Eo regnante no-

Pag. §. 1. vum jus tentatum à Græcis, ut cum

2. 3. consensu Romani Pontificis liceret Eccle-

siam Constantinopolitanam in suo Orbe,

sicuti Romana in universo, universalem

dici & haberi. Qui statim miserunt,

qui deferrent multa ac diversa donorum

xenia Romam, tam Pontifici, quam

ceteris, quos suae parti favere consue-

rent. Sed nequaquam impetrarunt,

quod volebant. Non enim potest falsi

summa Veritas, qua respondit: Porte

inferi non praevalerunt adversus

eam. (2) Inde pristina revixit inter

Græcam & Latinam Ecclesiam dis-

Bar. an. cordia. Post hæc Joannes Contra-

1027. §. 1. dum Regem cognomine Salicum, cui

Pag. §. 2. in Italiam venienti Comum usque

Bar. an. occurrerat, magno apparatu, Impe-

1033. ratorem solemniter constituit ipso

§. 3. Die Dominicæ Resurrectionis. Mor-

Pag. §. 4. te absumptus est anno 1033. post

annum Pontificatus nonum.

ANNOTATIONES.

(1) Glaber Rodolphus lib. 4. cap. 1. inter Scriptores Historiæ Francorum Duches-

nii tom. 4. pag. 41.

Baro

Baronius ad an. 1024. §. 4. *Ex his conspice, quam enormiter errent, qui dicunt, hunc ex Episcopo Portuensi creatum Pontificem.* Hic primus nullis Ordinibus sacris initiatus Pontificium munus suscepit.

(2) Glaber citatus pag. 40.

CXLVIII.

BENEDICTUS IX.

ANNO CHRISTI 1033.

CONRADI II. IMP. 7. ROMANI
ARGYRI 6.

BENEDICTUS IX. Alberti Comitis Tusculani filius, nepos scilicet duorum Benedicti VIII. atque Joannis XIX. qui ei praeceperant, puer ferme

Bar. an.

1033.

§. 57.

Pag. 9. 4.

decennis, intercedente thesaurorum penuria electus à Romanis, anno 1033.

Pontificatum obtinuit. (1) Hunc Ecclesia studio pacis tanquam Pontificem legitimum coluit: expulsū

Bar. an.

1038. §. 1.

Pag. 9. 2.

que à Romanis Conradus Imperator in pristinam dignitatem restituit.

Bar. an.

1041.

§. 3.

Pag. 9. 5.

Eundem, ut consuleret Reipublicæ Polonorum, ducendæ uxoris potestatem fecisse Casimiro Misesconis II.

Poloniæ Regis filio, vitæ monasticæ

votis

votis apud Cluniacenses jam obstric-
to, & Ordine sacro Diaconatus
initiato, scribit Joannes Duglossus.

Bar. an.

1044.

§. 1. 2. 4.

Pag. §. 2.

(2) Cum duæ essent hoc tempore
Romæ factiones, altera Comitum
Tusculanorum, altera Ptolomei Ro-
mani Civis, hujus patrocinio freti
Romani Benedictum multis criminibus
sede suâ pellunt, & Silvestrum quendam
in locum ejus statuunt, quem tamen
postea Benedictus, quibusdam sibi favori-
bus, excommunicatum depulit, sedique
sue redditus, se ipsum postea privavit,
& alium pro se ob avaritiam ordinavit.

(3) Joannem Gratianum videlicet
qui *Gregorius VI.* appellatus est. (4)
Ita modò usurpato, modò deposito
Pontificatu annos ferme duodecim Be-

Bar. an.

1047.

§. 16.

Pag. §. 8.

nedictus IX. exegit. Idem post mor-
tem Clementis II. ope factionis suæ
Pontificatum tertio occupatum te-
nuit menses octo, (5) & Leone IX.
demortuo comitia Pontificia turba-
vit; de quo cum nulla amplius me-
ntio fiat, ut ait Baronius ad an.
1054. §. 44. existimari potest, homi-
nem nefarium hoc eodem tempore sum-
mum vivendi fecisse.

ANNOTATIONES.

(1) Idem Glaber L. 4. extremo cap. 5.
apud Duchesnium tom. 4. pag. 46.

Baronius ad an. 1033. §. 6. *Quod mireris, tanta tunc vigeat observantia toto Catholico Orbe erga Romanam Ecclesiam, ut quemcunque audirent throno insidere Petri, colere eum & venerari non detrectarent, cum non ipsum sedentem, sed eum, cujus vice sederet, in primis attenderent. Et §. 7. Quod pertinet ad aetatem, cum testetur de ipso Petrus Damiani, ab exordio sua creationis usque ad finem semper luxuriosus inquinatum; plane possumus intelligere, haud adeo puerum adhuc impuberem fuisse, cui ex natura puritas inest; sed ejus aetatis, qui stimulis concupiscentiae urgeretur. Sane quidem Hermannus Contractus, qui hoc ipso scribebat tempore, dum hoc anno agit de obitu Joannis, & Benedicti subrogatione, de ejus aetate nihil: quod non tacuisset, si adeo impar tanto oneri subeundo fuisset: sed hac tantum habet: Defuncto Joanne, Benedictus, qui & Theophylactus, ordinatus, licet indignus tanto ordine moribus & factis, sedit annis plus duodecim. Eodem modo silent Leo Ostiensis l. 2. Chron. Casin. cap. 79. & Victor III. lib. 3. Dialogorum, ubi de eodem Benedicto IX. narrant.*

(2)

(2) Duglossius seu Longinus lib. 3. Historie Polonicae ad an. 1040. pag. 211. ubi subiicit hæc, *Placet aliis, non Benedictum IX. sed Clementem II. Polonia Regem Casimirum reddi iussisse. Quam diversitatem propter plures sub eo tempore de Papatu contentiones, reor provenisse.*

Martinus Cromerus De Origine & rebus gestis Polonorum lib. 4. pag. 50. Tandem à Pontifice maximo Benedicto ejus nominis IX. vel à Clemente II. ut alii volunt, impetrant, ut Casimirus Monachus & Diaconus, professionis & sacramenti religione solutus, ad Regnum majorum suorum redeat, uxorem ducat, liberos procreet. Pro hoc Polonis, quò beneficium Sedis Apostolicæ agnoscant, injunctum primum, ut de singulis capitibus, exceptis nobilibus sive equitibus, & qui sacris addicti sunt, quotannis obolus unus in lucernam perpetuè in Aede D Petri Roma arsum pendatur: qui etiam num S. Petri nummus dicitur --- Deinde præscriptum, ut omnes Poloni rotundâ in morem monachorum tonsurâ utantur, nec infra auriculas rictu barbarico quisquam omnino commam promittat: festis solemnibus dum Sacra peraguntur, ut singuli equites fasciam lineam candidam in modum stola,

quâ in sacris utuntur Sacerdotes atque Diaconi, è collo suspensam ferant.

Historiam de Casimiro votis exsoluto, & alias generis ejusdem tanquam veras propugnat Azorius Part. 1. Institut Moral. lib. 12. cap. 7. *fabulosas esse vel saltem dubias* asserit Joannes Baptista Gonet tom. 5. Clypei Theolog. Thomist. dissertat. 9. De impedimentis dirimentibus art. 2. §. 4.

(3) Ita Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1044. apud Canisium Antiquarum Lectionum tom. 3. pag. 267. edit Jacobi Bafnage.

(4) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 79. *Cum Papa Benedictus (IX.) per annos XII. (haud completos) Romanam Cathedralam sedisset, à Romanis expulsus est, & Joannes Savinensis Episcopus, cui positum est nomen Silvester, non tamen gratis, in Romanum Pontificem subrogatus. Qui cum trium ibi mensium spatio præsuisset, expulsus Benedictus, propinquis suis Tusculanis proceribus annitentibus, Silvestro repulso, Romanam Sedem iterum occupavit. Nec multò post invisum se cunctis aspiciens, cuidam Archipresbytero Joanni nomine, qui quasi religiosior habebatur, Papatum tradidit. Eadem ante Leonem Ostiensem fusiùs scripsit Victor III. olim Desiderius Abbas Casinensis, lib. 3. Dialogorum, tom. 18. Bibl. Patrum pag. 853.*

(5) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 81. Sandini Vitæ Pontif. O o Cle-

Clemente post novem menses ultra montes defuncto, praefatus Benedictus iterum in Pontificatum reversus, per octo circiter menses illum retinuit. Et antiquum MS. apud Papebrochium in Conatu pag. 187. Benedictus tertio reversus in Pontificatum, tenuit eum menses octo, dies decem, id est à festivitate Sanctorum quatuor Coronatorum (VIII. Novembris die, anno 1047.) usque ad festum S. Alexii (XVII. Julii anni 1048.)

CXLIX.

GREGORIUS VI.

ANNO CHRISTI 1044.

HENRICI III. REG. 6. CONST.

MONOMACHI 3.

GREGORIUS VI. *Joannes Gr*

tianus antea dictus, Archipre-
 Bar. an. byter S. Joannis ante portam Lati-
 1044 § 2. nam, Pontificatu, quem à Benedic-
 5. 6. to IX. an. 1044. acceperat, anno 1046.
 Pag. §. 1. IX. an. 1044. acceperat, anno 1046.
 Bar. an. spontè se abdicavit in Concilio, quod
 1046 §. 1. Henricus III. cognomine *Niger* suc-
 Pag. §. 1. cessor Conradi II. rebus Ecclesiae Ro-
 manae componendis, Sutrii habenda
 Bar. an. dum curaverat. (1) *Annos duos, et*
 1047 §. 5 *menses octo Pontificis munere functus*

traditur : & ne presente ipso Roma aliquid innovaretur, ab Henrico deductus in Germaniam. ibidem è vita migrasse dicitur. (2)

ANNOTATIONES.

(1) *Leo Ostiensis, qui hoc ipso tempore floruit*, lib. 2. Chron. Casin. cap. 79. addit, ab Imperatore invitatum fuisse Pontificem, ut Synodo præsideret, ut quamvis ipsius Pontificis causa ageretur, ipse tamen summus iudex esset : Bellarminus lib. 2. De Rom. Pont. cap. 29.

(2) A Victore III. lib. 3. Dialogorum, & Leone Ostiensi lib. 2. Chron. Casin. cap. 79. Gregorius VI. & Benedictus IX. quamvis Simoniacus uterque, tamen Romanis Pontificibus annumerantur. Silvester non item.

Atque hos tres per idem tempus Ecclesiam Romanam perturbasse, tradunt Victor III. & Leo Ostiensis locis modò citatis, Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1044. & Bonizo Episcopus Sutrinus apud Lambecium lib. 2. Bibliothecæ Casaræ cap. 8. pag. 798.

Otto vero Frisingensis, qui postea vixit medio circiter sæculo duodecimo, lib. 6. cap. 32. ait quidem circa idem tempus pudendam confusionem Ecclesiæ Dei in Urbe Roma fuisse, tribus ibi invasoribus : at horum numero eximit religiosum Presbyterum Gratianum nomine, quem Romani Cives eo rerum statu, tanquam Ecclesiæ Dei libera-

beratorem, in summum Pontificem elegerunt, & mutato nomine Gregorium sextum vocaverunt. Frisingensem sequuntur Panvinius in Epitome Pontificum Romanorum pag. 55. Baronius ad an. 1044. Ciacconius, aliique. Vide Excursum Historicum Angeli de Nuce ad Leonem Ostiensem loco memorato, inter Scriptores Rerum Italicarum tom. 4. pag. 396. & Thomassinum De vet. & nova Ecclesie disciplina part. 3. lib. 1. cap. 61. §. 1.

CL.

CLEMENS II.

ANNO CHRISTI 1046.

HENRICI III. IMP. I. CONST.
MONOM. 5.

CLEMENS II. Saxonicus, antea *Snidgerus*, Episcopus Bambergensis (1) communi Cleri, populi que Romani, & Episcoporum, qui memorato Sutrinio Concilio interfuerant, consilio, in Pontificale fastigium pro vectus est, quia in Romana Ecclesia non erat tunc talis reperta persona, qua dignè posset ad tanti honorem sufficere Sacerdotii. (2) Natali Christi Domini die inauguratus, ipsa die Henricum Regem, & conjugem ejus Agnetem Imperia-

Bar. an.

1046. §. 1.

2. 5.

Pag. §. 1. 2.

periali benedictione sublimavit. (3) Anno insequente ad extinguendam la-
 hem Simoniae conventum Romæ egit, in quo cum illata esset quaestio, num
 ab Simoniaci Episcopo initiati de-berent Ordinem retinere, decretum
 est à Clemente, *ut quicumque à Simoniaci consecratus esset, in ipso Ordinationis sua tempore non ignorans Simoniacum, cui se obtulerit promovendum, quadraginta dierum poenitentiam ageret, & sic in accepti Ordinis officio ministraret.* (4)
 Idem Clemens unà cum Imperatore iter in Germaniam suscepit. Haud tamen diu mansit in regione ea. Nam anno eodem 1047. regressus, Romæ, vel in partibus Romanis VII. Idus Octobr. interiit, mense nono, & die decimo quinto, ex quo Pontifex factus fuerat. Cujus mortui corpus Bambergam perlatum est, ibique tumulatum.

ANNOTATIONES.

(1) Papebrochius in Paralipomenis ad Conatum Chronico. Historicum pag. 85. ex epistola, quâ Clemens II. Ecclesiam Bambergensem de tradito sibi Pontificatu facit certiore, ita colligit: *Videtur factus Pontifex non dimisisse Titulum Episcopi Bambergensis, uti neque paulo post secuti*

O o 3

Victor

Victor II. & Nicolaus II. *dimiserunt* Tullienem Aistettenfis ac Florentini. Quibus adde Leonem IX. qui Tullensem Episcopatum, referente Baronio ad an. 1094. §. 6. retinuit. *Paulum IV.* qui Neapolitanum, & *Benedictum XII.* qui hac ætate nostrâ Benaventanum. Vide annotat. 1. ad Nicolaum II. ad Alexandrum II. Alexandrum IV. & Paulum IV.

(2) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 11. Bibl. Patr. pag. 854.

(3) Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1047. apud Canisium Antiquarum Lib. tom. 3. pag. 268. edit. Jac. Basnage.

(4) S. Petrus Damiani in eo libro, qui appellatur *Gratissimus* cap. 35. pag. 58.

In eodem Concilio, ut est apud Hieronymum Rubeum lib. 5. II list. Ravennat. pag. 283. oborta inter Antistites Mediolanensem, Aquilejensem, ac Ravennatem controversia quis eorum dexteram tenens Pontifici proximus federet, Ravenati causa adjudicata est.

CLI.

DAMASUS II.

ANNO CHRISTI 1048.

HENRICI III. 3. CONST. MO.

NOMACHI 7.

Bar. an.
1048 § 1
Pag. §. 1.

DAMASUS II. *Poppo* antea dictus.
Brixenorum Episcopus, ex Gr.

mania oriundus, fulens auctoritate Regiâ
(Henrici III.) Clementi II. succedens,
Sacerdotium est adeptus anno 1048.
XVI. Kal. Sextil. Et non amplius quam
viginti & tribus diebus Sacerdotio ad-
ministrato, diem clausit extremum (1)
IV. Idus Augusti apud Præneste, quo
se, ut ait Ciaconius, animi causâ & ad
fugiendos urbanos æstus contulerat. (2)
Cadaver Romam delatum in Æde S.
Laurentii extra muros sepultum est.

ANNOTATIONES.

(1) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18.
Bibl. Patr. pag. 854.

(2) Veneno necatum à Benedicto IX. qui
tertiò Pontificatum occupaverat, Benno scri-
bit. *Sed cum historici hujus*, ut ait Baro-
nius ad an. 1048. §. 1. *plura sint menda-*
cia, quam verba, quod affirmari possit,
nihil penitus est. Apud ipsum Gerardum
Joannem Vossium lib. 2. De Historicis La-
tinis cap. 46. Bennonis fides laborat.

CLII.

S. LEO IX.

ANNO CHRISTI 1049.
HENRICI III. 4. CONST. MO.
NOMACHI 8.

LEO IX. vir per omnia Apostolicus,
regali genere ortus, sapientiâ præ-
ditus

Bar. an. *ditus, religione conspicuus, omnique do-*
 1049 §. 1 *ctrinâ Ecclesiasticâ apprime eruditus, (1)*
 2. 7. *Comitis Dasburgensis filius, Bruno*
 Pag § 1. 2 *antea vocatus, Tullensium Episco-*
 10. 11. 12 *pus, ab Henrico III. in conventu*
Vormatiensi invitatus ac repugnans
Pontifex designatus, eâ demum lege
consensit, si electio confirmaretur ab
Clero, populoque Romano. Pro-
fectus Romam peregrini habitu, Ur-
bemque ingressus nudis pedibus, ele-
ctus est consensu magno, ac pridè
Idus Februar. an. 1049. inauguratus.
Hic Sanctorum scita canonum passim
restituere conatus est, quæ jam transactis
temporibus nimis deciderant, & penè à
notitia hominum defluerant. (2) Ro-
mæ primum, alterum Ticini Conci-
lium habuit. Alpes transgressus ter-
tium coëgit Remis in Gallia, quar-
tum in Germania, præfente Impera-
tore, Moguntia. Decretum in om-
nibus, ne Episcopi Ordines sacros
venderent, quique à Simoniacis emis-
sent, per injunctum à Clemente ill-
piaculum Ordines retinerent, nève
Clerici uxores haberent aut concu-
binas. Rediens in Italiam Natalem
Domini peregit Veronæ. Progres-
sus Venetias ob singularem devotionem,
quam

quam ad beatum Marcum gerebat, à
 Duce & à Civibus reverenter suscipitur,
 & Ecclesiam intravit, & Evangelista
 orationes, & laudes exsolvit, ac Ducatui,
 & huic Ecclesie, & aliis piis locis Indul-
 gentias & immunitates indulgit. (3) De-
 mum Romam regressus Berengari-
 um Diaconum Andegavensem, per-
 tinaciter negantem, veram corporis
 & sanguinis Christi substantiam in
 Eucharistia contineri, advocato Con-
 cilio damnavit, absoluto Lanfranco,
 qui venerat in ejusdem hæresis sus-
 picionem. (4) Cepit inde cum cu-
 pido Tullensis Ecclesiæ, cujus adhuc
 retinebat administrationem summam,
 visitandæ. Itaque in Galliam iterum
 perrexit, & celebrato in itinere Ver-
 cellis Concilio, Joannis Scoti librum
De Corpore Christi, rursúmque Beren-
 garii hæresim execratus est. Rever-
 sus Romam conventum egit, in quo
 Gregorium Vercellensem Episcopum
 abdicavit, adulterii, perjuriique com-
 pertum. Post hæc Capuâ, Benevento,
 ac Salerno lustratis, in Germaniam
 tertio se contulit, tum ad sedandas
 contentiones exortas inter Impera-
 torem & Regem Hungarorum, tum

Bar. an.
 1050. §. 1.
 2. 3. 4.
 pag. §. 6.
 7. 12.

Bar. an.
 1051. §. 1.
 pag. §. 2.
 Bar. an.
 1052. §.
 1. 2.
 pag. §. 1.
 2. 4.

Bar. an.
 1053. §. 1.
 8. 9. 23.
 pag. §. 2.
 ad §. 8. 12.

O o 5

ad auxilia contra Normannos ab Cesare imploranda. (5) Quibus imperatis in Italiam redux exercitum duxit adversus eos, qui Apuliam, & alia Pontificiae ditionis loca divexabant. (6) Prælio magnâ utrinque cæde commissio, ab Normannis victus leges dedit victoribus: & quos armis superare non potuit, offusâ oculis animisque religione fregit. Cùm enim Hnricus hostis & victor majestatem Pontificis vereretur, eumque quâ penitentiâ victoriæ ultro dimittere, *relaxari noluit, nisi etiam suis relaxari*

(7) Per idem tempus Michaël Cæ-
 Bar. an. rularius Patriarcha Constantinopolitani-
 1054.91 tanus, datis litteris ad Joannem Episcopum
 28.46. copum Tranensem in Apulia, & ad
 Pag. §1.3 Petrum Antiochenum, multa in Romanam Ecclesiam invehit, quæ doctissimus Pontifex confutavit omnia. (8) Legatos quoque Constantinopolim ad reconciliandam concordiam misit, Humbertum Card. Episcopum Silvæ Candidæ, Federicum Card. S. R. E. Cancellarium, & Petrum Archi-Episcopum Amalphitanum. (9) Interim Beneventi in motum incidit, & Romam delatus, antequam

quam Legati reverterentur, anno 1054. XIII. Kal. Majas, prænuntiato mortis die, multis variisque perfunctus laboribus acquievit, & in Ecclesia Beati Petri humatus, miraculis clarus habetur. (10) Regnavit annos quinque, menses duos & dies septem, æternum cum Deo regnaturus. Inter cætera sanctitatis ejus argumenta hoc quoque numeratur (11) quod, dum Romæ ageret, tribus per hebdomadam diebus à Laterano in Vaticanum nudis pedibus, tribus tantum Clericis comitatus, silentio noctis procedere psallendò atque orando soleret.

ANNOTATIONES.

(1) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 854.

Trithemius De Scriptor. Eccl. cap. 331. *Scriptit nonnulla præclara opuscula, in quibus eloquii venustas & sententiarum sublimitas meritò commendatur.*

(2) Ordericus Vitalis lib. 1. Hist. Eccl. inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii pag. 372.

(3) Andreas Dandulus in Chronico, inter Scriptores Rerum Italicarum tom. 12 pag. 244. Sabellicus Rerum Venetarum Decadis I. lib. 4. pag. 56.

(4) Anonymus scriptor *De Berengarii Hæresiarcho damnatione multiplici*, qui scri-

tenebat anno 1088. quo mortuus est Berengarius, apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1950. *Berengarius Andegavensis heresim sui nominis condidit, & veritatem Domini corporis & sanguinis contra Evangelicam veritatem abnegare praecepit. Videlicet asserens, panem & vinum in Sacrificio Domini non verè, nec essentialiter, sed figuratè tantum converti in corpus & sanguinem Dominicum: quod Catholica fidei & Evangelicae veritatis apertissime adversatur, ut sancti Patres docuerunt,*

(5) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Cap. 34. *Tunc temporis facta est commutatio inter eundem Apostolicum, & Imperatorem de Benevento & Episcopo Bambergensi, sicut jam supra retulimus cap. 46. ubi Leo nonus Papa vicariationis gratia Beneventum ab Henrico Conradi filio recipiens praedictum Episcopum Bambergensem sub ejus ditione remisit, equo tantum, quem praediximus sibi retento.*

Hermannus Contractus ad an. 1079. *Imperator cum domino Papa, multisque Episcopis & Principibus natalem Domini Wormatia egit, ubi cum Papa, sicut dudum coeperat, Fuldensem Abbatem, aliisque nonnulla loca & cœnobia, quae sancto Petro antiquitus donata fuerant,*

ab Imperatore reposcens exegisset, demum Imperator pleraque in ultra Romanis partibus ad suum jus pertinentia pro cisalpinis illi per concambium tradidit.

(6) Leonem IX. *militaribus copiis se miscentem* perstringit S. Petrus Damiani epist. 9. libri 4. ad Firmanum Episcopum: defendit Baronius ad an. 1053. §. 10. *Cum enim ipse (Petrus Damiani) esset mœrens animo, ac lugens Eremita incola, quod frequenter audiret, Episcopos aliquos in Gallis, atque Germaniis galeatos ac loricatoros ad bella procedere, facinus execratus scripsit epistolam memoratam, quâ deplorans mundi hujus mala, præcipuè verò discordias oboriri solitas inter Imperatores atque Pontifices, sic vult munera eorum esse distincta, ut nec Imperatores attingant, quæ sunt Sacerdotum, nec Sacerdotes, quæ sunt Imperatorum, ut bella tractare, & alia id genus, quæ ipsis omnino reservat. Et recitatis Epistolæ verbis subdit §. 14. Hucusque de his Petrus Damiani, cui Catholica dogmata penitus adversantur, quibus heresis errore notantur omnes, qui ab Ecclesia Romana Cathedra Petri è duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spirituale concedunt.* Baronio consentiens est

est Bellarminus De Scriptor. Ecclesiasticis ad an. 1060. in Petro Damiani. Vide Joannis de Carthagera *Propugnaculum Catholicum de jure belli Romani Pontificis adversus Ecclesia jura violantes* impressum Romae anno 1609. in 8.

(7) Sigebertus in Chron. ad. an. 1030. inter Scriptores Rerum Germanicarum Pistorii tom. 1. pag. 835.

Leo IX. epist. 7. ad Constantinum Monemachum Imp. apud. Lab. tom. 9. Conc. pag. 982. Expeditionem adversus Normannos suscipiendam *censui, non ut cujusquam Normannorum, seu aliquorum hominum interitum optarem, aut mortem traicerem, sed ut saltem humano terrore recederent, qui divina judicia minime formidant. Interea nobis eorum pertinaciam salutari admonitione frangere tentantibus & illis ex adverso omnem subjectionem fictè pollicentibus, repentino impetu comitatum nostrum aggrediuntur; sed auctores de victoria sua potius tristantur, quam latentur.*

(8) Eruditissima epistola illa, quæ est apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 949. Extant ejusdem Homiliæ seu sermones plurimi editi nec uno in loco, nec semel.

(9) Hi Michaëlem Cerularium in incepto manentem obstinatè, recusantemque accipere Pontificia jussu, unâ cum sectatoribus anathematizârunt. Ob id irâ incensus, Legatis anathemate damnatis, deletoque è sacris dip-

tychis

tychis nomine Pontificis Romani, effecit, ut obrutus Photiani schismatis ignis novum ex improvise incendium daret. Vide annotat.

4. ad Nicolaum I.

(10) Otto Frisingensis lib. 6. cap. 33. pag. 126.

Mabillonius lib. 2. De re diplomat. cap. 25.

animadvertit, *Leonem IX. annos Incarnationis statim ab ipso Pontificatus sui exordio, non tamen semper usurpasse, eodemque calculo usos postea Victorem II. Stephanum IX. Nicolaum II. Gregorium VII. Alexandrum II. & Victorem III.* ideoque annos Incarnationis litteris Romanorum Pontificum appositos fuisse longè ante Eugenium IV. qui anno 1431. Pontifex dictus est.

(11) A Leone Ostiensi lib. 2. Chron. Casin. cap. 87.

CLIII.

VICTOR II.

ANNO CHRISTI 1055.

HENRICI III. 10. THEODORÆ
PORPHYR. 2.

VICTOR II. antea *Gebeardus*,

Episcopus Aistettensis, Henri-^{Bar. an.} ci III. Consiliarius, utque putant ali ^{1055 §1.}

qui, consanguineus fuit. Hunc per ^{23.2528} legatum Hildebrandum ab Impera-^{Pag. §. I.}

tore petiere Romani. *quoniam in Ro-*
mana

mana Ecclesia persona ad tantum officium idonea reperiri non poterat. (1) Henricus virum sibi probatum in primis & charum ægrè dimisit, multoque ægrius ipse Gebeardus petitioni Romanorum concessit. Invitus ab Hildebrando Romam deductus, ingenti omnium gaudio susceptus est, & Idibus April. anno 1055. inauguratus. Leonis IX. vestigia secutus præsentem Ecclesiæ statum formare perrexit. Propterea Concilium indixit Florentiam, in quo coram Imperatore Ecclesiæ bona vetuit alienari, & anathemata in Berengarium redintegravit. Contra eundem Berengarium aliud Turonis Concilium peragatum suum Hildebrandum habuit, in quo ille non ausus uti defensione, Catholicæ Ecclesiæ fidem professus est. Ferdinandum quoque illum *Magnum Castellæ*, ac Legionis Regem cohibuit, ne contra jus, morèque majorum usurparet nomen *Imperatoris*. In Germaniam ab Cæsare ac-

Bar. an.

1036.9.1

Pag. 1.

Bar. an.

1057.9.19

Pag. 3. 1.

citus venit, eumque morientem Apostolicâ benedictione profecutus est. Romam redux, brevi tempore in Urbe mansit, neque diu superstes fuit.

Suscepto enim itinere in Hetruriam, Florentiæ, seu in alio Hetruriæ loco anno 1057. V. Kal. Augusti extremum vitæ spiritum edidit, cum annum Pontificatus alterum, mensem tertium & diem decimum quintum implevisset. (2)

ANNOTATIONES.

(1) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 89. tom. 4. Script. Rer. Italic. pag. 403.

(2) *Defunctum Florentiæ, ibique sepultum*, dicit Baronius ad an. 1057. §. 9.

CLIV.

STEPHANUS IX.

ANNO CHRISTI 1057.

HENRICI IV. REGIS 2. ISAACI COMNENI 1.

STEPHANUM IX. Gozzelonis Ducis Lotharingiæ filium, qui *Federicus* antea dicebatur, Casinensem Abbatem & Cardinalem Presbyterum, Romam ex Hetruria paulò ante reversum, IV. Nonas Augusti anno 1057. Romani uno omnes consilio, ac voluntate concordi, per vim ex hospitio eductum in Basilicam S. Petri ad vincula trahunt. eliguntque in Pontificem, ac postridie Cardinalibus om-

Bar. an.
1057 §. 10
11. 12. 13.
Pag. §. 2. 3

P P

ni-

nibus cum Clero, populóque ad eum confluentibus, in Vaticano ingenti cunctorum lætitiâ consecrant. (1) Quatuor menses in Urbe moratus, Ecclesiasticæ disciplinæ regendæ intentus, novis constitutionibus Clericorum conjugia, nuptiâsque sanguineorum interdixit. Pridie Kal. Decembris Casinum profectus, Desiderii monachi lectionem in Abbatem ratam habuit, ita tamen, ut seivvo Abbas designatus esset, mortuo tantum succederet, eundemque Legatum Constantinopolim misit ad Ecclesiam Constantinopolitanam Romanæ consociandam. Ubi Romam rediit, S. Petrum Damiani Episcopum Ostiensem, & Cardinalem creavit invitum recusantemque. Eodem tempore Hildebrandum Subdiac-

Bar. an.
1058. § 1.
4. 6. 10.
Pag. §. 1. 6

num legavit ad Agnetem Augustam Henrici IV. Germaniæ Regis matrem, & communi Episcoporum, Cleri, populique Romani consensu statuit, ut si ante reversionem ejus sibi mori contigisset, in ejusdem usque adventum comitia Pontificia protraherentur. Cujus decreti nulla ratio est habita, Cum enim haud multo

post mense Pontificatus septimo ac die
septimo supra vigesimum, IV. Kal. A-
prilis anno 1058. Florentiæ obiisset,
ubi etiam digno satis est honore sepultus,
(2) statim Joannem Mincium Episco-
pum Veliternum in ejus locum suffe-
cerunt, qui *Benedicti X.* nomine men-
ses novem & dies viginti Pontificatum
usurpavit. (3)

ANNOTATIONES.

(1) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 97.

Idem cap. 98. & lib. 3. cap. 9 dicit Step-
hanum IX. perseverasse Abbatem esse Præfe-
ctumque Cœnobii Casinensis ad mortem
usque.

Petrus Diaconus de viris illustribus Casi-
nensibus cap. 17 Tom. 6. Scriptor. Rer. Italic.
pag. 30. Scripsit Stephanus IX. *librum de*
Corpore Domini, in quo omnia quæ Græ-
ci adversus Latinorum Sacrificium dela-
trabant, destruxit. Alium etiam librum
de eadem re edidit adversus quendam
Monachum Constantinopolitanum, scilicet
Nicetam Pectoratum.

(2) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin.
cap. 100.

(3) Quamvis nullum hic inter Pontifices
legitimos locum habeat dicendus tamen Be-
nedictus X. Nam Benedictus, qui initio Sæ-
culi XIV. factus est Pontifex, Benedictus XI.
appellari voluit. Itaque falluntur, qui Leo-
nem VIII. verum Pontificem existimant.

P p 2

quod

quòd Leo, qui cum postea secutus est, Leonem se IX. non VIII. nominaverit,

CLV.

NICOLAUS II.

ANNO CHRISTI 1058.

HENRICI IV. REGIS 4. CONST.

DUCE 1.

NICOLAUS II. cui Gerardo antea nomen, Burgundus, Episcopus Florentinus, Romanorum consensu universæ Ecclesiæ administranda an. 1058. §. 15. V. Kal. Januar. præpositus est. Pag. §. 7. ab Hildebrando, qui in Italiam rediens, audito, comitia contra Stephani IX decretum habita fuisse, Florentie substiterat. (1) Eodem mense Januario anni insequentis Romam deductum Clerus populusque Romanus in Petri sede collocârunt. Tum Benedictus X. in Concilio Sutрино jam gradu dejectus, veniam petiturus accessit. Nicolaus submittentem se ad pedes, atque errati pœnitentem ad laicam communionem admisit. (2) Nihil exinde egit intentiore curâ, quàm ut *Simoniacos*, qui interdicta sacrorum commercia, & *Nicolaitas*, qui prohibita Clericorum connubia defen-

Bar. an.

1058. §. 15.

Pag. §. 7.

Bar. an.

1059 §. 1.

2. 1. 23

33. 43. 68

Pag. §. 1.

2. 4. 11.

defendebant, reduceret ad officium, errorémque eriperet Berengario, qui mutaverat propositum, & juxta Sanctam Scripturam *canis reversus ad vomitum suum*, Eucharistiæ Sacramentum rursus oppugnabat. Itaque habito Romæ conventu Episcoporum, multa constituit *Simoniacis* & *Nicolaitis* exterminandis, (3) tenuitque, ut Berengarius *libros propriæ hæreseos in conspectu totius Synodi manu propria concremaret*: & errore abnegato, Catholicam professionem, quam in *Turonensi Concilio* fecerat, sub jurejurando iterum renovaret.

(4) In eodem Romano conventu Cardinalibus Episcopis in primis permisit Pontificis electionem, (5) & in ea jus idem Henrico IV. affirmavit quod concessum fuerat Patri ejus. (6) Conventu dimisso, proficiscens in Apuliam Normannos absolvit anathemate, & *Richardo Principatum Capuanum*, & *Rothberto Ducatum Apuliæ*, & *Calabriæ*, atque *Siciliæ* confirmavit, additis sacramento, fideles se, ac vectigales fore. (7) Postea Romam rediit, atque inde Florentiam, ubi anno 1061. XI. Kal. Augusti finem vivendi fecit, cum per *biennium, semestre, &*

2. Petri
II. 22.

Bar. an.
1061. §. 1.

P p 3

dies

dies quinque supra viginti Pontificem egisset. (8)

ANNOTATIONES.

(1) S. Petrus Damiani lib. 3. Epist. 4. ad Archiepiscopum Ravennatem de Nicolaus. De electo hoc mihi videtur, quia bene literatus est & vivacis ingenii, sine suspitione castus, in erogandis eleemosynis pius. Et Opusculo IX. quod est de eleemosyna, cap. 7. Nicolaus Papa, qui ante triennium ex hac in Domino luce migravit, nunquam in toto anno prætermittebat diem, quin pedes duodecim pauperibus semper ablueret. Quod si facere per totum non occurreret diem, lucidum pietatis quæ explebat in nocte.

Ughellus De Archiepiscopis Florentinis tom. 3. Italiæ Sacræ pag. 71. edit. Venet. Gerardus tametsi ad summum Pontificatum ascendisset, dum tamen vixit, Ecclesiam Florentinam gubernare perrexit.

(2) Communio laica est illa, quæ Presbyteris aut Clericis ex delicto aliquo imponebatur per pœnitentiam, vel in penam, ut videlicet non ut Presbyteri & Clerici, sed inter laicos communicarent, hoc est in laicorum ordine deinceps censerentur, ut neque Missam facere, neque cum Clericis in Choro communicare possent. Ducangius in Glossario tom. 2. pag. 874. (3)

(3) Hæc in primis, ut quicumque Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus, post constitutionem Leonis IX. *de castitate Clericorum*, concubinam palam duceret, vel ductam non relinqueret, ei à sacris faciendis, & Officio Ecclesiastico interdictum esset: Ne quis à laico Ecclesiam aut pretio, aut gratis acciperet, neque per Simoniacam hæresim promoveretur ad quodlibet Ecclesiasticum Officium: Qui à Simoniacis gratuito consecrati essent, in adeptæ dignitatis honore permanerent, nondum verò promoti ab eis in posterum ne promoverentur. Ita fere apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1099.

(4) Anonymus Chiffletianus apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 1050. qui è vestigio affert verba ipsa jurisjurandi, relata etiam à Gratiano dist. 2. *De consecrat. cap. Ego Berengarius* 42. ac postea subjicit, *juratoriam professionem Berengarii Nicolai statim per diversa transmisisse regna.*

(5) *In primis Cardinales Episcopi diligentissimè simul de electione tractantes, mox ipsi Clericos Cardinales adhibeant, sicque reliquus Clerus & populus ad consensum novæ electionis accedat, nimirum præcaventes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat.* In Decreto de electione Romani Pontificis apud Baronium ad. an. 1059. §. 25. & apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 1013. & apud Gratianum dist. 23. cap. *In nomine Domini* 1.

P p 4

S. Pe-

S. Petrus Damiani, Alexandro II. Pontifice, lib. 1. epist. 20. *Cum electio illa per Episcoporum Cardinalium fieri debeat principale iudicium, secundo loco juri præbeat Clerus assensum, tertio populari favor attollat applausum: sicque suspendenda est causa, usquedum Regiæ Celsitudinis consulatur auctoritas, nisi, sicut nuper contigit, periculum fortassis imminuat, quod rem quantocius accelerare compellat.* Franciscus Pagius in præf. tom. 1. §. 14. conjicit, Ecclesiæ Romanæ administrationem translata fuisse ad sacrum Cardinalium Collegium non quidem anno 1244 ut ad annum eundem §. 21. insinuat Spondanus, sed anno 1059. quo Nicolaus II. tribuit jus eligendi Romani Pontificis solis Cardinalibus. *Certè sæculo duodecimo non multum provecto, jus illud competiisse Cardinalibus, habemus ex Arnulpho Sagien- Archidiacono, postea Lexoviensi Episcopo, qui in Tractatu De Schismate orto post Honorii Papæ decessum, quem edidit Dacherius tom. 2. Spicilegii cap. 4. verba faciens de Innocentio II. qui Pontificatum recusabat, Cardinales sic ei loquentes inducit: Si acquiescis, exhibemus obsequium; si recusas, exigimus de inobedientia pœnam. Eadem enim, quæ Papæ superstitis est, ipso decedente, penes nos præcipiendi & ulciscendi consistit auctoritas, donec alius inducatur.* His dictis, subdit Arnulphus, parabant

ex.

excommunicationis proferre sententiam. Ab eodem anno 1059. absente Pontifice regimen fuisse penes aliquot Cardinales à Pontifice designatos, multum verisimile videtur: nam anno 1118. cum Gelafius II. in Galliam secedere decrevisset, Petrum Portuensem Episcopum pro se Vicarium constituit, & Cardinales aliquot ei in auxilium sociavit, ut testatur Pandulphus in ejus Vita. Vide annot. 1. ad Benedictum II.

(6) Baronius ad an. 1059. §. 24. Ut ipsius privilegii concessionem factam in hoc Concilio à Nicolao summo Pontifice Henrico Regi exactissimè disquiramus, hæc accipe: Non ita quidem apparet concessisse illi Pontificem, atque Concilium jus eligendi Romanum Pontificem, ut eo privari voluerit Romanum Clerum: imò ad S. R. E. Cardinales Episcopos voluit id potissimum pertinere, inde ad cæteros, quos sive jura, sive consuetudo hætenus admisissent, ne cuiquam præjudicium inferretur. Nec quidem quis dixerit, plura modo esse Henrico Regi concessa, quàm ejus Patri Henrico Imperatori data fuerant à Prædecessoribus Romanis Pontificibus, nimirum quod hætenus factum vidimus, ut illum eligeret Imperator, in quem, si per pacem licuisset, suffragia Romanorum concurrerent: sicque primum Clerus eligeret,

P p 5

E

& Cleri electioni Imperator ipse faveret, sin minus id Clero facere licuisset, ipsam Clerus refunderet tunc liberam in Imperatorem electionem, ut quem vellet, eligeret, nomine tamen Romani Cleri. In hoc autem Concilio de Romanorum Pontificum electione constitutio edita est pernecessario temporibus istis, quibus vis tyrannica regeret.

S Anselmus Lucensis lib. 2. contra Guibertum Antipapam tom. 18. Bibl. Patr. pag. 604. ostendit, præfatum decretum nullius momenti esse, nec unquam aliquid iurum habuisse. Homo quippe fuit Nicolaus, eique, ut contra fas ageret, surripi potuit. Et S Petrus Damiani in Disceptatione Synodali inter Regis Advocatum & Romanæ Ecclesiæ defensorem, apud Baronium ad an. 1062 §. 31. & 50. probat, Regem ipsum de Optimates concessum sibi privilegium irritum fecisse.

(7) Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. c. 16.

(8) Panvinus in Epitome Pontificum Romanorum lib. 2. pag. 66. scribit, mortuum Romæ in Patriarchio Lateranensi, & in Basilica Principis Apostolorum sepultum.

CLVI.

ALEXANDER II.

ANNO CHRISTI 1061.

HENRICI IV. Reg. 6. CONST.
DUCÆ 3.

ALEXANDER II. patriâ Medio-
lanensis nomine antea *Anselmus*,
dignitate Episcopus Lucensis (1) an.
1061. Kal. Octobr. cum altiore gratia
nullatenus appeteret, violento pluri-
morum consensu, quorum apud Romanos
tunc præcellebat auctoritas, ingenti Con-
cilio assentiente, in eo locatus est primatu,
quo Præsulum Orbis terræ caput existe-
ret atque Magister. Allectionem hanc
sanctitate meruerat atque doctrinâ. (2)
Quod cum ad aures Imperatricis (Agne-
tis) ejusque filii (Henrici IV.) per-
venisset, indignatione nimia ducti, quod
hec sine illorum consensu & auctoritate
gesta fuissent, Cadaloum Parmensem Epif-
copum ultra montes à Placentino dunta-
xat & Vercellino Episcopis ipsâ die festi-
vitatis Apostolorum Simonis & Judæ in
Papam eligi fecerunt. (3) Interim Ale-
xander habito Romæ amplius cen-
tum Episcoporum conventu, Leonis
IX. & Nicolai II. decreta adversus
Cle-

Bar. an.
1061.
§. 1. 7.
Pag. §. 1. 3.

Bar. an.
1063. §.
31. 38.
Pag. §. 5.

Bar. an.

1064. §. 1.

Pag. §. 1.

Clericos Simoniacos & incontinentes
rata esse iussit, litterisque amicum
nuit Berengarium, quem tertio pe-
nituerat propositi, ut errorem depo-
neret haud simulatè. Simonia ipse ad
Cadalo accusatus, Concilio Mantu-
am indicto se coram Episcopis con-
cepto Sacramento purgavit, tamque
apertè diluit objectum crimen, ut
adversarios ipsos pertraheret ad cau-
sam suam, atque obtineret, ut Cado-
loo repudiato, & sacris amoto, Pon-
tiffex summo omnium consensu habe-
retur. Romam reversus duobus Con-
ciliis hæresim Incestuosorum à qui-
busdam Jurisconsultis propugnatam
damnavit, obfirmatos in errore per-
culit anathemate. (4) Idem manda-
vit Sacerdotibus, ut rem divinam fa-
cerent semel tantum in die; (5)
renovavit communem Regularium Con-
vicorum vitam in Ecclesia Lateranensi;
(6) dignificavit *Episcopatum Lucensem,*
Cruce coram Episcopo ferendâ sicut coram
Primate; (7) iusque Mitræ permittit
Uratislao Duci Bohemorum, (8) *Ab-*
bati S. Augustini Cantuariæ, & Abbati
Cavenfi. (9) Exiit è vita anno 1073.
XI. Kal. Majas, post annos undecim

Bar. an.

1068 §. 4.

Pag. §. 4.

Bar. an.

1073. §. 12

Pag. §. 3.

*mensēs sex, dies unum & viginti, quā
Ecclesiæ præesse cæperat.*

ANNOTATIONES.

(1) *Tradunt registra Lucana, quod
in tantum dilexit dictam Civitatem, quod
non permisit ibidem Episcopum fieri toto
tempore vitæ suæ, sed illum sibi reservavit:*
Ptolomæus Lucensis lib. 19. Hist. Eccl. cap. 2.
& in Annalibus ad an. 1063. inter Scriptores
rerum Italicarum tom. 11. pag. 1072. &
1251. Vide annotat. 1. ad Clementem II.

(2) *Guilielmus Pictaviensis de gestis Guiliel-
mi Ducis Normannorum, inter Scriptores
Historiæ Normannorum Duchesnii pag. 197.*

(3) *Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap.
21. tom. 4. Script. Rer. Italic. pag. 431.*

(4) *Exstat decretum apud Gratianum Cau-
sa 15. quæst. 5. cap. Ad fidem Apostolicam 2.
& apud Baronium ad an. 1065. §. 18.*

(5) *In Concilio Romæ celebrato anno 1063.
ex quo decretum recitat Gratianus dist. 1.
De Consecrat. cap. sufficit 53. Sufficit
Sacerdoti unam missam in die una celeb-
rare, quia Christus semel passus est, & to-
tum mundum redemit. Non modica res
est unam missam facere, & valde felix
est, qui unam Missam dignè celebrare po-
test. Quidam tamen pro defunctis unam
faciunt, & alteram de die, si necesse fuerit.
Qui mos jam abrogatus est, Innocentius enim
II. cap. Consulisti 3. De Celebrat. Missar.
Re-*

Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare. Plura in hanc rem Bona lib. 1. *Rer. Liturgic.* cap. 19. Martene lib. 1. *De antiquis Ecclesiæ ritibus* cap. 13. art. 3. §. 4. & 18. Thomassinus *De vet. & nova Ecclesiæ disciplina* part. 3. l. 1. cap. 57.

(6) Joannes Diaconus in libro de Ecclesiâ Lateranensi cap. 8. apud Mabillonium tom. 2. *Musei Italici* pag. 569.

(7) Ptolomæus Lucensis in *Annalibus* tom. 11. *Scriptor. Rer. Italic.* pag. 123.

(8) Idem jus confirmavit Gregorius VII. lib. 1. epist. 38. asserens *laicæ personæ tribui non consuevisse*. Exemplum secuti sunt Lucius II. & Innocentius III. Alter enim, ut est apud Ottonem Frisingensem *De gestis Friderici* lib. 1. cap. 28. tom. 6. *Scriptor. Rer. Italic.* pag. 663 concessit *siculo* (Regi Rogerio) *virgam & anulum, dalmaticam & mitram, atque sandalia*: alter verò mitram Regi Aragoniæ, referente Rainaldo ad an. 1204 §. 71.

(9) Bona lib. 1. *Rer. Liturgic.* cap. 14. §. 14. Martene *de antiquis ritibus* lib. 1. c. 4. art. 1. §. 16. Urbanus II. eundem mitre usum indulgit *Abbati Casinensi & Cluniacensi*, alii aliis Pontifices indulserunt, frustra reclamantibus S. Bernardo *Abbate* in epist. 42. & Petro Blesensi episcopo. 90. qui hac de causa *Abbates ambitionis*

notant. Vide annotat. 1. ad Anastasium IV.
& annotat. 5. ad Hadrianum IV.

CLVII.

GREGORIUS VII.

ANNO CHRISTI 1073.

HENRICI IV. REGIS 18. MI-
CHAELIS DUCÆ 3.

GREGORIUM VII. Hetruscum,
seu, ut aliis placet, Roma-
num, (1) *Hildebrandum* antea di-
ctum, S. R. E. Archidiaconum, 1073. § 20
commemorabili pietate atque doctri- 23. 27.
nâ præditum, rebûsque pro Ecclesia Pag. §. 4.
gestis spectatissimum, anno 1073. X. 6. 7.
Kal. Majas invitum mœrentemque
consensione unâ Clerus populûsque in
Alexandri II. locum cooptârunt. (2)
Hic statim misit ad Henricum Regem
Legatos de electione sua, quam ille
approbavit, legavitque Romam
Gregorium Episcopum Vercellen-
sem, qui adesset consecrationi ejus.
(3) Post susceptum sacrum Presby-
teratûs Ordinem III. Kal. Jul. Pon-
tifex inauguratus est. (4) Nullam
aliam priorem curam egit, quàm ut
Simoniacam labem, & Nicolaita-
rum

Bar. an.
1073. § 20
23. 27.
Pag. §. 4.
6. 7.

- Bar. an. 1074. §. 37. 40. Pag. §. 4. 5. 6. rum hæresim extingueret. Hinc magnum in odium pervenit Henrici usurpantis sibi Simoniacas investituras, & Clericorum, qui Simoniaci erant obnoxii, quique contendebant licere sibi uxorem ducere. Utriusque restitit constantiâ pari. Namque frequentibus Synodis, veterum Pontificum, & canonum (5) auctoritatem secutus, edixit, ne Clerici uxorem sibi adjungerent, ne Ordinis Sacramentum conferretur nisi professis celibatum perpetuum, néve quis interesset sacris Sacerdotum, qui uxorem haberent. (6) De Simoniacis ita decrevit, *ut Clerici aliquem Sacrorum Ordinum gradum & Officium per pretium adepti nullatenus deinceps in Ecclesia ministrarent*, quique ab laicis Ecclesie investituras acciperent, & laici ipsi, qui darent, anathemate plecterentur. Ob id ira crevit Henrico arroganti sibi jus istiusmodi. Ut eum leniret, & ab errore deduceret, nihil in expertum Gregorius reliquit.
- Bar. an. 1076. §. 6. Pag. §. 4. Summâ erga ipsum humanitate per annos amplius quinque usus est. Per epistolas, per Legatos, per matrem ejus Agnetem admonuit, castigavit

Apud
Labbe.
tom. 10.
Conc.
Pag. 319.

ac tanquam Medicus, qui salutis causa, remedia adhibet tristiora, percussit anathemate. Amantissimi parentis officio functus experiri ultima statuit. Concilio itaque Romæ habito, rursus ab communione Ecclesiæ se junctum privavit Regis titulo, & jurato Principum ac Populorum obsequio. (7) Regnum Henrico abrogatum affirmavit Rudolpho Sueviæ Duci à Principibus Rege Germaniæ jam creato, missâ ad eum regiâ coronâ, in qua erat sententia hæc:

Bar. an.
1080. §. 7
12. 16. 19
Pag. 6.
1. 3.

*Petra dedit Petro, Petrus diadema
Rudolpho.*

Quod simul audivit Henricus, huc excessit ira ejus, ut habito Brixiæ conventu Episcoporum factionis suæ, Gregorium de jiceret Pontificatu, & Guibertum Præsulem Ravennatem, diris ab eodem Gregorio triennio antè devotum, substitueret, deductumque Romam in Petri Sede

Clementis III. nomine per vim collocaret. (8) Ausum rem hanc novis execrationibus Gregorius persecutus est, nec morti proximus, quod tradi dēre quidam, sententiam in eum sapius latam abolevit. (9) Regem insu-

Bar. an.
1081. §. 2.
Pag. 5.
1. 2.

Q9

per

per Boleslaum (ob necem illatam Stanislaeo Episcopo Cracoviensi) & Regnum Poloniae omni honore, dignitate, & excellentiâ Regali privavit. (10) Eodem tempore etiam in hoc versata cura ejus, ut Berengarium traduceret ad bonam mentem. Duabus enim Synodis anno 1078. & 1079. Romae celebratis obrinuit, ut ille semel atque iterum hæresim ejuraret, editâ secundâ ac tertiâ Catholicæ Fidei formulâ. (11) Gregorio adversus Henricum Regem quamvis propinquum suum præsto fuit Mathildis Comitissa Romana. Ecclesia filia virilis animi constantiam tenens; tantoque ei fortius resistens, quanto magis hujus astutiam, & Pauperum innocentiam noverat. (12) Eidem, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Liguriam & Tusciam provincias devotissimè obtulit. (13) Anno 1085. VIII. Kal. Junii mortuus est tumulatusque Salerni, quò confugerat, ut Henrici infidias evitaret. Annos duodecim, mensem unum, & dies tres vigilantissimus Pontifex fuit, & in Martyrologio Romano præcipuam habet laudem propugnatoris ac defensoris acerrimi Ecclesiasticæ libertatis. (4)

Bar. an.
1085.

§. II.

Pag. §.

6. 7.

AN.

ANNOTATIONES.

(1) A Paulo Benriedensi, qui fuit Gregorio VII. æqualis, in Vita ejus cap. 1. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 317. dicitur *natione Tuscus*: ab Hugone autem Flavinianensi Scriptore ejusdem ætatis in Chronico Verdunensi apud Labbeum tom. 1. Nova Bibliothecæ Manuscriptorum Librorum pag. 106. traditur *natus in Urbe Roma parentibus Civibus Romanis, Et quod maximum est, religiosus.*

(2) Id pater ex decreto electionis ejus apud Baronium ad an. 1073. §. 24. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 6. itaque mentitur Benno Pseudo-Cardinalis creatus à Pseudo-Pontifice *Clemente III.* scribens, Gregorium VII. per vim occupasse Sedem Apostolicam, nullo Cardinale suffragante, nullo Cleri populique consensu. Eundem Benonem, ejusque sectatores recentes Heterodoxos mentiri affirmantes, Gregorium dubitasse de præsentis Corporis Christi in Eucharistia, satis superque ostendit Gregorius ipse epist. 47. lib. 1. qua Mathildem Comitissam hortatur ad Eucharistiæ Sacramentum frequenter sumendum. *Inter cetera, quæ tibi contra principem mundi arma, Deo favente, contuli, quod potissimum est, ut Corpus Dominicum frequenter acciperes, judicavi, Et ut certa fiducia Matris Domini te omnino committeres, præcepi.* Postea D. Ambrosii, Gregorii, Joannis Chrysostomi in id testimonia recitat; tandem laudat.

Qq 2

datâ

datâ B. Virginis erga *conversos peccatores*
 & *peccatrices* clementiâ, ita concludit:
Pone itaque finem in voluntate peccandi,
 & *prostrata coram illa ex corde contrita*
 & *humiliato lacrymas effunde.* Inveniet
 illam, indubitanter promitto, promptiorem
 carnali matre, ac mitiorem in sui dile-
 ctione.

Ex memorato decreto electionis Grego-
 ri VII. ita colligit Angelus de Nuce an-
 notat. in Chron. Casin. lib. 4. cap. 2.
 tom. 4. Script. Rer. Italic. pag. 491. Gre-
 gorius VII. à solo Clero Romano, pro-
 sentibus tamen Episcopis Cardinalibus,
 aliisque Episcopis & Abbatibus, eligitur.
 Et verbis decreti interjectis: *Clerus ergo*
Romanus, ad quem spectabat electio,
Presbyteros & Diaconos tantum Cardina-
les cum inferioribus Ordinibus com-
pletebatur, non Episcopos.

(3) Pagius ad an. 1074. §. 6. animadu-
 vertit, Gregorium VII. ultimum fuisse,
 cujus electio ante consecrationem Impera-
 tori significata fuerit.

(4) Vide annotat. 1. ad Sabinianum.

(5) De quibus commemorat. auctor Apo-
 logetici *super decreta, quae Gregorius VII.*
in Romana Synodo promulgavit contra
Simoniacos & incontinentes Altaris mi-
nistros cap. 11. & seqq. apud Labbeum tom.
 10. Conc. pag. 324. & Natalis Alexander
 dissert.

differtat. 19. in Hist. Eccl. Sæc. IV. Hinc re-
 felluntur; qui dicunt, onus cœlibatûs ab hoc
 primùm Pontifice Clericis impositum. Lam-
 bertus Schafnaburgensis *hujus temporis*
rerum gestarum inspector & scriptor,
 ut ait Baronius ad an. 1074. §. 35. in Chron.
 inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom.
 1. pag. 418. *Cum magna pars Italia ejus*
(Mathildis Comitissæ) pareret Imperio, &
omnibus, quæ prima mortales ducunt, su-
pra ceteros terra illius Principes abunda-
ret, ubicunque operâ ejus Papa indignisset,
oculus aderat, & tanquam Patri vel Do-
mino sedulum exhibebat officium. Unde
nec evadere potuit incesti amoris suspicio-
nem, passim jactantibus Regis fautoribus,
& præcipuè Clericis, quibus illicita, &
contra scita canonum contracta conjugia
prohibebat, quod die ac nocte impudenter
Papa in ejus volutaretur amplexibus, &
illa furtivis Papa amoribus præoccupata,
post amissam conjugem, ultra secundas
contrahere nuptias detrectaret. Sed apud
omnes sanum aliquid sapientes luce cla-
rius constabat, falsa esse, quæ dicebantur.
Nam & Papa tam eximie, tamque Apo-
stolicè vitam instituebat, ut nec minimam
sinistri rumoris maculam conversationis
ejus sublimitas admitteret, & illa in Urbe
celeberrima, atque in tanta obsequentium

frequentia obscœnum aliquid perpetrare
latere nequaquam potuisset. Signa etiam
& prodigia, quæ per orationes Papæ fre-
quentius fiebant, & zelus ejus ferventi-
us pro Deo, & pro Ecclesiasticis legibus
satis enim contra venenatas detractorum
linguas communiebant. Cæterum Grego-
rius, dum viveret, obrectatores laudum su-
arum habuit impudentissimos, ut non sine
magno animi dolore legere liceat Apologias
quibus impositas sanctissimo Pontifici inju-
rias confutârunt S. Anselmus Episcopus Lu-
tensis, Paulus Benriedensis, Gerohus Reichen-
shergensis. Veteres in Gregorium calum-
nias renovârunt postremæ ætatis Heterodoxi
confutati a Bellarmino lib. 4. De Rom. Pont.
cap. 13. à Gretsero in Apologia pro Gregorio
VII. ubi quinquaginta recenset ejus laudes
res, aliisque recensibus ejusdem Pontificis
defensoribus, & nuperinrè à Vincentio Lu-
dovico Gotti, nunc S. R. E. Cardinali, in Co-
loquiis Theologico Polemicis, & Gregorio
VII. Vindiciis. Vide Lambertinum De Sacra-
menti Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 4.
S. 10.

(6) Baronius ad an. 1074. §. 40. Sige-
bertus invehitur refractarius ipse in Gre-
gorii renovatum decretum prædecessorum
quo jubebatur, ne conjugatorum Sacerdo-
rum quis Missas audire præsumeret, quasi
negaret ipse Gregorius, vel alii, qui hoc
permississent, per improbos Sacerdotes non

confici Sacramentum. Nunquam istud dixit aliquis Romanorum Pontificum, sed tantum quod eâ ratione statuisent, ut si fornicarius Sacerdos sic se contemni videret, abstinere ab infami consortio fornicarum. En verba ipsa Gregorii in epist. ad Ottonem Episcopum Constantiensem apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 316. Statuimus etiam, ut si ipsi contemptores fuerint nostrarum, imò sanctorum Patrum constitutionum, populus nullo modo eorum officia recipiat, ut qui pro amore Dei & officii dignitate non corriguntur, verecundiâ sæculi & objurigatione populi resipiscant.

(7) Antiqui, recentésque, qui sequuntur Ottonem Frisingensem, existimant Gregorium VII. omnium primum usurpasse sibi jus regis potestatis abrogandæ. Verba Ottonis sunt hæc ex cap. 35. lib. 6. *Legō & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam invenio quendam eorum ante hunc Henricum IV. a Romano Pontifice excommunicatum, aut Regno privatum.* Bellarminus in Tractatu de potestate summi Pontificis in rebus temporalibus adversus Gulielmum Barclajum cap. 9. respondet: *Fuit quidem Otto Frisingensis doctrinâ, moribus, & nobilitate insignis: sed tamen legendo & relegendo non invenit omnia, Nam Arcadium Im-*

Qq 4

pera-

peratorem ab Innocentio I. Pontifice propter ejectionem S. Joannis Chrysostomi excommunicatum fuisse, testatur Nicephorus Lib. 13. cap. 34. qui & sententiam ipsam excommunicationis ad verbum recitat: ejusdem excommunicationis meminit Gregorius VII. in Epist. ad Episcopum Metensem. Leonem quoque Isauricum Imperatorem à Gregorio II. & rursus à Gregorio III. excommunicatum propter heresim Iconomachorum, & vectigalium Italia privatum, testantur Historici Graeci & Latini, ut supra demonstravimus. Bellarmini auctoritatem septima ex nostris dissertationibus secuti sumus, & adversariorum argumenta confutavimus.

(8) Falsus iste Pontifex, ut Henrico redderet vicem, eum solemniter Imperatorem coronavit. Schisma ab Henrico IV. & Henrico V. ejus filio ad annos amplius quadraginta propagatum est. Ex schismate manavit haeresis, quam qui sequerentur, Henriciani dicti sunt, & in Concilio Quintilneburgensi damnati. Asserebant, summam esse Imperatoris auctoritatem in electionibus Episcoporum, ac Pontificum Romanorum; ideoque illum solummodo esse Pontificem legitimum, quem Imperator, seu Rex Germaniae nominasset, nullamque rationem habendam esse anathematis dicti à Pontifice in Regem.

(9) Paulus Benriedensis in Vita Gregorii VII. cap. 110. tom. 3. Scriptor. Rer. Italiae pag. 348. ubi agit de ejusdem Pontificis obitu.

Inveia B. Gregorius super his, quos excommunicaverat, requisitus, si quam dispensationem facere vellet, respondit: Præter Henricum Regem dictum, & Guibertum Apostolicæ Sedis inasorem, & omnes illas principales personas, quæ aut consilio aut auxilio favent nequitia vel impietati illorum, omnes absolvo & benedico, quicumque me hanc habere specialem potestatem in vice Apostolorum Petri & Pauli credunt indubitanter.... Ubi verò in extremo positus erat, ultima verba ejus hæc fuerunt. Dilexi justitiam, & odivi iniquitatem, propterea morior in exilio.

Consentiens est Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi apud Labbeum tom. 1. Novæ Bibliothecæ Manuscriptorum Librorum pag. 232.

(10) Duglossus seu Longinus Episcopus Leopoliensis lib. 3. Historiæ Polonicæ ad an. 1079. pag. 295.

(11) Primam ediderat anno 1059. coram Nicolao II. Sed sicut post primam, ita post tertiam rediit ad errorem pristinum. Postea tamen eum pœnituit ex animo per annos octo, Obiit enim die 6. Februarii anno 1088. octavo post Concilium Burdegalense, quod postremum in ejus causa celebratum est. Vide Mabillonii *Observationes de multiplici Berengarii damnatione, Fidei professione, & relapsu, de quæ ejus pœnitentia.* Tom. 2. Analect. pag. 477.

(12.) Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi apud Labbeum in Nova Bibliotheca

Manuscriptorum Librorum tom. 1. pag. 11.
Vide paulò ante positam annotat. 5.

(13) Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Calu.
cap. 49. à quo ibidem Mathildis dicitur
Comitissa Liguria & Tuscia, à Protonotario
autem Lucensi in Annalibus ad an. 1119.
Domina totius Tuscia, & Lombardia.

Donizo Presbyter in Vita Mathildis lib. 2.
cap. 1. tom. 5. Scriptor Rer. Italic. pag. 366.
367.

*Postposuit Regem: per tres tenuit pa-
menses*

*Gregorium Papam, cui servit ut alteri
Martha:*

*Auribus intentis capiebat sedula mentis
Cuncta Patri dicta, cum Christi verba
Maria:*

*Propria clavigero sua subdidit omnia
Petro,*

*Janitor est Calisunt heres, ipsaque Petri
Accipiens scriptam de cunctis Papa
benignus.*

Muratorius in hunc locum: Invaluit eo se-
culo, ac potissimum Gregorii VII. Papa
temporibus, mos offerendi non Castra so-
lum, sed & integra Regna Apostolica Sedis
eaque rursus ab illa accipiendi in fendum,
ad praestitutum Demetrius Russorum Rex du-
bus ante pacem Canusinam annis, nempe
anno 1075. tum alter Demetrius Croatiae
& Dalmatiae Dux, sive Rex. Bertramus

quoque Provinciæ Comes omnia sua eidem
obtulit anno 1081. ne alia exempla prae-
teream. Imò idem Gregorius VII. insinuas-
se videtur epist. 3. lib. 9, ut id ab aliis
Potentibus viris fieret amore beati Petri, pro
suorum peccatorum absolutione.

Idem Gregorius VII. lib. 8. epist. 23. apud
Lab. tom. 10. Conc. pag. 274. Dicendum
est omnibus Gallis, & per veram obedi-
entiam precipiendum, ut unaquaque domus
salicem unum denarium annuatim solvat
B. Petro, si eum recognoscunt Patrem &
Pastorem suum more antiquo. Nam Ca-
rolus Imperator (sicut legitur in tomo ejus,
qui in Archivo Ecclesie B. Petri habetur)
in tribus locis annuatim colligebat mille
& ducentas libras ad servitium Aposto-
lica Sedis, id est, Aquisgrani, apud Podi-
um S. Mariae, & apud S. Agidium;
excepto hoc quod unusquisque propria
devotione offerebat. Idem verò magnus
Imperator Saxoniam obtulit B. Petro,
cujus eam devicit adiutorio.

Donationis diploma à Mathilde renovatum
anno 1102. legas apud Baronium ad an. eun-
dem §. 20. & ad calcem Donizonis tom. 5.
Scriptor. Rer. Italic. pag. 384. Vide annotat.
6. ad Gregorium III. & annotat. 2. ad Lu-
cium II.

(14) Post Gregorii VII. epistolam 55. libri
2. apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 110.
&

& apud Harduinum tom. 6. pag. 1304. leguntur enunciata septem & viginti, quibus continentur Romani Pontificis jura. Eorum titulus *Dictatus Papa* Ad Synodum Romanam an. 1076. à Gregorio VII. celebratam illa pertinere, existimat Baronius ad annum eundem §. 31. Singula exponit atque defendit Christianus Lupus Operum part. 5. pag. 164. edit. Veneræ. Petrus quoque de Marca lib. 7. De Concordia sacerdotii & Imperii cap. 26. §. 4. eorum auctorem esse dicit Gregorium VII. Negat Launojus lib. 6. epist. 13. Natalis Alexander dissertat. 3. in Hist. Eccl. Sæc. XI. & XII. Dupinus in Nova Bibliotheca Auctorum Ecclesiasticorum tom. 8. Sæc. XI. extremo cap. 5. pag. 68. 69.

CLVIII.

VICTOR III.

ANNO CHRISTI 1086.

HENRICI IV. IMP. 3. ALEXII
COMNENI 6.

VICTOR III. Beneventanus à Gregorio VII. Pontifex designatus est. Is enim tribus ante diebus, quàm irer ad superos, rogatus ab Episcopis & Cardinalibus, ut significaret, quem Pontificatu dignum haberet præ reliquis, *trium dedit optionem, videlicet Desiderii Cardinalis & Abbatis*
Cano.

*Canobili Casinensis atque Episcoporum
Ottonis Ostiensis, & Hugonis Lugdunensis.*

(1) His Anselmum Lucensem addit
Leo Marficanus lib. 3. Chron. Casin.
cap. 65. Gregorio igitur mortuo,
*unanimes concordia Episcopi & Cardinales
& Comprovinciales Episcopi & Clerus ac
populus Romanus Desiderium omnibus mo-
dis contradicentem & renitentem Aposto-*

lice Sedi praeferunt (2) anno 1086. Bar. an.

IX. Kal. Jun. Quarto die ab electione ^{1087. §. 1.}

sua, Româ discedens! Pontificiis in. ^{2. 8. 12.}

signibus Tarracinæ depositis, rediit ^{15. 16. 17.}

Casinum, & XII. Kal. April. anni in- ^{Pag. §. 2.}

sequentis multis rationibus & orationibus ^{4. 7.}

coactus vix tandem succubuit, & pre-

teritam electionem Crucis & purpura re-

surrectione (in Synodo Capuana) fir-

mavit. (3) Romam reversus VII.

Idus Majas consecratus est. Hic in-

genti exercitu ex omnibus Italiæ par-

tibus comparato, & in Africam mis-

so, insignem de Saracenis victoriam

reportavit, centum millibus cæsis,

captaque Urbe eorum maximâ. (4)

Inde adversus falsum Pontificem Ele-

mentem III. & factionem ejus Con-

cilium indixit Beneventum, in quo

eum sacerdotali officio & honore pri-

vatum

vatum obligavit anathemata. Cavet
insuper, ne Laici darent, néve Cleri-
ci ab eis acciperent alicujus Ecclesia-
sticæ dignitatis *investituram*, irrogat
utrisque pœnâ anathematis. Venit
etiam, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sa-
cramenta suscipi ab Hæreticis & Si-
moniacis. (5) Celebrantem Conci-
lium invasit repente morbus. Itaque
repetit Casinum. Morti proximus
Episcopos & Cardinales monet, ut
Ottoni Episcopo Ostiensi, quem Gre-
gorius VII. præoptaverat, deferant
Pontificatum. Post triduum, *his se-
lustra gerens*, ut est in ejus epitaphio,
decedit año 1087. XVI. Kal. Octobr.
*anno primo, mense tertio, die tertio et
vicesimo*, quàm Pontifex electus erat.
De mortis genere non convenit. Si-
gebertus in Chronico dysenteria con-
fectum scribit. Trithemius lib. 4.
De Viris Illustribus Ordinis S. Benedicti
cap. 13. tradit, fuisse suspicionem,
eum sublatum veneno per insidias
Henrici IV. in calicem, dum sacri-
ficaret, injecto. (6) Sepultus est
in templo Cœnobii Casinensis.

ANNOTATIONES.

(1) Paulus Benriedensis in Vita Gregorii
VII. cap. 109. inter Scriptores Rer. Italicarum
tom. 3. pag. 347. Leo

(2) Leo Marficanus seu Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 72.

(4) Eam Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 71. vocat *Urbem Africanam*. Ad quem locum ita scribit Angelus de Nuce: *Africa Urbs erat littoralis incolis Mahdia, posita ad Orientem Tuneto.* De ea meminit Fazellus Hist. Siculae decad. 2. lib. 10. pag. 615.

(5) Vide Angeli de Nuce Excursum Historicum ad cap. 72. lib. 3. Chron. Casin. Leonis Ostiensis, inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 4. pag. 481. ubi querit, *Utrum Sacerdotes & Episcopi Schismatici, Simoniaci & excommunicati sint veri Sacerdotes.*

(6) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 19. cap. 13. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1078. Victor III. ut *Martinus* scribit, *veneno in Calice posito, & ipsum sumens extinguitur. Vincentius autem dicit, quod dysenteria moritur: quod esse potuit ex virtute veneni administrati sibi per amicos Henrici, quia dictus Victor sauebat prædicto Gregorio VII. contra ipsum, ut Historia tradunt.*

Lambertinus De Serv. DEI Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 41. num. 24. *Etsi Hugo Abbas Flaviniacensis in suo Chronico mortem Victoris III. hisce verbis describit. Hic igitur consecratus ab Ostiensi*

Ostiensis Episcopo, cum Missas apud S. Petrum diceret, infra actionem iudicio De percussus est; & quamvis tardè cognoscent, se errasse, se ipse deposuit; & accitis Fratribus de Monte Casino, qui secum aderant, præcepit, se illò deferri, & in Capitulo non ut Papam, sed ut Abbatem sepeliri; *huc tamen Hugoni nulla fides habenda est, cum steterit a partibus Hugonis Archiepiscopi Lugdunensis, qui immoderato Pontificatus desiderio agrè tulerat electionem Victoris, ejusque Consecrationem, ut videtur in ejus Epistola tom. 10. Conc. pag. 414. quâ nempe conviciis Sanctissimum Imperatorem Pontificem.*

Fasti Benedictini ejus memoriam die 16. Septembris recolunt his verbis: In Monasterio Casinensi Obitus Beati Victoris Papæ III. sanctitate vitæ, & Miraculorum gloriâ clarissimi.

CLIX.

URBANUS II.

ANNO CHRISTI 1088.

HENRICI IV. 5. ALEXII COMNENI 4.

Bar. an. 1088. §. 1. **URBANUS II.** Gallus, antea Ovis Episcopus Ostiensis, cui ut Pontificatus daretur, Victor III. mortuus ens auctor fuerat, non Cardinalium magis,

magis, quàm aliorum studiis anno
 1088. IV. Idus Martii Tarracinæ ^{Bar.}
 Pontifex renunciatus est. Latum à ^{1089. §.}
 decessoribus suis in Henricum IV. ^{1. &}
 anathema integravit, eo etiam no- ^{1093.}
 mine, quod Adelaidem conjugem in ^{§. 4.}
 carcerem detrusam non solum ab ^{Pag. §. 2.}
 alienis, sed etiam à filio Conrado
 violari jussisset, recusantemque pol-
 luere se tanto scelere nothum decla-
 rasset. Versa inde cogitatio omnis
 ad continendam Ecclesiæ discipli-
 nam, & Schisma extinguendum.
 Duodecim, partim in Italia, partim
 in Gallia, separatis temporibus, Con-
 cilia celebravit, quibus hæresim Be-
 rengarii, Investituras, Pseudoponti-
 ficem Clementem, Simoniacos, Ni-
 colaitas, teterrimas pestes ætatis ejus
 opprimere atque delere studuit. Ho-
 rum Conciliorum celebratissima tria,
 Beneventanum, Melfitanum, & Cla-
 romontanum. In primo decernit,
 ut nullus Episcopus eligatur, nisi in sa- ^{Bar. an.}
 cris Ordinibus religiosè vivens fuerit in- ^{1095. §.}
 ventus. Sacros autem Ordines dicit Dia- ^{24. 33.}
 conatum & Presbyteratum. Hos siqui- ^{51.}
 dem solos primitiva legitur habuisse Ec- ^{Pag. §. 5.}
 clesiam. (1) In altero atque item ter- ^{11.}

Rr

tio

tio Presbyterorum filii prohibiti Sacerdotio, exceptis iis, qui monasticum institutum susceperent. (2) Illud præterea statutum in Claromonte, cui ipse præsens adfuit, ne quis sacram Eucharistiam sumeret, nisi sub utraque specie: (3) privatus item Christianis sacris Philippus Rex Francorum, propter secundas nuptias cum Bertrada contractas, priore vivente uxore: (4) itémque Christi sepulchro Terræque Sanctæ vindicandæ ab tyrannide Saracenorum tunc primum decretum bellum sacrum, quod tribus luculentis orationibus Urbanus suasit. (5) Idem, aliquibus fides sit, dum Salerni moraretur, Rogerium Calabriae & Siciliae Comitem privilegio insignivit, ex quo *Monarchia Sicula*, uti appellant, initium deducitur. (6) Idémque referente Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 10. §. 3. & Divinae Psalmodia cap. 12. §. 2. Præfationem de B. Virgine instituit, ejusdemque Officium

Bar. an.

1099.

§. 24.

Pag. 6. 9.

rum educatúmque in claustris Monachorum in lucem gentium sapienter educit. (7) Mortem opperit Romæ anno 1099. IV. Kal. Augusti clarus itin-
ribus

ribus ac laboribus pro Ecclesia suscep-
tis per annos undecim, menses quatuor,
& dies duodeviginti. (8)

ANNOTATIONES.

(1) Gratianus dist. 60. cap. 4. *Tardine*
ergo, concludit Martene De antiquis Ec-
clesiæ ritibus cap. 8. *inter sacros majores*
Ordines Subdiaconatus annumerari cœ-
pi, planè necdum exeunte Sæculo XI.
sub cuius finem hoc anno 1091. celebra-
tum Beneventi Concilium presidente Ur-
bano Papa II. Acta hujus Concilii reci-
tat Baluzius in additione ad cap. 13. lib. 8.
De Concordia Sacerdotii & Imperii de Mar-
ca, & Harduinus tom. 6. Conc. pag. 1695.

(2) Ex hoc Urbani II. decreto, aliisque
monumentis Christianus Lupus Operum
tom. 4. dissertat. 1. Proœmiali extremo
cap. 12. ita concludit. *Permaneant ergo*
Bastardorum ad Episcopatum irregulari-
tatem, licet præcisum ignoremus exor-
dium, esse antiquam, & ad sacros in-
feriores Ordines extensam ab Urbano II.
Quis ad minores & primam tonsuram
extenderit, item ignoro.

(3) Canone 28. *Ne quis communicet*
de Altari, nisi corpus separatim, & san-
guinem similiter sumat, nisi per necessi-
tatem, & per cautelam. Paschalis II.
epist. 32. *Novimus, per se panem, per*

Rr 2

se

Se vinum ab ipso Domino traditum. Quem morem sic semper in sancta Ecclesia conservandum docemus, atque precipimus, prater in parvulis ac omnino infirmis, qui panem absorbere non possunt. Ad abrogandum videlicet pravam eorum morem, qui Fidelibus administrabant Corpus Christi Domini intinctum ejusdem Christi sanguine, ut narrat Micrologus hujus Seculi Scriptor De Ecclesiasticis observationibus cap. 19. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 477.

(4) *Quod anathema tam accurate servatum, ut hoc tempore in plerisque diplomatibus, non regnante Philippo, sed regnante Jesu scriberetur. Brietius in Annal. ad an. Chr. 1095.*

(5) *Ordericus Vitalis Hist. Eccl. lib. 9. apud Duchesnium inter Scriptores Hist. Normannorum pag. 720. Providus vero Papa omnes, qui congruè arma ferre poterant, ad bellum contra inimicos Dei excitavit, & poenitentes cunctos ex illa hora, quâ crucem Domini sumerent, ex auctoritate Dei ab omnibus peccatis suis absolvit, & ab omni gravedine, quæ fit in jejunis, aliisque macerationibus carnis, piè relaxavit.*

Joannes Morinus lib. 10. De administratione Sacramenti Poenitentiae cap. 19. §. 10. Interrogabis, Lector, an primum in

Cl.

Claramontano Concilio institutum fuerit, & usurpatum hoc Pœnitentia genus? Minime, reperiuntur paulò antiquiora exempla: quæ idem Morinus subjicit è vestigio.

Mabillonius Sæculo sexto Benedictino pag. 903. num. 6. In Concilio apud Claramontem Gallia Urbem decreta & promulgata primum fuit expeditio sacra adversus infideles, qui cum jam multis abhinc annis Terram Sanctam invasissent, ceteris etiam Orientalis Imperii provinciis infesti erant. Conscriptus est trecentorum millium hominum exercitus, qui ob Crucem suis vestibus assutam Cruciati dicebantur, & expeditio Cruciata appellata. Illi post varias fortunas multasque captas Urbes ac Provincias, occupatâ tandem ipsâ sacrâ Urbe, quæ Christi Domini vitâ ac morte consecratâ est, novo Hierosolymitano Regno, vicinisque Christianorum Toparcharum principatibus in Oriente imperium præbuerunt.

(6) Sed quæ sibi jura eadem vindicet Monarchia dicendum. Quod enim auctoritate Urbani Papæ diplomatis ipsum Rogerium Sicilia Comitem, atque ejus heredes Legatos à latere constitutos omnino velint; omnes pariter successores Reges esse in Sicilia Regno Legatos natos,

R 3

con-

contendunt, eosdémque omnia, qua sunt
 Legatorum à latere, efficere posse con-
 mant: imò & substituendi potestatem
 habere cum eadem auctoritate, nimirum
 ut judicare & punire possint, absol-
 vere & excommunicare quos velint, li-
 cos, monachos, clericos etiam Ecclesi-
 sticâ dignitate Prelatos, Abbates, Episco-
 pos, Archiepiscopos, imò & S. R. E.
 Cardinales ibi degentes eidem Monarchia
 subditos esse velint. Ejusdem quoque Mo-
 narchicæ esse facultatis appellationes ad san-
 ctam Sedem Apostolicam impedire, Nuntios
 ejusdem sanctæ Sedis non admitti,
 atque demum respectu Ecclesiastica juris-
 dictionis neque ipsam Apostolicam Sedem
 recognoscere & habere superiorem, nisi
 in casu preventionis. Ista sunt, qua
 Urbani auctoritate diplomatis Reges in
 Sicilia velint sibi licere. Baronius ad an-
 1097. §. 29. ubi, ut ait Brierius in An-
 nalibus, doctissime confutat Monarchiam
 illam, quam Hispani Spiritualem appellant,
 & Magistratum illum Clerico-laicum,
 quem dicunt Siculi Monarchiæ Spirituali
 Judicem, seu Inquisitorem, à quo gravis
 nefas provocare ad Pontificem, & cui
 licet homini laico, oblatis Libelli inscri-
 buntur Beatissimo Patri. Ostendit autem
 doctissimus Cardinalis, hoc instrumentum

mutatum esse, datum duntaxat Rogerio
ejusque filijs, toties revocatum esse, quo-
ties Sicilia Regnum in novam familiam
transiit. Sed & tomus hujus Baroniani
lectio severè prohibita est in utroque Si-
cilia Regno: hæc quæstio ex Antuerpiensi
Annalium Ecclesiasticorum editione sub-
lata. Eadem quæstio paucis abhinc annis
retractata scriptis in partem utramque libris,
inter quos ille maximè commendatur, cui
titulus: *Istoria della pretesa Monarchia
di Sicilia*, editus Romæ anno 1715. Cle-
mens XI. constitutione *Romanus Pontifex*
76. anno 1714. promulgata *Siculam Mo-
narchiam* abolevit.

(7) Radulphus Tungrensis *De canonum
observantia* proposit. 20. tom. 26. Bibl.
Patr. pag. 311. *De Officio B. Virginis* le-
gitur in *Chronicis*, quod Urbanus II.
qui novem Prefationibus prioribus deci-
mam de B. Maria Virgine addit, in
Gallias veniens Concilium apud Claromon-
tem urbem celebravit anno Domini 1096.
de mense Novembri: in quo statutum est,
quod hora B. Mariae Virginis quotidie di-
cantur, Officiūque ejus diebus Sabba-
torum solemniter fiat. Quod quidem,
ut est apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 517.
tunc à sancta Synodo, Urbano agente,
indictum, & à Clericis piè susceptum

R 4

ad

ad laicos quoque fuit iam viros, quam mulieres propagatum, & quidem cum magno fœnore gratiarum, in experti sunt omnes, jugiterque experiuntur Fideles illud ex animo frequentantes.

(8) *Nomen* hujus Pontificis in nonnullis Martyrologiis & sacris Fastis Beati titulo est insignitum. In Martyrologio videlicet Benedictino apud Mabillonius Sæculo VI. Benedictino part. 2. pag. 904. In Menologio Benedictino IV. Kal. Augusti fol. 529. *Philippus etiam Ferrarius* in Catalogo Sanctorum, qui non sunt in Martyrologio Romano, de eo meminit praefixito *Beati* titulo. Lambertinus De San. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 41. num. 25.

CLX.

PASCHALIS II.

ANNO CHRISTI 1099.

HENRICI IV. 16. ALEXII

COMNENI 19.

PASCHALIS II. Herruscus, Rati-

Bar. an. *nerius* antea dictus, Presbyter

1100. S. Cardinalis, anno 1099. XIX. Kal.

2. 4. 16. Septembr. relictum ab Urbano II.

18. locum vel invitatus tenere cogitur

Pag. S. 1. Hic contra tres Pseudopontifices ab

2. 4. Hen-

Henrico IV. alium post alium, Cle-
mente mortuo, sibi oppositos stetit
impavidè. (1) Henrico autem IV. Bar. an.
1106. §.
2. 25.
Pag. §.
2. 5.
erepto è vivis, majorem ab ejus fi-
lio Henrico V. passus est calamita-
tem. Hanc ut declinaret, in Gal-
liam se recepit, auxilium petiturus
ab Rege Philippo, quem pœniten- Bar. an.
1107. §.
1. 5.
Pag. §. 1.
3. 8.
tem commissi biennio antè restitue-
rat communioni Christianorum. Post
annum ferme integrum revertit Ro-
mam. Quod ubi Henricus audivit, Bar. an.
1111. §.
1. 9. 14.
23. 24.
Pag. §. 1.
2. 3. 6.
eòdem ipse quoque concessit, Impe-
rialem consecrationem ab eo suscep-
turus. At Paschalis conferre recu-
savit, nisi priùs ille *investituras*, hoc
est *Dominiorum Ecclesiasticorum posses-
sionem dandi, à Gregorio VII. aliisque
Pontificibus damnatum privilegium* (2)
dimitteret, & Romanæ Ecclesiæ ju-
ra confirmaret. (3) Incensus irâ
Henricus. atque impotenti consilio
instructus Pontificem in militari cu-
stodia habuit, & captivum unâ cum
Cardinalibus, magnóque Clerico-
rum & Civium numero abduxit.
Dies amplius quinquaginta indignum
in modum detinuit, donec ab eo
non tam suis, quàm sociorum ærum-
nis

Rr 5

nis

nis permoto concessum expressit, ut
 liceret sibi, quemadmodum ait Pa-
 schalis ipse apud Baronium, regi-
 sui *Episcopis & Abbatibus libere prae-
 violentiam & simoniam electis inuolu-
 ram virga & annuli conferre, eosque
 in possessionem mittere.* (4) Com-
 pos optati Paschalem Romam dede-
 xit, à quo in Aede S. Petri Imperii
 coronâ est insignitus, & Augustus
 consecratus. Post hæc Paschalis facti
 pœnitens ita doluit, ut voluerit de-
 ponere se à Papatu, & ad Poncianas de-
 sulas habitus religioso exul ire, (5) ut
 que in Lateranensi Concilio in hanc
 rem habito illud malum scriptum, quod
 in tentoriis factum fuerat, quod pro pri-
 vitate sua privilegium dicebatur, con-
 demnaverit sub perpetuo anathema-
 (6) Renovato sub eadem anathema-
 tis pcena Gregorii VII. decreto, ne
 Laici darent, néve Clerici ab eis
 Sacerdotiorum investituras acciperent.
 Qua de causa Henrico Romam ruri-
 sus adveniente, Beneventum se con-
 tulit. Inde post abitum Imperatoris
 in Urbem regressus anno 1118. XII.
 Kal. Februar. concedit vitâ, cum
 regnâset annos duodeviginti, mensis
 quinque, & dies septem.

Bar. an.

1116. §.

2.

Pag. §. 1.

Bar. an.

1117. §.

1.

Pag. §. 2.

Bar. an.

1118. §.

1. 2.

Pag. §.

1. 2.

AN.

ANNOTATIONES.

(1) Albertum videlicet, Theodoricum, & Magninulfum, qui quidem *Sylvester IV.* appellatus est. Quodnam alii nomen sumpserint, non invenio.

(2) Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. I, cap. 41. num. 27.

(3) Id convenerat primùm inter Legatos Pontificis & Henrici, ut hic, quemadmodum dicit Petrus Diaconus apud Baronium ad an. 1110. §. 2. *Patrimonia, possessionesque beati Petri restitueret, sicuti à Carolo, Ludovico, Henrico, aliis Imperatoribus concessa sunt libera; servaretque ea beato Petro pro viribus:* deinde, ut est apud eundem Baronium ad an. 1111. §. 20. Henricus ipse promiserat: *Patrimonia & possessiones sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ abstuli, restituam, & cuncta, quæ habere debet, more antecessorum meorum recuperare & tenere adjuvabo bonâ fide.* Sed non stetit promissis.

(4) Hinc carpsere nonnulli Paschalem II. Horum accusationem examinat Baronius ad an. 1112. §. 11. Non est enim *heresis ipsas investituras dispensando concedere* (quod unum Paschalis II. fecit) *sed asserere atque defendere, de jure esse & debere fieri per Laicos investituras,* (quod nunquam asseruit Paschalis II.) *id heresis est.*

est, cum id sit, falsum dogma, bonis moribus, & sacris Patrum institutionibus repugnans in Ecclesiam introducere. Præterea, ut animadvertit Lambertinus lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canon. cap. 4. num. 28. *si Dominii ipsius Ecclesiastici constituendi à Laicis usurpata facultas heresis absolute & simpliciter fuisset, non eam Gregorius VII. aliqui Pontifices in sola Ecclesia Occidentali reprobaissent, sed eandem reprobationem ad Ecclesiam etiam Orientalem, in qua illa vigeat, sine ulla dubitatione extendi voluissent.* Vide Baronium ad an. 1116. §. 3. & Angelum de Nuce annotat. 3. cap. 4. lib. 4. Chron. Casin. tom. 4. Script. Rer. Italicar. pag. 519.

(5) Incerti Auctoris, qui vixit anno 1119. Historia Pontificum, & Comitum Engolismensium cap. 35. in Labbei Nova Bibliotheca Manuscriptor. Librorum tom. 2. pag. 259.

(6) Abbas Urspergensis in Chronico apud Baronium ad an. 1116. §. 2. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 807.

CLXI.
GELASIUS II.
 ANNO CHRISTI 1118.
 HENRICI V. 8. JOAN. COM.
 NENI I.

CLXI.

ANNO ab Incarnatione Domini 1118.

VIII. Kal. Februar. Joannes Ca-
 jetanus, Romanorum Pontificum anti-
 quus Cancellarius & Magister, in Gela-
 sum Papam electus est, & contradicente
 Imperatore à Romano Clero canonicè con-
 secratus. (1) Eruditione litterarum
 apprime instructus fuit, & longà exer-
 citatione, utpote qui Præfulum Apocri-
 starius ferè quadraginta annis enituerat,
 calluit. (2) Hunc Cencius Frangi-
 panus, vir in Urbe potens, qui cu-
 piebat alium creari Pontificem, di-
 straxit, pugnis, calcibusque percussit,
 & tanquam brutum animal, intra li-
 men Ecclesiæ acriter calcaribus cruenta-
 vit, & catenis constrictum inclusit
 in custodiam. (3) Mox procerum
 ac populi favore est vindicatus in li-
 bertatem. Romam adveniente haud
 ita multò pòst Henrico V. Cajetam
 serecepit, ubi demum VI. Idus Mar-
 tii Pontifex consecratus est. Eodem
 ferè tempore Imperator scelera sce-
 leribus cumulans, Mauritium quen-
 dam Burdinum Episcopum Bracaren-
 sem inaugurari Pontificem jussit Gre-
 gorii VIII. nomine. Is IV. Nonas
 Junii die festo Pentecostes Henri-
 cum

Bar. an.

1118.

§. 3.

& seqq.

Pag. §. I.

& seqq.

cum Imperatorem iterum coronavit. Hæc simul Gelasius II. cognovit, habito Capuæ Concilio, Henricum pariter, Gregoriumque damnavit. Post Imperatoris discessum, magis ut peregrinus, quam ut Dominus reversus in Urbem, divertit apud amicos. Cum autem ei tuto Romæ esse non liceret, in Galliam transiit, auxilium petiturus ab Rege Ludovico VI. contra Pseudopontificem & Imperatorem. Morbo pleuritida Matisconæ correptus, in Ccenobium Cluniacense deferri voluit, ubi anno 1119. IV. Kal. Februar. mortuus sepultusque est, cum per annum 3 dies quatuor Pontifex fuisset. Quod quidem post Martyres, qui fuso sanguine martyrium consummârunt, haud facile inter Romanos Pontifices aliquem esse invenerit, qui breviori vita tempore meliora sit passus, ob idque præclariori ratione donandus, atque celebrioribus fuerit præconiis celebrandus. (4)

ANNOTATIONES.

(1) Fuit Cancellarius Urbani II. & Paschalis II.

(2) Ordericus Vitalis initio libri 12. Hist. Eccl. inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchemii pag. 842.

(3)

Bar. an.

119.

§. 1. 2. 3.

Pag. §.

3. 4.

(3) Pandulphus Pisanus in vita hujus Pontificis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 384. ubi etiam dicit, Gelasium II. Pontificem creatum *invitum, ac renitentem*.

(4) Baronius ad an. 1119. §. 2.

Bolland. 29. Januar. pag. 916. Sanctus appellatur à *Ferrario, Wione, Dornavio; Pius accensetur à Saussajo.*

Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. cap. 24. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 1. pag. 596. Casinense Cœnobium *Romana Sedi Stephanum Septimum (Nonum) Victorem Tertium, ac Secundum Gelasium Apostolicos dedit, & multis Ecclesiis Catholicos, idoneosque Pastores.*

CLXII.

CALLISTUS II.

ANNO CHRISTI 1119.

HENRICI V. 9. JOAN. COM-
NENI 2.

CALLISTUS II. Guido antea dictus, natione Burgundus, frater Ducis Burgundia, prius Archiepiscopus Viennensis, in divinis Scripturis eruditus, & secularium litterarum non ignarus, (1) anno 1119. Kal. Februar. Cluniaci Pontifex creatus est tali modo. Gelasius II. gravi morbo æger

Bar. an.

1119.

§. 2. 1.

6. 9.

Pag. §. 5.

6. 10.

æger Cardinales admonuit, ut *Con-*
nem Episcopum Prænestinum *filii*
 substituerent. Is amplissimam digni-
 tatem constanter recusavit, suadens
 ut Guidoni Archiepiscopo Viennensi
 manderetur. *Guido* itaque summo
 Sacerdotio præfectus est, qui *Cle-*
niaco discedens Viennam cum ve-
 nisset, V. Idus Februarii Pontifex
 inauguratus est. Inde Tolosam se
 contulit, & post celebratum ibidem
 Concilium, Remos. Qua in Urbe
 habito conventu Episcoporum am-
 plius ducentorum, Henricum Ge-
 larem, & *Burdinum* Pseudopontifi-
 cem cætu Christianorum eiecit, &
vestituras damnavit, & uxores Ge-
 ricis interdixit. Postea Romam co-
 gitare cæpit. Ingressus in Italiam,
 tanto ubique consensu & gaudio po-
 pulorum exceptus est, ut *Burdinus*
 terrore perculsus Romam cedens Su-
 trium se reciperet. Urbem verò in-
 vit eo civium omnium favore ac
 plausu, quo læritia effusa significatur.
 Haud diu Romæ commoratus per-
 Beneventum, ut Normannos hor-
 taretur ad Sutrium expugnandum,
 quo se tenebat *Burdinus*. Prosperum

Bar. an.

1120. §1

3. 6. 8.

Pag. 9. 6

11. 12.

fuit inceptum, captus falsus Pontifex, ^{Bar. an.}
 ac traditus in custodiam. Sed illud ^{1121. §.}
 de se Callistus maximè memoran- ^{12.}
 dum præbuit, quod controversiam ^{Pag. §. 1. 4}
 de investituris, quæ quinquaginta per ^{Bar. an.}
 annos Imperium & Sacerdotium inter ^{1122. §. 1.}
 se commiserat, (2) advocato Latera- ^{Pag. §.}
 nensi Oecumenico Concilio, com- ^{1. 3.}
 posuit. (3) Mortem obiit anno ^{Bar. an.} 1124. ^{1142. §. 6}
 Idibus Decembr. post annos Pontifi- ^{Pag. §. 7. 9}
 catus quinque, menses decem, & dies
 duodecim.

ANNOTATIONES.

(1) Trithemius De Script. Eccl. cap. 359.
 ubi statim subdit: *Amator S. Jacobi Apo-*
stoli præcipuus, ob cuius honorem Eccle-
siam Compostellanam in Archiepiscopatum
sublimavit. Scripsit composito sermone &
maximâ diligentia de miraculis S. Ja-
cobi lib. 1. Epistolarum ad diversos lib.
1. & quadam alia.

(2) Petrus de Marca lib. 8. De Concordia
 Sacerdotii & Imperii cap. 21. §. 3.

(3) Primum est ex Conciliis Oecumenicis
 habitis in Occidente, & nonum inter Oe- ^{Conc.}
 cumenica locum obtinet. Vocatur Latera- ^{Oecum.}
 nense a Basilica Lateranensi, in qua anno ^{IX.}
 1123. est celebratum. Interfuerunt Episcopi
 amplius trecenti. Præfuit Callistus ipse II.
 Pacta in Conventu Wormatiensi anno supe-
 S s rior

riore inita inter Callistum & Henricum, confirmata. Imperator receptus in Ecclesia communionem, jus Episcoporum Abbatumque instituendorum dimisit in perpetuum, & bona omnia hactenus ablata Ecclesie Romanæ aliisque restituit. Pontifex id concessit Imperatori, ut electiones Episcoporum & Abbatum Regni Germanici sine vi ac symonia fierent eo præsentem, electique *Regalia* id est Feuda, & hujusmodi bona alia à Principibus olim Ecclesie concessa per sceptrum aliudve externum signum ab eo acciperent. Integrata præterea execrationes in Nicotras & Simoniacos: conditi canones ad regendam Ecclesie disciplinam, & promovendas expeditiones sacras in Palaestinam & Hispaniam adversus hostes nominis Christiani. Duos & viginti exhibent vulgata Conciliorum editiones septemdecim antiqui Codex MS. Monasterii Anianensis, ex quo illos edidit Baluzius apud Petrum de Murad ad calcem cap. 21. lib. 8. De Concordia Sacerdotii & Imperii. Plerosque in Decretum suum retulit Gratianus, qui hoc sæculo floruit.

CLXIII.

HONORIUS II.

ANNO CHRISTI 1124.

HENRICI V. 14. JOAN. COM-
NENI 7.HONORIUS II. Bononiensis,
obscuri loco natus, sed mori-

bus & doctrinâ clarus, antea *Lam* Bar. an.
bertus Episcopus Ostiensis, Pontifi 1124. §.
 catum, quem, utpote sibi minus ritè 7. 8.
 traditum, abdicârat, anno 1124. pag. §. 10.

XII. Kal. Januar. magno omnium
 consensu recepit. (1) Is, Henrico Bar. an.
 V. mortuo sine stirpe sexus virilis, 1125. §. 1
 Germaniæ Regnum tradidit Lotha pag. §. 10.

rio Saxoniz Duci, Federicum verò
 & Conradum post avunculi Henrici
 decessum affectantes Imperium, ob
 eamque rem Lotharium Regem ar-
 mis persequentes, usu sacrorum in-
 terdixit. Hinc Anselmo Mediola-
 nensium Archi-Præfuli, qui Con-
 rado Italici Regni coronam Modoë-
 tiæ imponere ausus fuerat, abroga-
 vit Archiepiscopatum. Rogerium Bar. an.
 quoque Siciliæ Comitè, quod Gu- 1127. §. 1
 lielmo II. Apuliæ Duce viâ defun- pag. §. 2.
 cto regionem illam invasisset, ite- 5. 7. 9.

rato anathemate damnavit, nullisque
 muneribus ac pollicitationibus po-
 tuit percelli, ut latam sententiam re-
 vocaret. Demum flekti se passus est,
 & Rogerium exemptum vinculo ana-
 thematis, Ducemque Apuliæ consti-
 tutum, beneficiarium Ecclesiæ fecit. Bar. an.
 eâ lege, ut Beneventum accedens 1128 §. 1
 pag. §.

Ss 2

fidem 4. 5.

fidem sibi, *hominio* praestito & iure
jurando interposito, obligaret. (2)
Benevento Romam regressus paulo
post moritur, anno 1130. XVI. Kal.
Martii, cum annos quinque, menses
& dies viginti quinque summus Praefes
fuisse gentium Christianarum.

ANNOTATIONES.

(1) Post obitum Callisti II. statim habita
comitia Pontifici creando. Invitus & re-
stans Pontifex factus *Theobaldus* Presbyter
Cardinalis S. Anastasiae nomine *Calestini* II.
Quae electio cum Leoni Frangipanio aliisque
non probaretur, *Lambertum* Cardinalem
Episcopum Ostiensem Pontificem legem
Schismatici averruncando *Theobaldus* qui
die Pontifex dictus est, eodem cessit Pon-
ficatu. *Lambertus* quoque videns, se ore-
tum lectione pravâ, post dies septem Pontifi-
catum deposuit. Tum Cardinales admira-
tionem hominis modestiam, eum pro vero et
legitimo Pontifice habendum decreverunt.

(2) Voce hac *hominio* utuntur huius rei
scriptores apud Baronium, & Pagium loci-
cit. Est autem *Hominium* pro *Emenda*
vel pro pace habenda, vel pro debito re-
vendo; cum quis criminis alicujus reus,
cum eo, quem offendit, vel illius heredi-
tibus, ita paciscitur, ut quoad vixerit,
vasallus illorum sit, eoque nomine *homi-
nium* eis praestet. Ducangius in Glossario.

CLXIV.

CLXIV.

INNOCENTIUS II.

ANNO CHRISTI 1130.

LOTHARII REGIS 6. JOAN.

COMNENI 13.

Postridie mortem Honorii II. summo Sacerdotio invitatus præficitur Innocentius H. antea *Gregorius* Cardinalis S. Angeli, Romanus. (1)

Huic *Petrus Leonis*, nomine *Anacleti II.* opposuit audacia factionum: Bar. an. 1130. §. 1. 3. 58.

quibus obsistere cum Innocentius non valeret, Urbe cedens in Gal Pag. §. 3. 12. 36. 40.

liam navigavit, à Ludovico VI. cui *Craſſus* cognomen, exceptus, cultusque honore tanto, quantus proficisci poterat ab summo Rege in Pontificem summum. Ex Gallia ingressus Germaniam Leodium proficiscitur. Habito ibidem unà cum Lo-

thario Rege Concilio. Anacletum Bar. an. 1131. §. 7. 8.

sacrâ detestatione perstrinxit, ac Lotharium ad defendendam Ecclesiam Pag. §. 2.

excitavit promissâ Imperii coronâ (2) Itaque in Italiam redeunti ad Bar. an. 1133. §. 3. 6.

fuit ex pacto Lotharius, eumque Romam cum exercitu deduxit. Tum Pag. §. 1. 4.

Innocentius promisso satisfaciens, Ss 3 Lo-

Lotharium solemnī ritu Imperator
rem constituit, eique præterea *Al-*
dium Comitissæ Mathildis tradidit
in eas conditiones, ut vectigal cer-
tum librarum argenti quotannis sol-
visque successoribus persolveret, ut-
que post ejus *obitum* proprietas *&* *ius*
ad dominium sanctæ Romanæ Ecclesiæ cum
integritate absque diminutione *&* *in* *lo-*
re reverteretur. (3) Cū Imperator

Urbe excessisset, prævalente rursus
adversariorum factione, Pisas Inno-
centius se recepit, ubi ad interitum
usque Anacleti mansit. Nec hujus

Bar. an. morte sanata discordia. Nam factio

1138. §. 1. si Gregorium quendam, Victorem II.

3. 4. appellatum, in locum Anacleti, &

Pag. §. 1. iutore Rogerio Siciliæ Duce, subro-

2. 5. gârunt: quo tamen post menses tres

abdicante, pax reddita Ecclesiæ est.

Bar. an. (4) Eâ usus Innocentius universis

1139 §. 4 Conciliū Romam indixit, ut Ec-

10. 11. 12 clesiæ consuleret perturbatâ factione

Pag. §. 4 Schismaticorum, oppugnatæque pri-

14. 15. vâ hæreticorum doctrinâ. (5) Bel-

lum deinde paravit adversus Roge-

rium, qui mortuo Rainulpho Duce

exercitum traduxerat in Apuliam.

Sed ab eo captus, & honorificè te-

men habitus, precibusque ad extre-

mun

mum victus, eidem tanquam bene-
 ficiario obliganti suam fidem jure-
 jurando, Principatum Capuanum,
 Apuliam, Calabriam, & Siciliam,
 addito Regni titulo, confirmavit.
 Tercio postquam Romam redierat
 anno 1143. VIII. Kal. Octobr. ex-
 tinguitur, cum annos tredecim, menses
 septem, & dies novem Ecclesiæ Ca-
 tholicæ præfuisset.

Bar. an.
 1143. §. 10
 pag. 2.

ANNOTATIONES.

(1) Innocentium II. comminatione ana-
 thematis coactum accipere Pontificatum,
 scribit Arnulphus Sagiensis *De Schismate*
orto post Honorii II. decessum cap. 4. tom.
 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 429. Vide au-
 notat. 5. ad Nicolaum II.

(2) Non permittenda collatione Sacerdotio-
 rum, ut putat Petrus Diaconus lib. 4. Chron.
 Casin. cap. 97. Postulavit quidem minaci-
 ter Lotharius, ut sibi jus illud, cui nuper
 Henricus V. renunciaverat, ab Innocentio
 concederetur; sed minis nihil fractus Pon-
 tificis animus. Testatur id S. Bernardus,
 qui præsens aderat, epist. 150. ad Innocen-
 tium II. scribens de congressu ejus cum
 Lothario: *Sed nec Leodii cervicibus im-
 minens mucro barbaricus compulit ac-
 quiescere, obsequi, & obedire nimis
 importunis, improbisque postulationibus
 iracundi atque irascentis Regis.* Etiam

§ 4

Otto

Otto Frisingensis l. 7. c. 18. narrat. Lotharium licet conquestum acriter apud Innocentium II. de detrimento accepto ex allocatione *investiturarum*, aramen obtinere non potuisse, ut sibi facultas esset eas concedendi. Hæc aliquanto fusius explicat extremâ dissertatione nonâ.

(3) Verba sunt diplomatis, quod existit apud Baronium ad an. 1133. & apud Lebeum tom. 10. Conc. pag. 946.

Allodium Comitissæ Mathildis comprehendebatur partem magnam Ducatus Mantuani, Parmensis, Regiensis, Mutinensis, nemque Garfèronianam ex MS Michaelis Leonici *De donatione Comitissæ Mathildis* apud auctorem libri, cui titulus: *Il. Donatio temporale della Sede Apostolica sopra la Città di Comacchio* cap. 43. pag. 163.

(4) Anonymus Casinensis in Chron. an. 1137. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 1. pag. 64. & 141. *Obiit Petrus Leonis qui est Anacletus: sed post duos menses fratres ejus cum suis elegerunt quemdam Gregorium Hæresiarcham, qui post tres menses à Papa Innocentio deponitur.*

Concil.
Oec. X.

(5) Oecumenicum X. Lateranense II. anno 1139. celebratum. Interfuerunt Episcopi circiter mille. Præfuit summus Pontifex. Canones triginta conditi. Canone 15. novum latum est decretum, *ut si quis suadente Diabolo in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathemati*

*vinculo subjaceat. Canonibus cæteris dam-
nati Simoniaci, Nicolaitæ, quique sacras
investiuras acciperent à Laicis. Rescissa
insuper acta falsi Pontificis Anacleti II.
damnati Arnaldistæ, & Petrobusiani. Hi
enim à Petro de Bruis denominati negabant,
parvulos nondum habentes usum rationis
posse baptismi beneficio æternam beatitatem
consequi; Illi verò nacti nomen sunt ab
Arnado de Brixia, qui, ut narrat Otto Fri-
singensis De gestis Friderici I. lib. 2. cap. 21.
dicebat, nec Clericos proprietatem, nec
Episcopos regalia, nec Monachos possessio-
nes habentes aliquâ ratione salvari posse:
Cuncta hæc Principis esse, ab ejus bene-
ficientia in usum tantum laicorum cedere
oportere. Baronius etiam ad an. 141. §. 3.
Dum Roma esset, inquit, jactare ista cœ-
pit, laicorum esse omnia temporalia, &
ea à Clericis injustissimè detineri. Quam
insanam doctrinam secuti postea sunt Val-
denses, seu Pauperes de Lugduno, Hussitæ,
Marsilius Jurisconsultus Patavinus, Joannes
de Jamduno Perusinus, homines Ludovico
Bavaro contra Joannem XXII. mancipati.
His adhaesit Vicleffus, inter cujus proposi-
tiones ab generali Constantiensi Synodo
sess. 8. coram Sigismundo Imperatore dam-
natas, hæc est trigesima nona, apud Lab-
beum tom. 12. Conc. pag. 265. Imperator,
& Domini seculares sunt seducti à Dia-
bolo, ut Ecclesiam dotarent bonis tempo-
ralibus.*

ralibus. Ab Vicleffo pestifera lues manavit ad Lutherum, ad Centuriatores Magdeburgenses, Molinæum, Volfium, Goldstun, Corringium, prorsus ut jure Baronius ad an. 1141. §. 3. *Politicorum harumque Patriarcham atque Principum Arnaldum appellaverit.*

CLXV.

CÆLESTINUS II.

ANNO CHRISTI 1143.
CONRADI III. REG. 6. MANUELIS COMN. 1.

CÆLESTINUM II. Petrus, scum, Civem Castellani, *Bar. an. 1143. §. 2. donem antea dictum tertio post Innocentii II. mortem die VI. Kal. Pag. 9. 4. Octobris Cardinales, populo Romano acclamante, in Romanum Pontificem concorditer elegerunt. (1) Itaque dicitur à Panvinio primus Papa creatus sine ullo populi interventu. Populum enim, ut idem Panvinus ac Sigonius tradunt, Pontificiorum jure comisorum, cujus à primis temporibus ad eam usque diem particeps fuerat, Innocentius II. Bar. an. 1144. §. 1. spoliaverat. 2. Mortuus est Cælestinus anno 1144. VII. Idus Martii, mense Pontificatus quinto, die decimo tertio (3)*

ANNOTATIONES.

(1) Cælestinus II. in Epist. ad Cluniacenses apud Lab. tom. 10. Conc. pag. 1031.

Eidem Cælestino electionem pacificam, qualis ab Alexandri II. tempore nunquam contigerat, gratulatus est S. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 4. epist. 19. tom. 22. Bibl. Patr. pag. 921. *Non hoc, ne jam nobis relatum est, humanus fastus, non sibi providens humana cupiditas, non Romanus turbo sepe auditus, orbemque terrarum suo impulsu concutere solitus effecit: sed adversa pacificans, diversa vivens, discissa redintegrans, spiritus ille, qui ubi vult, spirat. --- Quis hoc non miretur, à tempore Alexandri II. Papa per Gregorium, Urbanum, Paschalem, Gelasium, Callistum, Honorium, Innocentium summos Ecclesie Dei ac preclaros Pontifices, quantum ad eorum promotionem pertinet, Ecclesiasticam partem pertransisse, sed in nullo eorum prae-ter vos quievisse?*

(2) Panvinius annotat. ad Platinam pag. 151. Sigonius, de Regno Italiae lib. 10. ad an. 1143. pag. 451.

Communi voto Cleri & populi electum Eugenium III. scribit Otto Frisingensis lib. 7. cap. 31. ex quo apparet, populum rursus admissum ad electionem Pontificis.

(3) Ab hoc Pontifice incipit vaticinatio illa de Pontificibus Romanis ad extremum usque

usque iudicii diem futuris, quæ S. Malachia Armachano in Hibernia Archi-Episcopi adscibitur.

Arnoldus Wion lib. 2. Ligni Vitæ cap. 40. pag. 307. *S. Malachias scripsisse fertur nonnulla opuscula, de quibus nihil hactenus vidi, præter quandam prophetiam de Summis Pontificibus, quæ quæ brevis est, & nondum, quod sciam, excusa, & à multis desiderata, hic appposita est.*

Prophetia S. Malachiæ Archi-Episcopi de summis Pontificibus.

1143. *Ex castro Tiberis. GÆLSTINUS II. Tiphernas ex castro S. Felicitatis ad Tiberim.*

1144. *Inimicus expulsus. LUCIUS II. De familia Caccianimica.*

1145. *Ex magnitudine montis. EUGENIUS III. Patriâ Herulicus oppido Montis magni.*

1153. *Abbas Suburranus. ANASTASIUS IV. De familia Suburra.*

1154. *De rure albo. HADRIANUS IV. natus in oppido S. Albani.*

1159. *De tetro carcere. VICTOR IV. Fuit Cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano. Pseudopontifex.*

1164. *Via Transtiberina.* PASCHALIS III. Guido Cremenſis Cardinalis S. Mariæ Tranſtiberim. *Pſeudopontifex.*
1170. *De Pannonia Tufcia.* CALLISTUS III Antipapa, Hungarus natione, Epifcopus, Card. Tuſculanus.
1179. *Ex anſere cuſtode.* ALEXANDER III De Familia Paperona. *Papero* Italicè, *Anſer* Latinè.
1181. *Lux in oſtio.* LUCIUS III. Lucentſis. Cardinalis Oſtienſis.
1185. *Sus in cribro.* URBANUS III. Mediolanenſis, familia Cribella, quæ ſuam pro armis gerit.
1187. *Enſis Laurentii.* GREGORIUS VIII. Cardinalis S. Laurentii in Lucina, cujus inſignia enſes falcati.
1187. *De ſchola exiet.* CLEMENS III. Romanus, domo Scholari.
1191. *De rure bovenſi.* CÆLESTINUS III. Familia Bovenſi.
1198. *Comes ſignatus.* INNOCENTIUS III. Familia Comitum Signiæ.
1216. *Canonicus de latere.* HONORIUS III. Familia Sabella,
Ca-

- Canonicus S. Joannis Lateranensis.
1227. *Avis Ostiensis* GREGORIUS IX. Familia Comitum Signina. Episcopus Card. Ostiensis *hujus insigne Aquila.*
1241. *Leo Sabinus.* CAELSTINUS IV. Mediolanensis, *cujus insignia Leo, Episcopus Sabinus.*
1243. *Comes Laurentius.* INNOCENTIUS IV. Domo *Filius Comes Lavanæ, Card. S. Laurentii in Lucina.*
1254. *Signum Ostiense.* ALEXANDER IV. De Comitibus Signina, Episcopus Cardinalis Ostiensis.
1261. *Hierusalem Campana.* URBANUS IV. Gallus Trecentis Campana, Patriarcha Hierusalem.
1265. *Draco depressus.* CLEMENS IV. *cujus insignia Aquila unguibus Draconem tenens.*
1271. *Anguinus Vir.* GREGORIUS X. Mediolanensis, familia Vicecomitum, *quæ anguem pro insigni gerit.*

1276. *Contionator Gallus.* INNO-
CENTIUS V. Gallus Ordinis
Prædicatorum.
1276. *Bonus Comes.* HADRIANUS
V. Ottobonus, familia Flisca
ex Comitibus Lavanæ.
1276. *Piscator Tuscut.* JOANNES
XXI. antea Joannes Petrus E-
piscopus Card. Tusculanus.
1277. *Rosa composita.* NICOLAUS
III. Familia Ursina, quæ rosam
in insigni gerit, dictus Com-
positus.
1281. *Ex telonio Liliacei Martini.*
MARTINUS IV. cujus insi-
gnia lilia, Canonicus & The-
saurarius S. Martini Turo-
nensis.
1285. *Ex Rosa Leonina.* HONORI-
US IV. Familia Sabella, insi-
gnia: rosa à Leonibus gestata.
1288. *Picus inter escas.* NICO-
LAUS IV. Piscenus, patriâ
Esculanus.
1294. *Ex Eremita celsus.* CÆLESTI-
NUS V. Vocatus Petrus de
Morrone Eremita.
1294. *Ex undarum benedictione.* BO-
NIFACIUS VIII. Vocatus
prius

- prius Benedictus, Cajetan
cujus insignia undæ.
1303. *Concionator Patareus*. BENE-
DICTUS XI. qui vocabatur
Frater Nicolaus Ordinis Pre-
dicatorum S. Nicolaus Patari
in Licia natus est.
1305. *De fasciis Aquitanicis*. CLE-
MENS V. natione Aquita-
nus, cujus insignia fasciæ e-
rant.
1316. *De Sutore osseo*. JOANNES
XXII. Gallus, familia Olli-
sutoris filius.
1328. *Corvus Schismaticus*. NICO-
LAUS V. qui vocabatur Petrus
de Corbario, contra
Joannem XXII. Antipapa Mi-
norita.
1334. *Frigidus Abbas*. BENEDIC-
TUS XII. Abbas Monasterii
Fontis frigidi.
1342. *De Rosa Attrebatensi*. CLE-
MENS VI. Episcopus Attre-
batensis, cujus insignia Rosa
1352. *De Montibus Pammachii*. IN-
NOCENTIUS VI. Cardi-
nalis Ss. Joannis & Pauli T.
Pamachii, cujus insignia sex
montes erant.

1362. *Gallus Vicecomes.* URBANUS
V. Nuntius Apostolicus ad
Vicecomites Mediolanenses.
1370. *Novus de Virgine forti.* GRE-
GORIUS XI. qui vocabatur
Petrus Belfortis Cardinalis S.
Mariæ novæ.
1378. *De Cruce Apostolica.* CLE-
MENS VII. qui fuit Presby-
ter Cardinalis SS. duodecim
Apostolorum, ejus insignia
Crux. *Pseudopontifex.*
1394. *Luna Cosmedina.* BENEDIC-
TUS XIII. antea Petrus de
Luna, Diaconus Cardinalis S.
Mariæ in Cosmedin. *Pseudo-
pontifex.*
1424. *Schisma Barchinonicum.* CLE-
MENS VIII. Antipapa, qui
fuit Canonicus Barchionensis.
1378. *De inferno Prignani.* URBA-
NUS VI. Neapolitanus Prig-
nanus, natus in loco, qui di-
citur Infernus.
1389. *Cubus de mixtione.* BONIFA-
CIUS IX. Familia Tomacella
à Genua Liguriæ orta, ejus
insignia Cubi.
1404. *De meliore Sidere.* INNOCEN-
TIUS

T t

- TIUS VII. vocatus Cosma
de Melioratis Sulmonensis,
cujus insignia Sidus.
1406. *Nauta de Ponte Nigro.* GRE-
GORIUS XII. Venetus, Com-
mendatarius Ecclesiæ Nigro-
pontis.
1409. *Flagellum Solis.* ALEXAN-
DER V. Græcus, Archiepi-
scopus Mediolanensis, insignia
Sol.
1410. *Cervus Sirenæ.* JOANNES
XXIII. Diaconus Cardinalis S.
Eustachii, qui cum cervo de-
pingitur, Bononiæ Legatus,
Neapolitanus, *cujus antiquum
insigne Sirenium exhibet.*
1417. *Corona veli aurei.* MARTI-
NUS V. Familia Colonna,
Diaconus Cardinalis ad velum
aureum.
1431. *Lupa Cælestina.* EUGENIUS
IV. Venetus, Canonicus an-
tea Regularis Cælestinus, &
Episcopus Senensis, *cujus in-
signe Lupa.*
1439. *Amator Crucis.* FELIX V. qui
vocabatur Amadæus Dux Sa-
baudiæ, insignia Crux *Pseudo-
pontifex.*

1447. *De modicitate Lunæ.* NICO-
LAUS V. Lunensis de Sarza-
na, humilibus parentibus natus.
1455. *Bos pascens.* CALISTUS III.
Hispanus, cujus insignia Bos
pascens.
1458. *De Capra & Albergo.* PIUS II.
Senensis, qui fuit à secretis Car-
dinalibus Capranico & Alber-
gato.
1464. *De Cervo & Leone.* PAULUS
II. Venetus, qui fuit Com-
mendatarius Ecclesiæ Cervien-
sis, & Cardinalis tituli S. Marci,
cujus symbolum Leo.
1471. *Piscator Minorita.* SIXTUS
IV. Piscatoris filius, Francis-
canus.
1484. *Percursor Siciliae,* INNOCEN-
TIUS VIII. qui vocabatur Jo-
annes Baptista, & vixit in Cu-
ria Alphonsi Regis Siciliae.
1492. *Bos Albanus in portu.* ALEX-
ANDER VI. Episcopus Car-
dinalis Albanus & Portuensis,
cujus insignia Bos.
1503. *De parvo homine.* PIUS III. Se-
nensis, familia Piccolominea.
1503. *Fructus Fovis juvabit.* JULIUS
II.

- II. Ligur, ejus insignia Quercus Jovis arbor.
1513. *De craticula Politiana.* LEO X. filius Laurentii Medicei, & Scholaris Angeli Politiani. *Craticula est instrumentum mortis S. Laurentii.*
1522. *Leo Florentinus.* HADRIANUS VI. Florentii filius, ejus insignia Leo.
1523. *Flos pilei ægri.* CLEMENS Florentinus de domo Medicea, ejus insignia pila & lilia.
1534. *Hyacinthus Medicorum.* PAULUS III. Farnesus, qui lilia pro insignibus gestat, & Cardinalis fuit SS. Cosmæ & Damiani Medicorum.
1550. *De corona Montana.* JULIUS III. antea vocatus Joannes Maria de monte. *Ejus insignia multes tres & laurea corona duplex.*
1555. *Frumentum Floccidum.* MARCELLUS II. cujus insignia cervus & frumentum, ideo floccidum, quod paucopore vixit in Papatu.
1555. *De fide Petri.* PAULUS IV. antea vocatus Joannes Petrus Caraffa.

1559. *Æsculapii Pharmacum.* PIUS IV. antea dictus Joannes Angelus Medices.

1566. *Angelus nemorosus.* PIUS V. Michaël vocatus, natus in oppido Boschi.

1572. *Medium corpus pilarum.* GREGORIUS XIII. cujus insignia medius Draco, Cardinalis creatus à Pio IV. qui pilas in armis gestat.

1585. *Axis in medietate signi.* SIXTUS V. qui axem in medio Leonis in armis gestat.

1590. *De rore Cæli.* URBANUS VII. qui fuit Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, ubi manna colligitur.

Interpretationes hæcenus adjectæ, si Wioni credimus & Gulielmo Cave in Historia Litteraria Scriptor. Ecclesiasticorum pag. 578. sunt Alphonsi Ciaconii, quamvis in ejus Vitis Pontificum Romanorum non appareant: quæ sequuntur, sunt aliorum.

1590. *De antiquitate Urbis.* GREGORIUS XIV. Natus Mediolani, quæ Urbs ædificata

T t 3

dici-

dicatur annis circiter 400. ante ortum Christi Domini.

1591. *Pia Civitas in bello.* INNOCEN-

TIUS IX. Bononiæ ortus, quæ postremis sæculis bello vexata semper est, donec dedit se Pontifici.

1592. *Crux Romulea.* CLEMENS VIII. Ex Familia Aldobrandina, quæ dicitur originem ducere ab eo, qui Romanorum primus Christianus fuit. Ejus in signe fascia Crucis figuras exprimens.

1605. *Undosus Vir.* LEO XI. qui transiit velut unda, cum tantum quinque & viginti regnaverit.

1605. *Gens perversa.* PAULUS V. Ejus insignia Draco & Aquila.

1621. *in tribulatione pacis.* GREGORIUS XV. Creatus est Cardinalis quo tempore Italia turbata est, cui reconciliandæ ipse operam dedit.

1623. *Lilium & Rosa.* URBANUS VIII. Florentinus, cujus insignia Apes, quæ liliis & rosis pascuntur.

1644. *Fecunditas Crucis.* INNOCEN-

CENTIUS X. Pontifex factus est festo die Exaltationis S. Crucis.

1655. *Montium custos.* ALEXANDER VII. Pro insigni habuit montem sex angulorum, ac præterea Romæ constituit Montes pietatis.

1667. *Sidus Olorum.* CLEMENS IX. In Comitibus Pontificalibus fors ei obtulit cubiculum Olorum, ex quo exiit tanquam lucidum Sidus ad Ecclesiam illustrandam.

1670. *De flumine magno.* CLEMENS X. Natus est Romæ quo die Tiberis extra alveum effluxit.

1676. *Bellua insatiabilis.* INNOCENTIUS XI. Ejus insignia Leo, & Aquila. Vehemenamavit Cardinalem Cibo.

1689. *Pœnitentia gloriosa.* ALEXANDER VIII. Petrus antea dictus, ac Pontifex electus die festo gloriosi Pœnitentis S. Brunonis.

1691. *Rastrum in porta.* INNOCENTIUS XII. Ex familia Pignatella ab raistro ad portam Neapolis.

T t 4 1700.

1700. *Flores circumdati.* CLEMENS
XI.

1721. *De bona religione.* INNOCEN-
TIUS XIII.

1724. *Miles in bello.* BENEDICTUS
XIII.

1730. *Columna Excelsa.* CLEMENS
XII.

Superfunt Pontifices symbolis sequentibus
prænuntiati.

1. *Animal rurale.*
2. *Rosa Umbriae.*
3. *Ursus velox.*
4. *Peregrinus Apostolicus.*
5. *Aquila rapax.*
6. *Canis & Coluber.*
7. *Vir religiosus.*
8. *De balneis Hetruriae.*
9. *Crux de Cruce.*
10. *Lumen in Cælo.*
11. *Ignis ardens.*
12. *Religio depopulata.*
13. *Fides intrepida.*
14. *Pastor Angelicus.*
15. *Pastor & Nauta.*
16. *Flos florum.*
17. *De medietate Lunæ.*
18. *De labore Solis.*
19. *Gloria olivæ.*

20. *In persecutione extrema Sanctæ Romanæ Ecclesiæ sedebit Petrus Romanus, qui pascet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas septicollis diruetur, & Judex tremendus judicabit populum suum.*

Hanc vaticinationem rejiciunt Critici, 1. quia Arnoldus Wion, qui vixit anno Christi 1195. post S. Malachiam quadringentesimo quinquagesimo, affirmat, eam ab se primum excusam, nec dicit, unde acceperit. 2. quia nullus Scriptor coævus meminit de ea, ne ipse quidem S. Bernardus S. Malachiæ familiaris, qui vitam ejus diligentissime scripsit, aliasque ejusdem vaticinationes minoris momenti protulit. 3. quia in ea octo Pseudopontifices Victor IV. Paschalis III. Callistus III. Nicolaus V. Clemens VII. Benedictus VIII. Clemens VIII. & Felix V. inseruntur Pontificibus legitimis, & duo tantum Nicolaus V. & Clemens VII. *Antipapæ* nomine notantur. 4. quia peccat contra Chronologiam: siquidem memorati Pseudopontifices Victor IV. Paschalis III. Callistus III. præponuntur Alexandro III. qui ante ipsos Pontifex fuit: & Clemens VII. Benedictus XIII. & Clemens VIII. collocantur ante Urbanum VI. qui eos præcessit. 5. quia nullam ejus rationem habuerunt Viri doctissimi Baronius, Spondanus, Bzovius, Raynaldus, aliique.

Conficta creditur anno 1590. tempore Pontificalium Comitiorum, à fautoribus Cardinalis Simoncelli, quem designarunt

T t f

hac

hâc voce: *De antiquitate Urbis*: siquidem ejus patria erat *Urbs vetus*. Itaque cum facile sit, verum esse Vatem de rebus præteritis, vaticinatio illa facile aptatur Pontificibus, qui annum 1590. & Gregorium XIV. præcesserunt; iis autem qui deinceps fuerunt, minùs commodè atque per vim. Vide Magnum Dictionarium Historicum Ludovici Moreri editum Basileæ. 1733. tom. 5. Verbo *Malachiæ* pag. 60. & Valemontii *Elementa Historiæ* edita Venetiis anno 1738. tom. 3. pag. 217.

CLXVI.

LUCIUS II.

ANNO CHRISTI 1144.

CONRADI III. 7. MANUELIS

COMNENI 2.

Bar. an.
1144. §. 1.
3 4. §.
Pag. §. 1.
6. 8.

LUCIUS II. antea Gerardus Caccinimicus, Bononiensis, quem Honorius II. ex Canonico Regulari Cardinalem cooptaverat, (1) tribus diebus post Callisti II. mortem, IV. Idus Martii in ejus locum sublectus est. Hoc Pontifice Alphonfus Dux Lusitaniæ ditionem suam vectigalem fecit Ecclesiæ Romanæ annuo censu unciarum quatuor. (2) In hunc rebellantes Arnaldistæ Romani, non solum priscam Senatoriam dignitatem instaurare, sed

sed etiam Patricium, cui tanquam Principi parerent, instituere ausi sunt, omnesque Ecclesiæ redditus ei adjudicare, affirmantes, Pontifici decimas & oblationes satis esse debere. Lucius dum rebelles compescere, & Capitolio expellere, eo ascendens cum exercitu, adnititur, lapidis ictu percussus est, ex quo V. Kal. Martii anno 1145. obiit cum *mensēs undecim, & dies quatuordecim* functus esset munere Pontificali.

ANNOTATIONES.

(1) Sigonius lib. 11. De Regno Italiæ ad an. 1144. pag. 452.

Joannes Diaconus De Ecclesia Lateranensi cap. 8. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 568. *Lucius II. vixit in Canonicali proposito longo tempore in Ecclesia ista.*

(2) Victorellus in Addit. ad Ciaconium in Vita Stephani IV. tom. 1. pag. 542. *Regna Ecclesiæ Romanæ tributaria recenset Gretserus lib. De munificentia Principum in Sedem Apostolicam cap. 11. Croatia, Dalmatiæ, Aragoniæ, Hispaniæ, alia, Daniæ, Galliæ, Portugalliæ, Angliæ, Hiberniæ, Scotiæ, Poloniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Sueciæ, Norvegiæ, Sardinia, Saxoniæ, Urbem præterea Tarraconensem*

sem à Berengaria Comite Romana eidem Ecclesie olim donatam, Episcopatum in super Bambergensem, Ducatus Apulia, Calabria, Sicilia, Principatum Capue, Imperium Romanum. Vide annotat. 6. ad Gregorium III. & annotat. 13. ad Gregorium VII.

CLXVII.

EUGENIUS III.

ANNO CHRISTI 1145.

CONRADI III. 8. MANUELIS

COMNENI 3.

Post ridie mortem Lucii II. III. Kal. Martii *communi voto Cleri & populi* subrogatur Eugenius III. *Bernardus* antea dictus, Abbas Romæ in Cænobio S. Anastasii Ordinis Cisterciensis, S. Bernardi Claravallensis discipulus, contra decretum Stephani III. ut Pontifex ex Cardinalium collegio legeretur. (1) Tertio post die, quàm electus fuerat, sibi ab Arnaldistis metuens, cum Episcopis & Cardinalibus noctu profugit ad Cænobium Farfense, positum in Sabini quinto & vigesimo ab Urbe miliario, ubi IV. Nonas Martii Pontifex consecratus est. A Cænobio Farfensi

Bar. an.

1145. §. 2.

3. 13. 33.

Pag. §. 3.

4. 6.

fensi transit ad Civitatem Castellana-
nam, atque inde Viterbium. Post
menses octo, mitigatâ seditione, Bar. an.
Romam demigravit. Redintegrato 1147. §. 3.
ibi tumultu, secessit in Galliam, tutis- 10. 11.
simum perfugium Pontificum Roma- Pag. §. 5.
norum, susceptus à Ludovico VI. 8. 13.
perhonorificè. Quo tempore mansit
in regno eo. Concilia Parisiis ac Re-
mis habuit, damnavitque Eonem Bar. an.
hæreticum quendam delirum, multa 1148. §. 2.
in Evangelio credentem dicta de se, pag. §. 3. 5.
itidémque errores Gilberti Porretani
haud rectè sentientis de Trinitate.
Treviris quoque per idem tempus
Concilium celebravit, in quo scripta
Sanctæ Hildegardis diligenter excuf-
sa probavit, eamque per epistolam
hortatus est, ut illa, quæ instinctu
divino afflatûque proferenda didi-
cisset, prudenter proferret. Romam Bar. an.
post annos amplius duos reversus, 1149. §. 1.
tertiò abire Romanorum turbis est pag. §. 2.
coactus. Pace cum Romanis factâ, Ur- pag. an.
bem ingreditur, ibique cum eis anno 1152. §. 1.
(1152) primitus commoratur : (2) In-
greditur autem VIII Idus Septembr.
seu V. Idus Octobr. prorsus ut vates
vera fuerit Hildegardis, quæ pacem
ei

ei sub exitum Pontificatus prædine-
rat. Obiit enim anno insequente,
Nonis Julii Tibure, quò animi cau-
sâ receperat sese. Itaque Pontifex
fuit annos octo, menses quatuor, & dies
decem. Demortui corpus Romam
delatum est magnâ pompâ funeris,
& in Æde S. Petri sepultum, & mi-
raculis gloriosis illius sepulchrum illu-
stratum. (3)

(1) Vide annotat. 2. ad Stephanum III.
& annotat. 2. ad Cælestinum II.

(2) Robertus de Monte in Appendice ad
Chronicon Sigeberti ad annum 1152. inter
Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1.
pag. 884.

(3) Hugo Episcopus Ostiensis epist. 44.
inter Epistolas D. Bernardi edit. Mabillon
loquens de Eugenio III. *Cujus exequia præ-
ter spem omnium (jam fere enim San-
ctum adnihilaverat) præter morem con-
suetum ita per biduum sunt à Clero &
populo celebratæ, ut jam crederetis re-
gnantem in Cælis, qui mortuus ita col-
batur in terris.* Ex his verbis ita colligit
Franciscus Pagius in Præfat. tom. 1. §. 21.
*Si exequiæ illius Pontificis per biduum
sunt celebratæ præter morem consuetum,
mos ergo adhuc ferebat, mortuos Pon-
tifices vel die eorum mortis, vel altera
post die celebrare.*

Pagius ad an. 1151. §. 10. Eugenius III. suggerente Gratiano Gradus quosdam Academicos excogitavit, non tam annorum, quàm profectus, scilicet Baccalaureatus, Licentiatus, & Doctoratus, ut hoc specioso titulo studiosos ad Jus Canonicum amplectendum excitaret, & privilegiis accenderet. Hanc enim graduum Scholasticorum institutionem omnes ferè qui de illis scripserunt, ad Gratianum & Lombardum retulerunt. Neque ante Petrum Lombardum eorum graduum in Scriptoribus mentio, indeque communiter dicitur, eum illos, Gratiani imitatione, Parisiis in Theologica disciplina instituisse. Sed hac de re legendus Balæus Sæc. IV. Hist. Universitatis Parisiensis.

CLXVIII.

ANASTASIUS IV.

ANNO CHRISTI 1153.

FEDER. ÆNOBARBI REG. 3. MAN.

COMN. II.

Postridie, quàm Eugenius III. ereptus est è vivis, successor ei datur Anastasius IV. Romanus, cui antea Conrado nomen, Cardinalis Episcopus Sabinensis, quem exacta jam

jam ætas verendum faciebat. Eju
in Lateranensem Basilicam beneficen
tia præcipuâ laude fertur. Anno
qui secutus est, 1154. IV. Nonis
Decembr. moritur, post annum Pon
tificatus unum, menses quatuor & dies
tres supra viginti. (1)

ANNOTATIONES.

(1) Anastasius IV. in ep. ad Wibaldum
Abbatem Stabulensem & Corbejensem in
Saxonia, apud Martene tom. 2. Veter.
Scriptor. pag. 572. *Usum annuli ex
sueta benignitate Apostolicæ Sedis in cuius
tua tibi tantum duximus indulgendum,*

CLXIX.

HADRIANUS IV.

ANNO CHRISTI 1154.

FEDERICI REGIS 3. MANUELIS
COMNENI 12.

HADRIANUS IV. Anglus, Ni
colaus antea dictus, proximo
post Anastasii IV. occasum die in
ejus locum subrogatus est. Tres ha
buit adversarios, Romanos, Guelle
mum Siciliæ Regem & Conradi III.
successorem Federicum I. *Enobar
bum*, cui in Italiam advenienti oc
cur

currens pacis osculum denegavit, do-
 nec sibi stratoris officium de more ex-
 hiberet. Romani, cum Arnaldi Bri-
 xienſis præſentia, qui rursus irrepſe-
 rat in Urbem, rediſſent ad furorē ^{Bar. an. 1155. §. 1}
 priſtinum antiquæ Reipublicæ reſti-
 tuendæ, novas turbas excitârunt,
 eoque proveſti ſunt, ut Gerardo
 Cardinali S. Pudentianæ Pontificem
 adeunti infligerent vulnera. Eam ob
 rem Hadrianus ſacra interdixit Civi-
 tati. Tantus inde pavor incuſſus Cle-
 ro, populôque Romano, ut Senatores
 cogeret ad officium redire, juratôsque
 promittere, ſe, Arnaldo cum ſociis
 expulſo, Pontifici ſubjectos fore:
 (1) quod cum feciſſent, Civitatem li-
 beravit interdictione ſacrorum. So-
 lutus curâ belli domeſtici, externum
 ſuſcepit adverſus Gulielmum Siciliæ
 Regem filium Rogerii. Belli huius va-
 ria fuit ab initio fortuna. Tandem
 Hadrianus Beneventi obſeſſus cum
 ſuis in tantas anguſtias compulſus eſt.
 ut nec ſe ipſum, nec ſuos liberare potue-
 rit, niſi conditionibus indignis valdè ſuſ- ^{Bar. an. 1156. §. 1}
 cepiſſet, quas nullus hæcenus Pontifex à ^{1. 2. 5. 8.}
 quibusvis implacabilibus Romana Eccle- ^{Pag. §. 1. 2.}
 ſiæ hoſtibus ſuſcepſiſſet tantâ jacturâ Eccle-
 ſiaſtica

Uu

ſiaſtica

fiastica libertatis. (2) Namque Gulielmo concessit, ut nec Siculis jus esset appellandi Romanum Pontificem nec Romano Pontifici mittendi Legatos in Siciliam, nisi prius id Rex ipse, ejusque successores petissent. (3) Offensus in Hadrianum Federicus, quod suspicaretur, eò pacem fecisse cum Gulielmo, ut societate ejus

Bar. an. potentior esset adversus se. Itaque

1157. §. 1. cum Hadriano, a quo antea fuerat

3. 6. 9. Imperii coronâ decoratus, inimicis

Pag. §. 1. 2. suscipere, & dissidii occasionem quaerere

Bar. an. rere irrogatis injuriis. (4) Quo ex

1159. §. 1. dissidio post mortem Hadriani exor-

5. 6. 18. tum est schisma, quod Ecclesiam

23. Pag. turbavit annos ferme duodeviginti.

§. 4. Mortuus autem est Anagninæ anno

1159. Kal. Septembr. cum annos quatuor,

mensis octo, & dies undeviginti

regnâisset: cujus hæc est haud minima

laus, quod tantum abfuit à cupiditate

opes aggerendi ad suos, ut matrem

relinqueret, alendam stipe Ecclesiæ

Cantuariensis. (5)

ANNOTATIONES.

(1) Arnaldus, referente Ottone Frisingensi de gestis Federici l. 2. c. 21. & Guntero tota pariter de gestis Federici l. 3. pag. 43. notatus in finibus Hetruriæ.

*Appensusque Cruci, flammæque cre-
mante solutus.*

*In cineres, Tiberine, tuas est sparsus
in undas.*

*Ne stolidæ plebis, quem fecerat im-
probus, error*

*Martyris ossa novo cinerisque foveret
honore.*

(2) Baronius ad an. 1156. §. 2.

(3) *At ista omnia, quæ contra Eccle-
siasticam libertatem, urgente necessitate,
vim & metum extorta sunt ab Hadriano
Romano Pontifice per Gulielmum cogno-
mento Malum Sicilia Regem, sub Inno-
centio Papa III. novis pactis, honestiori-
bus conditionibus interpositis, sunt peni-
tus cassata atque prorsus abolita, ipsa ve-
ro libertas Ecclesiastica suo robore inte-
grata, atque in pristinum restituta:*
Baronius ad an. 1156. §. 8.

4. Vide epistolam Alexandri III. apud
Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1362.

(5) Hadrianus IV. usum sandaliorum &
Dalmaticæ concessit Wibaldo Abbati Stabu-
lensi & Corbejensi in Saxonia. Martene tom.
2. veterum Scriptorum pag. 616.

Fabula est, vitam Hadriano ademptam
ab musca, quæ hausta simul cum aqua ita
gutturum ejus adhaferit, ut nullo artificio
medicorum avelli potuerit, tali modo ul-
ciscente Deo anathema ab eo inflicto Im-

Uu 2

pera.

peratori. Baronius ad an. 1159. §. 20. Bellamini de Translatione Imperii lib. 1. cap. 3.

CLXX.

ALEXANDER III.

ANNO CHRISTI 1159.

FEDERICI IMP. 5. MANUELIS
COMNENI 17.

Bar. an 1159. §. 28. 33. Pag. §. 19. **A**LEXANDER III. Senensis, *landus Paperonus* antea dictus *ad cuius litteraturam pauci de praeceptoribus ejus infra centum annos augetur*, (1) anno 1159. Idus Septembris electus invitatus renitensque, & ante diem XII. Kal. Octobr. consecratus ornatúsque coronâ Pontificali. (2) Hic adversa expertus est insigniter toto fere Pontificatu. Dicitur enim potest, quanta passus sit à quatuor falsis Pontificibus, ab Henrico II. Angliæ Rege, & Federico I. Imperatore. Fugam capere coactus, exulare compulsus, anathematis damnatus, animum nunquam despondit, & quâ erat constantiâ planè admirabili, illustrem de adversariis omnibus victoriam reportavit. Primum enim atque alterum ex Pseudopontificibus

ficibus miserè periisse, condoluit; ^{Bar. an.}
 tertium petentem veniam commissi ^{11.9.1.}
 suscepit perhumaniter; quartum per- ^{Pag §7.8}
 manentem in pertinacia ejecit in exi- ^{Bar. an.}
 lium. (3) Rex Anglorum simul com- ^{1147.9.5}
 minatione anathematis, simul con- ^{7.}
 scientiâ ictus Thomam Archiepisco- ^{pag. §7.}
 pum Cantuariensem ab se diu vexa-
 tum, ab suis interfectum, ac paulò
 post ab Alexandro relatum in san-
 ctos martyres, coluit maximo bono
 suo, obtinuitque ab eodem Alexan-
 dro, ut *Hyberniam, quam ipse nuper*
domuerat, ad Anglia Regnum suâ aucto-
ritate adjungeret. (4) Imperator verò
 armis Venetorum subactus cupivit
 cum Alexandro, qui Venetias de-
 mum confugerat, pacem compone-
 re. Itaque in vestibulo Ædis D. ^{Bar. an.}
 Marci Deum in Alexandro venerans, ^{1177.9.1.}
 imperiali dignitate postpositâ, rejecto pallio, & seqq.
 ad pedes Papa totum se extenso corpore in ^{pag. §. 1.}
 clinavit. Quem Alexander cum lachry- & seqq.
 mis benigne elevans recepit in osculo &
 benedixit. Idem medius postea inter Im-
 peratorem & Ducem ad Altare Beati
 Marci processit, & sermonem pacis &
 Venetorum laudes populo faciens in con-
 clusione sic ait. Sicut Dux & Veneti in
 Uu 3 die

die discessionis Ecclesiam de magnis angustis liberaverant; ita concedimus, ut vere contriti & confessi singulis annis eodem Festo accedentes ad hanc eorum Ecclesiam plenissimam suorum delictorum veniam, & infra Octavam septima partem remissionem consequantur. (5) Idem Alexander Venetiis degens epistolam dedit ad Regem indorum in Asia longe latèque dominantem, cuius nomen Presbyter Joannes, seu Premanus traditur. (6) Venetiis antequam discederet gratiam testatus concessit singularia jura multa. (7) Romam pace composita regressus, Concilium Oecumenicum instituit ad vindicandam Ecclesiae disciplinam. (8) Alphonso I. Duci Lusitanorum Regium titulum contulit, ob gesta praeclara adversus Saracenos. Decrevit, ut nullus haberetur in numero Sanctorum, nisi auctoritate Ecclesiae Romanae. (9) Illud etiam memoriae proditum est eo, restituendae Justinianorum familiae inter Venetas clarissimae indolis Nicolao Justiniano, ut abdicato monastico instituto uxorem duceret.

Bar. an. (1) Vitam posuit in Urbe Castellana
1181 §5 anno 1181. III. Kal. Septembr. actio
Pag. 92 Pontificatu per annos unum & viginti

menses undecim diesque tres supra viginti.

ANNOTATIONES.

(1) Robertus de Monte in Append. ad Chron. Sigeberti inter Scriptor. Rer. Germanic. Pistorii pag. 930. ubi adjicit: *Dedit etiam ei Deus hanc gratiam, quòd cum à B. Petro usque ad ipsum fuerint 174 Pontifices Romani, tres tantum præcesserunt eum in numero annorum, quo Romana Ecclesia præfuerunt. B. Petrus 25. annis, Silvester I. 23. annis, Hadrianus I. totidem. Iste Alexander 22.*

(2) Alexander III epist. 9. apud Martene tom. 2. Veterum Scriptorum pag. 663.

Scriptor hujus ætatis apud Baronium ad an. 1159. §. 33. ait, Alexandrum III. *Regno de more insignitum, mitra turbinata scilicet cum corona.* Alexander III. in epist. ad Gerardum Episcopum Bononiensem apud eundem Baronium §. 38. *Apud Nympham non longè ab Urbe munus consecrationis accipimus, & sicut in Romana Ecclesia moris est, ibidem Pontificali Regno magnificè sumus & solenniter cæronati.* Innocentius III. Sermonem in Festo D. Silvestri Pontificis: *Romanus Pontifex in signum Imperii utitur Regno, & in signum Pontificii utitur mitrâ* Vide annotat. 4. ad Urbanum V.

Uu 4

(2)

(2) Pandulphus Pisanus in vita Alexan-
dri III. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 3.
pag. 446. *Hic vixit quatuor Schismati-
cos Octavianum & Vidonem Cremensem,
Joannem Strumensem & Landonem, Pro-
mus fecit se vocari Victorem V. secundum
Paschalem III. tertius Callistum III. quor-
um Innocentium III. quorum tres Presby-
teri Cardinales erant: qui per Papam
excommunicati malâ morte perierunt.
Paschalis III. instinctu Federici Imperatoris
Carolus Magnus Imperatorem, & Regem
Francorum retulit in Sanctos. Sed quod
is haud legitimus fuit Pontifex, ejus-
modi canonizatio non est recepta ab Ec-
clesia Romana. Quod tamen non repug-
nantur legitimi Pontifices eam im-
pugnasse, res sic tacita permissione sui
olerantiâ perseveravit, ut in propria Ec-
clesia, ubi sepultus fuit, coleretur. Ita
enim Canonum precipui interpretes docu-
runt. Propagatus autem postea cultus
ejus cultus in alias Ecclesias Galliarum
Belgii, atque Germaniae, in quibusdam
Carolus sanctitatis titulo colitur. Spon-
nus ad an. 814. §. 5. Baronius ad eundem
an. §. 63.*

Prosper Cardinalis de Lambertinis de Ser-
vorum Dei Beatificat. & Beatorum Canoniz.
lib. 1. cap. 9. num. 4. pag. 72. Contelorus
in suo tractatu de Canonizat. Sanct. cap. 1.
num.

num. 2. *Carolus asserit dici posse tantum beatificatum: & hæc quidem sententia retinenda videtur; quidquid etenim sit de concessione facta ab illegitimo Pontifice, tot subsequentes legitimi Pontifices prædictam concessionem sciverunt, minime autem improbarunt, sed per tolerantiam admiserunt: quibus si addatur longissimi temporis observantia, nihil deesse videtur ex requisitis, quæ necessaria sunt pro validitate cultus, quoad Ecclesias particulares, & sic pro sufficienti Beatificatione*

(4) Polydorus Vergilius Historiæ Anglicæ lib. 13. pag. 288.

(5) Sunt hæc verba ipsa Romualdi Archiepiscopi Salernitani hujus historiæ auctoris certissimi, utpote qui tunc Concilio Veneto præfens adfuit, in Chronico apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1496. & apud Baronium ad an. 1177. §. 6. Auctores item certissimi sunt Andreas Dandulus in Chronico tom. 12. Scriptor. Rer. Italic. pag. 303. & Alexander III. ipse in epistolis, quas scripsit Venetiis in Rivoalto, apud Baronium ad an. 1177. §. 24. 25. 26. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1486. 1487. 1488. Itaque jure Baronius ad an. eund. §. 86. *Stet asserta primæ sententiæ veritas omni contradictore superior, nec labefactetur ullâ assertionis mendaciorum. Quorum illud cateris magis indecorum, quo asseritur factum illud arrogans, & penitus insuetum, quod hu-*
mi-

*miliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipse presserit, atque insultaverit verbis illis ex Psalmo petierit Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Et quod laesus Imperator in ipsum illud intorserit. Non tibi, sed Petro; cui retorserit Alexander arrogantius dictum huiusmodi: Et militi & Petro. Abhorrens est quidem à sacro Christi Vicarii mansuetudine iurgii, istu facinus, penitusque alienum ab ipsius moribus tot actionibus probè notis. Placuit in eandem sententiam Felix Contelorus in eo libro, qui inscribitur: *Narratio concordia inter Alexandrum III. summum Pontificem, & Federicum I. Imperatorem Venetis confirmata.**

Monumentum defensi ab Venetis Alexandri III. exstat Romæ in Vaticano positum à Pio IV.

ALEXANDER PAPA TERTIUS
 FEDERICI PRIMI IMPERATORIS IRAM ET
 IMPETUM FUGIENS
 ADDIT SE VENETIIS.
 COGNITUM ET A SENATU PERHONORIFICUM
 SUSCEPTUM
 OTTONE IMPERATORIS FILIO NAVALI PERILO
 A VENETIS VICTO CAPTOQUE
 FEDERICUS PACE FACTA SUPPLEX ADORAT
 FIDEM ET OBEDIENTIAM POLLICITUS
 ITA PONTIFICI SUA DIGNITAS VENETARUM
 REIPUBLICÆ
 BENEFICIO RESTITUTA
 MCLXXVII.

(6) Otto Frisingensis lib. 7. cap. 33. loquens de Episcopo Gabulensi è Syria misso ad Eugenium III. *Narrabat etiam, quod ante non multos annos Joannes quidam ultra Persidem & Armeniam in extremo Oriente habitans, Rex & Sacerdos cum gente sua Christianus est, sed Nestorianus.* Hunc non in Africa, ut creditum est à nonnullis, sed in Asia regnasse probat Pagius ad an. 1143. §. 9. & ad an. 1177. §. 7.

(7) De quibus M. Ant. Sabellicus Hist. Rer. Venet. Dec. I. lib. 7. pag. 118. & 120. inter cætera Ciano Principi Venerias reverso post devictam in Historiæ ora classem Federici Caesaris, captumque Ottonem filium ejus, *primò victoriam gratulatus: inde annulum porrigens aureum, accipe, inquit, Ciane, & me auctore ipsum mare hoc tibi pignore obnoxium reddito: quod tu tuque successores quotannis stato die servabis, ut omnis potestas intelligat, maris possessionem jure belli vestram esse quandoque factam. atque uti uxorem viro, ita illud vestro subjacere imperio.... Ferunt, Dominica Ascensionis die, seu per eos dies victoriam de Federico partam, ac in tam felicitis rei memoriam Pontificem sanxisse, ut quotannis stato die in D. Marci ade, plena omnibus, qui confessionem fecissent, pateret venia.* Consentit Dandulus loco citato.

(8) Lateranense III. Occumenicum XI. anno

anno 1179. celebratum. Interfuerunt Episcopi trecenti, referente Gulielmo Tyrio qui praesens adfuit, lib. 21. De bello sacro extremo cap. 26. in Bongarsii Gestis Imperatorum per Francos tom. 1. part. 2. pag. 113. Praefuit ipse Alexander III. Canones septem et viginti conditi. Decretum ut si forte inter Cardinales de substituendo summo Pontifice non poterit esse plena concordia, & duabus partibus concordantibus pari uerba concordare noluerit, aut sibi alium praesumpserit nominare, ille absque ulla exceptione ab universali Ecclesia Pontifex habeatur, qui à duabus partibus concordantibus electus fuerit & receptus. Et tunc decretum Cap. Licet. 6. De Electione. Itaque, ut annotavit Panvinus ad Placitum pag. 157. Clero omnino, & populo à Pontificis electione exclusis, ea ad Cardinales solos tunc primum redacta est, ad evitanda in posterum schismata. Funditus Ordinum sacrorum interdicta iis, qui à Pseudopontificibus initiati fuissent. Verum, ne quis sine certo titulo, de quo necessaria vita percipiat, in Diaconum vel Presbyterum ordinetur: quæ est prima tituli Patrimonialis mentio: ne Clericus Monasteria Sanctimonialium frequenter sua manifesta & necessaria causa: ne Laici imponant Ecclesiis onera; ne arma, ferrum ligna Turcis aut Saracenis importentur, ne

usurarii manifesti ad communionem admittantur Altaris, néve Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam. Dammati Albigenſes hæretici, aliæque statuta ſanciendæ Eccleſiaſtica diſciplinæ.

(9) Habes decretum in tit. de Reliq. & venerat. Sanct. cap. *Audivimus* 1. Eminentissimus Scriptor Proſper de Lambertinis de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 10. §. 4. *De hac Alexandri III. Decretali magna est inter ſcribentes diſputatio, an per illam inductum fuerit jus novum, Sedi Apoſtolica reſervans, privativè quoad Primates & Episcopos, & ceteros omnes, jus ſtatuerendi, an huic, aut illi Servo Dei cultus præſtari debeat, nec ne, ablata cæteris omnibus facultate, quam habebant in ſuis Provinciis, & Diœceſibus indulgendi Dei Servis Beatiſicationis honores: ſeu potius, an jus hoc privativum fuerit antè prædictam Decretalem inductum, perinde ac ſi eadem latam præſupponat aliam legem, aut antiquiorem inductam conſuetudinem, que Apoſtolica Sedi jus illud privativum reſervaverit.* Poſt hæc è veſtigio profert Scriptores in partem utramque. Et §. 8. *Edita porro ab Alexandro III. ſupra reſata Decretali, ſubſequentia Eccleſiaſtica*

stica monumenta nedum aperte loquuntur de potestate canonizandi, sed etiam beatificandi Summo Romano Pontifici, privative quoad alios omnes, reservata. Innocentius III. in Bulla Canonizationis B. Chunegundis Imperatricis de potestate canonizandi sic effatur: Cum hoc sublimis iudicium ad eum tantum pertineat, qui est B. Petri successor, & Vicarius Jesu Christi. Postremo asserit, inhibitionem quidem fuisse à tempore Alexandri III. Beatificationem, quæ fiebat ab Episcopis, sed nonnullas fuisse toleratas, ab eis post dicta tempora factas, & quodammodo approbatas, si centenaria non deesset prescriptio: hæc autem omnia cessisse, cum anno 1634. prodierint Urbani decreta centenariam prædictam præservantia.

(10) Bernardus Justinianus in Vita S. Laurentii Justiniani cap. 1. apud Surium, & Bolland. die 8. Jan. pag. 552.

Joannes Baptista Gonet tom. V. Clypei Theologici disputat. 9. De impedimentis dirimentibus art. §. 4. respondet ex Baronio (ad an. 1186. §. 29.) auctorem hujus historie. Bernardum Justinianum quem modo nominavi) duo inter se pugnantia scripsisse: ait enim, Alexandrum III. cum Nicolao Justiniano dispensasse, & B. Laurentium Justinianum ejus filium claruisse tempore Eugenii IV. & ab eo Episc.

*Episcopali insulâ insignitum fuisse. Que
duo inter se pugnant, quandoquidem Ale-
xander III. Eugenium plusquam ducentis
annis precessit. Prior enim obiit anno
1181. posterior creatus est anno 1431.*

In hac responsione Gonetius in eo quidem
fallitur, quod ponit Bernardum Justinianum
facere S. Laurentium filium Nicolai, cum fa-
ciat filium Bernardi, quem Nicolaus ex An-
na filia Vitalis Michaëlis Ducis Veneti susce-
perat. Ecce verba cap. 1. *Natus est Lau-
rentius Venetiis Bernardo Justiniano pa-
tre, matre vero Quirina.* Et paulò post:
*Natus est Laurentius sub finem belli Ge-
nuensis illius maximi & periculossissimi, &
natus quo die pro insigni apud Clodiam vi-
ctoria universa Civitas supplicationibus,
& omni latitie genere redundabat,* vide-
licet VII. Kal. Julii anno 1381. ut notant ex
Sabellico Bollandistæ die 8. Jan. pag. 553.

Quod verò pertinet ad Alexandri III. Eu-
genii IV. & S. Laurentii Justiniani ætatem,
& ad Chronologiam, viderint alii.

CLXXI.

LUCIUS III.

ANNO CHRISTI 1181.

FEDERICI 27. ALEXII COMN. 1.

LUCIUS III. antea *Humbaldus Al-
lucingolus, Lucensis* Kal. Septemb.
anno

- Bar. an. anno 1181. ex præscripto Concilio
 1181. §. 15 Lateranensis III. Pontifex factus est
 pag. §. 5. apud Velitras, & VIII. Idus Sep-
 tembr. coronatus. (1) Romam pro-
 gressus, haud diu ibi commoratur.
 Nam dissidentibus ab se Romanis, ve-
 ritus, ne manens in Urbe iacturam
 faceret dignitatis, decessorum exem-
 1183. §. 2. plo discessit, & Velitris, proximisque
 2. 3. in locis confedit. Postea Romam ite-
 Pag. §. 1. rum contendit, ut Romanorum ani-
 mos tranquillaret. Sed aliter evenit,
 atque cogitârat. Etenim civili sedi-
 tione expulsus est. Itaque Veronam
 Bar. an. se contulit, ubi congressus est cum
 1184. §. 2. Imperatore ad colloquium Christia-
 Pag. §. 1. 2. næ Reipublicæ causâ. Eadem in Urbe
 Bar. an. mortuus anno 1185. VIII. Kal. De-
 1185. §. 5. cembr. sepultus est in Templo maxi-
 11. mo, post annos quatuor, menses duos,
 Pag. §. 1. 12. 13. & dies duodeviginti, quàm Pontifex
 consecratus fuerat. (2)

ANNOTATIONES.

(1) Gaufridus Vossienfis Lucio III. corru-
 in Chronico apud Labbeum tom. 2. Novæ
 Bibliothecæ MSS. Librorum pag. 327.
Feria 3. eligitur Humbaldus, qui Pontifex
erat Ostia, & Veliterniensis Urbium.
Sequenti Dominicâ primâ Septembris co-
ronatus.

ronatur & insignitur à Theodino Episcopo Portuensi, & ab Archipresbytero Ostiensi juxta consuetudinem. Nam, si fortè Episcopus Ostiensis præsens non fuerit, Archipresbyter Ostiensis seu Veliternus interesse debet consecrationi, ut ait Cencius de Sabelis Cardinalis, qui postea fuit Pontifex Honorius III. nomine, in Ordine Romano apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 112. Ex his intelligis, jus consecrandi Pontificem ita fuisse proprium Episcopi Ostiensis, ut si hic fieret Pontifex, vel interesse consecrationi non posset, Archipresbyter Ostiensis deberet in ejus locum succedere vicemque supplere. Nunc verò, ut ait Garnerius in notis ad Librum Diurnum Rom. Pont. titul. 8. cap. 2. cum inter Cardinales plures sint Episcopi, qui tres aliis ætate præeunt, consecrandi Pontificis jure gaudent. Vide annotat. 1. ad S. Marcum, & 1. ad S. Leonem II.

(2) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. Lib. 20. cap. 34. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1112.

Tradunt Historiæ tale Epitaphium insculptum sepulchro, in quo ortus suus describitur, processus suus, & exitus:

Luca dedit lucem tibi, Luci, Pontificatum Ostia, Papatum Roma, Verona mori.

Et inde ponuntur versus contrariæ sententiæ, quasi quoddam apologeticum primorum:

X x

Imò

Imò Verona dedit verum tibi vivere, Roma
Exilium, curas Ostia, Luca mori.

CLXXII.
URBANUS III.
ANNO CHRISTI 1185.

FEDERICI 3. ISAACI ANGELI 1.

Bar. an.

1185 § 11

An. 1186.

§. 1. 16.

Pag. §. 1. 3.

Eodem die, quo Lucius III. est
sepultus, VII. Kal. Decembr.
Lambertum Cribellum, Mediolanensem
Archiepiscopum, eundemque Cardi-
nales Presbyterum Cardinales sus-
fecerunt, ac mox consecratum *Urba-*
num III. appellârunt. Hic nondum
sedatis Romæ turbis substitit Verona.
Ad colloquium veniens cum Federi-
co tria graviter conquestus est; unum,
quòd detineret Mathildis patrimonii
um pertinens ad Ecclesiam Romanam;
alterum, quòd mortuorum Episcopo-
rum bona redigeret in publicum: ter-
tium, quòd aliquot Cœnobiorum re-
ditus sibi usurparet, devotis Christo
Virginibus ejectis per speciem resti-
tuendi moris, ac disciplinæ. Com-
motus quidem adhæc Imperator, co-
hibuit tamen sese, ut Urbanum pelli-
ceret ad coronam Imperii imponen-
da

dam Henrico filio suo. Ast Urbanus secutus exemplum decessoris sui Alexandri III. id facere constanter recusavit, nisi prius ipse se Imperio abdicaret. E contrario facilem se præbuit Henrico II. Angliæ Regi annuens, ut quem mallet ex filiis coronaret in Regem Hiberniæ; legavitque in id Octavianum Cardinalem. Sollicitus de Christianorum Principum concordia quos cupiebat arma ferre adversus Christiani nominis hostes, Venetias iter instituit comparandæ causâ classis, quam Christianis in Asiam subsidio mitteret. Cùm Ferrariam pervenisset, nuntio de capta à Saladino Urbe Hierosolymorum perculsus, & ab dolore in morbum implicitus, ibidem anno 1187. XIV. Kal. Novemb. decessit, Pontificatûs sui anno primo mense decimo, die quinto & vigesimo. (1)

Bar. an.
1187. §. 2.
Pag. §. 12.
13.

ANNOTATIONES.

(3) Hugo Antissiodorensis apud Pagium ad an. 1187. §. 12. *Ferrarienses Cives miram defuncto honorificentiam exhibuere, & septem diebus ejus exequias cum immensis luminaribus celebrârunt.*

CLXXIII.

GREGORIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1187.

FEDERICI 33. ISAACI ANGELI 3.

Bar. an.

1187. §.

12. 13.

17.

Pag. §. 14.

15. 16.

GREGORIUS VIII. antea *Albertus* filius Sartorii de Mora, Beneventanus, postridie obitus Urbani III. Ferrariæ fit Pontifex. Eum maximè intentum habuit cura Urbis Hierosolymorum Barbaris eripienda. Quare Christianos omnes induit per litteras incendere desiderio expeditionis sacræ: propitiandoque Divino Numini jejunium indixit in annos quinque, ut Christiani omnes feriâ sextâ jejunarent ad modum Quadragesimæ, feriâ verò quartâ & Sabbato carnibus abstinerent, idque præ & Cardinales cum famulis suis facerent etiam feriâ secundâ. Qui non exequeretur mandata, ejusdem culpæ reus esset, ac si Quadragesimæ jejunium violâisset. Post hæc Ferrariâ Pisanes contulit, ut pace inter Pisanos & Genuenses compositâ utrosque tempestate illâ pollentes opibus maritimis hortaretur ad classem contra Saladinum

num Regem Saracenorum instruendam. Ibi morbo intempestivè oppressus est XVI. Kal. Januar. cùm non ultra *dies septem & quinquaginta* gessisset Pontificatum.

CLXXIV.

CLEMENS III.

ANNO CHRISTI 1187.

FEDERICI 33. ISAACI ANGELI 3.

CLEMENS III. eodem anno 1187.

CXIV. Kal. Januar. summo Sacerdotio Pisis præficitur. *Paulinus* Scholasticus Cardinalis Episcopus Prænestinus antea appellabatur. Hic demum tenuit, ut rebelles Romani ad obsequium Ecclesiæ redirent, finemque imposuit seditioni ab Arnaldistis excitatæ, quæ Pontifices omnes post Innocentium II. abesse Urbe, quasque exulare coëgerat. Pace composita in conditiones, quas ex Rogerio Hovedeno recitat Baronius, Romanam cum Cardinalibus ingressus est lætitiâ omnium ingenti. (1) Exiit è vita anno 1191. IV. Kal. April. post annos ac menses tres, & dies decem, quàm Pontifex creatus erat.

Bar. an.
1188. §. 1.
22. 23.
Pag. §. 1. 2

Bar. an.
1191. §. 1.
Pag. §. 1. 4

X x 3

AN-

ANNOTATIONES.

(1) Panvinius in annotat. ad Platinam pag. 162. *Perpetua per annos plus minus quinquaginta inter populum Pontificesque Romanos ab Innocentio II. usque ad Clementem III. discordia civilis fuit, regiminis Urbani occasione excitata: cum populus Romanus, Pontifice suo Urbis administratione submoto, Senatores, qui Republicæ præessent, cum Patricio quodam, summa cum auctoritate creassent, ita Otto Frisingensis Episcopus libro historiarum 9. & lib. primo de gestis Federici Imperatoris, capitibus supra citatis, & Abbas Urspergensis, item vitarum Pontificum incerti nominis scriptor Bibliothecæ Palatinæ auctores sunt. Ex cuius rei occasione Innocentius II. & Cælestinus II. animi dolore defecerunt, Lucius II. penè est interfectus, Eugenius III. Alexander III. & Lucius III. urbe pulsi, Urbanus III. & Gregorius VIII. exules fuere: donec novissimè tanti dissidii utraq. parte pertæsa, populus Romanus cum Pontifice populari suo Clemente III. pacem æquis conditionibus fecit, Senatoribus confirmavit, Patricii verò loco Præfecto, quem magistratum aboleverant, restituit. Huius pacis fœdera & conditiones cum omnium*

subscriptionibus ex libris censuum Camere Apostolicæ excerptis adhuc apud me sunt. Diuturna deinde quies, & tranquilla Ecclesiæ tempora fuerunt.

CLXXV.

CÆLESTINUS III.

ANNO CHRISTI 1191.

HENRICI VI. IMP. I. ISAACI
ANGELI 7.

CÆLESTINO III. Romano, *Ur-* Bar. an.
sino cui *Hyacinthus* antea nomen, 1191. §. 1.
admodum seni, scilicet annos nato Pag. §. 1. 2.
quinque circiter & octoginta, anno
1191. III. Kal. April. summum Sa-
cerdotium mandatum est. Hic XVIII.
Kal. Majas solemnī Paschæ die Pon-
tifex consecratus. (1) postridie Hen-
rici VI. Germaniæ Regem conse-
cravit Imperatorem. (2) Eundem Bar. an.
postea damnavit anathemate, prop- 1193.
terea quòd Ricardum Angliæ Regem §. 18.
revertentem ab expeditione sacra Pagius
captum à Leopoldo Austriorum Du- §. 6. 7.
ce, sibique traditum coëgisset liberta- Bar. an.
tem redimere magnâ pecuniæ vi. Eundem 1195. §. 5.
demque Messanæ vitâ defunctum an- An. 119.
tè §. 6. 9. 7.
Pag. §. 3

tè sepeliri vetuit, quàm id Angliæ Rex permisisset, recepissetque extortam pecuniam. At Henricus suæ filii conscius culpæ testamento condito non solum præceperat Federico filio suo, ut pecuniam Ricardo Regi restitueret; sed etiam ut jura omnia ab Regibus Siciliæ debita Romanæ Ecclesiæ tribueret, adjectâ insuper conditione, ut eo decedente *sinè herede regnum Siciliæ ad Romanam Ecclesiam deveniret.* (3) Multis Cælestinus decretis Ecclesiasticam disciplinam stabilivit, statuitque inter cætera, ut pueri Monasteriis oblatis a parentibus possent, cùm adultam ætatem attigissent, abscedere pro arbitrio. (4) Mortem obiit anno 1198. VI. Idus Januariar. cùm annos sex, menses 8os dies novem egisset in Pontificatu. Moriturus curavit vehementer, ut Cardinales agerent de successore eligendo, voluitque se abdicare, si Joannem de S. Paulo Cardinalem S. Priscæ sufficerent in locum suum. At illi non consensere, dicentes, quod inauditum erat, quòd summus Pontifex se deponeret. (5)

ANNOTATIONES

(1) Tam electionis, quàm consecrationis ritum id temporis servari, solitum describit

Cen.

Bar. an.

1198. §. 1.

Pag. §. 1.

Cencius de Sabellis, ipsius Cælestini III. Cubicularius, *Cencius Camerarius* præterea dictus, cap. 48. Ordinis Romani apud Baronium ad an. 1191. §. 2. & apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 210. ubi meminit etiam Sedis *Stercorariæ*: quam non ita fuisse appellatam, quasi esset perforata, sed quod Pontifice in ea stante hæc *Psalmi CXII.* verba canerentur, & de stercore erigit pauperem, docet Mabillonius Commentario prævio in Ordinem Romanum pag. 121 addens facile revinci eos qui hujus sedis originem deducunt ab Joana Pseudopapissa; quod nulla mentio ejus inveniatur ante sæculum duodecimum.

(2) Rogerius Hovedenus in Annal. Angl. apud Bar. ad annum 1191. §. 10. *Sedebat Dominus Papa in Cathedra Pontificali tenens coronam auream Imperialem inter pedes suos, & Imperator inclinato capite recepit coronam, & Imperatrix similiter de pedibus Domini Papæ. Dominus autem Papa statim percussit cum pede suo coronam Imperatoris, & dejecit eam in terram significans, quod ipse potestatem ejiciendi eum ab Imperio habet, si ille demeruerit. Sed Cardinales statim arripientes coronam, imposuerunt eam capiti Imperatoris.* Narratio hæc, quam Baronius probat, suspitione falsitatis laborat apud Natalem Alexandrum Hist. Eccl. Sæc. 11. & 12. cap. 2. art. 13.

X x 5

(3)

(3) Sunt verba ipsa testamenti Henrici imperatoris apud Baronium ad an. 1197. §. 9.

4. Refertur decretum cap. *Cum semel* 14. *De Regularibus*. Nimirum non licet olim pueris Parentum promissionem irritam facere, nec relinquere monasteria, quibus fuerant oblata. Agit hac de re Mabillonius in *Præfat.* part. 2. Sæc. 4. Benedictini num. 199. & part. 1. Sæc. 6. num. 36. Tom. 1. *Analect.* pag. 530. ac in memorata quidem præfat. Sæc. 4. concludit, consuetudinem illam demum abrogatam fuisse Clementis III. & Cælestini III. auctoritate, cui tandem accessit Concilium Tridentinum.

(5) Hujus temporis scriptor Rogerius memoratus apud Baronium ad an. 1198. §. 1.

CLXXVI.

INNOCENTIUS III.

ANNO CHRISTI 1198.

IMP. OCCID. VACANTE, ALEXII

ANGELI 4.

INNOCENTIUS III. *Lotharius*

Bar. an.

1198. §. 3.

Pag. §. 3.

Raynald.

an. 1198.

§. 1. 2. 5.

12. 13. 14.

67. 88.

Spond.

§. 2. 3. 6.

I antea dictus, Transimundi Signia Comitis filius, vir omnis divini atque humani juris consultissimus, anno natus septem & triginta, eodem die, quo Cælestinus III. est tumulatus, VI. Idus Januar. anno 1198. plorans ac renitens sufficitur, & VIII. Kal. Mart.

Mart. consecratur. (2) Claruit magnitudine ac varietate rerum gestarum, summâque constantiâ adversus Imperatores, Reges, & Principes quoscunque Ecclesiæ adversantes. Præfecto Urbis, & Senatoribus jurejurando adactis populum Romanum tenuit in potestate, & ademptas Romanæ Ecclesiæ terras redegit sub jus Constantiæ Augustæ olim conjugii Henrici VI. Imperatoris, ejusque filio Federico fiduciarium concessit Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, abrogatis juribus, quæ Gulielmus II. ab Hadriano IV. extorserat. Disceptantibus de Imperio Philippo Suevo, atque Ottone Saxoniæ Duce, ipse causam adjudicavit Ottoni, eidemque post Philippi mortem Imperii insignia imposuit. Haud manentem in pactione, invadentemque contra jusjurandum (2) provincias Romanæ Ecclesiæ, & communionem Christianorum, & Imperio submovit, assensusque est Germaniæ Principibus Federicum II. Regem Siciliæ subrogantibus in locum ejus. Bohemiæ Ducem auxit Regis titulo, regiâque coronam ipse

Rayn. an.

1200. §. 22

Spond.

§. 1.

Rayn. an.

1210. §. 1. 2

Spond.

§. 1.

Rayn. an.

1204. §. 5.

55. 57. 71.

Ro-

Spond.

§ 7. 8. 15.

Romæ imposuit Petro Aragoniæ, qui ut gratiam referret, ditionem suam Romanæ Ecclesiæ fecit vectigalem. Primus omnium constituit Inquisitores Catholicæ fidei adversus Albigen-
ses. (3) Idem fuit instigator belli, quo captâ à *Cruce signatis* Constantinopoli, Græcum Imperium translatum est ad Latinos, ac Balduinus Flandriæ Comes magno consensu factus Imperator, primusque Latinus Patriarcha Thomas Maurocenus Veneris Patricius. Nec de Albigen-
sibus Galliâ,

Rayn. an. 1208. §. 15. Saracenis Hispaniâ exturbandis eidem cura decessit. Recuperandæ etiam

Palestinæ consilia contulit, ratus Latino Imperatore regnante Constantinopoli facilius ad spem eventum responsurum. Ob id Concilium Oecumenicum XII. Lateranense IV.

Rayn. an. 1216. §. 9. Spond. §. 12.

indixit. (4) Sed quominus bellum facrum apparari posset, Genuensium ac Pisanorum discordia obstabat. Hos ut conciliaret, Româ profectus Petrus in morbum incidit, ex quo anno 1216. XVII. Kal. Augusti vitam eum defecit acta in Pontificatu annis duodeviginti, menses sex, & dies novem.

(5)

AN

ANNOTATIONES.

(1) *Quia tunc Diaconus erat, dilata est ejus Ordinatio in Presbyterum usque ad Sabbatum quatuor Temporum IX. Kal. Martii, & sequenti Dominica, in qua tunc occurrit Festum Cathedrae S. Petri, fuit apud S. Petrum in Episcopum consecratus, & in ejusdem Apostoli Cathedra constitutus: Auctor coævus Vitæ Innocentii III. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 487.*

Baronii Annales desinunt in electionem Innocentii III. & annum Christi 1198.

(2) Vide Raynaldum ad an. 1209. §. 10. 12.

(3) Van Espen Juris Ecclesiastici universi part. 1. tit. 22. cap. 3. §. 3.

(4) Indictum anno 1213. anno 1215. celebratum est trium rerum causâ, ut dam-
narentur Albigenſium, Joachimi Abbatis
& Almarici errores, ut restitueretur deprava Ecclesiæ disciplina, utque ageretur de Palæstina recuperanda. Concilio interfuerunt Episcopi 412. In his Patriarchæ Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus. Antiocheni morbo laborantis vicem gessit Episcopus Antheradensis. Alexandrinus tyrannide Saracenorum oppressus legavit Germanum Diaconum. Primates & Metropolitæ septem & septuaginta. Cœnobiarchæ amplius octingenti. Absentium Præsulum, & Capitulum procuratores complures. Federici II. electi Imper. Roman. Imperatoris item
Con-

Concil.
Occ. XII.

Constantinopolitani, Regis Christianissimi
 Philippi Augusti, Regum Angliæ, Hunga-
 riæ, aliorumque Oratores. Præfuit ipse In-
 nocentius III. Canones septuaginta condidit
 in eo, non post dimissionem ejus ab uno
 Innocentio, ut quidam falso existimarent.
 De omnibus quoniam longum est dicere,
 præcipuos attingam. Primus exponit Ca-
 tholicam Fidem de sanctissima Trinitate de
 rerum creatione, Verbi Incarnatione, ven-
 tate Corporis & sanguinis Christi in Eucha-
 ristia, de Sacramentis Baptismi, & Peni-
 tentiæ ad coercendos Albigenes, aliosque
 renovantes veterum hæreticorum errores.
 Admirabilem conversionem panis & vini
 in corpus & sanguinem Domini appellat
transubstantiationem vocabulo maxime
 doneo calumniatoribus refellendis. Sed
 quoniam eo antè nemo tali in re usus erat,
 idcirco dogma *transubstantiationis* ab hac
 primùm Synodo inventum esse dicunt re-
 centes Heterodoxi ausu planè temerario,
*quoniam res antiqua novum nomen ac-
 cepit, non vocabulo novo novæ rei corruptum
 accessit*, ut verbis utar Vigiliï Tapensis ex
 disputatione Athanasii cum Ario num. 11.
 pag. 634. tomi 2. Operum S. Athanasii.

Alter canon primùm damnat libellum
 Abbatis Joachimi contra Petrum Lombar-
 dum, in quo assererat, ut ait Eymericus in
 Directorio Inquisitorum part. 2. quæst. 7. pag.
 248. *Patrem, & Filium, & Spiritum
 Sanctum esse unum, non unitate essentiae &
 naturæ, sed collectivâ unitate, sicut dicitur*

dicimus, quod multi homines sunt unus populus. Deinde reprobatur perversissimum dogma impii Almarici, qui docebat, ut est apud Spondanum ad an. 1204. §. 17. quemlibet Fidelem omnino teneri credere, se esse membrum Christi: ita ut dum à Judæis Christus pateretur, una cum ipso quique Fideles dolorem fuerint revera perpassi; & alia ejusmodi plurima, quæ collegerunt, qui de Hæresibus scripserunt.

Tertius anathema, & supplicia decernit in hæreticos, & Civilibus Magistratibus puniendos tradi jubet, eorumque bona publicari. Principes, qui ditionem suam erroribus Albigenfium purgare negligenter, sacrâ detestatione perstringit, ac nisi intra annum imperata facerent, eorundem ditionem exponit Catholicis occupandam. Porro Albigenfenses errabant ponentes duo principia bonum & malum, Deum & Diabolum, negantes corporum resurrectionem, spernentes Baptismum, & Eucharistiam, docentesque animarum transmigrationem de corpore ad corpus. Hæc & similia Sanderus apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1534.

Canone quinto statuitur, ut post Romanam Ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi Fidelium & magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosoly-

Solymitana quartum locum obtineat. De-
cimo tertio prohibetur, ne quis de *cetera*
novam religionem inveniat: sed quicum-
que voluerit ad religionem converti, unum
de approbatis assumat: quæ prohibitio
redintegrata est à Gregorio X. in Con-
cilio Lugdunensi II. Oecum. XIV.

Vicesimo primo statutum est, ut *Chri-*
stiani cum ad eam ætatem pervenerint, quæ
rationis usum habere possunt, peccata sua
confiteantur proprio Sacerdoti, ac sacrum
Domini Corpus semel saltem quotannis
Pascha sumant, aliter arcendi ab Ecclesia:
utque Sacerdotes peccata omnia, quæ Fide-
les ipsis confessi fuerint, perpetuo & reli-
gioso silentio compressa teneant. Sacramen-
talem Confessionem Synodus hoc loco non
ipsa primùm præcepit, ut recentes Hetero-
doxi blaterant, sed à Christo præceptæ tem-
pus præstituit. Ratio enim Ecclesiasticæ
præcepti, ut ait Cardinalis Cajetanus in
Opusculis tract. 5. de Confessione quæst. 1.
pag. 81. non est præcipere confessionem,
sed præceptam divino jure confessionem
determinare quoad tempus executionis:
& propterea sub Ecclesiæ præcepto non
alia comprehenditur confessio, quam illa
quæ à Christo est præcepta.

Canone 68. jubentur *Judæi seu Saraceni*
inter Christianos ubicunque degentes, in-
dumenti genus aliquod gestare, quo inter-
noscantur à Christianis; idque ob eam cau-
sum

sam, ne per errorem Christiani Judæorum seu Saracenorum, & Judæi seu Saraceni Christianorum mulieribus commisceantur. Adjectum quoque, ne in diebus Dominicæ passionis in publicum prodeant. Cæterum canones omnes relati sunt in corpus juris Canonici nomine Concilii Generalis, ideoque in Jure Canonico Concilium Generale idem est, atque Concilium Lateranense IV. Oecumenicum XII.

Quod attinet ad expeditionem sacram, ea decreta in annum alterum. Huic qui nomen darent, iis multæ indulgentiæ & privilegia concessa. In hanc per annos tres imperata Clericis cujuscunque Ordinis ac dignitatis pars reddituum Ecclesiasticorum vicesima, summo Pontifici & Cardinalibus decima: pax insuper indicta cunctis Principibus Christianis sub pœna anathematis.

(§) Jacobus Ludovicus à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia, postquam memoravit Innocentii III. scripta multa, adjicit compositum ab eo Rhythmum quoque *Stabat Mater dolorosa*, quem B. Jacopo non tribuunt Gulielmus Cave in Appendice ad Historiam Literariam pag. 6. & Justus Fontaninus De Italæ Eloquentia lib. 2. cap. 3. pag. 132. Eckardus auctor vitæ B. Notkeri Innocentio III. coævus apud Mabillonium Sæc. V. Benedictino pag. 18. dicit *piam illam de Spiritu Sancto sequentiam*, Veni Sancte Spiritus, *compositam fuisse* ab eodem Pontifice.

CLXXVII.

HONORIUS III.

ANNO CHRISTI 1216.

OTTONIS IV. 8. HENRICI II.

HONORIUS III. antea Cencius de Sabellis, Romanus, vir doctus & morum integritate sanctissimus (1) XV. Kal. Augusti anno 1216. Perusiatus est Pontifex, & IX. Kal. consecratus. (2) Pridie Kal. Septembris Romam venit, exceptus totius Civitatis gaudio ingenti. Petrum Corteniacum Comitem Altissiodorensem, suffectum in locum Henrici Imperatoris Constantinopolitani sine liberis vitam defuncti, consecravit in *Eccl.* S. Laurentii extra muros, (3) datamque epistolam ad Constantinopolis Patriarcham, factum excusavit, ne quis putaret aliquid derogatum de jure inaugurandi Imperatoris Orientalis, quo gaudent Antistites Ecclesie Constantinopolitane. Eundem Honorium & Palaestinae recuperandae, & haereticis Albigenis opprimendae cura tenuit. (4) Ob id habitam in Urbe supplicationem, capita Apostolorum Petri & Pauli nudis pedibus gestans pa-

Rayn an.

1216. §.

4. 21.

Spond.

§. 14.

Rayn an.

1271 §. 4.

18. 28. 49.

100.

Spond.

§. 1.

cem & opem poposcit Dei Partem
Corsicæ insulæ concessit Genuensi-
bus lege eâ, ut libram auri persolve-
rent in annos singulos. Federicum

Rayn. an.

1220.

§. 21.

Spond.

§. 1.

Rayn. an.

1221. §.

29.

II. Henrici VI. filium, & Federici I.
Ænobarbi nepotem, Imperii insigni-
bus decoravit, obtinuitque ab eo,
ut terras Comitissæ Mathildis Roma-
næ Ecclesiæ restitueret: frustra ta-
men institit, ut fidem exsolveret de
expeditione suscipienda in Palæsti-
nam. Omnium primus largitus dici-
tur indulgentiam aliquot dierum per
occasionem *Canonizationis Sanctorum*.

Pœnas gravissimas constituit in eos,
qui ausi essent violare Cardinales,
quos haberi voluit sacrosanctos. Di-
em obiit XV. Kal. April. anno 1227.
decimo, & mense octavo, quàm cœperat
Pontificatum.

Rayn. an.

1225.

§. 39. 50.

An. 1227.

§. 12.

Spond.

§. 1.

ANNOTATIONES.

(1) Naclerus lib. 2. Chronographiæ ge-
nerat. 41. pag. 916.

Honorius III. præter cætera scripsit *Or-
dinem Romanum*, qui extat apud Mabillo-
nium tom. 2. Musei Italici pag. 167.

(2) Ab Honorii III. electione cœptum lau-
dabilem morem inclusionis Cardinalium in
Conclavi, falsò scribit Ciaconius in vita ejus:
idem tamen in vita Gregorii X. verissimè di-
cit,

Y y 2

cit,

cit, ante eum *nequaquam* Cardinales intra
Conclave includi solitos. Vide annotat.
ad Gregorium X.

(3) Ne si intra Urbem inauguratus esset,
aliquid juris videretur habere in Imperium
Occidentis, ut animadvertit Bellefortius
Annal. Franc. lib. 3. cap. 82. apud Spon-
danum ad an. 1217. §. 1.

(4) Parisius in Hist. Angl. apud Raynal-
dum ad an. 1223. §. 39. Circa dies istos
*hæretici Albigeneses constituerunt sibi An-
tipapam in finibus Bulgarorum, Croatiae
& Dalmatiae, nomine Bartholomæum,*

CLXXVIII.

GREGORIUS IX.

ANNO CHRISTI 1227.

FEDERICI II. 8. ROBERTI 7.

Rayn. an.
1227. §.
13. 29.
Spond.
§. 2. 8.

Die primo post interitum Hono-
rii III. magno consensu invitus
subrogatur *Ugolinus* Cardinalis Epi-
scopus Ostiensis, natus patre Signie
Comite, & Innocentio III. junctis
consanguinitate. Nomen huic im-
positum *Gregorius IX.* Vix dum XII
Kal. April. consecratus Federicum II.
admonuit, ut quam voverat ac jurarat
expeditionem sacram susciperet.
Tergiversantem multavit anathema.

te. Itaque is transmissit in Syriam. Rayn. an.
 Sed turpi cum Sultano pactione pro- 1228. §.
 didit Christianam rem, impetratâ ab 1. 9.
 eo Hierosolymâ precario & specie Spond.
 tenuis. Ubi revertit in Italiam, odiis §. 3. 7.
 eam intestinis ac factionibus comple-
 vit. (1) Veniam postea pacemque
 enixè deprecantem restituit commu-
 nioni Ecclesiæ, atque in gratiam re-
 cepit. Ast pravam mox Imperatori
 rediit ingenium, unde Gregorio fuit
 cum eo ad mortem usque certamen.
 Nec interim minùs eluxit in rebus
 cæteris cura ejus. Nam constitutiones
 ac responsa decessorum suorum per
 Raymundum Pennafortium *capella-*
num ac pœnitentiarium suum in unum
volumen, resecatis superfluis, providit
redigenda, & anno 1234. promulga-
vit libris quinque, quos Decretales
inscripsit, volens ut hæc tantum compi-
latione universi uterentur in judiciis & in
scholis. (2) Præterea constituit, ut
semper in sexta Feria in Vesperis comple-
to solito cursu cantetur Salve Regina,
 (3) & in nocte *Antiphona: Beata Dei*
genitrix Maria, secutâ oratione: Deus,
qui de Beatæ Mariæ. Et quòd ante Cor-
pus Domini, cum idem conficitur, cam-
 Yy 3 *pana*

pana pulsetur. (4) Idem, cum antea administrare Sacramentum penitentiae Regularibus non liceret, primis omnium Sacerdotibus Dominici Ordinis jus hoc esse voluit, (5) cum Rayn. an. mulavitque demandato eisdem Officio Inquisitionis sacrae. (6) Inter 1232. S. cæteros D. Antonium Patavinum sanctimoniâ vitæ, & miraculorum An. 1241. gloriâ clarum orbe toto in Cælitum §. 82. numero habendum decrevit anno Spond. à morte ejus nondum exacto. (7) S. 14. Anno 1241. cum accepisset, Episcopos, quos ipse Romam evocaverat ad Concilium, ab Entio notho Federici II. & Pisanis devictâ Genuensium classe, quâ vehebantur, partim captos, partim submersos, eorum vicem ita doluit, ut mœrore profligatus XII. Kal. Septembr. occumberet, postquam annos quatuordecim, menses quinque & dies duos se vindicem constantissimum præbuisset Ecclesiasticæ libertatis.

ANNOTATIONES.

(1) Putant nonnulli, hinc ortum principium factionis *Guelphorum* faventium Pontifici, & *Gibelinorum* Federico II. Cæsari: alii post annos decem de illis memorant Long

Longè latèque diffusa lues factionis utriusque infecit Italiam omnem, prorsus ut nulum foret oppidum intactum ab ea. Civitas Civitati contraria, Provinciæ provinciis adversæ erant. Familiæ quoque dividebantur. Non filio, non patri, non fratribus unus in una domo consensus, non consanguineis eadem voluntas. Venetiæ solæ prudentiam suam perpetuò retinentes, contagione tetterimâ caruere, teste Blondo lib. 7. Dec. 2. pag. 288.

Gibelinæ factionis columen in Transpadanis Eccelinus de Romano stirpis Teutonicæ tyrannus. *Istæ verò fuerunt Civitates, super quas (annos 34.) exercuit tyrannidem, Verona, Vicentia, Padua, Tarvisum, Feltrum, Tridentum, & Brixia.* Monachus Patavinus in Chron. inter Scriptores. Rer. Italic. tom. 8. pag. 705.

(2) Gregorius IX. in Præfatione Decretalium.

(3) Auctor serm. 1. in Antiphonam *Salve Regina* vol. 3. Operum S. Bernardi pag. 738. *A summis labiis canticum istud effusum venit . . . A Sanctis compositum, a sanctis institutum.*

Joannes Eremita in vita S. Bernardi lib. 2. §. 7. *Vir sanctus quasi à dexteris gloriose Virginis incedens ad Altare usque pervenit: ubi voce Angelicâ audivit decantari antiphonam; Salve Regina, ex integro usque ad finem. Quam corde tenus retinens*

nens, & postea scripsisse, atque Dominum Papæ Eugenio transmississe refertur, ut præcepto auctoritatis Apostolicæ per Ecclesias sollemnis haberetur in honore beate & gloriosæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, quod & factum est.

Paulò aliter, ut ait Horstius in notis ad memoratum serm. . . . . hanc historiam refert Albericus in Chronico ad an. 1130. ubi commemorat S. Bernardum Divione apud S. Benignum aliquando hospitio exceptum, quam, inquit, Abbatiam semper dilexit, eo quod mater sua ibi sit sepulta, audivisse ante horologium circa Altare ab Angelis antiphonam *Salve Regina* dulci modulamine decantari, primòque credidisse fuisse conventum, ac dixisse Abbati die sequenti; *Optimè decantastis antiphonam de Podio hanc nocte circa Altare B. Virginis.* Dicebatur autem *Antiphona de Podio*, eo quod Haimerus Episcopus Podiensis eam fecerit. Haimerus seu Aymarus, Aymarúsve fuit Episcopus Aniciensis, B. Virginis in primis cultor, tempore Urbani Papæ II.

Durandus lib. 2. Rational. cap. 2. Petrus verò Compostellanus fecit illam Antiphonam *Salve Regina* misericordie. Durando consentit Claudius de Rota in notis, ad Pseudo-Luitprandum pag. 451.

Arnoldus Wion lib. 5. Ligni Vitæ cap. 105. hujus antiphonæ auctorem facit Hermannum Contractum Monachum Benedictinum, & probat testimonio Jacobi Philippi Bergomensis in Suppl. Chron. lib. 12. Trithemii de Scriptor. Eccl. & alibi, Gilberti Genebrardi Galli lib. 4. Chron. Petri Cratepolii, & Francisci Costeri. Wioni accedit Bona Divinæ Psalmodiæ cap. 16. §. 20. pag. 530. *Ejus auctor fuisse dicitur Hermannus Contractus Monachus S. Benedicti anno 1059. qui cum omnis politioris literaturæ expertus omnino esset, B. Virginis intercessione in virum alterum mutatus, tantâ deinceps doctrinæ laude resplenduit, ut nulli suo tempore secundus haberetur.*

(4) Auctor Vitæ Gregorii IX. tom. 3. Scriptor Rerum Italic. pag. 582. Spondanus ad an. 1239. §. 12.

Campana, cum in Missa sacrum Domini corpus conficitur, longè ante hæc tempora pulsari consuevit. Ivo Carnotensis, qui obiit an. 1115. Epist. 142. gratias agens Mathildi Anglorum Reginae ob campanas Ecclesiæ suæ dono datas, ait, earum sonitu memoriam ejusdem Reginae renovari tum præsertim, quando illa salutaris hostia pro nobis redimendis in ara Crucis oblata per novi Sacerdotii ministros in Domini mensa quotidie consecratur: ut est apud Mabillonium Comment. in Ordinem Rom. cap. 7. Pag. 49. Quo ferè tempore, ut idem Ma-

Y y 5

bil-

billonius subjicit, *Guilielmus Episcopus Parisiensis, & in Germania Guido Carde-
lis statuerunt, ut ad elevationem cam-
pula pulsaretur.* Vide Bonam lib. 1. *Re-
Liturgic. cap. 13. §. 2.*

(5) Van Espen Part. 2. *Juris Ecclesiastici
universi tit. 6. cap. 5. §. 10. Primus,
qui Fratribus Mendicantibus privilegium
excipiendi Fidelium confessiones dedit,
videtur fuisse Gregorius IX. Scribit enim
Matthæus Parisiensis ad an. 1246. quod
Fratres Prædicatores impetraverint à
Papa Gregorio IX (qui specialiter eorum
fautor erat) inauditum privilegium, hoc
etiam ipsis temporibus novum. Bullam pro
privilegium hoc exhibet ibidem Parisien-
sis, datum Anagninæ IV. Kal. Octobr.
Pontificatus sui anno 1. id est anno 1227.
In hac Bulla mandat omnibus Prælati-
per Angliam constitutis, ut Fratres Præ-
dicatores benignè recipiant, & populos
sibi commissos sedulo admoneant, ut ex ore
ipsorum verbi Dei semen devotè suscipiant,
& confiteantur. Cùm ipsis (inquit) aucto-
ritate nostrâ liceat confessiones audire, ac
pœnitentias injungere.*

(6) Epist. 9. apud Labbeum tom. XI.
Conc. pag. 335.

(7) Mortuus est anno ætatis 36. Christi
1231. Idibus Junii feriâ 6. & anno Infe-
quente III. Kal. Jun. die sacro Pentecostæ
Spo.

Spoleti relatus in Sanctos. Vide Gregorii
IX. Constitutionem 4. in eam Comment.
Cardinalis Petræ ad Constitut. Apostol. tom.
1. pag. 289.

CLXXIX.

CÆLESTINUS IV.

ANNO CHRISTI 1241.

FEDERICI II. 22. BALDUINI II. 13.

CÆLESTINI IV. Pontificatus in-
tra dies decem septemque exactus est.

Rebus Ecclesiæ præfectus X. Kal.

Octobris, moritur VIII. Idus men- Rayn. an.

sis ejusdem nondum consecratus. 1241 §.

Fuit Mediolanensis, Gaufridus Casti- 87

lionæus antea dictus, natus patre Jo Spond.

anne Castilionæo, & matre Cassandra §. 15. 18.

Cribella Urbani III. sorore.

CLXXX.

INNOCENTIUS IV.

ANNO CHRISTI 1243.

FEDERICI II. 24. BALDUINI II. 17.

Post excessum Cælestini IV. ex

hac vita menses fermè viginti

interregnum fuit. Alii aliam ejus rei Rayn. an.

causam comminiscuntur. Tandem 1242. §. 1.

Simbaldus Fliscus Genuensis anno Spond.

1243. VIII. Kal. Iul. Anagninæ cre- §. 16

atus

Rayn. an. atus est Pontifex *Innocentii IV.* nomi
 1242. §. 1. ne. Novam, summamque dignitatem
 1243. §. 1. huic gratulatus est Federicus II.
 10. 13. missisque Oratoribus suum erga Ro-
 Spond. manam Ecclesiam studium professus.
 §. 1. 3. 5. Innocentius, qui concordiam Sacra-
 dotii & imperii peroptabat, suos &
 ipse ad eum Legatos misit acturos
 de pace. Quin haud multo postea
 Rayn. an. cessit ad civitatem Castellanam, ut
 1244. §. 32. 37. propius cum Imperatore, qui se con-
 Spond. tulerat Interamnam, inire rationem
 §. 2. 3. reconciliationis. At cognito, parati
 sibi ab illo insidias, maritimo itinere
 Rayn. an. se recepit in Galliam, & Concilium
 1248. §. 52. generale indixit Lugdunum. (1) Idem
 An. 1250. raturum esse voluit jus concessum ab
 §. 32. 33. Hadriano II. & Ioanne VIII. cele-
 Spond. brandi *Missam Officiumque divinum*
 §. 17. 18. linguâ Sclavonicâ. Idemque *primus*
 19. *Rosam auream solemnî ceremoniâ ac riu*
 Rayn. an. benedixit. (2) Federico II. sublato
 1251. §. 1. è vivis, (3) regressus est in Italiam,
 11. Spond. §. 3. cum annos ferè septem Lugduni
 mansisset. (4) Conradum post mor-
 tem Federici Patris Imperium af-
 fectantem eiecit communione Chri-
 stianorum: quem anathemate inno-
 datum frater ejus nothus veneno ne-

cavit

cavit. Quod ubi Innocentius rescivit, continuò animum convertit ad Neapolim, Capuam, aliásque Regni illius Urbes recipiendas in potestatem. Itaque præmissò exercitu valido, contendit Neapolim, admissus benigne, susceptusque honorificè. Eà in Urbe morbum nactus, anno 1254. VII. Idus Decembr. moritur, sepelitúrque in Templo majore, Pontificatús anno undecimo mense quinto, die decimo quarto (5)

ANNOTATIONES.

(1) Oecumenicum XIII Lugdunense I. Conc. celebratum anno 1245. Præfuit Innocentius IV. Adfuere præter Cardinales Patriarchæ tres, Constantinopolitanus, Antiochenus, & Aquilejensis, Episcopi centum circiter & quadraginta, Balduinus II. Imperator, Constantinopolitanus, Regum Franciæ, Angliæ, & aliorum Principum Oratores. Tribus Actionibus perfectum est. In Prima Innocentius multa dixit de constituendis moribus Præsulorum, ac tyrannide Federici II. coercenda: in altera Episcopus Calamensis enarravit ejusdem Imperatoris crimina gravissima, propter quæ in tertia Actione confixus est anathemate, Regnóque Siciliæ, ac Imperio depulsus. Condicti canones decem septémque. Ex his duodecim judicia regunt Ecclesiastica, ideóque à Bonifacio VIII. relati in librum sextum Decretalium.

Rayn. au,
1254. §.
45. 64. 69.
Spond.
§. 2. 3. 4. 5.

Conc.
Oecum.
XIII.

cretalium. Reliqui sunt de subditiis militandis periclitanti Latinorum Imperio Constantinopoli, Tartaris arcendis à finibus Christianorum & *Crucesignatis*, etiam inhibito anathemate, cogendis ad votam profectiōem in Palæstinam, Decretæ expeditioni sacræ Dux præfectus S. Ludovicus IX. Rex Gallorum. *Illud præterea sanctum fuit, ut dies natalis B. Mariæ Virginis, Deiſque Matris octo dierum spatium celebraretur, ut est apud Labbeum tom. 11. Conc. pag. 636. Rubeus quoque gærus Cardinalibus datus traditur, quo Pontifex eos admonitos esse voluit, paratos omni tempore esse debere sanguinem fundere pro Christiani populi libertate tuenda, ut ait Gaguinus de Francorum Regum gestis lib. 7. pag. 112. Nicolaus de Curio coævus Innocentio IV. in ejus vita cap. 21. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 571. Pontifex post Concilium anno secundo Cuiacum ivit cum Rege Franciæ, & ipsius fratribus locuturus; ubi Domini Cardinales primò Capellos rubeos receperunt, sicut in illo Concilio fuerat ordinatum. In eodem Concilio jus eligendi Imperatorem, quod Gregorii V. concessione erat commune omnibus Principibus Germaniæ, Septemviris peculiare factum fuisse, addunt aliqui. In his Baronius ad ann. 996. §. 64. Vide annotat. 2. ad Gregorium V. Petrus de Marca lib. 4. De Concordia cap.*

cap. 17. § 5. *Primus omnium, qui appellatione ad futurum Concilium usus est, prodit sese apud Historicos Fridericus II. Imperator, qui ad Concilii cognitionem evocatus à Gregorio IX. & ab Innocentio IV. ob dissidium cum Ecclesia Romana, de hæresi & aliis facinoribus delatus, Thaddæum legatum suum ad Concilium Lugdunense misit anno millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto.*

(2.) Auctor vitæ Innocentii IV. apud Lab. tom. 11. Conc. pag. 598.

At valde recens est, inquit Pagius in vita ejusdem Pontificis §. 28. cum citet Platinam, qui exeunte Sæculo XV. scripsit, ideoque maximam fidem non meretur; ciam præsertim in Ordinibus Romanis (apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici) quorum unus est Cencii Camerarii, & ultimus Petri Amelii, qui adhuc in vivis erat anno 1398. ut ostendit Mabillonius in annotatione ad illum, ejusmodi solemnæ benedictionis ne levis quidem mentio reperiatur, ex quo non malè quis deduceret, illius Rosæ benedicendæ consuetudinem post annum 1400. invaluisse.

Et si autem Pontifices tardiùs instituerunt ritum benedicendi in Dominica quarta Quadragesimæ Rosam auream; attamen jam inde ab Urbano II. ac fortasse usque ab Leone

Leone IX. musco & balsamo plenam eo de-
gestare consueverunt, ut docet Edmundus
Martene De antiqua Ecclesiae disciplina cap.
19. §. 17. & Pagius in Vita Urbani II. §. 68.

*Quid verò Rosa hæc, aurum, muscus
& balsamum, quæ sunt intus in ea, & quod
tali die portatur, significant, diligenti in-
quisitori servatur: Auctor Ceremoniarum
editi jussu Gregorii X. apud memoratum
Mabillonium pag. 236.*

(3) An ipsum pœnituerit, parum con-
stat: certum tamen est, testamento mandasse
Conrado filio suo, ut ditionem, aliisque
jura, quæ injustè se invasisse fatetur, Ec-
clesiæ restitueret. Raynaldus ad an. 1150.
§. 32. 33.

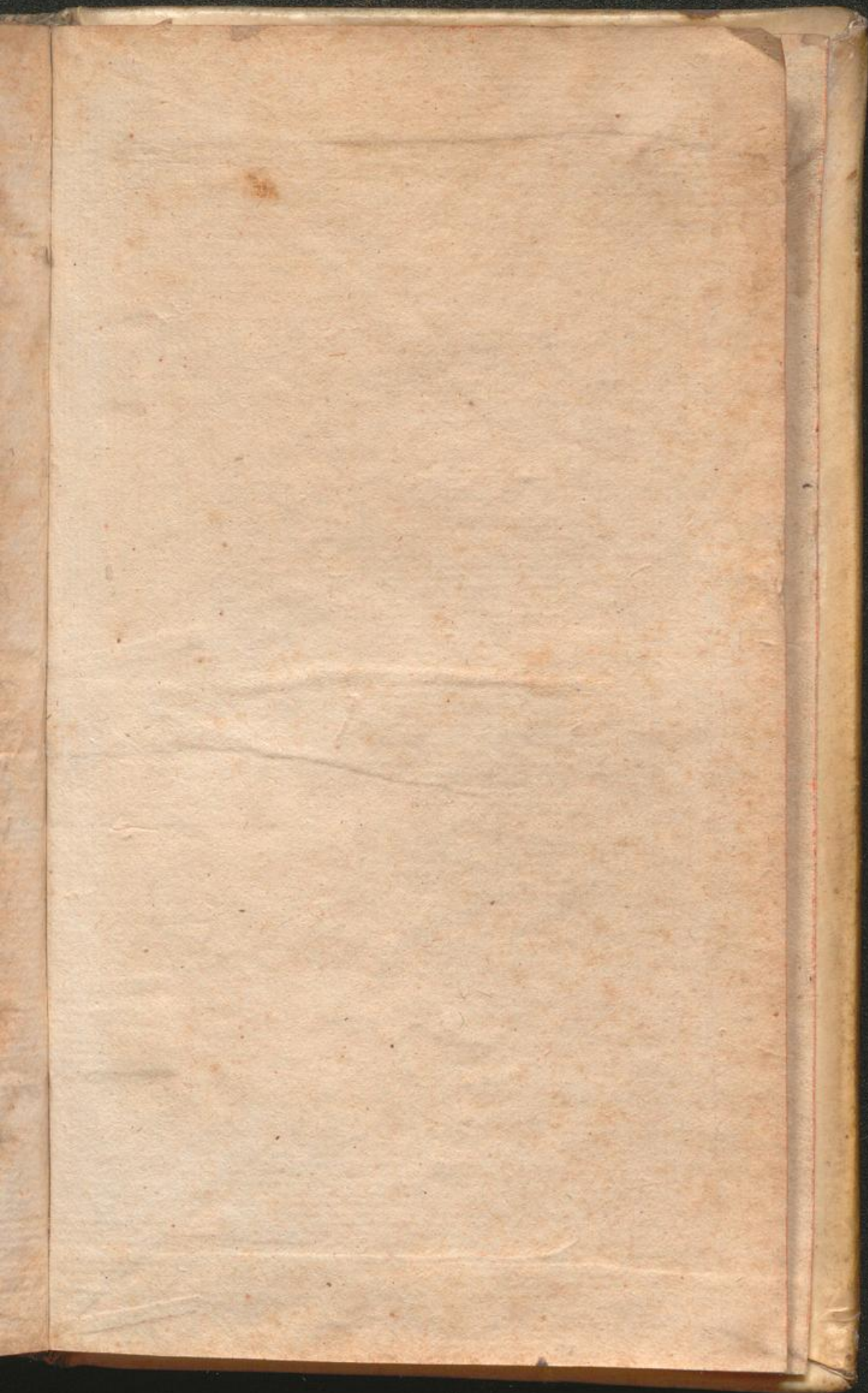
(4) In regressione ea, Mediolani cum esset
mandavit Episcopo Culmensi, ut Lithuanie
Ducem Mindanum, qui ditionem suam
subjecerat Ecclesiæ Romanæ, coronaret in
Regem: Raynaldus ad an. 1151. §. 46.

(5) *Extinctum cœlesti ultione tradit
Cantipratensis ob Prædicatorum, & Mi-
noritarum privilegia rescissa, repentinè
percutsum paralyti vocis officium ad mor-
tem amisisse. Sed hæc aliæque hujusmodi
conficta fuisse, quivis prudens animadvert-
tere poterit* Raynaldus ad an.

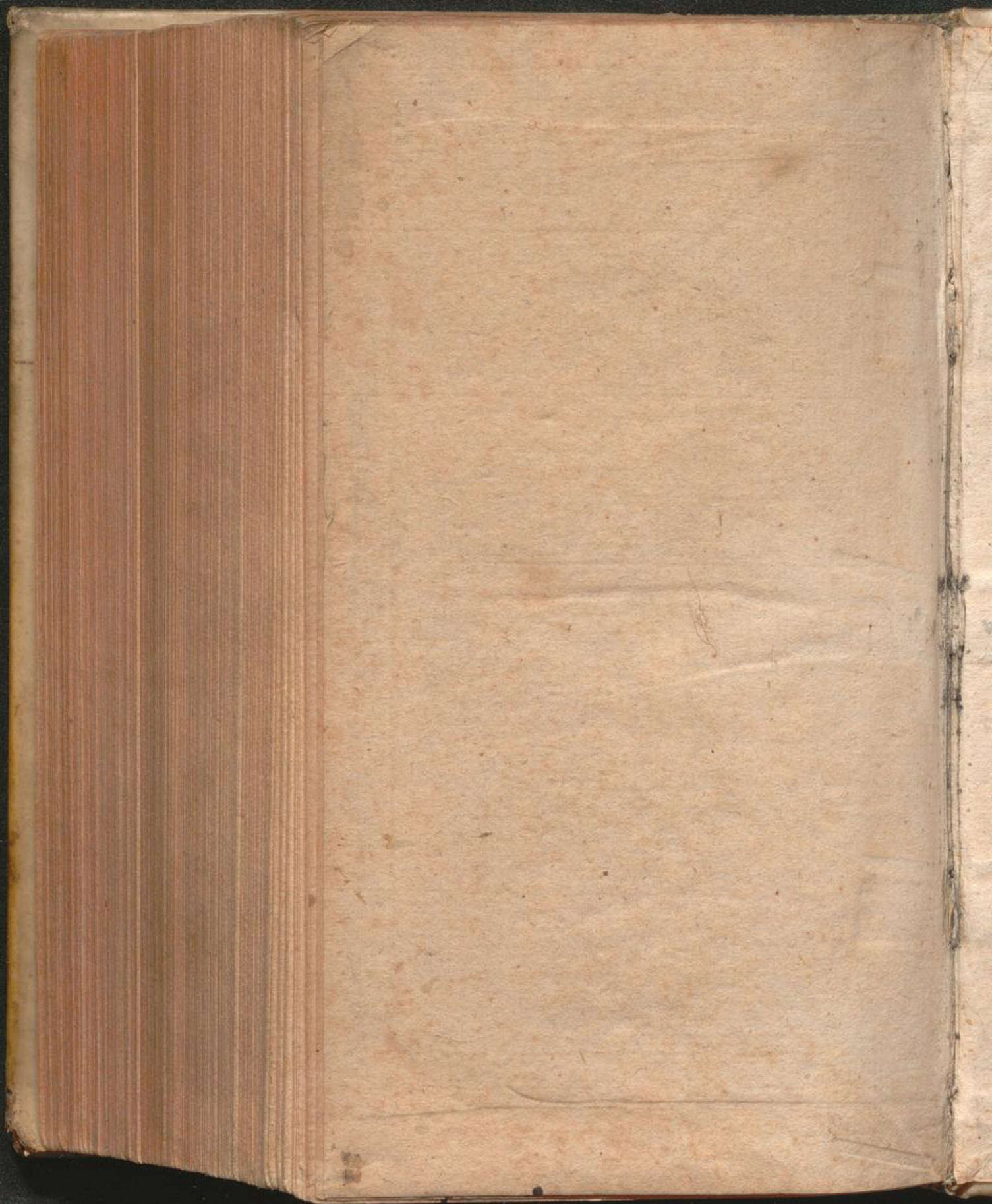
1154. §. 70.

FINIS PARTIS II.

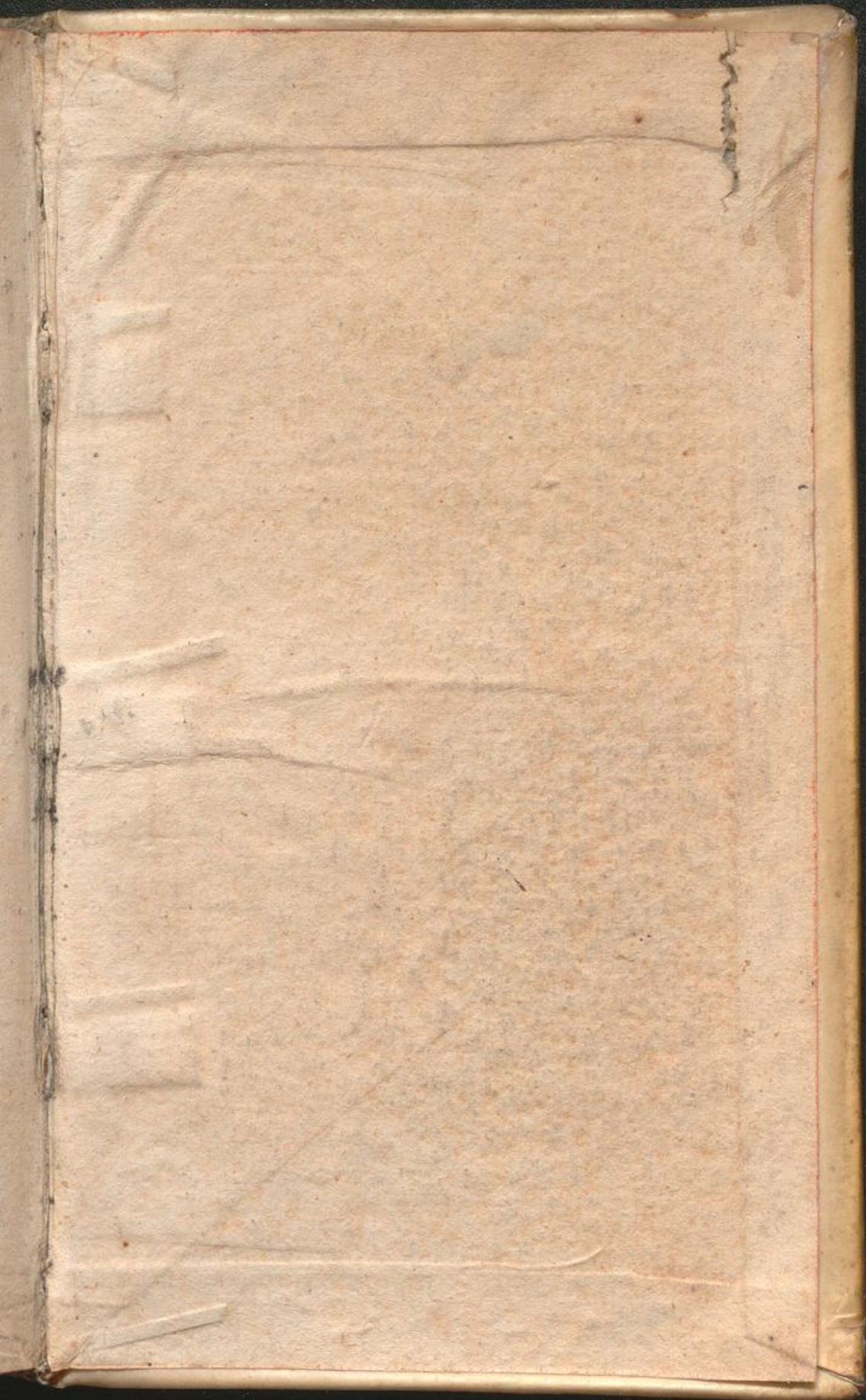

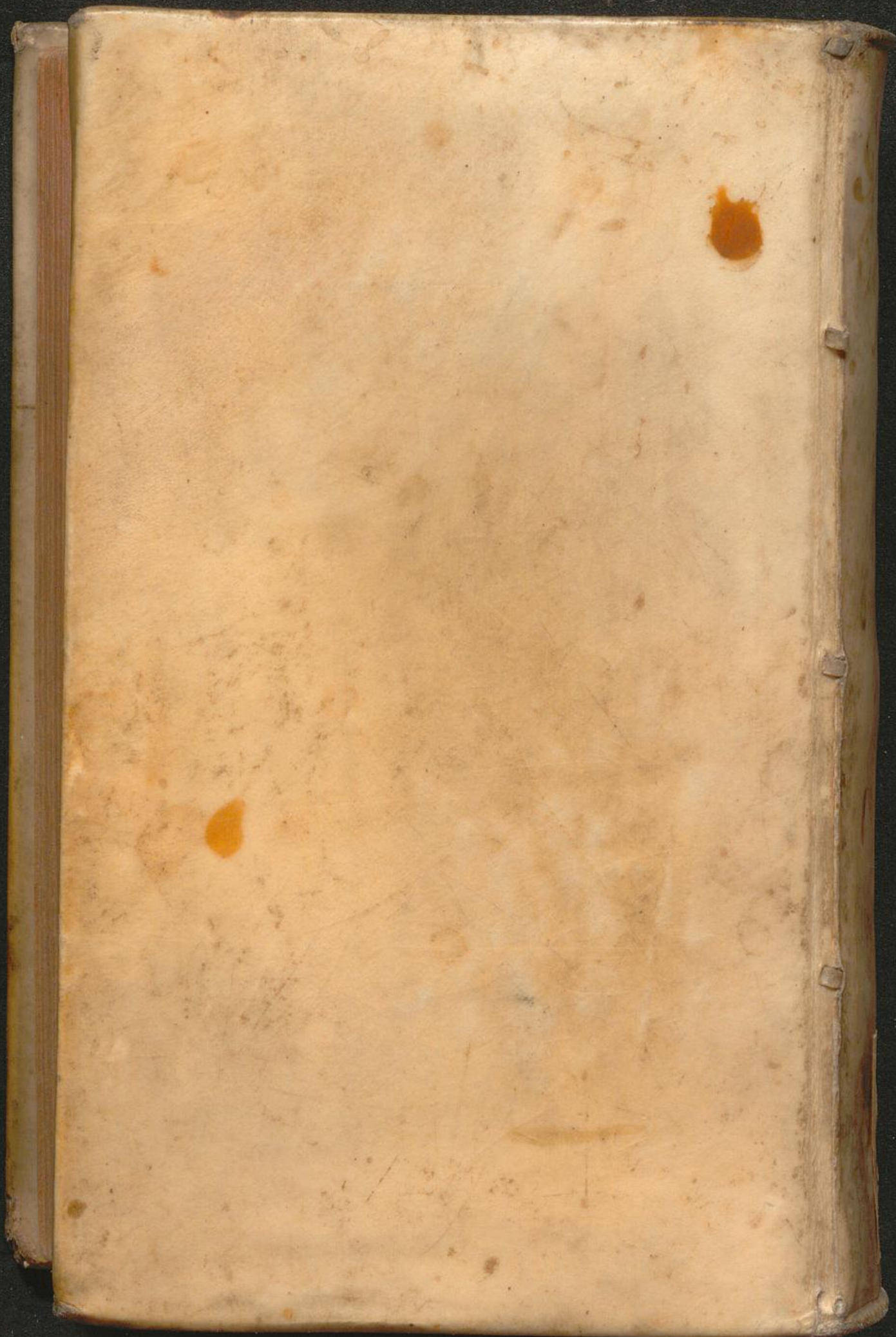

SANDING

De vitis,
pontificum.

Th

5147